J. Smits

1—2—0

EPB Supp B
60526/B

20

BIBLIOTHECA
Cm : Antora
Seminarii Inc. Sect. St. Mich. Gestel.

437

SACRA EMBRYOLOGIA SIVE DE OFFICIO SACERDOTUM, MEDICORUM, ET ALIORUM

CIRCA ÆTERNAM PARVULORUM IN UTERO EXISTENTIUM SALUTEM,

LIBRI QUATUOR;

AUCTORE AC INTERPRETE

FRANC: EMMANUELE CANGIAMILA

S. THEOL. ET U. J. DOCTORE,

Panormitanæ Eccleſiæ Canonico Theologo, & in toto *Siciliæ* Regno contra hæreticam pravitatem Inquiſitore Provinciali,

IN COMPENDIUM REDACTI.

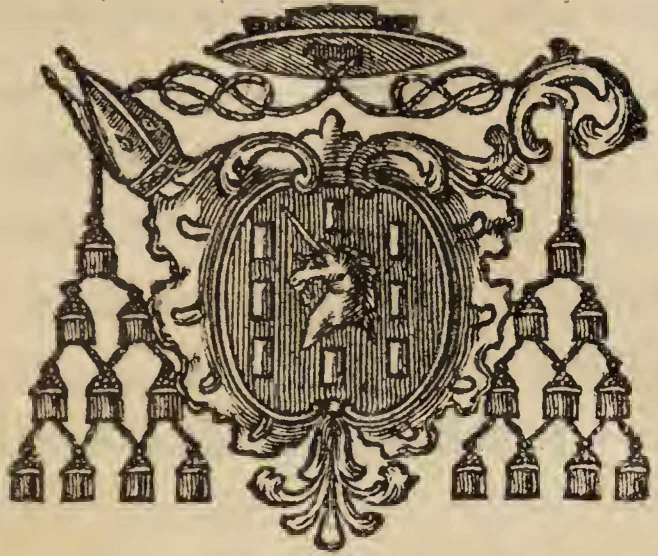
Videte, ne contemnatis unum ex his Puſillis. MAT. 18. 10.

IPRIS,

Apud THOMAM FRANC. WALWEIN, Typographum *Illuſt.* ac *Rev. Domini Epiſcopi.*

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30549346

ILLUSTRISSIMO
AC
REVERENDISSIMO
DOMINO,
D. FELICI JOSEPHO HUBERTO

DE WAVRANS

IPRENSIUM EPISCOPO.

ILLUSTRISSIME AC REVERENDISSIME DOMINE,

POſteaquàm præſtantiſſimum Eximii Doctoris FRANCISCI EMMANUELIS CANGIAMILA Opus, *de Officio Sacerdotum & aliorum circa æternam Par-*

vulorum in utero exiſtentium ſalutem, in Epitomen redegeram; nihil magìs in votis habui, quàm ut laboris mei quantuluſcumque Fœtus, quovis modo utilis evaderet iis Infantulis, in quorum gratiam illum ſuſcepi; maximè verò ope illorum, quibus præ cæteris incumbit ſatagere de æterna eorum ſalute.

Hunc in finem nequaquàm dubitavi, ILLUSTRISSIME DOMINE, Nomini tuo Opuſculum conſecrare, tuiſque committere auſpiciis. Ut enim auderem hoc Ipſum & deprecarer, perſuaſit ipſa præcellens Operis Materies; impulit aſſidua illa, quam geris de æterna Parvulorum ſalute, ſolicitudo verè paterna; cujus certè, inter tot alias graviſſimas curas, ſtatim à ſuſcepto Epiſcopatûs onere, toti Diœceſi præclara exhibuiſti ſpecimina.

Teſtis ſit *Inſtructio* tua *Paſtoralis*, cujus laus in ore omnium; teſtes innumeræ illæ Encyclicæ, ad Venerabiles DD. Paſtores, coöperarios tuos fideliſſimos, continuè directæ, quibus nunc Scholarum curam com-

mendas; nunc Catechiſticam Puerorum Inſtructionem urges; nunc, ut dignè & tempeſtivè ad Confeſſionem & Sacram Communionem erudiantur & admittantur, monita das, Leges præſcribis, Cæremonias inſtituis; ſuper omnia autem & præcipis & inſiſtis, ut Regia Edicta, Provincialia & Diœceſana Statuta, RR. Prædeceſſorum Ordinationes, ipſæque tuæ (quibus injungitur, ut, quà poteſt, in omnibus locis probæ peritæque Obſtetrices conſtituantur) ab iis, ad quos ſpectat, obſerventur religioſiſſimè: In id videlicet intentus, ne ſeu Obſtetricum, ſeu quorumvis aliorum incuriâ aut inſcitiâ, Infantulorum quiſquam miſerè intereat, aut etiam non tinctus Sacro ſalutis Lavacro pereat æternùm.

Multa ſunt, fateor, ac etiam æmulatione digna, REVERENDISSIME DOMINE, quæ in hac parte Miniſterii tui præſtitiſti pro bono tum corporali, tum ſpirituali Parvulorum, illorum nominatim, de quibus mox dicebam: At (pace tuâ) plura deſiderabantur; quoniam ne vel ſic

quidem Infantulis ſatìs undequàque cautum erat. Deſiderata ſupplebit Opuſculum, quod humillimè Tibi offero: Supplebit profectò, & expetitum haud dubiè producet fructum, ſi ejus lectionem & ſtudium, ab argumenti dignitate & utilitate tuis in animarum Miniſterio Coöperatoribus commendare digneris. Ego ſanè, ILLUSTRISSIME DOMINE, id Te, pro tenerrimo tuo ergà Parvulos amore, ſedulò facturum, non immeritò confido; ubi, quod Te enixè rogo obteſtorque, conatûs mei munuſculum benignè exceperis, cùm in meæ in Te obſervantiæ, tum in tuam Diœceſim officioſitatis perpetuum monumentum.

BREVIATOR
AD
LECTOREM.

FRuſtrà ego in celeberrimi Operis FRANCISCI EMMANUELIS CANGIAMILA *laudem excurrerem, ejuſque excellentiam deprædicarem; cùm tot præclariſſimorum eruditiſſimorumque Virorum judicia, de eo lata, atque hìc potiori ex parte citata, illius Elogium luculentè & abundè conficiant, ſimulque digniſſimum ſtatuant, ut huic omnium atterantur manus. Verùm, quia propter diffuſam rerum verborumque multitudinem, prolixitatem quamdam continet; verendum eſt, ne plerique, ad quos potiſſimùm ex officio attinet, ob otii brevitatem, ab expetita ejus lectione abducantur vel inviti. Hinc non abs re fore exiſtimabam, ſi in contractiorem formam redigeretur, eò utique magìs Infantulorum, in quorum gratiam ſcriptum eſt, utilitati ceſſurum, quò magìs commoditati legentium adaptatum. Quapropter, ex multorum votis, id conſilii meliori, quo poſſem, modo ſum executus; ſummario complectens ex latino Archetypo [ſive is ſpectetur proùt in folio & in quarto editus eſt uno volumine; ſive proùt in octavo voluminibus tribus: Nec enim multùm differt alter ab altero] quidquid judicabam facere ad primarium Auctoris ſcopum, qui, utì Titulus manifeſtè præfert, ad Parvulorum æternam tendit ſalutem.*

Ejuſdem quidem Operis Epitomen Pariſiis *Anno* 1766. *vulgavit Idiomate Gallico D.* Dinouart: *Sed, præterquàm quòd hæc, quam tra-*

do, minùs illâ diffuſa ſit, minùſque volumi-noſa; conſcripta eſt inſuper linguâ, omnibus Viris Eccleſiaſticis, quorum præ cæteris inſtruc-tioni inſervire debet, quodammodò propriâ, at-que adeò prorſus intelligibili.

Porrò, in hocce Compendio eumdem, quem habet Auctor, ordinem librorum, eumdem ſty-lum, eumdem ſenſum, imò & eadem, quantùm licet, verba ſervo; ejus tamen Materias, & Capitum, Numerorum, Periodorumque ſeriem, ne ſcilicet à propoſito meo aberrarem, non ita exactè ſum ſecutus; ſed neque ſequi potui. Ma-terias itaque quaſdam omiſi, vel quia minùs ipſius Auctoris fini accommodatas, vel quia mi-nùs neceſſarias, vel denique, quia alio loco ſuf-ficienter tractatas: Capita verò aliquot diviſa, quæ magnam inter ſe habent connexionem, in unum titulum congeſſi; nonnulla etiam, quod & de paucis numeris feci & Periodis, tranſ-poſui, hoc pacto non minùs claritati conſultu-rus, quàm brevitati: Verbo, fuſioris Operis dare volui Synopſim. Quæcumque autem tum omiſſione, tum tranſpoſitione immutanda cenſui, hæc ferè Aſteriſco [qui quoties apponitur, to-ties deſignat, non eſſe Auctoris, ſed Breviato-ris notam] ſignari curavi; ut, ſi quis Arche-typum conſulere cupiërit, ea ſtatim in ipſo, ſinè ulla difficultate, ſuo quæque loco reperire poſſit. Quem quidem Archetypum quiſquis cum hoc Opuſculo conferre non fuerit gravatus, clarè intelliget, quantum quantum eſt, Fœtum eſſe Francisci Emmanuelis Cangiamila, *ſolamque modo prædicto contractionem, laboris mei eſſe fructum. Faxit Deus benigniſſimus, ut, quod ad ipſius gloriam, Parvulorum ſalu-tem, atque legentium uſum eſt inſtitutum, be-nevolè recipiatur, & optatum feliciter aſſe-quatur finem.*

BEATIS-

BEATISSIMÆ VIRGINI
MARIÆ,
DEI MATRI,
ANGELORUM HOMINUMQUE
REGINÆ,

FRANCISCUS EMMANUEL
CANGIAMILA

Clientum, ac Servorum ejus omnium minimus.

DEbebatur quidem, auguſtiſſima Dei Mater, tuis in me Beneficiis, quæ & magna ſunt, & plurima, ut Opus hoc, qualecumque ſit, tibi dicatum prodiret, & ſecum obſequentis, gratique animi pignus offerret; eòque magìs, quòd ipſum

libri hujus argumentum, ut cætera deſint, id expetere videbatur: Quando ſcilicet ad æternam Parvulorum, adhuc matrum utero concluſorum, ſalutem pertineat. Horum tu quidem, ſicut & reliquorum hominum, Parens evaſiſti amantiſſima, cùm Salvatoris noſtri Genitrix dicta es, maternaque ipſos complecteris charitate. Cujus profectò rei illud ſatìs apertum erit indicium, quòd, Unigenito Dei Filio in Uterum tuum vixdum illapſo, in id ante omnia cogitationem, curamque tuam convertiſti, ut ad domum Eliſabeth feſtinares, quo Joannes, maternum adhuc ventrem inhabitans, communi maculâ expiatus, Divinam iniret Gratiam, cœleſtibus cumulatus beneficiis; licèt & itineris difficultas, & ampliſſima, quâ nuper aucta fueras, dignitas id minimè pati viderentur. Nimirum, in Infantulo tuo Jesu Infantes omnes intuens, in eos ineffabili dilectionis impetu ferebaris, Deoque Patri Jesu Christi merita, obſecrationesque tuas offerebas, ut tenelluli hujusmodi Homunciones, primævæ culpæ vinculis aliquando ſoluti, in libertatem Filiorum Dei aſſererentur: Quò magìs enim ab illa labe immunis fueras, ac ſingulari dignatione præſervata, eò clariùs damna indè profecta, atque Humano Generi miſerrimè illata perſpiciebas, tantam averſata fœditatem. Illud autem etiam accedebat, quòd non exiguum tu ipſa fuiſti ſuſcepti laboris, & induſtriæ incitamentum: Videbam etenim

ſore, ut, quotquot Infantium ſpiritus, vigiliarum mearum contentione, atque adminiculo, Cœleſti luce ornarentur, totidem ad Caput tuum adderentur veluti ſydera, ſyderibus ipſis longè fulgidiora. Quod verò ad officium meum attinet, mihimet ipſi adblanditus ſum, in animum inducens, hujus conficiendi Operis voluntatem, Clementiæ tuæ probatam fuiſſe; quoniam in eo concinnando, innumeris penè diſtentus curis, rem omnem, ſi non prorſus ex voto, ac pro materiæ ſublimitate, pro modulo tamen meo aliquando extricaverim: quod, niſi auxilium tuum adadfuiſſet, perficere poſſe, meritò deſperaſſem. Id igitur tibi aſſignandum eſt, & omni jure tribuendum. Nec tamen modicum ex re ipſa, officioque erga te meo fructum me ſpero aſſecuturum: Confido enim, te à Domino impetraturam, ut, quicumque Librum hunc legerint, vehementiori ſervandorum Infantulorum ſtudio imflammentur; atque ideo, quod unum ſpecto, Animularum iſtarum meſſis quàm copioſiſſima exiſtat. Hoc ego unum eâ, quâ par eſt, ſincera mentis demiſſione à te votis omnibus peto: Quod etiam à te videtur expoſcere infinita illa Divinæ Charitatis abundantia, quâ ſuadente, æternus, omnipotenſque Dei Filius, ut Humanum Genus reſtitueret, mortales artus in Utero induit tuo: In quo novem præterea menſes inter maternorum Viſcerum anguſtias immoratus, indè proſiliit in lucem tuus jam Filius, virgineo, puriſſi-

moque à te editus puerperio. Tuo, quæſo, integerrima Virgo, atque piiſſima, obverſentur animo blanditiæ illæ, quibus peramanter Jesulum tuum proſequebaris, cùm eum in ſinu jucundiſſimè foveres, ab eo viciſſim ſimilibus amoris incitamentis, indiciisque donata; atque in tam dulci recordatione Parvulorum, de quibus agam, cuſtodiam ſuſcipere ne gravêris, ut ad Chriſtiani Baptiſmatis fontem eis pervenire feliciter liceat. Hoc quidem, ſi laboris mei tenuitatem ponderabis, mihi præmium erit ampliſſimum; ſi Potentiam, & Charitatem tuam reſpicias, opus erit exiguum. Quod ubi petenti benigniſſimè præſtiteris, vota ſcilicet ita explebis mea, ut nihil ſupra. Poſt Divinam etenim Gratiam, celſiſſimæque Majeſtatis tuæ Patrocinium exquirendum, nihil umquam antiquius habui, nihil mihi optabilius duxi, quàm æternam Infantulorum ſalutem ſtudioſiſſimè procurare.

„Habitabo in medio Hieruſalem, & vocabitur „Hieruſalem civitas veritatis, & mons Do„mini exercituum mons ſanctificatus. Hæc „dicit Dominus exercituum..... & plateæ „civitatis complebuntur Infantibus, & Puellis „ludentibus in plateis ejus. Hæc dicit Do„minus exercituum. *Zachar*. 8. ℣. 3. *&* 5.

„Cùm Humanum Genus multis, atque innume„ris vitiis ſit ſubjectum, Hieruſalem cæleſtis „maximam partem ex Parvulis, vel Infantibus „arbitror poſſe compleri. *Petr. Diac. apud S. Gregor. M. Dialog. l.* 4. *c.* 7.

JUDICIA ALIQUOT

DE

EMBRYOLOGIA

EDITA à

FRANCISCO EMMANUELE

CANGIAMILA.

I.

Sanctiſſimi in Chriſto Patris

BENEDICTI XIV.,

Qui in ſuo numquam ſatis laudando, celebrandoque Opere de Synodo Diœceſana l. II. *c.* 7. *p.* 410. §. 13. *de prima, & Italica Editione ejuſdem hæc ait:*

„ Ad probandam verò utilitatem, & neceſ-
„ ſitatem Sectionis Cæſareæ, cùm præſer-
„ tim, defunctâ matre, conjicere licet, illius
„ prolem in utero extinctam non eſſe; pecu-

A 3

„ liarem Librum edidit *Franciſcus Emma-*
„ *nuel Cangiamila*, impreſſum Panormi
„ Anno 1745., in quo ſolidis argumentis,
„ & multa eruditione ſuſceptam cauſam agere
„ non prætermiſit. „

Et in Epiſtola ad Auctorem data Romæ 7. Cal. April. Anno 1756.

„ Satis libenter in noſtro de Synodo Diœ-
„ ceſanâ Tractatu Libri tui de Cæſareo Partu
„ fecimus mentionem; quippe tum ad tem-
„ poralem, tum ad æternam hominum vitam
„ multò conducibilis. „

II.

FRANCISCI TESTA,

Olim Panormitanæ Eccleſiæ Canonici, in Suprema Generali Sicula Inquiſitione Promotoris Fiſcalis, ac pro Poteſtate Sæculari Librorum Cenſoris; nunc verò Archiepiſcopi Monregalenſis, & Generalis Inquiſitoris.

IN hoc Libro, qui *Embryologia Sacra* inſcribitur, quemque ſummo cum ſtudio, ac animi jucunditate perlegi, nihil offendi, quod Regiis Juribus, Patriiſque Inſtitutis adverſetur; quin imò Auctoris doctrinâ, ac re-

ligione, quibus apud omnes maximè commendatur, dignum exiſtimo. Aggreſſus enim novam, intentatamque Provinciam, eam ſic pertractat, ut nihil magìs elaboratum, magìſque abſolutum excogitari poſſit. Quamquam omnia ita ſapienter, accommodatèque dicat, ut plura dixiſſe deſideres; attamen, quod adjungi poſſit, difficilè occurret. Quidquid enim ex Sacra Doctrina, ex Philoſophia, & ex Medicina ad hanc rem illuſtrandam corrogari umquam poterat, in hoc unum Opuſculum derivatum invenies; animique certè pendebis, num Auctor magìs Theologum, Phiſoſophum, vel Medicum hìc ſe præſtet. Utinam omnes Sacrorum Miniſtri, maximèque ii, quibus animarum cura concredita eſt, eruditionem, quam ex profanis ſtudiis ſibi comparant, in id conferrent, ut homines eum, ad quem creati ſunt, finem conſequerentur; quemadmodum clariſſimus Auctor in hoc Opere eò laudabiliùs præſtat, quò magìs ii, quorum æternæ incolumitati conſulere ſtudet, ſibi ipſis proſpicere nequeunt. Dabam Panormi ad XVI. Cal. Jun. M. D. CC. XLV.

Franciſcus Canonicus Teſta.

III.

LAURENTII MIGLIACCII,

Panormitanæ Metropolitanæ Eccleſiæ Regni Siciliæ Primariæ Canonici, & Archi-Diaconi, S. Officii Qualificatoris, & Conſultoris, Judicis, & Examinatoris Synodalis, ac pro Poteſtate Eccleſiaſtica Librorum Cenſoris.

LIbrum, qui inſcribitur *Embryologia Sacra, Auctore Franciſco Emmanuele Cangiamila Presbytero Panormitano*, haud minori ſedulitate, quàm mentis voluptate percurri; in eoque nihil omnino, quod vel orthodoxæ Religioni, vel morum Diſciplinæ vel in minimo refragetur offendi; quin imò aureum planè Opus, ſacra non minùs, quàm profana eruditione refertum, Auctoris Ingenio, & Pietati reſpondens, perquàm dignum exiſtimo, ut publicæ utilitati animarum ſimul, & corporum conſulturum, quàm primùm in lucem prodeat. Dabam ex meis Ædibus nono Calendas Junias M. D. CC. XLV.

Laurentius Migliaccius.

I V.

REGIÆ PANORMITANÆ MEDICORUM ACADEMIÆ.

PRæclariſſimi, & Reverendiſſimi Domini D. *Franciſci Emmanuelis Cangiamila*, in hoc Siciliæ Regno contra hæreticam pravitatem Inquiſitoris, bipartita Diſſertatio, cujus prima Pars de naſcentibus Pueris, qui ſæpè vitâ ſpoliati apparent, cùm revera vivant, deque remediis ad eos ad vitæ officia revocandos, copioſiſſimè diſputat: altera verò, de Submerſis, diu quandoque in aquis vitam retinentibus, deque iis curandis, quamquam ſub mortuorum figura educti ſint, quam Diſſertationem celeberrimæ ſuæ Embryologiæ nuper ipſe addidit; ita Philoſophicis, ac Medicis rationibus, obſervationibus, & experimentis fulcitur, atque inſignium Auctorum Monumentis confirmatur, ut Regalis Jatro-Phyſicorum Academiæ Panormitanæ Doctoribus ſeriò expoſita, ſummoperè illis arriſerit, atque probata fuerit. Quapropter eam, utpote veritati eximiè conſonam, unanimi plauſu, magno Reipublicæ bono typis omninò vulgandam eſſe cenſuerunt. In cujus rei teſtimonium præſentes, omnium, & ſingulorum nomine ſubſcriptas,

& Sigillo ejuſdem Regalis Academiæ communitas, libentiſſimè dedimus Panormi Die 11. Novembris 1756.

D. D. Antonius de Miceli, Regalis Medicorum Academiæ Princeps.
D. D. Carolus Salipegni, ejuſdem Academiæ Aſſiſtens.
D. D. Dominicus Rizzone, ejuſdem Academiæ Aſſiſtens.
S. T. & A. M. D. Sac. D. Hieronymus Battaglia, ejuſdem Med. Academiæ Exprinceps, & Cenſor.
D. D. Petrus Lorito Cancellarius.

Simile in favorem ejuſdem Operis tulerunt Judicium,

Angelus Serio, S. T. & U. J. D. Divi Jacobi ad Mare Panormitanæ Urbis Parochus, & in Siciliæ Regno contra hærecam pravitatem Inquiſitor.
Doctor Auguſtinus Gervaſius, in Urbe Panormitana Protomedicus Conſultor, ac in Supremo Generali Sanitatis Magiſtratu Deputatus.
Epiphanius Guarnera, Abbas Ordinis S. Baſilii Magni, & Panormi Librorum pro Eccleſiaſtica Juriſdictione Cenſor. Et alii, quos vide in Archetypo.

PROŒMIUM

FRANCISCI EMMANUELIS

CANGIAMILA

IN SUAM EMBRYOLOGIAM SACRAM.

DEſiderium Infantulis iis opitulandi, qui parentum, aliorumque ſive incuriâ, ſive impietate, priuſquam in lucem prodierint, vitam amittunt, vel cum matre ipſa defuncta vivi ſepeliuntur, vel in difficili partu opportunis deſtituti auxiliis, infeliciſſimè, ac ſine Baptiſmate pereunt; ad hoc me Opus conſcribendum, amice Lector, ſuaſit, & impulit. Cùm enim Archipresbyter Palmenſi Parochiæ annos fermè duodecim præfuerim, experientiâ didici, quàm utilis, commoduſque, ne dicam omnino neceſſarius, futurus eſſet Liber, quo ea pars doctrinæ continetur, quæ ad rectè conſtituendam, erudiendamque hâc in re, præſertim optimi Paſ-

toris, induſtriam facit. Et ſanè, ùt Auguſtinus *ajebat:* (a) Si Pupillis opem ferre præcipimur, quantò magìs pro Parvulis laborare debemus, qui deſtitutiores, & miſeriores pupillis, etiam ſub parentibus, remanebunt, ſi eis Chriſti Gratia denegabitur, quam per ſe ipſi flagitare non poſſunt? *Quamvis autem ſalutis horum infantium cura ad Parochos præcipuè ſpectet; Operis tamen titulo Sacerdotes univerſim ſignandos exiſtimavi: Satis enim cuique perſpicuum eſt, ea documenta etiam ad alios Eccleſiaſtici Ordinis Viros procul dubio pertinêre; cùm conſtet, omnes ad unum Sacerdotes in hujuſmodi rerum eventibus perindè ac Parochos eſſe, & ad ſalutem Parvulorum eamdem, quam illi, opem, operamque præſtare poſſe. Accedit, quòd non Parochis tantùm, ſed & Presbyteris omnibus tum inter Conciones, & Sacram in primis Catecheſim; tum in Apoſtolicis Excurſionibus, & in Confeſſionibus excipiendis perſæpe occaſio ſe offert, multa rudiores, præſertim conjugàtos, edocendi, quæ ad rem, de qua agimus, maximi ſunt momenti, & in præſenti Codice paſſim occurrunt. Attamen, quia non raró inutilis eſſet Sacerdotum zelus, ni quòque ſuam & ipſi manum Principes, Medici, Magiſtratus, Antiſtites de-*

(a) *S. Auguſt.* de Peccat. merit. l. 3. c. 13. Edit. Maurin.

nique admoverent; res ipſa omnino expoſcere viſa eſt, ut de his etiam ſingulatim explicetur, quemadmodum ſua quique ſtudia, vireſque ad animarum, & reipublicæ bonum in tanto negotio conferre potiſſimùm debeant. Neque tamen mihi quidem ſatìs putavi, ſi tantùm quaſi voce præirem, tantùmque ſi oſtenderem, quid unicuique pro ratione ſui muneris facto eſſet opus: verùm etiam neceſſarium prorſus reputavi, id ipſum, quod ſingulis faciendum ſubindè moneretur, ita perpendere, ac illuſtrare, ut indè innoteſceret, nihil hìc à me poſtulari, quod plus nimio exquiſitum, ac omnino ſuperfluum videri queat; nihil, quod rationi, aut Majorum doctrinæ, atque auctoritati non innitatur; denique, quod Philoſophiæ non ſit apprimè conſentaneum. Enim verò vix credi poteſt, quàm optabile in univerſum; quàm verò conducibile eſſet, ut Parochi omnes, priuſquam ad Sacrum hoc Munus adſciſcerentur, aliquid de Arte Medica delibarent: Neque enim rarò contingit, in pagis, oppiduliſque præſertim, ut Curialis Presbyter, ad quem unum videlicet in quibuſcumque periculis, infortuniiſque identidem concurſare populus ſolet, propter inopiam ejuſdem Artis Profeſſorum, non modò animi, ſed etiam corporis Curatorem, ac Medicum per ſe ipſe agere quandoque adigatur: Cui proindè ea in primis callere utiliſſimum erit, quæ

in hoc Opere contraduntur; ne ab imperitis, Medicis, ac Philoſophis, qui perſæpe non pauca ex præjudiciis, aut ex malè intellectis Magiſtrorum ſuorum opinionibus, velut indubitata definiunt, à præſtando miſerrimis Infantibus certo, præſentique adjutorio abduci ſe ſinant.

Librum græco vocabulo Embryologiam *inſcripſi: Latinum enim, quod integram Operis imaginem ſatìs exprimeret, non habebam. Cæterùm* Embryon, *græcè fœtum, quamvis perfectum, & animo jam informatum, imò quandoque natum etiam, ſignificat; quemadmodum ex* Homero, Phocylide, Ariſtotele, *atque* Dioſcoride *Lexicographi manifeſtè adnotavêre.* (a)

Fortè non probabunt plerique, me ad monita ſubindè munitiora deſcendere. Verùm, cùm praxim ſpectare, ac illam, quàm accuratiùs poſſem, certam omnibus, ac planam facere, id tandem propoſiti mei pars omninò præcipua ſit; nihil, tametſi minimum, prætermittere tutum erat, quod, experientiâ teſte, ad præſtitutum mihi finem, & ſcopum quoquomodo collineare poſſe videretur: Satius enim eſſe in rebus magni momenti prudentes autumant, ſi modus, in alterutram partem aliquatenus deflectendo, excedendus ſit, per exuperantiam potiùs, quàm per diligentiæ defectum offendere.

(a) Vide Scapul. in Lex.

Cogor equidem non nulla pro meo inſtituto involuntariè attingere, eaque identidem, neque raptim explicare, quæ verecundia detrectaret, quæque omnium oculis legenda parum ſecurè ſubjiciuntur. Quapropter fortaſſe non deerunt, qui arbitrentur, convenientius fuiſſe, vel ab ipſa prima Libri editione latinè ſcribere. Sed hic naturâ ſuâ nequaquam poſtulat, ut omnium manibus deteratur: Ipſe enim titulus ſatìs per ſe loquitur, quibuſcum res mihi ſit, quaſque in manus venire ſuopte ingenio Liber expoſcat. Viros quandoquidem graves, & cordatos petit, quales ubique Parochos, Medicos, Magiſtratus, Principes, Epiſcopos eſſe credendum eſt. Deinde, cùm pleraque occurrerent exotica, & à vulgari loquendi conſuetudine aliena, veritus non immeritò ſum, ne Sacerdotibus, & Magiſtratibus exiguorum pagorum Popularibus meis, quibus maximè conſultum volebam, difficiliora captu, minùſque proindè utilia redderentur. Qui tamen æquè Linguam Latinam, ac Italicam tenet, non indecentiùs ea leget hoc, quàm illo idiomate conſcripta: Neque verò, *ajebat* Clemens Alexandrinus, (a) nobis turpe eſt, ad auditorum utilitatem nominare partes, in quibus fit Fœtûs conceptio, quas quidem Deum fabricare non puduit. *Scribendum ergo primùm Italico*

(a) *Clem. Alexand.* Pædag. l. 2. c. 10.

Sermone, quàm modeſtiſſimè poſſem, judicavi, meorum Popularium gratiâ: Nunc verò, eadem non nulla ſanè parte pleniora, atque elimatiora, imò novis, variiſque tractatibus aucta, Latinitate donavi, ad Gentium etiam exterarum intellectum, &, quod ſpero, exoptoque, utilitatem. Qua in re proindè, non ita quidem puritati ſermonis, aut elegantiæ deſervire ſtudui, ùt claritati; ne delectare Lectores potiùs, quàm iiſdem, cauſæque à me ſuſceptæ prodeſſe contenderem.

Quam ob rem etiam Litterarum Cultores oro, ut, pro faciliori etiam rudiorum uſu, Librum, quamvis per ſe tenuem, ſi modò ipſis ad animarum ſalutem aliquid contribuere poſſe videatur, ſuæ quiſque gentis proprium efficere ſatagant. Quocircà brevi Orientales Populi ejuſdem Compendium, à me olim editum, & nuper ab Anonymo in vernaculam Græcorum Linguam tranſlatum, fortaſſe habebunt. Ea verò, quæ ſcribo, nedum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cenſuræ, ſed & Monitionibus, Correctionibuſque Eruditorum libentiſſimè ſubmitto; qui, ſi quid hoc in Libro deprehendent, quod minùs rectè aſſertum, aut pronunciatum putent, me amicè de eo commonêre dignabuntur: Profectò non tantùm id æqui, bonique faciam; ſed me ipſis planè devinctum profitebor.

LIBER

LIBER PRIMUS

De Cura à Parochis, aliiſque habenda Infantium, tum non-natorum, ne aboriantur, vel in Matris utero extinguantur; tum etiam abortivorum, ut baptizentur.

CAPUT I.

De Induſtria Parochi, ut præcaveantur Involuntarii Abortus.

1. ÆTERNÆ Parvulorum ſalutis maximam habendam eſſe rationem, cordatorum nemo ignoraverit. Inclytus quidem ille Indiarum Apoſtolus *Xaverius*, eorum Chriſto lucrandorum ſitientiſſimus fuit; ac de eorum Baptiſmate, à ſe per infinitos labores, ærumnas atque pericula toto oriente miniſtrato, mirè exultabundus, Alumnis ſuis & Sociis, eumdem erga illos præcellentiſſimi zeli

ardorem afflare ſæpiſſimè conabatur. [*a*] Imò, cùm ipſorum plurimi, à ſe baptizati, ante uſum rationis in Cœlum evolarent, eorum ſibi enixè expetebat patrocinium. Et profectò ſapienter: Eccleſia enim de hujuſmodi Parvulorum beatitudine certa, non ſolùm eos cum pompa & lætitiæ ſignis, ac ſummæ Trinitatis glorificatione ad ſepulchrum à cæteris diſtinctum deducit; ſed & in eorum funeris officio, ipſorum in communi opem unà cum beatorum Angelorum præſidio expoſcit, quorum conſortio aggregantur. [*b*]

2. Quæ cùm ita ſint, quis umquam negare audebit, etiam non-natorum Infantulorum æternæ felicitati ſummâ curâ proſpiciendum? Admiranda ſolis beneficentia ad omnia viventia ſe extendit, etiam minima inſecta, quæ terræ latibula inhabitant; nec eſt, qui ſe abſcondat à calore ejus. Simili ſanè ratione, Sacerdotum Chriſti charitas omnibus hominum generibus conſulere debet, quamvis lùcem iſtam nondum aſpicientium, ſed maternis viſceribus incluſorum. Hoc autem præ cunctis aliis de

[*a*] Sanctus Franciſcus Xaverius *paſſim in ſuis Epiſtolis. Item* Turſellinus *in ejus Vita.*

[*b*] *Rit. Rom. de Exeq. Parvul.* * *ubi monet Parochos, ut pro Corpuſculis Parvulorum Baptizatorum*, in Parochialibus aut illarum Cemeteriis, quatenus commodè fieri poteſt, ſpeciales & ſeparatas Sepulturas habeant, ſeu fieri curent, *honoris causâ qui illis debetur.*

animarum Paſtoribus dicendum: Imò verò una è majoribus curis, quæ Parochi animo, qui verè Parochus ſit, inſidêre conſuêvit, circa non-natorum ſalutem verſatur. Neque id mirandum: Tridentinum enim docet, [a] Parochos *pauperum, & miſerabilium perſonarum curam paternam gerere Divino Jure tenêri.* Porrò, quis unquam non-natis pauperior, aut miſerabilior? Hi enim non ſolùm exterioribus bonis, ſed & ipſo rationis, & ſenſuum uſu carent; imò Divinæ Gratiæ expertes, ad eam conſequendam non modò actibus ſuis cooperari penitùs nequeunt; ſed nec ab aliis in ſtatu illo, Sacramentorum incapaci, auxilium petere, vel accipere poſſunt. Quo fit, ut eorum, in ſpiritualibus præſertim, indigentia extrema ſit, ac planè ſingularis.

3. Controvertitur inter Theologos, utrùm non-nati proprio gaudeant Angelo Tutelari. Illud indubitatum, eos peculiarem alium Sacerdotem, cujus curæ ac ſolicitudini præcipuè commiſſi ſint, non habêre, quàm matris Paſtorem, qui eorum viſibilis & Tutelaris eſt Angelus, ad quem tempore debito ſpectabit illorum Baptiſmatis Miniſtratio. Ipſe igitur eos inter ſuos quodammodo Catechumenos à Divina Providentia ſibi creditos, ac futuros olim ſpirituales Filios computabit. Hæc autem ſolicita cura in tribus præſertim

[a] *Trident. Seſſ. 23. de Reform. c. 1.*

capitibus continetur. Primum erit, Abortus præcavêre, qui vitæ corporali Pueruli ſemper noxii, frequenter etiam ſpirituali funeſti ſunt; cùm facilè Infans, vel ante Abortum ipſum in ventre, vel ſtatim poſt illum, & ante Baptiſmum, extingui ſoleat: Invigilare inſuper, ut Abortivi ritè baptizentur, ne originali peccato maculati decedant. Secundum eſt, matre gravida quacumque ex cauſa moriente, diligentiſſimè ſatagere, ne Puer in illius ventre cum ea ſepeliendus relinquatur; ſed Partu *Cæſareo* quamprimum extrahatur, ut vivere poſſit, aut ſaltem baptizari. Tertium erit, inſtare, & efficere, ut in partu difficili Medici opportunis remediis, & ipſo Partu *Cæſareo*, ſi expediat, periclitanti Fœtui ſuccurrant.

4. Et quod ad primum attinet, ſcilicet ad curam pro impediendis Abortibus; ii duplicis ſunt ſpeciei, *Involuntarii*, & *Voluntarii.* Cauſæ, à quibus oriuntur *Involuntarii*, ſunt ferè ſequentes.

I. Mariti in percutienda, vel vexanda uxore ſævitia.

II. Mulierum imprudentia, ac temeritas in arripiendis itineribus, vel elevandis ponderibus, quæ vires, pro ſtatu ſaltem graviditatis, excedant.

III. Non deguſtati cibi, vel potiones, quorum libentiorem appetitum phantaſia excitaverit: Sæpe enim Gravidas importuna verecundia, aliæque vanæ rationes à poſtulanda

hujuſmodi alimentorem delibatione, cum maximo Prolis, ipſarumque damno, retraxerunt.

IV. Intemperantia, & vecordia, quâ illæ propriæ ſanitatis, & virium conſervationem non rarò contemnunt.

V. Rixæ, à quibus triſtitiæ, terrores, iræ, perſecutiones, aliaque infortunia oriuntur.

VI. Immoderata jejunia. Quo-circà notandum, prægnantes, expleto tertio menſe, jejunii onere non tenêri: Nam loco illius ſeſquilibræ ſanguinis, quæ in tributis lunaribus, jam conquieſcentibus, emitti ſolebat, tantumdem chyloſæ ſubſtantiæ ad Fœtum dirigitur, in ejus alimoniam ceſſurum. Poſt tertium verò menſem, Fœtui grandiuſculo, & abundantiori nutritione jam indigenti, non ſufficit ampliùs: Qua propter, ut matres copioſiùs alimentum communicent, jejunii lege ſolvuntur. Eximendæ etiam vel ab ipſis graviditatis initiis, ubi illud moleſtè ferant.

VII. Saltationes, ſeu Choreæ.

VIII. Veſtes ad elegantiam affectandam nimis anguſtæ.

Hæc plerique [a] adnotarunt cum *Scipione Mercurio*, [b] qui alia etiam à Gravidis vitanda recenſet. Itaque Parochus, cæterique Sacerdotes, qui zelo pro Puerulis fla-

[a] Nider. *in* 5. *Præcept. Decal. c.* 1. *l. f.*
[b] Mercurial. *de Morb. Mulier. lib.* 1. *cap.* 4. *& lib.* 2. *cap.* 1. *& alii.*

grant, prædicare non omittent, maritum & uxorem reſpectivè peccare, ſi prædicta mala, cauſas, & occaſiones Abortuum non evitent; imò ſi contrà non ſatagant apta remedia adhibêre, ne ſequatur Abortus; & coram Deo parricidas eſſe non minùs animarum, quàm corporum Filiorum. Atque hoc ſæpiùs inculcabunt: Frequenter enim Chriſtiani ipſi peccatorum iſtorum gravitatem, & conſequentia mala non perpendunt, eorum immane pondus tantùm admiraturi, cùm illud in ſtatêra Divini tremendique Judicii, periculo ſuo librari conſpicient, ac eo propriam conſcientiam opprimi experientur. *Indubitatum eſt*, inquit Theophylus Rainaudus, [a] *tenêri Prægnantem omnia illa præſtare, & omittere jure naturæ, quæ ad Fœtûs, ſive animati, ſive inanimati, jam tamen concepti, debitam curam præſtanda, vel omittenda videbuntur.* Idèm de Patre ſentiendum. Quocircà Sancti *Ambroſius*, *Hieronymus*, *Auguſtinus*, & *Iſidorus* cum *Clemente Alexandrino*, *Origene*, *Burchardo*, & aliis [b] docent, Parentes primis ſeptem à conceptione diebus, ac tempore partui proximo, ad abſtinendum à maritali congreſſu obligari propter Abortûs timorem. *Rainaudus* qui-

[a] *Tom.* 14. *Tract. de Ortu Infant. per Sect. Cæſar. c.* 11.

[b] *Locos citatos vide in Archetypo noſtro l.* 1. *c.* 1. *n.* 4.

dem illos à tam gravi onere cenſet eximendos: Cæterùm illud inconcuſſum eſt apud omnes, concubitum, ubi verum Abortûs periculum acceſſerit, eſſe ſemper illicitum. Notavit autem *Bianchius*, [a] ex variis conjugii inordinationibus, ac effræni conjugum libidine, quas Moraliſtæ nunc mortalis, nunc ſaltem venialis peccati damnant, non ſolùm Abortus frequenter manare; ſed & vitioſas generationes, partuum difficillimorum, imò deſperatorum, & cum matris morte conjunctorum origines.

5. Illud etiam à Parochis, aliiſque Sacerdotibus animadvertendum, ſæpe mulieres Abortum pati propter inopiam, quâ vel congruo alimento, ſi famelicæ; vel opportuno medicamine, ſi infirmæ, nequeunt adjuvari, vel à laboribus immodicis, ſi ſanitate gaudent, ſe ſubducere. Moneant ergo populum, ſi nos ullo unquam tempore ad eleëmoſynam teneamur, in iis præcipuè circumſtantiis obſtringi, ne Fœtus ſcilicet & animâ, & corpore pereat; piiſque proinde largitionibus, & Matri & Fœtui periclitanti, ſummo charitatis ardore ſubveniendum. Sed, eheu! quàm quotidiani paupercularum Abortûs! quamque rari homines, qui propriæ immiſericordiæ tantum malum adſcribant! demum, Prægnantibus in-

[a] Bianch. *de natural. & vitioſ. Generat. p. 2. pag. 76.*

ſervire, favore præſertim Prolis, nobile miſericordiæ opus eſt, à S. *Ambroſio* [*a*] exemplo Beatæ *Mariæ* Virginis commendatum; quæ, cùm cæteroqui propriæ domûs ſolitudine maximè delectaretur, tamen ad *Eliſabeth* feſtinavit.

6. Involuntarii Abortus, ùt & pariendi difficultas, vel impoſſibilitas, ex diabolica interdum operatione à ſortilegorum nequitia proveniunt. [*b*] Magus Caſtri *Bottingenſis* in *Lauſana* Diœceſi faſſus eſt Judici, effeciſſe ſe, ut ſeptem ſucceſſivè cujuſdam Mulieris Filioli in utero interirent, & per Abortum emitterentur. Contra hos Abortus cereæ Icones, *Agnus Dei* nuncupatæ, & ſimilia verè Sacra Amuleta, à Prægnante geſtanda, laudantur; [*c*] maximè autem indeficiens oratio, ac ſolida parentum pietas, qnæ remedia ſunt ſuprema.

Cæterùm Latina Eccleſia quondam in mulieribus Abortus involuntarios tribus quadrageſimis puniebat: Græca verò Diſciplina, ævi etiam præſentis, in hujuſmodi Abortus animadvertit, ùt patet ex Euchologio, ubi etiam legitur Oratio pro reconciliatione abortientium: Præſumit enim, ex aliqua earumdem negligentia, aliove peccato Deum Infantis Abortum permiſiſſe.

[*a*] S. Ambroſ. *l.* 2. *in Lucam. c.* 1.
[*b*] Grilland. Jo. Nider. & Martinus del Rio *Diſquiſit. mag. l.* 3. *p.* 1. *q.* 3.
[*c*] *Ex Cerem. Rom. l.* 1. *ſect.* 7. *c.* 8.

CAPUT II.

De Parochi, Magiſtratuum, & aliorum Officio, quo impediantur Abortus Voluntariii.

1. EThnici, & Manichæi videntur Abortus *Voluntarios*, tamquàm licitos, ex profeſſò exercuiſſe. Primis, id exprobrat *Minutius*; [*a*] ſecundis, *Auguſtinus*. [*b*] Imò *Ariſtotoles* ipſe Abortum antè Fœtûs animationem concedit, [*c*] propter eà à Patribus, aliiſque, præſertim *Tertulliano*, [*d*] reprehenſus.

2. Chriſtiana tamen Philoſophia, ſive Fœtus ſit animatus, ſive non, Abortum, & ipſam conceptionis impeditionem damnat, quomodocumque illa fiat; cùm nequaquam liceat, naturam, ad dandam homini vitam ſe accingentem, diſturbare. Nihilominùs non raro tanta flagitia inter ipſos Chriſtianos emergunt. Atque hæc amariſſimi ſunt fructus impudici-

[*a*] Minut. Felix *in Octavo adv. Gentil. n.* 53.
[*b*] S. Auguſt. *adv. Manich. de morib. comm. c.* 18. *& ſerm.* 144.
[*c*] Ariſtot. 7. *Politic. cap.* 16.
[*d*] Tertullian. *lib. de Exhort. ad Caſtit. & Apolog. c.* 9.

tiæ, quæ, ſi à nimia & licentioſa familiaritate foveatur, mali graminis inſtar ubicumque germinare potis eſt, inter ipſos etiam Neceſſarios, Fratres quòque, ac Sorores, imò Parentes, & Filios. Atque utinam ſola luxuria ad Abortus voluntarios impellere poſſet, neque his ſe immiſceret quandoque paupertas, quæ Mulieres in ejuſmodi facinus præcipites agit!

3. Oportet igitur, ut Parochi apertiſſimis oculis vigilent, hujuſmodi attentata coerceant, ac ſæpiſſimè, præſertim in Concionibus, doceant, * numquam eſſe licitam procurationem Abortûs, etiam Fœtus inanimati; quamvis Mater ſibi necem ipſam prævideret: Quia actio, cùm ab intrinſeco peſſima ſit, cohoneſtari non poteſt. Quare oppoſitam opinionem *Innocentius XI.* ſub excommunicationis, Summo Pontifici reſervatæ, pœnâ damnavit. [*a*] Quod ſi Fœtus animâ ſit informatus, id erit verum ac voluntarium parricidium, cum enormi qualitate proditorii copulatum; indignum propterea, etiam ex veteri jure, Eccleſiaſtica Immunitate, ac præ ſceleribus aliis, quæ contra proximos, à Matre præſertim, committi poſſint, horrendum, cùm innocenti Filio vitam temporalem ſimul auferat, & æternam; cæteroqui etiam ſæpe cum ipſius parricidæ pernicie conjunctum: Abortus enim non ſolùm Fœtum,

* *Quanta id fieri debeat cautela & prudentia quiſquis facilè adverterit.*

[*a*] Innocent. *Prop. damn.* 34.

ſed abortientem quòque perimere conſuevit. Addent, *Sixtum V.* [*a*] eos, qui quocumque modo Abortum, etiam antè animationem, procurant, vel ad eum cooperantur, excommunicationi Summo Pontifici reſervatæ, aliiſque graviſſimis pœnis ſubjeciſſe. Quamvis autem hæc excommunicatio ex *Gregorii XIV.* indulgentia [*b*] ad Abortum Fœtûs animati reſtricta fuerit, ejuſque abſolutio Epiſcopis permiſſa; reliquæ nihilominùs pœnæ per *Sixtum* inflictæ, etiam pro caſu Fœtûs inanimati, à *Gregorio* ipſo confirmatæ, in ſuo robore permanſerunt. Propterea delinquentes pro veris homicidis habentur, ac, ſi Eccleſiaſtici ſunt Ordinis, omnibus dignitatibus, & beneficiis acquiſitis, & acquirendis perpetuò privati, degradationis rei conſtituuntur, ut ſæculari brachio tradantur, capitali ſententiâ puniendi. *

4. Hæc Paſtores animarum explicabunt, nec admonêre omittent, Juvenculas, quæ fortè illegitimè conceperint, & Parentes, alioſque Neceſſarios metuant, ad Parochos, tamquam ad Patres, debêre confugere, ut earum vitæ patrocinium in ſe ſuſcipiant, ac, ſi circumſtantiæ ferant, eas apud honeſtas Matronas in tuto reponant, aut alio pacto provideant, ne ipſæ cum earum Fœtu in ultimum diſcrimen

[*a*] Sixtus V. *Conſt.* 87. Effrænatam.
[*b*] Gregor. XIV. *Conſt.* 8. Sedes.
* *Obſervandum, an, & quibus in locis dictæ Conſtitutiones Pontificiæ ſint in vigore.*

adducantur. Quod ſi Parentes, & Conſanguinei ob diffamationis metum, aliamve juſtam cauſam, puellam extra domum propriam commorari nollent, & Parochi exiſtimarent, eorum curæ ac fidei in conſervanda infelici illa Prægnante, ejuſque Fœtu, non eſſe acquieſcendum, ac multò magìs, ſi probabilibus rationibus adducti, vindictam timerent; eo caſu rem ad Magiſtratum Laicum deferant, ut is aliqua ſecreta, judiciali tamen, & comminatoria injunctione, Conſanguineis ipſis imponat onus, ut partûs tempore de Fœtu exactiſſimè reddant rationem. Magiſtratum ſæcularem propoſui: Nam, ùt ipſa experientia me docuit, his in caſibus plerumque magìs ille reformidatur, ob pœnas nempe corporales atrociores, quas delinquentibus infligere poſſet. In clandeſtinis omnibus graviditatibus, quæ in numeroſa *Palmenſi* Parœcia ſpatio duodecim annorum circiter contigerunt, ubi periculum ſæculari Poteſtati delatum eſt, præſervati ſunt ſemper Infantes. Non ità tamen A. 1737. cùm Vicarius Forraneus damnum avertere ſategiſſet: Nam impia prægnans, matre adjuvante, contemptis Vicarii minis, natum Filiolum, etſi non baptizatum, occidit, ac in ſterquilinio ſepelivit; de tanto ſcelere deindè convicta, atque confeſſa. Verùm, quia non raró hujuſmodi matres viventem adhuc prolem terræ mandant; ubi ſceleris habeatur notitia, ſemper effodiendi ſunt quantocitius Infantes: Nam

Brubierius duos ex eis illegitimos, & juvenem ex vulnere mortuum creditum perhibet ſepultos, ac terrâ obrutos: Quorum ſecundus poſt ſeptem à ſepelitione horas, tertius poſt totidem cum dimidia, primus autem fortaſſe poſt majus temporis ſpatium, vivi tandem eruti ſunt. [*a*]

5. Commonefaciendus etiam eſt populus, omnes in univerſum, quantumvis extraneos, quibus innotuerit, mulierem Abortum procurare, aut alios illam ad Abortum cogere medicinis, itineribus, ponderibus, laboribus, verberibus,. aut alio excogitabili modo, ſi per ſe ipſos crimen impedire non poſſint, tenêri ſaltem quantocitius Parocho denunciare, ut ille provideat.

6. Quod ad Medicos attinet, Pharmacopolas, ac ſimiles medicaminum venditores; graviſſimè peccant, ſi quando remedia præſcribant, aut vendant ad Abortum ciendum; aut cùm ſuſpicantur, Mulieres, præſertim clandeſtinò prægnantes, aut alios pro eis illa tam pravo fine poſtulare. Idem dicendum de Barbitonſoribus venam ſecantibus abſque Medici præcepto, & in circumſtantiis, ubi timêri poteſt Fœtûs ruinam intendi. Ut plurimùm antedicti, ad hæc vitanda ſe obligari, non utique ignorant: Ea enim omnia

[*a*] Bruhier. *de incert. ſign. mort. l.* 1. *c.* 1. §. 10. *&* *c.* 3. §. 2.

ſolent in ipſis Protho-medicorum ſtatutis, ùt in *Sicilia* factum eſt, expreſſè prohiberi. Cæterùm impoſſibile non eſt, in hæc delicta prolabi aliquos, maximè tyrones; eòque fortiùs in oppidulis, vel ob inſcitiam, vel quia non ſemper homines juxta conſcientiæ dictamen operantur. Quocircà non inutile erit etiam prædicta populo explicare.

7. Quod autem deterius eſt, inveniet fortè Parochus, qui ex profeſſo, & quaſi ex charitate, munus exerceant medicamina vendendi, ad Fœtus ſive inanimatos, ſive animatos diſperdendos. Hoc ſcelus frequentatur ab inhoneſtis mulieribus, lenis, ac ſuperſtitioſis, item ab Obſtetricibus, ad quas juvenculæ, earumque matres, aut vicinæ confugiunt, ut in hoc immani propoſito adjuventur. Jam dudum plures ex his Divinâ Providentiâ detectæ in diverſis *Siciliæ* civitatibus, & oppidis, Parochis operam ſuam præſtantibus, in ordinem ſunt redactæ. Sed, heu! quàm multò plures adhuc deliteſcunt! Parochus ergo, ubi eas deprehenderit, diligenter attendat, ne ſolis privatis correctionibus ſit contentus. Etiam diabolicæ iſtæ mulieres ad vomitum redeunt, & nunquam emendantur. Magiſtratum igitur ſæcularem imploret, ut efficaciter ejuſdem Authoritate coërceantur. Nolo per hoc, ut illas morte, aut mutilatione plectendas curet, unde ipſe irregularis evaderet: Solùm ſuadeo, ut debitis proteſtationibus

non præteritorum criminum ultionem petat, ſed efficax impedimentum, & quaſi aggerem futurorum. Verùm expedit, ut Magiſtratus civiles, ex juris communis authoritate, (*a*) ad pœnas duriores, & nonnumquam ad ipſum ultimum ſupplicium devenirent, quo tantum nefas, ad quod expiandum mors una non ſufficit, ab orbe terrarum exterminaretur. In *Sicilia*, ùt homicidæ non ſolùm Abortum procurantes, ſed & ei quomodocumque cooperantes, quacumque fori exceptione poſthabita, nova lege puniuntur. [*b*]

CAPUT III.

De Providentia Principum, & Communitatum erga Infantes projectos. *

1. INter præcipua ad arcendos Abortus media, nullum certè magìs neceſſarium, quàm Principum erga Infantes projectos diligentiſſima providentia: Si enim hæc deſit, matres illegitimæ facilè Abortum aggredientur; quo non ſuccedente, pueros in puteos, latrinaſque projicient, vel aliter eneca-

[*a*] *L. Cicero. DD. de pœnis.*
[*b*] *V. Append. Mon.* 3.
* *Hæc materia tractatur in Archetypo l.* 4. *c.* 4. *à n.* 2.

bunt, vel vivos fortè ſepelient; ſaltem nocte in campis exponent, vel in triviis, aut ſterquiliniis Civitatis, cum evidenti periculo, ne Miſelli à porcis, aut lupis, aut canibus devorentur, vel frigore, & inedia, quodque deteriùs eſt, non baptizati, conſumantur. Neque tamen raròhujuſmodi mala timenda ſunt: Frequenter enim inveniuntur expoſiti; ita ut pro quolibet bino, vel terno larium centenario, poſſint ſinguli quotannis in unoquoque pago, vel civitate apparêre.

II. Sanè Spiritus Sanctus, ut ſummam naturæ humanæ ex peccato originali miſeriam demonſtraret, eam ob oculos noſtros non ſecùs pònendam exiſtimavit, quàm ſimilitudine Infantis, non ſòlùm in die nativitatis ſuæ adhuc nudi, & ſanguine cruentati, nec fomentis recreati, ſed à Parentibus derelicti; ut ita divitias quòque ſuæ charitatis oſtenderet, qua nos benigniſſimè ſuſcepit, & à calamitate liberaturus in ſilios adoptavit. Principes ergo projectorum ſaluti conſulentes, Divinam verè Miſericordiam & imitabuntur, & ſibimet ipſis promerebunt.

III. Hæc ſeriò perpendens Divus *Vincentius à Paulo*, mira pro ſalute projectorum molitus eſt, Sancti *Franciſci Saleſii*, quem pro Magiſtro coluit, charitatem erga Pueros egregiè ſecutus. Profectò Pariſiis, Urbe cæteroqui Litteris, & Diſciplina maximè ſlorenti, *Vincentii* ætate projectorum cura, quamquam

quamquam patriis legibus *Caſtelleti* Officialibus Regiis demandata, ferè deſpectui habebatur: Pueri namque ſingulis annis quadringenti, vel ad minùs trecenti reperti non Noſocomiis, ſed cuidam viduæ tradi conſuêverant. In hujus domo, partim, inediâ interibant; partim, ſoporiferis affatim propinatis, ſomnum cum morte commutabant; partim, viliſſimo pretio, etiam viginti quandoque ſolidorum, vendebantur; ſæpiſſimè verò, perditis hominibus, eos cum magna familiarum perturbatione ad ſuppoſititios partus, interdum etiam ad maleficia, & incantationes adhibituris; quàm plurimis intereà ex his Pueris abſque Baptiſmi Sacramento decedentibus. Faſſa enim fuit ſceleſtiſſima vidua, numquam ſe curaſſe, ut eorum ſaltem aliquis Baptiſmate luſtraretur. Exarſit ad hæc *Vincentii* zelus, & Matronis *Congregationis à Charitate*, ut eorum ſolicitudinem in ſe ſuſciperent, eventu feliciſſimo perſuaſit; Noſocomio inſuper ad eos non ſolùm aſſumendos, & lactandos, ſed etiam deinceps educandos deſtinato. Deindè à Rege annuum Cenſum Librarum 12000. obtinuit, quem ex aliis aliorum largitionibus ingenti projectorum bono ampliavit. [*a*]

4. Ante omnia itaque ſciendum eſt, onus excipiendi, & alendi projectos, ubi Noſo-

[*a*] Abelli *Vita S. Vinc. l.* 1. *cap.* 30.

comiis, Hoſpitalibus, ſimilibuſque religioſis piiſque locis, ex Fundatione, vel alio titulo non incumbit, ad ſingulas Univerſitates, reſpectu ſuorum præcipuè, pertinêre.

I. Quia unaquæque Communitas, in extrema præſertim neceſſitate, debet ſuos pauperes alere; & extrema ſinè dubio eſt tum in anima, tum in corpore, indigentia Projectorum.

II. Quia, ſicuti ipſi, ubi adoleverint, patriæ ſervire tenebuntur; ita & hanc eorum tenerrimæ ætati ſuccurrere ac opitulari æquum eſt: Maximè, quia, ùt benè animadvertit clariſſimus *Muratorius*, [*a*] ex jure ipſo gentium, in ſingulis cujuſcumque civilis Societatis membris quoddam jus oritur, quo auxilium ab ipſa, ne ſinè propria culpa perire cogantur, exigere poſſint.

III. Quia, cùm Projecti ex ejuſdem loci habitatoribus nati præſumantur, neque certi ſint eorum parentes, debent ex bonis Univerſitatis, quæ ſunt communia, ſuſtentari. [*b*] Si autem Univerſitatis patrimonium non ſufficiat, deveniendum eſt ad collectas, ut pondus, quod omnes reſpicit, in plurimos diſ-

[*a*] Murat. *de Charit. Chriſt. c.* 27.

[*b*] *Ex Concil. Turonenſ. A.* 570. *c.* 5..... Toloſan. *Syntagm. Jur. Civ. l.* 15. *c.* 28. *n.* 14..... Zipæus *de Juriſd. Eccleſ. & Civ. c.* 60. *n.* 16. *& Conſult.* 1. *de Infant. Expoſ. & alii multi, quos vide in Archetypo.*

tributum, evadat inſenſibile. Atque hæc eſt conſuetudo non ſolùm *Siciliæ*, ſed etiam totius *Europæ*. [a] Relevantur tamen ab hoc onere Univerſitates, ubi Hoſpitalibus, Montibus Pietatis, aliiſque ſimilibus inſtitutis illud pii Fundatores impoſuerint. Qua-propter diſcutiendum Epiſcopis, num fortè ſint aliqua occulta legata Projectis, vel etiam generatim pauperibus relicta: Nam & hæc ultima legatorum ſpecies, poterit etiam applicari Projectis, pauperum omnium certè miſerrimis, ſaltem parte aliqua pro aliis omninò invalidis detracta. Verumtamen præcipua obligatio, utì dictum eſt, ſemper ad Univerſitatem ſpectabit. Itaque ſi Noſocomia, & cætera opera pia nequeant Projectis omnibus æquè ſubvenire, Univerſitas indeclinabiliter cogenda erit ad ſupplementum; atque, ubi hæc valde pauper eſt, tenebitur loci Dominus. [b] Miſericordiæ quidem erga pueros præclariſſimum dedit exemplum *Conſtantinus* Magnus: Cùm enim audiſſet, filios per *Italiam* à parentibus ob inopiam oppignorari, vendi, exponi, vel etiam interfici; alimenta juſſit egenis patribusfamilias non ſolùm à Fiſco, ſed à privato Prin-

C 2

[a] Carranza *de Partu c*. 4. *Sect*. 2. *n*. 137. Fragos. *de Regim. Reipublic. p*. 3. *lib*. 1. *diſp*. 2. §. 3. *n*. 29. Belmuſed. *de Collect. q*. 57. *à n*. 10.

[b] *Doctores apud Theſaur. Deciſ*. 118. *n*. 2. *&* Amoſtaz. *l*. 4. *c*. 11. *n*. 52.

cipis ærario ſubminiſtrari: Legem verò iſtam in æreis tabulis, vel ceruſſatis, aut lineis mappis, quo æterna foret, inſcribi; ſimili prætereà conſtitutione ad *Africanas* Provincias directa. [*a*]

5. Porrò curandum eſt, ut, ubi ſunt Noſocomia Projectis alendis comparata, ligneum veluti Tympanum verſatile, quod *Rotam Siculi* dicimus, perpetuò habeant in muro exteriori ſitum, cum tintinnabulo, ad cujus pulſum diu noctuque aliqua perſona ſit prompta, quæ ad Infantem excipiendum accurrat. Si tamen Noſocomium ad hos Pueros alendos non eſſet deſtinatum, expedit adhuc, ut Univerſitas propriis expenſis talem Rotam cum tintinnabulo, ac perſona prædicta ſtatuat in ipſo Noſocomio.

6. Ubi Noſocomium deſit, collocanda erit Rota in Xenodochio, ſive Hoſpitio peregrinorum, ſi exſtiterit; vel in Domo Parochi, vel probæ alicujus Obſtetricis, vel alibi, dummodò ſemper locus, quicumque demùm ille ſit, nec valde publicus, nec multùm remotus videatur.

7. Si autem, quamvis Rota in Civitate, ſeu Oppido ſit erecta, nihilominùs Infantes alibi fortè reperiantur expoſiti, argumentum id erit, locum Rotæ eſſe incommodum, proptereà cum alio commutandum.

[*a*] *Codic.* Theodoſ. *l.* 11. *Tit. de Alim. Leg.* 1. *&* 2. *ubi* Gothofred.

8. Si in Civitate Rota pateat, & nihilominùs alibi expoſiti ſint Pueri, ubi fortè perierint, exponentes de homicidio tenentur, ac veluti homicidæ, aliis omnibus efferatiores, extremis pœnis ſubjiciuntur. *Nimirùm, ùt inquit Juſtinianus, [a] qui omni inhumanitate & crudelitate referti ſint, tantò deteriores homicidio pollutis, quantò calamitoſioribus id inferunt.* Eademque pœna locum habet, quamvis fortè Infans à periculo evaſerit; ſi tamen pravo conſilio derelictus fuerat, ut periret. Circumſtantiæ verò intentionem exponentium declarabunt.

9. Qui Expoſitum ubicumque, ſive in Oppido, aut Pago, ſive in eorum territorio repererit, ad loci Noſocomium, ſi hoc Projectos alit, vel ad urbanum Magiſtratum, ſcilicet populi Procuratores, quos *Juratos* appellant *Siculi*, ſub pœnis arbitrariis comportabit: Expoſiti enim ad eam Univerſitatem attinent, in cujus territorio inveniuntur, niſi liquidò conſtet, ex quonam alio loco provenerint: Conqueri enim illa non poterit, cum hæc munera ſæpe à finitimis populis ultro citroque mittantur.

10. Jurabit tamen inventor, ſe neſcire Puerum eſſe à legitimis parentibus ortum, & eò ab illis projectum. Similiter Obſtetrices, quæ in partu illegitimo, quem occultare ne-

[a] Novell. 153. *de Infant. Expoſ.*

ceſſe ſit, puerperæ ſunt opitulatæ, Infantem ad Noſocomium geſtabunt, vel ad Univerſitatem, ſi pauper ille ſit, & ſinè ſcandalo, infamia, aut periculo ſuo, vel parentum, ab his nutriri non poſſit. Idem facient, ubi, quamvis partui non miniſtraverint, natus Parvulus ad eas afferatur. Ad hæc autem ſumma fide, ſummoque ſilentio exequenda, licèt mercedem non ſperent, omninò tenebuntur ex charitate.

11. Noſocomia etiam gravidas, præſertim probroſa graviditate, quæ in illis parere ſibi elegerint, excipere ſinè controverſia debent. Sique natus Infans ſinè ſcandalo, infamia, vel periculo à parentibus ali non poſſit, & Noſocomium ſit Projectis alendis deſtinatum, illum retinebit; Secùs, Univerſitati ſecretò remittet.

12. Infanti itaque reperto, niſi in proximo periculo mortis eſſe videatur, faſciæ diſſolvuntur, ut inſpici poſſit, utrùm aliquo vulnere, aliove malo, quod præſentem requirat opem, laboret. Indè ad Parochum baptizandus illicò defertur. Nomen illi, & cognomen ex duobus Cœlicolis, quorum eo die meminerit Martyrologium, imponantur; putà *Philippus Eleutherii*: Non enim deſumendum erit cognomen à loco, ubi repertus eſt; ne aliquod in ejus poſteros maculatæ originis dimanet indicium.

13. Baptiſmus numquam omittetur, &

ſemper ſub conditione miniſtrabitur, ſive ſchedulam de Baptiſmo teſtantem habeat Puer, ſive non: Nam ſi habeat, non tamen conſtat, quis eam ſcripſerit, quique baptizaverit, & quomodo. Si non habeat, poſſumus tamen meritò ſuſpicari, fortè, ab Obſtetrice ſaltem, fuiſſe baptizatum. Ita profectò Sacra Congregatio decrevit: *Propoſito die decimo octavo Decembris* 1723. *ſequenti dubio: Quomodo ſe gerere debeat Parochus Sancti Spiritûs in* Saxia, *in collatione Baptiſmatis Infantibus, qui ad Archi-hoſpitale deferuntur; ſive iidem habeant ſchedulam de Baptiſmo teſtantem, ſive non habeant; & etiamſi ex colore & cæteris corporis qualitatibus deprehendatur, eoſdem eſſe conſtitutos in ætate ſex aut decem menſium, vel etiam unius anni cum dimidio? In Congregatione habita decimo quinto Januarii* 1724. *reſponſum eſt, ùt infrà, eſſe baptizandos ſub conditione in omnibus caſibus expoſitis juxta inſtructionem.* Inſtructio eſt: *Quòd excipiatur à Baptiſmo ſub Conditione, caſus ſchedulæ, quæ habet certitudinem.*

Benedictus XIV., qui, cùm Decretum ederetur, ùt ipſe narrat, [*a*] Sacræ Congregationis erat Secretarius, ita ex ipſius Congregationis mente notatam certitudinem explicat: *Scilicet, cùm ſciri poteſt ſchedulæ Scrip-*

[*a*] Lambertin. *T.* 1. *Notif.* 8.

tor; iſque talis eſt, cui fides poſſit ac debeat adhiberi.

His conſonat S. *Carolus* in Conſilio *Mediolanenſi* tertio, [*a*] ac Synodi Provinciales *Aquenſis*, *Toloſana*, & *Narbonenſis*.

14. Non nulli Parochorum faſſi ſunt mihi, conditionatam hanc Baptiſmi reïterationem in Projectis, exſtante ſchedula, ſe ſemper omiſiſſe. Præſules ergo illam inculcare non prætermittant; maximè, cum dubitandum ſit, primum Baptiſmum à rudi aliqua perſona, præſertim propter feſtinationem, & trepidationem, invalidè collatum. Poſt Baptiſmum, ad fraudes evitandas, ardenti Sigillo Stemma Civitatis, vel Noſocomii, ſiniſtro Pueri brachio propè ſcapulas inuritur.

15. Noſocomiorum, vel Univerſitatum Rectores, nullo umquam prætextu, ſub arbitrariis pœnis, occultos Projecti Parentes inquirant: Hac enim indagine, ex qua infamiam ſibi timent, parentes deterriti, Puerulos occidunt, vel in alias Civitates, & Oppidula mittunt exponendos. Excipitur caſus, ex quo prudens indicium habeatur, Infantem à legitimis parentibus projectum fuiſſe: Re enim comperta, illis reſtituendus eſſet, ipſiſque onus imponendum, ut de eodem interdum rationem exactiſſimè reddant. Certum prætereà eſt, parentes non pauperes, tenêri ad

[*a*] *Concil. Mediol.* 3. *Tit. de Bapt. Infant.*

expenſas Univerſitati compenſandas, vel etiam Noſocomio, ubi hoc non omnibus Projectis obnoxium ſit, ſed tantùm pauperibus.

16. Univerſitatum, & reſpectivè Noſocomiorum Rectores catalogum conſcribant mulierum, quæ ſe promptas ad nutricis officium obtulerint. Hæ, teſtimonium Parochi de vita, & moribus, & de ſufficienti in Catechiſmo peritia exhibebunt, eruntque ſanæ valetudinis; ſcabiëi, ſimiliumque morborum expertes, lacteque præditæ, & in præſenti ſinè filiis lactentibus: Aliter, mercede gaudebunt, at proprios filios copiosè nutrientes, Projectum inediâ conficient. Si verò in loco nutrices inveniri nequeant, in finitimis quærantur; & in extrema neceſſitate, ſicut ſæviente peſte conſuêvit, iis capra, vel vacca ſubſtituatur.

17. Primo die menſis, unus ex Rectoribus Univerſitatis vel Noſocomii, nutrices conveniet. Hic, ſignum in brachiis Infantium, eorum valetudinem, & munditiem ſcrutabitur; qualiter ſe gerant nutrices, examinabit; mercedem rependet, quæque facienda ſint, decernet, atque præſcribet: Imò, ſi opùs eſt, doloſas, vel negligentes juxta merita, & interdum etiam acriter, mulctari curabit.

18. Deputabitur etiam pia Mulier cum honorario, ac titulo Præfectæ nutricum, ut ſingulis hebdomadis ex improviſo nutrices omnes viſitet, ac ſtatum Infantium expendat, atque munditiem. Inſpiciet etiam, utrùm

cunæ ſint poſitæ, pro Parvulis ſaltem, qui annum non expleverunt: Hi enim in lecto collocari nequeunt, ne ſuffocentur, aut opprimantur, maximè ſi per ætatem non adhuc ſolutas habent manuſculas. Id Synodi benè multæ ſub excommunicatione interdixerunt, cujus cenſuræ meminit etiam Ordo *Romanus* miniſtrandi Sacramenta. [*a*] Tutius autem eſt, ante biennium Infantulos in lecto non habêre, ùt *Panormi* obtinuit laudanda conſuetudo.

19. Ubi Univerſitas pauperie laborat, hæc erit ad intentum ſalutaris induſtria. Parochus, præſertim die aliqua Myſteriis Infantiæ JESU CHRISTI ſacra, populo nunciabit, Beatam Virginem amore Infantis JESU velle, utì filios educare Projectos; egêre tamen nutricibus, piaſque fœminas ad id operis invitare. Plauſibile iſtud argumentum, zelo Parochi animatum, quàm plures è fœminis incendet, quæ ſè promptas exhibebunt. Ipſe, earum nomina in libro adnotabit, ut tempore debito uſui ſint. Si nulla nomen dederit; Parochus Infantem repertum alicui tradet mulieri lactanti, cujus tamen filius ſit anniculus, ut per menſem tantùm illa Projectum alat: Anniculus enim puer, ſolidiori cibo jam aſſuêtus, ſocium in lactando non incommodè patitur. Quæ verò mulieres ante annum pepererint, Parochus è Baptiſmatum libro facillimè diſcet.

[*a*] *Vide etiam infra l.* 4. *cap.* 3. §. 8. *n.* 19.

Menſe tranſacto, ad aliam, quæ ſimiliter ante annum peperit, deferet; atque ita deinceps. At hæc frequens tranſlatio non erit neceſſaria: Experietur enim Parochus, nutricem erga Projectum tenerrimum concipere amorem, qui eam, ne Puerum aliis cedat, dehortabitur. Univerſitas autem nutrices iſtas publicis oneribus eximat, & certam aliquam panis quantitatem, toto triennii ſpatio, quo ſaltem eſt duratura educatio, ſubminiſtret. Parochus etiam à Summo Pontifice Plenariam Indulgentiam, ter ab iis conſequendam, impetrabit: Primò, quo die Albo nutricum adſcriptæ fuerint: Secundò, cùm Projectum ſuſceperint alendum: Tertiò, cùm illum poſt triennium, nutritione peracta, reddiderint.

20. Verùm, ſi Expoſitorum corpuſcula ſolummodò alantur, ne in infantili ætate prætmaturiùs occumbant; cura verò educationis animorum ſequentibus annis negligatur, non ſatìs bono publico proſpectum erit: Adulti enim, ſe vitiis mancipabunt; mares præcipuè, furtis, fœminæ, meritricio, aut ſaltem mendicitati, quæ otioſa eſt & vagabunda, multorumque criminum fœcundiſſima parens. Quàm maximè ergo reipublicæ intereſt, etiam Univerſitatis expenſis, ubi fieri poteſt, Contubernia pro puellis projectis erigere, quæque ex his deindè virtute excellerent, Noſocomii miniſteriis deputare. Mares verò, nutricibus ipſis, vel artificibus in adoptionem tribuere,

vel ſaltem publico inſtrumento, pro definito annorum ſpatio, quo-uſque artem addiſcant, magiſtrorum famulatui addicere.

21. Jus profectò *Romanorum* Projectis ob hanc ipſam rationem, ſcilicet ut vivendi, panemque ſibi lucrandi media adipiſcantur, eximiè favet. Quocircà non ſolùm eos præſumit ingenuos; ſed etiam, quamquam anteà libertinæ, vel ſervilis conditionis, illos ad ſtatum ingenuitatis eo ipſo traducit. Jus verò Canonicum eadem confirmavit, Cap.: *Si à Patre: De Infantibus, & Languidis expoſitis.* Imò, Projectos Noſocomii *Romani*, Spiritui Sancto dicati, aliorumque ſub eodem titulo & regulis, *Gregorius XIV.* legitimos declaravit; ita ut pro eorum ad Ordines promotione, diſpenſatio irregularitatis *ex defectu natalium* non requiratur; quod ad reliquos omnes ProjectosCanoniſtæ ampliârunt: Quamvis enim ùt plurimùm illegitimi ſint, incerta tamen eſt in unoquoque vitioſæ originis macula. In hoc ergo aliquanto circa ſingulos dubio, cum omnibus miſericorditer agitur, ut faciliùs modum vivendi ſibi parare queant, ac honeſta munia obire, ac fortaſſis etiam ad ſublimiorem aliquando fortunam aſcendere. *Madriti* certè non ſolùm Cives, & ingenui; ſed nobiles, & ad cujuſdam equeſtris Ordinis habitum idonei reputantur. [a]

[a] *Dictionar. Geogr. V.* Madrid.

22. Cæterum, Projecti ſub protectione ſunt Diœceſani Epiſcopi, ejuſque Eccleſiæ, ac majorum juſtitiæ Miniſtrorum; item Procuratorum populi, ſeu patriæ Patrum, imò quorumcumque reipublicæ Officialium, & Magiſtratuum, ac ſupremi denique Principis, univerſalis orphanorum, & miſerabilium omnium Tutoris. [*a*]

23. Expedit nihilominùs, in quolibet Oppido trium virorum cœtum, vulgò Deputationem, inſtitui, quorum ſaltem primus Eccleſiaſtici ſit Ordinis, ut perpetuæ conſervationi Rotæ, ac Projectorum nutritioni & educationi diligenter invigilent, eoſque deindè adultiores, dirigant, adjuvent, foveantque ad honeſtum vitæ ſtatum aſſequendum. Cura etiam ipſorum erit, ut jurati Patres proprio erga illos officio ne deſint; ac demum in omnibus, quæ ad Projectos pertinent, maturè providebunt. *

[*a*] *D. L.* Sancimus *c. de Infant. Expoſ.* *&* Novell. 153. *ejuſd. Tit.*

* *Plura hìc brevitatis causâ omiſſa, at nihilominùs pro* Projectorum *ſalute, tam corporali quàm ſpirituali, Principibus, Epiſcopis & Magiſtratibus ab Authore meritò commendata, vide in Archetypo, cit. Lib. IV. cap. IV. per totum.*

CAPUT IV.*

De Medicorum in curandis Gravidis cautela, ne Fœtui noceatur.

1. DUo ſunt ſcopuli, à Medico in curandis gravibus Prægnantium morbis evitandi. Primus eſt, homicidium corporale miſeri, innocentiſque Fœtûs. Secundus eſt, ejuſdem ſpirituale homicidium: Nam, ſi, antequam enaſcatur, intereat, baptizari nequit, & in æternum peribit. His prælibatis, diverſa oportet remediorum genera, de quorum licito uſu Medicus dubitare poterit, accuratè diſtinguere.

2. Primum genus, eorum eſt, quæ Matri favorabilia, non tamen Fœtui naturâ ſuâ nociva ſunt, ſed tantùm periculoſa: Utì purgatio, quæ poſitivè, ùt ajunt, nocêre valet Fœtui, quatenùs in Matre ſtimulum producendo, Abortûs occaſio eſſe poteſt. Item, flebotomia, ſeu ſanguinis miſſio, quæ illi damnum negativè ſolet afferre, alimentum ſcilicet ſubtrahendo.

Secundum genus, ea comprehendit, quæ propter diverſas qualitates per ſe-ipſa & Matri ſunt utilia, & ſimul graviter nociva Proli,

* *In Archetypo, Caput 3um.*

eam ſcilicet occidendo, aut ex utero per Abortum exturbando. Talia ſunt Medicamina lunaria tributa moventia, quæ tum Matri ſublevandæ, tum Fœtui ſuffocando, vel etiam à ventre expellendo ſunt apta.

Tertium denique, dicitur illorum, quæ naturâ ſuâ ad Fœtûs perditionem diriguntur, & ſolùm indirectè & per accidens Matri opitulantur: Utì, violenta Infantis extractio in fruſta per ferramenta, partu jam deſperato.

3. Sanè, conſiderato hìc ſolo corporali Fœtûs detrimento, ac ipſius temporalem tantùm vitam cum vita Matris comparando, hæc illi meritò præferretur. Quocircà, ſi Mater in extrema, vel etiam gravi neceſſitate aliquo indigeat remedio, licitè illud aſſumeret, ac proinde Medici, & Obſtetrices licitè ipſum miniſtrarent; dummodò ad primum, aut ſecundum genus pertineat, & ſemper ex ſolo fine Matrem adjuvandi tribuatur, quamquam Puero ſive negativè, ſive poſitivè, ſive probabiliter, ſive certò nociturum. Quæ verò ad tertium genus ſpectant, omnino damnantur. Quomodo enim licebit Matri vitam propriam conſervare, innocentem Filium trucidando? Hoc eſt malum ab intrinſeco, ac propterea cohoneſtari nequibit. Imò fatentur omnes, illicitum etiam eſſe directè ſimplicem Abortum procurare, ubi Fœtus eſt animatus, aut de animatione dubitatur.

4. Inquiramus autem (inſpecto ſolo cor-

porali homicidio, utì ſuprà animadvertimus) utrum poſſimus chirurgicam extractionem in partubus deſperatis aggredi, ſi certi moraliter eſſemus, neque Filio ipſi ullam vitæ ſpem ſupereſſe? Videturque prima facie, poſſe gravidam procurare, ut ille cum moderamine inculpatæ tutelæ, tamquam maternæ vitæ manifeſtus invaſor, & parricida, occidatur: Cum enim naſci conetur, neque ob viæ anguſtiam valeat, Matrem interimit, eſtque illi vera mortis, & inevitabilis cauſa. Nec deſunt, qui cum *Heiſtero* ita ſentiant. Alii, hoc eſſe illicitum, docent: Infans enim eo caſu non eſt invaſor injuſtus, ſed à natura coactus, cujus auctor eſt Deus: Et inhumanum, ac ferum videtur, Matrem Filiolo velle tam crudeliter inferri mortem, ut vitæ ſuæ conſulatur. Perpendendum eſt etiam attentiùs, quod, adadmiſſâ tamquam licitâ in praxi, hâc actione, innumeris infanticidiis via aperiretur: Facillimè namque Matres, Obſtetrices, Chirurgi, baptizato quomodocumque Infante, ſibi perſuaderent, hujus vitam, non minùs quàm Matris, eſſe deſperatam, eumque cenſendum parricidam, & invaſorem. Quocirca, prima opinio, ſaltem in praxi, locum habêre non debet, S. *Ambroſio* dicente: [*a*] *Si non poteſt ſubveniri alteri, niſi alter lædatur; commodius*

[*a*] S. Ambroſ. *lib.* 3. *de Offic. c.* 9. *Relat. in Can.* Denique 14. *q.* 5.

commodius eſt, neutrum juvari, quàm gravari alterum. Non autem improbarem, ſi Chirurgus peritiam ſuam experiretur in Infante, à Matre, etiam ferramentis evellendo, ubi cum ſpe utrumque liberandi, quamvis cum aliquo Filioli periculo, id fieri queat. Præſtat in hoc genere inſtrumentum *Palfinianum* à *Gregorio* emendatum, de quo Libro tertio Capite primo dicturi ſumus: Hoc enim ſæpiſſimè ſalutare fuit Puerulis, neque ad eos diſcerpendos, ſed ad vivos extrahendos adhibetur.

5. Hactenùs de ſolo corporali homicidio diſceptavimus. Verùm, ſi ſpirituale etiam præ oculis habeamus, quod cum corporali ſolet eſſe annexum, Theologi pronunciabunt communiter, Matrem ad æternam Filioli vitam, temporali ſui-ipſius longo intervallo præferendam, obligari. Et ſanè, expreſſè præcipit Christus, [a] ut eo modo proximum diligamus, quo ipſe dilexit nos; ſpiritualem ſcilicet vitam hominum ſuæ corporali antefereendo. Quod præceptum ne ſit inutiliter datum, oportet, ut in aliquo ſaltem caſu vigeat: Si autem in hac extrema ſpirituali miſerrimi Infantuli neceſſitate, neque ipſa Mater eò adſtringeretur, equidem non video, ubi demum poſſit vim ſuam exerere.

6. Hinc, etiam in dubio, utrùm Fœtus animatus ſit, an non, Mater tenebitur, ſive

D

[a] Joan. 15. 12.

medicamina ſint tertii generis, ſive ſecundi, ſive etiam primi, licèt damnum Fœtui adſerant tantùm negativum, ſemper illis abſtinêre. [*a*] Idem dico, ſi de Fœtu jam grandiuſculo, utrùm mortuus ſit, ambigatur. Sed, eheu! quanta circa hæc quorumdam Medicorum ignavia, vel erga matronas adulatio! Profectò, ſi partu inſtante, ubi uterus patet, & Infans contrectari poteſt, nihilominùs impoſſibile ferè eſt, Infantem certè mortuum judicare, niſì verè putrefactio appareat, utì experimentis comprobant *Hildanus*, *Guillemeaus*, *Heiſterus*, aliique celeberrimi Chirurgi, & nos alibi demonſtrabimus; [*b*] quantò magìs ante pariendi tempus de Fœtûs morte nihil ſtatuere poſſumus?

7. * Cæterùm, quia juxtà hodiernam Medicorum prudentiſſimam conſuetudinem, remedia plerùmque Matri propinata non nocent Fœtui, in praxi raro occurrere arbitror, ut peccent ii, illa præſcribendo, & Gravidæ, illis utendo. Quocirca ſupponendum, quòd Theologi aſſerentes, Prægnantem tenêri potiùs mori, quàm remedia Abortum ciêre valentia admittere, loquantur de periculo Abortûs con-

[*a*] S. Antonin. *in Summ.* Natal. ab Alex. *Theolog. Dogm. lib.* 4. *Dec. Reg.* 14. Pontas *Diction. Caſ. Conſc. V.* Abortus. Genett. *de* 5. *Præc. Decal. c.* 1. *q.* 12.

[*b*] *L.* 3. *c.* 9.

* *In Archetypo hìc incipit c.* 4*um.*

juncto cum periculo mortis Fœtûs in utero ſinè Baptiſmate: Tunc enim ſolummodò Mater tenebitur ſuæ temporali æternam Filii vitam præferre. Verùm, ſi daretur caſus, quo ſecuri eſſemus, periculum ſubeſſe tantummodò circa Abortum, non verò circa illius mortem in utero, antequàm exeat, & baptizetur, (qui caſus non eſt impoſſibilis, ubi Fœtus eſſet maturior, ac tempus pariendi propinquum) tunc Mater non teneretur pro conſervanda ſola temporali Filii vita, profundere propriam. Suppono etiam, quòd, quando in hac materia de mortis, vel Abortûs periculo ſermo eſt, intelligatur ſemper de proximo; non verò tantùm de remoto: Non enim æquum eſt, propter ſecundum Gravidæ tam grave onus imponi.

8. His igitur præjactis, duo ſunt remedia, Medicis in curandis Prœgnantibus uſitatiora, de quibus etiam ùt plurimùm loquuntur Moraliſtæ; ſcilicet ſanguinis emiſſio, & purgatio. Utrumque autem, juxta ſuperiorem diviſionem, propriè ad primum medicamentorum genus pertinet; hoc eſt, naturâ ſuâ Matri favorabilia ſunt; Fœtui verò non mortifera, ſed periculoſa: At neutrum ex illis regulariter affert periculum proximum Abortûs, conjunctum cum periculo mortis Fœtûs, antequàm baptizetur. Fateor equidem, *Hippocratem* dixiſſe de primo: [a] *Mulier utero*

[a] *Hippocr. Aph.* 50. *Sect.* 5.

gerens, ſanguine è vena miſſo, abortit. Et de ſecundo: [a] *Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor à quarto menſe ad ſeptimum; ſed has minùs: Juniores autem Fœtus, & ſeniores verêri oportet*: Nam quò magìs tener, vel maturus eſt fructus, eò faciliùs, ùt *Galenus* ait, [b] ab arbore decidit. Verùm *Hippocrates* hæc ſcripſit, præ oculis habens antiquam Medicorum conſuetudinem, quâ ſanguinem auferebant ad libras, ac totum ſimul; quod idem erat, ac ægrotas exſangues reddere: Quarè Prægnanti ſolida relaxabantur, & ligamenta Fœtûs cum utero ſolvebantur, cùm intereà alimentum Puerulo deficeret: Et ecce! indè vel Abortus, vel etiam mors ipſius in utero, ſicuti accidit in copioſis Gravidarum hæmorrhagiis. Hodiè verò, ſanguis non nisì ad uncias, vel ad ſummum ad ſemi-libram aufertur; adeò ut præfata damna non facilè oriri poſſint. Si autem oporteat in majori quantitate illum extrahere, id fieri ſolet per intervalla. Quam ob rem innumeris jam experimentis conſtat, ſanguinis miſſionem, quæ cæteroquì geſtantibus numquam præſcribitur in pede, ubi periculoſior forèt, non eſſe ùt plurimùm adeò noxiam Fœtibus, imò ſæpe

[a] Hippocr. *Aph.* 29.
[b] Galen. *in Aphor.* 5. Hipp. *Sect.* 4. Lazar. River. *Inſtit. Medic. l.* 5. *p.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 4.

accidere ſalutarem; ac maximè primis menſibus, in quibus adeò abundat alimentum, ut ipſum Fœtum ſuffocare valeat, ſi per venæ ſectionem huic malo non occurramus. Unde ſcripſit *Riverius*: [*a*] *à primo menſe uſque ad quartum venæ ſectio tutò adminiſtrari poteſt.*

9. Quod verò ad purgationem attinet: Veteres purgantibus fortioribus, & eradicativis utebantur, præſertim helleboro, utì ex *Hippocrate* ipſo vidêre eſt. Quam ob rem orgaſmo in ſpiritibus, ac liquidis concitato, magna laudabilium humorum copia peccantibus admiſtorum exibat. Solida intereà validè conſtringebantur, & uterum premendo, Fœtum expellebant, qui propter illatam vim, quò delicatior, eò majus incurrebat periculum non tantùm Abortûs, ſed etiam mortis in utero ipſo. Noſtra verò ætate, Ars Medica purgantium benigniorum ſatìs eſt dives; puta *Succi Roſarum* priſcis ignoti, *Caſſiæ*, *Mannæ*, & ſimilium: Violenta verò obſoleverunt. Audiamus *Riverium*: [*b*] *Si autem aliter ſenſiſſe videtur* Hippocrates, *animadvertatur, quòd modo longè diverſo nos venam ſecamus, ac antiqui faciebant, qui ad libras, nos verò ad uncias ſanguinem mittimus.....*

[*a*] River. *Prax. Medic. l.* 15. *c.* 16.
[*b*[River. *loco citato.* Franciſc. Calmette *in* River. *Reform.*

Audaciores in hâc parte Medicos fecerunt blanda, & innoxia medicamenta, quibus hodiè utimur; ùt ſunt Rhabarbarum, Mirabolani, Caſſia, Senna, Agaricus, *& ſimilia. Attamen perpetuò habenda ratio ſententiæ* Hippocratis, *tutiùſque mediis menſibus, non verò primis, & ultimis, purgantia medicamenta erunt adhibenda.*

10. Medicus ergo juxta hodiernum morem ſapienti œconomia, & Matri ſanguinis miſſione, vel purgatione ſuccurrit, & Fœtui proſpicit, ne in proximum Abortûs aut mortis periculum conjiciatur. [*a*] Imò facillimè remotius reddere poteſt periculum ipſum; ſi nimirùm in ſanguinis miſſione miniſtret ſimul cordialia, utatur adſtringentibus, & corroborantibus, ac, ubi caſus expoſcit, novam ſubſtantiam Prægnanti elargiatur. Quo verò ad purgantia: Præterquàm quòd ea porrigat quantitate & qualitate leviora; ſcit etiam illa diluentibus & dulcificantibus ſociare, ac, ſi orgaſmus aliquis indè enaſcatur, eum compeſcere (cautè tamen) opiatis. Atque ita videmus abſque gravi damno à veteribus formidato, in praxi factitari à peritiſſimis Medicorum. Scilicet non omnis ſanguinis emiſſio, vel purgatio Abortum inducit: Secùs verò in omnium Gravidarum manu poſitum

[*a*] *V.* Ettmuller. *t.* 2. *l.* 4. *ſ.* 6. *c.* 3. *art.* 2. *&* 3. *& alii ab Authore noſtro citati.*

eſſet, Fœtum pro libito diſperdere; cum cæteroquì experientia oſtenderit, & bene adnotavit *Calmetus* Medicus *Montepeſſulanus*, quaſdam, in procurando Abortu obſtinatiſſimas, nunquàm eum conſequi potuiſſe: Quantò magìs ergo illum vitatum iri ſperandum eſt, ubi tot cautelæ adhibeantur?

Sed adhuc majora ſuperſunt dicenda. Sanguinis miſſio, & purgatio prudenter imperatæ, ſi verè Mater iis indigeat, erunt etiam Fœtui ſalutares, ita ut potiùs earum omiſſione ſit ille periturus. Etenim, ſi verâ *Plethorâ*, vel apparenti, ſive ſpuriâ laboret Prægnans, nonne etiam Fœtus tenellus eâ facillimè ſuffocabitur? Item, ſi humoribus peccantibus, & turgeſcentibus abundet ipſa, vel etiam excrementitiis (etſi coctis) qui tamen è corpore non expellantur, nonne iſti nutrimentum etiam Filio corrumpent, eumque enecabunt? Uno verbo, ùt plurimùm ea omnia, quæ ad Matris ægritudinem ſanandam idonea ſunt remedia, illa eadem etiam Fœtui ſolent eſſe ſalubria, maximè, ſi maternus morbus etiam Fœtum invaſerit: Saltem proderunt indirectè, quatenùs, vitâ Prægnantis conſervatâ, major liquidò ſpes concipitur, Puerulum fore victurum, ac, ſuo tempore naſcendo, Baptiſmum ſuſcepturum.

11. Quod autem de ſanguinis miſſione, atque purgantibus moderatè præſcriptis diximus, prodeſſe ſcilicet potiùs Infanti, quàm obeſſe, id etiam ſimilibus aliis remediis æqua

proportione aptandum eſt, etiam diüreticis; quæ quidem, cum ſint periculoſiora purgantibus, majori cautela indigebunt; damnatis tamen emeticis violentis, ac cæteris, quæ tributa lunaria promovent; ad expellendam enim, aut ſuffocandam Prolem nimis idonea reputantur; imò etiam damnata ipſa ſanguinis miſſione, vel etiam purgatione, ubi, perpenſis omnibus, proximum periculum ſubeſſet, ne Puer in Utero ſinè Baptiſmo interiret: Tunc enim neque ad Abortum provocandum, quamvis ex ſolo fine liberandi Matrem, præberi poſſunt; id charitatis, imò etiam juſtitiæ lege vetante: Mater enim conjugalem ſtatum eligens, omnibus ejus oneribus voluntariè ſe ſubjecit. Quam ob rem rigoroſè ad ſpecialem Filiorum curam adſtringitur, qui ſtatûs ejuſdem ſunt fructus, & ex D. *Thoma* conjugii finis omninò eſſentialis: Nihil autem magìs intereſt Filiorum, quàm ſalus æterna.

12. Verùm, quò ſe vertet Medicus in extrema neceſſitate Matris, quando ex circumſtantiis medicamen propinans, Fœtum exponeret proximo, ac manifeſto periculo moriendi in utero, & deindè per Abortum exeundi: Et nihilominùs, ubi illud non propinaret, idem Fœtus in æquali remàneret ruinæ diſcrimine, quam ſcilicet illi morbus ipſe maternus minitatur, à quo facilè in utero exſtingui poſſet? Reſpondeo: Si remedium

naturâ ſuâ Prægnanti eſſet ſalutare, quamvis per accidens detrimentum Pueri ab eo timeatur, licitè adminiſtrabitur: At, ſi naturâ ſuâ æquè ſit aptum & Matri juvandæ, & Filio diſperdendo, res controvertitur. Negat *Sylvius*, poſſe admoveri. Alii cum *Roncaglia* concedunt, dummodò non directè ad Fœtûs perniciem, ſed ad Matris reverà ſalutem tribuatur. Sic enim conditio Infantis, in periculo ex utroque latere æquali, eo medicamento non efficitur deterior; maximè, ſi ſpes affulgeat, Gravidam poſſe per illud ſanari, abſque Filii læſione: Tunc enim iſte conditione meliorabitur, quoniam, vitâ Matris conſervatâ, congruo tempore incolumis naſciturus præſumeretur. At contrarium dicendum eſt, ſi, remedio prætermiſſo, ſpes probabilis Infanti ſupereſſet, fore ut ipſe, Matre mortuâ, Baptiſmum per *Cæſareum* Partum conſequeretur, quæ ſpes remedium dando evaneſceret. Cæterùm, in praxi ferè omnino impoſſibile eſt, abſque temeritate judicare, nullam ſpem probabilem Fœtui ſupereſſe, ut Matri ſupervivat; ſaltem quo-uſque media inciſione ab utero extrahatur, & baptizetur: Præterquàm quod dubium ſæpe eſt, utrùm Mater medicamine Fœtui periculoſo reverà liberanda ſit; ſicut dubium, aut ſaltem non certum erit in morbis acutis liquidorum, utrùm ægrota moritura ſit, ſi eodem abſtinuerit: Etenim, quàm ſæpe, quos Medici capitis dam-

naverant, à natura ſunt abſoluti? * Quapropter in Gravidarum morbis curandis nulla cautela, nulla circumſpectio ſuperflua credenda eſt.

13. At dicet aliquis: Nimis durum eſſet Prægnanti, ſe morientem agnoſcere omni auxilio deſtitutam, cum tamen ſuppetat adhuc ſalutaris medicina, ipſi verò juxta traditas regulas deneganda. Caſus, ùt fateor, arduus eſt; at non propterea animum illa deſpondeat: Nam, ſi ægrotis omnibus ait Spiritus Sanctus, [a] *Fili, in tua infirmitate ne deſpicias te-ipſum; ſed ora Dominum, & ipſe curabit te*; quantò magìs hoc veluti ſibi ſpecialiùs dictum reputare debebit Gravida, quæ à præſidiis, eidem fortè profuturis, Divinæ Legis amore, & charitatis imperio ſe abſtinet? Quod innumeris certè exemplis poſſet confirmari. Contrà verò timendum valde eſſet, ne, ſi ea fiduciam ſuam in pharmacis reponat, iis neutiquàm ſuffragantibus, pereat propter id-ipſum, ùt *Oſa* Judæorum Rex, *qui nec in infirmitate ſua quæſivit Dominum, ſed magìs in Medicorum arte confiſus eſt.* [b] Se ergò amantisſimæ Dei Providentiæ committat, quæ vel protectione ſua vitam, ubi expedierit, ipſi tuèbitur, quia in Omnipotenti ſperavit; vel cum æterna, & in immenſum præſtantiore commutabit.

* *V. in Archetypo l.* 3. *n.* 9.
[a] *Eccl.* 38. ℣. 9.
[b] 2. *Paral.* 16. 12.

CAPUT V. *

De Tempore Animationis, ſive quando Corpori infundatur Anima.

1. MUlier, quæ prægnans eſt, & eſſe dolet, ubi ſe concepiſſe animadvertit, Abortum ſæpe meditatur circa prima conceptionis tempora, in quibus ſibi perſuadet, Fœtum nondum eſſe animatum, vel ſaltem putans, primis temporibus Fœtum animâ carêre, præcautiones ad illum cuſtodiendum, & conſervandum opportunas, &, ſi umquàm aliàs, tum maximè neceſſarias, non ſolùm frequenter negligit, ſed & apertè contemnit. Quo fit, ut primo menſe, utì quotidiana docet experientia, creberrimi ſint Abortus. Malum hoc ut penitùs exſtirpetur, operæ pretium eſt, in hoc capite de Animationis Tempore diſceptare.

2. * Quatuor ſtatus in Fœtu, antequàm oriatur, attenduntur.

Primus eſt, cùm, factâ conceptione, formari incipit.

* *De Tempore Animationis agitur in Archetypo c.* 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11.
* *In Arch. c.* 7.

Secundus, cùm ejus cor & cerebrum, præcipua vitæ organa, perfecta ſunt.

Tertius, cùm partes ſuas omnes jam habet diſtinctas, atque formatas.

Quartus, cùm non tantùm formatus eſt Fœtus, ſed taliter adauctus & corroboratus, ut aëris impreſſioni reſiſtere, atque è materno utero exire poſſit.

Philoſophi ac Theologi aliquem dictorum ſtatuum eligentes, eidem tempus tribuêrunt animationis.

3. *Joannes Marcus* Proto-medicus *Pragenſis* probabile exiſtimavit, Fœtus omnes, dum adhuc maternis viſceribus continentur, anima rationali carêre, cùm neque ſenſuum uſum, neque organa ad ratiocinandi officium completa poſſideant. Ex quo ſequeretur, in nullo Abortu verum committi homicidium, nec in cenſuras, vel irregularitatem incurſum iri. Hæc opinio duces habebat *Platonem*, & *Aſclepiadem*, à *Galeno* relatos, *Protagoram*, & non nullos è *Stoïcis*, dicentes, animam Puero infundi, cùm naſcitur, & reſpirare incipit. Verùm apertè opponitur Sacris Scripturis enarrantibus, Sanctum *Joannem Baptiſtam* adhuc ſemeſtrem, *exultaſſe in utero;* quod evidens argumentum eſt, multò ante nativitatem animâ, ſanctificantis gratiæ capaci, fuiſſe præditum. Si verò ad animæ rationalis immiſſionem prærequiratur completisſima organorum, & ſenſationibus,

& ratiocinio inſervientium perfectio, ùt *Marcus* cum ſuis opinabatur, expectandus ad animationem ſeptimus annus foret; quod nemo ridiculum eſſe non videt. Sanè à *Plutarcho* atque *Tertulliano* memoriæ proditum eſt, *Heraclitum*, ipſumque *Aſclepiadem* cum quibuſdam *Stoïcis*, falſo illo principio ductos, eò uſque tandem deveniſſe, ut adventum animæ rationalis in hominem ad pubertatem ipſam rejecerint. Itaque *Joannis Marci* propoſitio inter proſcriptas ab *Innocentio XI.* vigeſimum quartum locum obtinuit.

4. *Ariſtoteles* docet, venire animam, toto Embryone cum ſuis partibus diſtincto, atque formato, etſi non adaucto, corroborato, & ad nativitatem idoneo. Porrò plenam formationem contingere putat in Maribus, quadrageſimo die; in Fœmellis, octogeſimo vel nonageſimo, prope finem tertii menſis, & initium quarti; atque deinde Fœminas tarditatem propriæ organizationis & animationis, cum celeritate creſcendi, florendi, inveterandi, & marceſcendi præ Maribus compenſare. Hujus Philoſophi placitum poſt *Petrum Lombardum*, Scholaſticorum Coryphæum, evaſit commune: Etenim, cum circa eam ætatem jam Theologi conſenſerint, animas non ex traduce provenire, ſed ſigillatim unamquamque creari; cumque ferè ſimul introducta in ſcholas fuerit lectio, & explicatio librorum *Ariſtotelis*, qui penè

unus audiebatur; ejus opinionem de adeò tarda animatione, cum Divo *Thoma* Scholaſtici omnes amplexi ſunt. Sed ad hæc maximè contulêre libri, tum de *Spiritu & Anima*, tum de *Eccleſiaſticis Dogmatibus*, qui eo tempore ſub *Auguſtini* nomine circumferebantur: In his enim docetur, animam in organizata jam corpora infundi. *Ariſtotelis* etiam ſententiam ſecuta eſt Gloſſa cum Juriſtis; omnes denique Medici, ita ut ferè univerſalis effecta ſit, ac in eodem gradu permanſerit uſque ad annum 1640., quo *Thomas Fienus* ipſi bellum indixit; quamquam, ut veriùs dicam, Medici plerumque nil aliud aſſerebant, niſi Fœtum quadrageſimo die, vel tardiùs conformari; de animatione ſilentes, utpote quos corporum cura, non verò animarum haberet ſolicitos. Verùm ad *Ariſtotelem* redeamus. Scribit itaque ipſe, maſculinum Fœtum, quadrageſimo die, fœmineum, octogeſimo reperiri formatum; & narrat, eum, diſcerptis membranulis, magnitudine majorem formicam æquare, oculis grandibus, ac genitalibus, cæteriſque membris diſtinctum; itemque, ubi in aliquem liquorem immergatur, diſſolvi, & liqueſcere; in aqua verò frigida condenſari.

5. At, ſummi hujus Philoſophi dictum difficultatibus ex omni latere, iiſque moleſtisſimis, premitur. Nam primò, innumera experimenta demonſtrant, Fœtum non ita ſerò ad magni-

tudinem formicæ majoris aſcendere. *Petrus Gaſſendus* [*a*] quinque retulit abortivos, eorumque menſuras. Primus dierum certò duodecim, formatus erat à ſummo capite uſque ad pedum digitos; moles tamen tertiæ parti unius *pariſienſis* digiti reſpondebat. Secundus, viginti quinque dierum erat, dodranti, ſeu novem partibus vel unciis digiti *pariſienſis* æqualis. Tertius, qui quadraginta dierum, duobus digitis, & unciis octo. Quartus, erat merum ſcheletrum dierum quadraginta duorum, duos digitos cum dimidio habens longitudinis. Quintus, trimeſtris, longitudine potitus erat quinque digitorum, unciarum octo, & ampliùs, nimirùm quaſi pedis dimidii; ita ut quadrageſimo die ſolum embryonis caput, ſaltem ciceris molem æquare neceſſe ſit. Cum *Gaſſendianis* concordant *Theodori Kerkringii* experimenta. Inſuper *Joannes Baptiſta Bianchi*, primus in *Taurinenſi* Univerſitate Anotomicus, innumeros ex omni penè graviditatis die abortivos in ſuo muſæo collocavit, & complurium ex illis exactisſimam figuram exhibuit. [*b*] Qua-proptèr Fœtus ab *Ariſtotele* viſus, paucos fortaſſe dies, non verò quadraginta numerabat: Sed error veroſimiliter in calculo temporis interceſſerat, & nihilominùs humana configuratione jam præditus erat.

[*a*] Pet. Gaſſ. *t.* 2. *Phyſic. de Generat Anim. c. de Animat. Fœtûs.*

[*b*] Bianch. *in Tract. de Nat. Generat.*

6. Secundò, magna illa temporis differentia, quam ſtatuit *Ariſtoteles* inter animationem Maſculi, & Fœmellæ, Peripatûs etiam Diſcipulis, è quorum numero *Diana*, fabuloſa videtur. *Diogenes Apolloniates*, qui Maſculos quarto menſe formari dicebat, Fœminis, *Cenſorino* referente, non nisì menſem alium addebat: Sed hoc ipſum rejiciendum. Enim verò quis neſciat, à muliere gemellos diverſi ſexûs eodem partu in lucem effundi? Si autem ſimul maturuêrunt, ut unà orirentur; cur non æquè ſimul ad animationem idonei effecti ſunt? Maximè, cum id non ſolùm in mulieribus, canibus, felibus, ſuibus, ſimilibuſque multiparis, ſed etiam in oviparis perpetuo ritu obſervetur: Nam cujuſcumque ſexûs fuerint pulli in ovo incluſi, mares, vel fœminæ, pari tempore perficiuntur, & ſimul excluduntur. Quòd ſi fortè in Fœtu maſculino priùs ſentiatur motus, quàm in fœmineo, id majori vivacitati ſpirituum tribuendum. Sic etiam, ſi quandoque fœminilis Embryo nimis tardè compleri viſus fuerit; vel in temporum ſupputatione erratum eſt; vel mora ipſa à particulari cauſa, in generalem regulam non evehenda, originem traxit. Pubeſcunt quidem Fœminæ antè, quàm Mares; at ex hoc potiùs deduceretur, etiam antè organizari.

7. Sed validisſima contrà *Ariſtotelem* eſt objectio deſumpta ex motu, qui, teſte *Hippocrate*, etiam ſexta die in Embryonibus reperitur,

peritur, imò etiam antè, ſi recentioribus fidem habeamus. Verum quidem eſt, *Ariſtotelem*, quem Divus *Thomas* ſequitur, contendere, Embryonem priùs anima vegetante informari, ac vitâ plantæ vivere: Illâque corruptâ, ſentientem acquirere, ut vitâ vivat animali: Et hâc deſtructâ, rationabilem conſequi: Quam ob rem dici poſſet, motum primis diebus ab anima ſentiente procedere. Sed hoc *Ariſtotelis* ingenioſum inventum, nullo modo uſque adhuc majori Philoſophorum numero placuit. Sicuti enim tres animas co-exiſtentes non habemus (etſi non defuerint *Ariſtotelici*, qui hoc docuerint) ſed unam tantùm, quæ omnia ſimul & vegetantis, & ſentientis, & rationalis munera adimplet; ita dicendum eſt, hanc ſolam animam, quæ rationalis eſt, in Embryonem eo tempore ſaltem infundi, quo is incipit propriam animantis vitam habêre, ut functiones omnes, quas juxta præſentem organorum majorem, vel minorem perfectionem exercêre valet, exequatur. Sedulò enim perpendere oportet, hæc duo valde inter ſe diſcrepare: Nimirùm, animam præſentem, eſſe rationalem; & animam præſentem, ùt rationalem operari: Secùs dici poſſet, animam ſentientem uſque ad ſeptimum annum, vel ſaltem, uſque ad nativitatem perdurare: Fœtus enim in utero ſemper dormit: Nec ſolùm organa ad ratiocinium perfecta non habet, ſed neque objecta exteriora ſenſibus percipere poteſt. Quo-circa

omnes, unâ exceptâ *Conimbricenſi*, Academiæ, *Ariſtotelicam* animarum ſucceſſionem oppugnant.

8. * Animæ infuſionem uſque ad totalem Fœtûs formationem non differri, ſed ad ſummùm perfectis principalioribus organis contingere, *Petrus Gaſſendus*, atque alii, præſertim recentiores, opinantur: Nec pauci favent ex *Gallenicis*, & *Peripateticis* ipſis. Namque iſti ſupponunt, poſt paucos à conceptu dies, organizationem accidentalem compleri; ſcilicet cùm, juxta eorum loquendi modum, virtus plaſtica, ſeu formatrix præparationem explet materiæ ſeminalis, eam diverſis qualitatibus & accidentibus, ad conflandas tam multas, eaſque heterogeneas corporis partes idoneis, perficiendo. Organizatione accidentali completa, natura ſubſtantialem aggreditur; id eſt, membrorum Fœtûs formationem: Ac primò principalium, ſcilicet cordis, cerebri, & hepatis; deindè reliquorum. Atque hæc diviſio organizationis in accidentalem, & ſubſtantialem, apud *Peripateticos*, præſertim *Scotum*, *Suarezium*, & *Hurtadum*, celebris evaſit.

9. Itaque varii cum *Gaſſendo* animationem evenire docent circa finem organizationis accidentalis, quæ co-incidit cum initio ſubſtantialis, vel ſaltem quando, formatis jam prin-

* *In Arch. c.* 8.

cipalibus membris, motus ſyſtolicus, & diaſtolicus inchoatur. Et quidem pro hac opinione laudantur ex antiquis, *Avicenna*, *Philoponus*, *Hugo Victorinus*, & *Albertus Magnus*: Ex recentioribus, *Rainaudus*, *Martianus*, *Cararius*, *Mercurialis*, *Garzias*, *Menas*, *Mirindolus*, aliique à *Dandino* relati. Quod verò ad tempus, quo dicta organa formata jam ſint, vel ſaltem præparata materiâ, eorum formatio incipiat, Authores ad invicem diſtrahuntur.

10. *Thomas Fienus*, celebris *Antverpienſis* Medicus, animationem ſtatuit die tertio, rem tribus integris tractatibus proſequens. *Mirindolus*, ſeptimo die animationem fieri putavit: *Tomai*, decimo quinto, quando Fœtus, ùt ipſe ait, reſpirat: *Albertus Magnus*, vigeſimo quinto: Cæteris verò ſatìs fuit dicere, à ſeptimo ſuprà. Horum Philoſophorum ſententia potiſſimùm innititur *Hippocratis* authoritate, nimirùm tam in Libro *de Natura Pueri*, quàm in alio *de Carnibus*.

11. Hoc autem extra dubium eſt, ſententiam, quæ Fœtum animari defendit ſeptimo die, quia jam abundè ſufficienti gaudet formatione, hodiè longè magìs amari, quàm *Ariſtotelicam*, penè apud Medicos antiquatam, utì *Gaſſendus* adnotavit. Cum autem hic inter præcellentiores omnium ætatum Philoſophos meritò ſit recenſendus, non hìc omittam, eum, philoſophicis rationibus adactum,

in id propendere, ut credat, animam à primo inſtanti conceptionis infundi; [a] quæ ſententia, ùt ipſe ait, *longè planior eſt: quippe nullum invenitur commodius momentum; cùm, aſſumpto quolibet alio, incredibile fiat, cur non tantiſper expectari debuerit.* Hoc non obſtante, propter legum authoritatem, quæ inter Fœtum animatum, & inanimatum diſtinguunt, ſat illi eſt dicere, animam probabiliter infundi ſeptimo die; at incertam eſſe adhuc rei veritatem, ac ſoli Creatori perſpectam.

12. Sententiæ autem illi, ad quam ita inclinavit *Gaſſendus*, libentiſſimè, firmiſſimèque adhæſit *Paulus Zachias* Medicus, & Juriſconſultus *Romanus*. Hic, in primo ſui Operis Tomo opinionem eorum amplexus fuerat, qui ex malè-intellecto *Hippocrate* animationem Fœtûs maſculini, uſque ad trigeſimum, fœminini verò, uſque ad quadrageſimum ſecundum ampliabant. At in Tomo ſecundo, qui poſthumus eſt, *Alexandro* ſeptimo dicatus, & Anno 1661. typis editus, primò dicta revocavit, & multiplici eruditione, ac philoſophicis rationibus adſtruxit, Deum, poſt conceptionem creare immediatè animas, cùm ſcilicet juxta *Peripateticorum* Scholam, quam ille ſequitur, virile ſemen,

[a] 2. *Phyſ. de Generat. Animal. c. de Anim. Fœtûs.*

atque fœmineum commiſta jam ſunt. Nondum ejus tempore vulgata & accepta erat Philoſophis & Medicis, Ovarii muliebris ſententia. Quà-propter, juxta antiquum commiſtionis utriuſque ſeminis ſyſthema philoſophatur, dicitque animam nulla temporis intercapedine poſt conceptionem materialem infundi, ut præſentiâ ſuâ, vitalique influxu coöperetur non ſolùm vegètationi, & augmento, quod per interiorem fit alimenti ſumptionem; ſed & formationi, ac perfectæ organizationi Embryonis, qui gradatim, ùt conſtat, vel ab ipſo principio ſuccreſſit; ac denique animam hanc non aliam eſſe à rationali, ut plura atque graviſſima abſurda evitentur, maximè verò ſucceſſio trium animarum, quæ ſecùs abſque neceſſitate multiplicarentur. Quamvis autem ad Libri finem proteſtetur, ſe probabili tantùm ratiocinio ductum ſcribere, & Eccleſiæ Judicio cuncta ſubmittere; [*a*] Nihilominùs in ipſa poſthuma editione ita gravia reddit rationum momenta, quibus ejus ſententia ſtatuitur, ut ſibi perſuadeat, de eadem non ampliùs eſſe ambigendum.

13. Id autem argumento non contemnendo confirmat. Celebrat Catholica Eccleſia Beatæ MARIÆ Virginis Conceptionem, intenditque, ùt *Alexander VII.* declaravit, [*b*] de ejus

E 3

[*a*] Zacch. *Quæſt. Medicoleg. t.* 1. *l.* 2. *q.* 9. *n.* 2.
[*b*] Alexand. VII. *Conſtitut.* Solicitudo.

Conceptione formali, hoc eſt, de primo animationis inſtanti, Feſtum agere; non de materiali, quæ ſola, utì Theologi dicunt, non eſſet Feſti Eccleſiaſtici objectum. Solemnitas cadit in octavum diem Decembris ex Divina Revelatione, à Divo *Anſelmo* examinata, atque probata, à quo etiam Feſtum ipſum in *Anglia* originem ſortitum eſt. Si ergo Nativitas Virginis Contigit octavo Septembris, ùt ex antiquiſſima Eccleſiæ Traditione conſentiunt omnes; ſequitur, Virginem, quæ novem menſium ſpatio in utero manſit, Animam ſemper Sanctiſſimam, & omni macula immunem eodem conceptionis ſuæ corporeæ die accepiſſe; quod cum ipſo *Anſelmo* una voce dicunt Authores alii, à *Plazza* & *Alberto* citati. [*a*] Neque poteſt hoc ipſum miraculo deputari, ſicut in CHRISTI Conceptu: Redemptoris enim generatio, utpotè Diviniſſimi Spiritûs Opus, prodigioſa fuit in omnibus; [*b*] at MARIÆ Generatio naturæ ordinem ſecuta eſt. Adde, quod in hac ultima oporteret miraculum iſtud ratiociniis adſtruere; non verò tantùm ſupponere ad vim argumenti eludendam.

14. Huic tamen *Zacchiæ* ſententiæ paucis quidem antè annis præluſerat *Thomas Fienus.*

[*a*] Plazza *Cauſa Immaculat. Concept. act.* 3. *art.* 2. *n.* 325.

[*b*] Baſil. *Hom. de human. Chriſti Generat. S.* Joann. Damaſc. *de Fide Orthod. c.* 2.

Cæterùm nullo modo recens erat: Etenim ultra rationes ab intrinſeco ductas, innumeros habebat Suffragatores, & patres, & antiquos Philoſophos, ac Medicos, ut illos taceam, qui animam corpore valde antiquiorem autumârúnt; adeò ut dicendum ſit, *Ariſtotelis* potiùs opinionem, quæ nimis à conceptu animationem elongabat, minùs olim fuiſſe cognitam, minùſque receptam.

15. Profectò S. *Baſilius* [a] nolebat inter Fœtum animatum, & inanimatum diſtingui. Unde hoc autem? Nisì quia veriſimilè à principio animam infundi credebat, quamvis aliter aliqui ſentirent. Id ex *Balſamone*, *Antiocheno* Patriarcha ſæculo duodecimo exeunte, colligitur. *Hoc*, ait ille, *dictum eſt propter eos, qui docent, quòd, quando ſemen matrici advenit, non ſtatim formatur in hominem; ſed priùs quidem fit ſanguis, deindè in carnem humanam concreſcit, deindè efficitur.* Ex quo apparet, eo tempore paucis opinionem de ſeriùs contingente animatione placuiſſe. Quòd autem ea fuerit Magni *Baſilii* ſententia, ex S. *Gregorio Niſſeno* ejus Fratre atque Diſcipulo, intelligi poteſt, qui cæteroquì animas creari, non ex traduce propagari, judicabat: Is enim erat, *Noriſio* teſte, [b] Græcorum omnium ſenſus.

[a] Baſil. *Epiſt. Canonic. c. 2. ubi* Balſamon.
[b] Noriſ. *in Vindic.* Auguſt. *c.* 4. §. 3.

Sanctus verò *Cæſarius*: [*a*] *Longè etiam mihi velis ab illa reſilias opinione, quòd corpore poſterior ſit anima.* Citantur etiam pro hac ſententia Sanctus *Cyrillus Alexandrinus*, [*b*] & Sanctus *Gelaſius* Papa, [*c*] quatenùs aſſerunt, ubi corpus vitæ capax eſt, illico à Deo animam accipere; cum conſtet cæteroquì ex ipſo *Ariſtotele*, Embryonem vivere etiam à principio, quod & Divus *Thomas* admittit. Apertiùs plerique veteres Theologi, aliique Scriptores, tum Græci, tum Latini locuti ſunt; præter eos, qui propagationem ex traduce docuerunt, vel ùt problematicam putaverunt. *

16. Ex Philoſophis cum *Zacchia* ſenſêre *Alexander Aphrodiſæus*, celebris *Ariſtotelis* Commentator, *Themiſtius*, atque *Galenus*. [*d*] Idem docet antiquus Author Libri *Galeni* nomen præ ſe ferentis, cui titulus: *An Animal ſit, quod in utero eſt.* Demum ex *Zacchiæ* coætaneis, ipſius ſententiam amplexi ſunt *Fortunatus Fidelis*, *Bartholomæus Corte* [*e*] *Gaſpar Bravo*, aliique in-

[*a*] S. Cæſar. *Lib.* 6. *Dialog.* 3. *in Reſponſ. ad Interrog.* 115.

[*b*] S. Cyrill. Alex. *l.* 1. *in* Joann. *c.* 9.

[*c*] S. Gelaſius *Papa Lib. de duabus Nat. contr.* Eutich. *&* Neſtor.

* *Citatos v. in Arch. c.* 8. *n.* 15. *&* 16.

[*d*] Themiſt. *lib. de Anim. cap.* 12. Galen. *lib. de Format. Fœt. c.* 6.

[*e*] Fidel. *Relat. Medic. lib.* 3. *ſect.* 6. *c.* 2. Corte *in Epiſtol. de Tempore, quo infunditur Anima.*

numeri * eoſdem ſecuti. Itaque huic ſententiæ neque momenta intrinſecarum rationum, neque extrinſecarum authoritatum fulcimenta, neque aliquid aliud deeſt, quo minùs ſolidè probabilis habeatur.

CAPUT VI.*

De Tempore Animationis Proſecutio; & quanti referat, illud, aliaque anxiè obſervâſſe pro Abortivorum Baptiſmate. *

1. Poſtquàm de *Ariſtotelis* opinione propter objectiones, ac nova experimenta cœptum eſt dubitari, plerique Theologi docuerunt, nullum Abortum, etſi imperfectiſſimè figuratum, eſſe derelinquendum; ſed perquirendum, utrùm aliquis in eo inſit motus, ut, ſaltem ſub conditione, baptizetur. *Si Dei Vicarius* Paulus V., ait Maximilianus Dezza, [a] *in Rituali* Romano *bapti-*

* *Illos vide in Archetypo l.* 1. *c.* 11. *adn.* 25.

* *Non eſſe in Jure Canonico, aut Bullis Pontificiis deciſum, priùs perfici Fœtum, deindè verò Animam creari, vide ibid. toto cap.* 9.

* *In Archetypo c.* 10.

[a] Dezz. *in Opuſc. in Calce Apolog.* Franc. Verde.

zari præcipit Fœtum, ſi vivat, ſi vitalem indicet motum; ſolêre autem moveri præcipuis membris circa tertium, jam non tam ſuadetur, quàm oſtenditur: Erit-ne trigeſimus dies expectandus nobis, ut de Baptiſmo deliberemus? Horum Doctorum meminit quoque *La Croix*: [a] *Authores graviſſimi cum* Cardenas *dicunt, Fœtus abortivos Mulierum, etiam imperfectiſſimè figuratos, eſſe baptizandos, ſi dent ſignum vitæ per motum; quia putant aliqui Medici, quòd Fœtus humani poſt paucos, v.g. tres aut quatuor dies à conceptione, ſtatim animentur anima rationali.*

Sed ultra omnes *Hieronymus Florentinius*, Congregationis *Lucenſis* à Matre Deì, Vir æquè doctus, & zelo animarum incenſus, progreſſus eſt. Hic *Zacchiæ* diſſertationem poſthumam pro feſtina Fœtûs animatione, quæ non niſì Anno 1660. *Lugduni* imprimi cœpta eſt, adhuc præ manibus non habuerat: Nihilominùs Anno 1658. *Lugduni* typis dedit celeberrimum *de Hominibus dubiis*, ſive *de Baptiſmo Abortivorum* Opuſculum. Firmat in eo tum ſpeculativè, tum practicè, incertum eſſe verum animationis tempus; probabile tamen eſſe, animam, nempe rationalem, ab ipſo principio, immediatè ſcilicet poſt

[a] La Croix *l. 6. p. 1. de Bapt. dub. 4. n.* 294. Carden. *in prima* Chriſi *Diſp. l. 14. c. 3.*

conceptum, infundi: Quare docet, ſub peccati mortalis reatu abortivos omnes, quantumvis minimos, etſi phaſeolo, vel grano hordeaceo non majores, eſſe baptizandos, quantumcumque breve fuerit tempus à conceptione dilapſum; quamvis etiam vitæ ſignum per motum non præbeant, dummodò corrupti, vel detriti, ſeu manifeſtè mortui non dignoſcantur. Admonet autem, Baptiſmum non niſì ſub conditione adminiſtrandum; tum quia philoſophicè dubium eſt, utrùm animati ſint, an non: Tum quia, cùm adhuc ſecundinulis involvantur, incertum eſt, an illæ validitati Baptiſmatis obſtent, nec ne.

2. Nemo anteà rem ex profeſſo pertractaverat; nemo tam longè proceſſerat: Attamen Liber à pluribus tam Theologorum, quàm Medicorum Academiis, inſignibuſque Doctoribus ſummo plauſu exceptus eſt, utì ex Cenſuris liquet, ab unoquoque eorum ſingillatim, clarèque conſcriptis. Facultates Theologicæ, ſunt *Pariſienſis*, *Viennenſis*, & *Pragenſis*. Et quamvis hæc ultima cum quadam limitatione loquatur, *Pariſienſis* tamen *Florentinii* doctrinam indubitatam appellat, ac ad pravas mulieres ab Abortu deterrendas, quæ illum, prætextu nondum factæ animationis, facillimè procurant, utiliſſimam. Facultates verò Medicæ, ſunt *Viennenſis*, & *Pragenſis*. Accedit Rector Univerſitatis *Remenſis*, ac duo celebres Epiſcopi *Caramuel*, & *Creſ-*

pus; item *Stephanus Luvinſchlag*, Epiſcopi *Viennenſis* Generalis Vicarius, & magno numero alii, præſertim è Collegiis *Salmanticentibus:* [*a*] Eaque occaſione in *Pragenſi* Univerſitate, utì in Cenſura Medicæ Facultatis apertè legitur, publica diſputatio inſtituta eſt, in qua propugnatum, intrare ſtatim rationales animas poſt conceptionem.

3. Quoniam verò nemo, utì diximus, eò uſque obligationem baptizandi Fœtus omnes extulerat, Liber non-nullorum ſubiit offenſionem, atque apud Sacram *Indicis* Congregationem novitatis eſt accuſatus. Ejus igitur examine tribus Conſultoribus commiſſo, cum ii, doctrinam eſſe probabilem, retuliſſent, Purpurati Patres cenſuerunt, Librum, præfixa ſequenti proteſtatione, à Magiſtro *Fano*, Congregationis Secretario, ex condicto cum Auctore compoſita, typis eſſe recudendum.

Auctoris de Ordine Superiorum Declaratio.

„ Hanc ergo ſententiam de Baptiſmo Ab-
„ ortivorum, tota hac diſputatione compre-
„ henſam, & præſertim ſectione undecima
„ expreſſam, ab eminentiſſimis Patribus Sa-
„ cræ Congregationis juſſus explicare, libens
„ volenſque, graviſſimo prudentiſſimoque doc-

[*a*] *Eos vide in Archetypo citatos cap* 10.

„ tiſſimorum Principum judicio & imperio
„ pareo: Et in primis aſſero, me nihil in præ-
„ ſenti materia definiendo dicere, ſed utì rem
„ probabilem, & per modum problematis
„ proponere. Deinde adverto, me neminem,
„ quod ad praxim attinet, ſub mortali obli-
„ gare; ſed tantùm rationes ſpeculativas id
„ ſuadentes exponere, ac in ſuſpenſo relin-
„ quere; ſicuti nec inducere novum aliquem
„ ritum in Eccleſiam, cum id ad Sacram *Ri-*
„ *tuum* Congregationem, Summumque Pon-
„ tificem ſpectet. Ita ſentio, ita ſcripſi, & ita
„ me ſcribere & ſentire proteſtor, ùt æquum
„ eſt, humilem ac devotum Sanctæ *Roma-*
„ *næ* Eccleſiæ Filium, qualem me eſſe, &
„ fuiſſe hactenùs, & futurum impoſterùm
„ ſanctè profiteor. „

Præceptum eſt inſuper *Florentinio*, ut explicaret ſe de iis loqui abortivis, qui omnino ſenſibiles eſſent, ac prima ſaltem oſtenderent humani corporis lineamenta: Qui enim Baptiſmum ſuſcipit, oportet, ut ſit non minùs ipſe ſenſibilis, quàm Sacra ipſa Lotio ſuſcipienda. His adde, quod Fœtus baptizandus ſit; nequaquam verò ſemen, neque mola, aut caro excrementitia.

4. Quæ ſapientiſſimè conſtituerat Congregatio, ea omnia fideliter executus eſt *Florentinius*, opuſculum *Lucæ* denuo Typis apud *Jacobum Pacium* evulgans. Imò primæ diſputationi tres alias adjunxit. In ſecun-

da, quam ipſe *Romæ* quoque, ſe inſtante à Viris doctisſimis, & præcipuis Pontificiæ Curæ Adminiſtris examinatam atque probatam, publici juris fecerat, iterum urget, & amplificat majora ſuarum rationum momenta. In tertia, argumentum illud, à Matris Dei Conceptione [a] petitum, inculcat, narratque *Alexandrum ſeptimum*, cum declararet, Eccleſiam de tempore, quo Beata Virgo primùm animata fuerit, Feſtum agere, expreſſè judicaſſe, non oportêre ut dies octavus Decembris immutaretur, Solemnitatem ad alium poſteriorem, putà quadrageſimum vel octogeſimum diem transferendo; quod Adverſarii fieri debêre contendebant, ſi verè Eccleſia *Mariæ* Animationem celebraret: Imò Epiſcopo *Creſpos*, Regis *Hiſpaniarum* Legato, ipſum *Florentinii* Librum laudaſſe, ubi & ab intrinſeco, & ab extrinſeco probabile ſatìs eſſe adſtruebatur, facta ſemel materiali conceptione, ſtatim & illico à Deo immitti animam. In quarta diſputatione, Argumenta omnia, ſive Theologica, ſive Philoſophica, quæ contra Doctrinam ſuam objici poſſent, diſſolvit. Validius erat illud à *Rituali Romano* depromendum: In hoc enim nulla occurrit mentio Baptiſmi abortivis adeò minimis conferendi. Huic ipſe diverſis in locis ita reſpondet: Rituale nequidem hujuſmo-

[a] *Hìc ſup. cap.* 5. *n.* 13.

di Parvulis Baptiſmum denegare; imò apertè præcipere, baptizandos eſſe Fœtus, qui vivi ſunt; Philoſophiæ ac Medicinæ diſcernendum relinquens, quinam eorum viventes, qui verò non, ſint reputandi: Itaque, Argumentum retorquendo, ſubjungit: [a] *Imò, quod eſt valde notandum, Rituale* Romanum Pauli *V. præcipit, ut, ſi quando contingat Matrem prægnantem mori, vivo Fœtu intra viſcera remanente, extractus ab utero baptizetur; non tamen obligat Miniſtrum ad baptizandum poſt triginta dies tantùm; ſed tunc, qualecumque ſit tempus periculi, quod prudenti Miniſtrorum judicio determinandum relinquit. Quare noſtræ intentioni favet ordo Eccleſiæ; quatenùs, mortua prægnante, eaque ſecta, ſtatuit, ut, ſine aliquo reſpectu ad tempus, baptizetur Fœtus, ſi ſit vivus.* Et alibi: [b] *Ponamus igitur argumentandi gratiâ, hanc Matrem mortuam geſtare in utero Fœtum, v. g. ſeptem dierum: Ex hoc Eccleſiæ ritu, Fœtus ſeptem dierum ſtatim ab utero extrahendus eſt, & baptizandus. Sed, ſuppoſita ſententia probabili, prudenti judicio exiſtimandus eſt vivus, niſi per accidens, & ex cauſa alicujus compreſſionis, aut contuſionis eviden-*

[a] Florentin. *de Hom. dub. Diſp.* 1. *ſect.* 4. *n.* 2.

[b] *Idem Diſp.* 2. *ſect.* 6. *n.* 8.

ter appareat mortuus. Ergo juxta Eccleſiæ ritum Fœtus ſeptem dierum baptizandus eſt.

5. * His ſtabilitis, neceſſarium eſt in quocumque abortu, ante omnia Parentes, alioſque adſtantes ſummam adhibêre diligentiam in inveſtigando, utrùm Fœtus per motum prodat vitæ indicia, ut ſaltem ſub conditione baptizetur. *Hippolyti Pagnotta* Chirurgi *Monteregalenſis* uxor anno 1727. abortiit, quæ tam brevi tempore utero geſtaverat, ut nequidem ſe anteà prægnantem cognoviſſet. Cum autem ſedulò perquireretur, quidnam effuſum eſſet, inventus eſt Fœtus minimus, à ſecundinis jam ſolutus, magnitudine apis, ideoque juxta tabulas Embryonum à *Bianchio* obſervatorum, die vigeſimo nono non major; quin-imò juxta Tabulas *Kerkringianas* fortaſſe minor: [*a*] Satìs formatus erat pro ætatis ratione, totuſque movebatur vitam oſtentans. Eum *Suſanna Pagnotta* rationali ſpiritu certè informatum reputans, abſolutè baptizavit; qui deinde poſt decem horaria minuta mortuus, in Collegiata *Crucifixi* Eccleſia ſepultus eſt. Nuper ego ipſe alterum vidi Embryonem, ferè dierum ſexdecim, vel paulò majorem, extinctum quidem;

* *In Arch. c.* 12.

[*a*] Kerkring. *Antropogeniæ c.* 3. & 4. & *tab.* 75. *fig.* 3. & 4.

dem; ſed qui anteà motu ſe vivum exhibuerat, propterea ſub conditione baptizatum. Sed, heu! quanta in abortibus, prætextu non factæ veroſimiliter animationis, parentum, vel domeſticorum ſocordia, & intolerabilis ſtultitia! profectò pene ſupra fidem videtur, quod *Panormi* evênit Obſtetrici, cognomento *Græcæ*. Mulier, manè cùm abortiret, ſe menſtruum fluxum, etſi abundantiorem, pati credidit, nec quid exiret, inſpexit: Se enim prægnantem neſciebat. Poſtridie, cùm Obſtetrix eam fortunâ inviſeret, atque de fluxu audiret, pulſu tentato, pronunciat, illam aborTiſſe. Quocircà indagine facta, folliculum ſecundinarum, certiſſimè non niſì præcedenti die emiſſum, quærit, repertum diſcindit, Fœtumque in ipſo poſt viginti quatuor horas, ac fortè ampliùs, vivum deprehendit, atque baptizat. Minor hic erat die quadrageſimo: Nam cammari molem non excedebat, eumque mortuum Eccleſiæ intulerunt. * Vigeſimâ Maji Anni 1745. *Angela*, Uxor *Salvatoris Jeracii* Abortum paſſa eſt. Fœtus minimus, & non bene obſervatus, creditus eſt ſanguis grumefactus; propterea ſepoſitus, & derelictus. Interim accurrit *Catharina*, Uxor *Ignatii Cavaretta*, qui typographo operam dabat. Hæc, editionis Libri occaſione, de diligenti inqui-

* *Sequentia uſq. ad n. 6. h.* [illegible] *Arch. c. 5. n. 1.*

ſitione facienda in Abortibus, etiam Fœtuum minimorum, audiverat. Igitur ejectamenta ſcrutari voluit, ac apertiſſimè deprehendit maſculinum Fœtum completum, & vivum, eumque baptizavit. Is quatuor horaria minuta ſupervixit, & mortuus ad me ab eodem *Ignatio*, ut lætitiæ particeps fierem, delatus, deindè in S. *Joannis Tartarorum* Parœcia ſepultus eſt. Alia nuper abortiit, nec curavit inſpicere, quid eſſet enixa. Tertia demum die, Infantem fuiſſe, animadvertit, cùm ſcilicet ſecundinas emiſit vacuatas Fœtu, quem ſive vivum, ſive mortuum in immunditiarum locum projecerat. Pernicioſæ autem hujuſmodi ſtultitiæ ubique terrarum graſſari videntur. *Quot non Fœtus abortivos* (querela eſt eruditiſſimi Viri [*a*]) *ex ignorantia Obſtetricum & Matrum excipit latrina, quorum anima, ſi Baptiſmate non fraudaretur, Deum in æternum videret, & corpus, licèt informe, eſſet decentiùs tumulandum?*

6. Dixi, Genitores, alioſque adſtantes ſumma vigilantiâ perſcrutari debêre, utrùm Fœtus vitæ det ſigna: Nam de facili poterit eſſe vivus, quin tamen ipſi hoc animadvertant. *Panormi* Anno 1717. æſtivo tempore, horâ quartâ à ſolis occaſu Abortum fecit *Urſula*, Uxor *Philippi Pedemontii*, remigum triremis

[*a*] Roncaglia *t.* 2. *tract.* 17. *c.* 4. *in Reg. pro Praxi.*

Præfecti. Fœtus exiit trimeſtris à ſecundinis excluſus, & in ſpeciem omnino exanimatus. Itaque Domeſtici in feneſtræ limine aëri frigido, & humido expoſitum (nam locus erat mari propinquus in ſuburbio) dereliquerunt. Sequenti die, horâ circiter undecimâ, conſanguinei, cùm ad Mulierem ſolandam veniſſent, curioſitate ducti abortivum inſpicere voluerunt. Et ecce! ex umbilici nunc ſe attollentis, nunc deprimentis oſcillatione, cognoſcunt, ipſum vitâ non adhuc deſtitutum, quamquàm horâ ſeptima poſt Abortum. Eum ergo ad Parochialem Eccleſiam deferunt, ibique baptizatum, ac deindè poſt duo minuta horaria defunctum capſulæ includunt, atque ſepeliunt. *Cathanæ* illuſtris Matrona circa quadrageſimum prægnationis diem gemellos duos ejecerat. Unus jam putruerat; alter ita certè mortuus apparebat, ut *Archiater Tezzana*, Comes *Palatinus* cultro ipſum diſſecuerit: Sed, aperto pectore, ex motu cordis periodico viventem comperit, & illico baptizavit.

7. Ubi breviſſima fuerit prægnatio, multò fallacius mortis indicium erit privatio motûs in Embryunculo: Primò, propter aliquam ſyncopem, ſeu ſpirituum laſſitudinem, utì expertus docuit *Harveus*. Secundò, quia in eorum ſententia, qui arbitrantur animam illico poſt conceptionem infundi, ſtatimque vitam inchoari, ubi nimirùm ſpiritus fermen-

tationis motum exordiuntur, fortè jam vivit Embryo; quamvis motu ſyſtolico, & diaſtolico non incepto, quia nondum cor, aliaque vaſa, ad ſanguinis circuitum neceſſaria, ſunt probè conſtructa: Verùm anima jam corpuſculum poſſidet, ut præſentiâ ſuâ ejus partium inſerviat perfectioni, quæ deindè ad motum periodicum inſtituendum ipſius organa ſunt futuræ. Et hujuſmodi ergo Embryoni conditionatum Baptiſma non denegabimus, dummodò Embryo eſſe dignoſcatur, habeatque prima Fœtûs lineamenta, nec laceratione, contuſione, vel corruptione conſtet, ipſum vitâ carêre.

8. Medici præteriti ſæculi olim ſenſerunt, Embryunculum, etſi animatum, primis diebus non eſſe ſenſibilem: Namque in utero non nisì ſemen inveniebant, quod maxima ex parte poſt tres dies emittitur, cùm Fœtus interim vel in ovario lateret, vel per *Fallopianas* [a] tubas adhuc deſcenſum ſuum proſequeretur, nec ad uterum perveniſſet. Nihilominùs, poſtquàm demonſtratum eſt,* generationem non fieri ex mixtione virilis ſeminis cum muliebri quadam limpha, ſed ex ovo, quod verum eſt fœmineum ſemen, per virile ſemen fœcundato; compertum eſt etiam, Embryonem ipſi fœcundationi cum membris

[a] *Tubæ illæ ſic dictæ à* Fallopio, *earum Inventore.*

* *Vide Archetypum l.* 1. *c.* 11. *n.* 2. *& ſeq.*

ſuis præexiſtere, quamvis obſcurè, & ſolo microſcopio videndum; poſt fœcundationem verò ſemper eſſe in ovo ſenſibilem. Hæc autem omnia, quia nondum perſpecta, ſiluit quidem olim *Florentinius*; hodiè verò ſunt omnibus explorata. Manifeſtum inſuper eſt, die tertio non ſolùm abſque microſcopio Fœtum, vermis inſtar, inſpicientibus apparêre; ſed & caput ipſius, quod ſedes eſt animæ præcipua, diſcerni. Cæterùm, etſi ſenſibilis in ſe-ipſo non eſſet, ſenſibile ſaltem eſſet ovum, quo concluditur: Hoc verò nihil eſt aliud, quàm ſecundinæ, quæ non ſolùm cum Fœtu continuantur; verùm etiam corporis ipſius dicendæ ſunt partes, ad vitam, quò-uſque in lucem prodeat, omnino neceſſariæ.

9. At diſpiciamus hìc, utrùm caſus dari poſſit, quo Embryo, v. g. quatuor, vel trium dierum, vel etiam ætate minor, dato, quòd anima rationali ſit prædıtus, vivus per Abortum egrediatur, & non potiùs ante egreſſionem ipſum in materno utero mori neceſſe ſit, aut ſaltem ſtatim ac egreſſus externum aërem ſenſerit? Equidem cenſeo, caſum non eſſe impoſſibilem: Quamvis enim gravis ille tumultus ab Abortu ſuſcitatus, facilè poſſit Fœtum adeò tenellum perimere; conſiderandum tamen eſt etiam, horologia, ſimileſque machinas, quò pauciori conſtant numero inſtrumentorum, eò difficiliùs labefactari. Et quidem puncta ſalientia pullorum, tametſi ab

ovis extracta, eo ipſo tempore, quo necdum aliqua diſtinctio vaſorum in eis valet eſſe conſpicua, nimirum quarto die, vel in fine ipſius, aut ſub initium quinti, diutiùs vivunt; ùt infinitis à ſe factis experimentis aſſeverat *Harveus*: Imò, ſi quandoque jam mortua videbantur, quia motu carentia, ſubindè aliquo fomento recreata, vitam denuò manifeſtabant. [*a*] Similia tradit *Chriſtophorus Guarinonius*, *Rudolphi II.* Imperatoris Medicus. [*b*] Hic non ſolùm enarrat, in puncto ſalienti, quamvis membranâ incluſo, conſpici pulſationes; ſed addit, eò moroſiùs Embryonem vitâ deſtitui, quò imperfectior eſt.

10. Sed ad modum baptizandi Abortivos convertamur. Abortivus non ſolùm primariis membris inſtructus, ſed toto etiam corpore completus, quod circa quadrageſimum diem evenire putatur, abſolutè baptizetur, ſi vitæ indicium motu præbet: Si verò motum non præ ſe fert; at nihilominùs non eſt corruptus, aut lacer, aut contuſus, quamvis lividus, ac ſinè pulſu, reſpiratione, atque ſenſu, baptizetur ſub hac conditione, *Si es capax.* * Fœtus incompletus, ſive primorum dierum, baptizandus eſt ſub eadem conditione, quamvis

[*a*] Harveus *de Gener. Anim. Exerc.* 17. *in* 3. *Ovi Inſpectione.*

[*b*] Guarin. *Opuſc. de Nativ. Human. ſerm.* 2. *fol.* 58.

* *Vide Arch. l.* 1. *c.* 12. *n.* 1.

adhuc ſecundinis involutus, ne tempus abſumamus cum periculo ejus mortis, ubi aëri exponeretur: Quæ conditio, *Si es capax*, reſpicit æquè tam dubium animationis, & vitæ, quàm dubium, ne Baptiſmatis validitati obſtent ſecundinæ. Quo facto, aperiantur ſecundinæ ipſæ, & iterum baptizetur ille ſub duplici conditione, *Si es capax*, *& ſi non es baptizatus*; & hoc, ſive motus in eo obſervetur, ſive non; dummodò, illum evidenter jam vitâ ſpoliatum eſſe, non cognoſcamus.

11. Incompleti porrò Abortivi, per immerſionem in aliqua patena, vel cyatho aquâ pleno baptizantur. Nec timeat Sacerdos irregularitatem propter mortem ipſis maturatam, quamvis eſſent ſecundinis exuti: Si enim fortaſſe id aliquando eveniret, vita ipſorum adeò tenuis eſt, & conſervatu prorſus impoſſibilis, ut in talibus circumſtantiis propter formidinem, ne mors eiſdem per paucula momenta acceleretur, Baptiſmus omitti non debeat.

12. Reſtat adhuc, ut cuidam petitioni faciam ſatis; nimirum, dignoſcine facilè poſſit, utrùm, quod per Abortum in principio prægnationis ejectum eſt, verè ſit Embryo, an mola, vel ſanguis grumefactus, aut aliquid ſimile? *Florentinius* in ſecunda Diſputatione, examinata, & edita *Romæ*, ita reſpondet: [*a*]

[*a*] Florentin. *de Hom. dub. Diſp.* 2. *ſect.* 7. *n.* 8.

„ Sive igitur primis diebus, ſive aliis inſequen-
„ tibus intra trigeſimum, aut etiam quadra-
„ geſimum diem, diſcernendum ſit, quidquid
„ immaturè ab utero effuſum eſt, ſive grani
„ hordeacei, aut minoris phaſeoli, ſive ma-
„ joris formicæ, aut nucis avellanæ, ſive apis,
„ aut grandioris muſcæ, ſive etiam digiti mag-
„ nitudinem exæquet; (hujuſmodi enim Me-
„ taphoris Auctores recentem Fœtum metiun-
„ tur) hanc eſſe regulam ſtatuo, ut, quando
„ internus homunculus ob ſui teneritudinem
„ membranam nequivit abrumpere, & ſe ip-
„ ſum prodere, ſi involucrum illud effuſum,
„ appareat membranâ circumdatum, quæ ſit
„ ſubalbi coloris, ſimilis inteſtinis, figuræ
„ ovalis, & quæ digito tacta molleſcat, &
„ cedat; quia peritorum obſervationes, & do-
„ cumenta veri Fœtûs notas eſſe conteſtantur;
„ tunc prudenti judicio pronunciandum eſt,
„ Fœtum eſſe, non molam: Et quia hoc pru-
„ dens judicium morali cum certitudine con-
„ junctum eſt, de ſubjecto ſenſibili, & digito
„ demonſtrabili, atque ideò de ſubjecto Sacri
„ Baptiſmi capaci jam conſtat; quia ex hu-
„ juſmodi ſignis cognoſcimus, Fœtum eſſe
„ talem, ut in eo prima rudimenta vitæ intus
„ exiſtant. „

13. „ Si verò illud, quod ex utero Mu-
„ lieris abortientis egreſſum eſt, ſit caro in-
„ formis, nigris venis, & ſanguineis intexta,
„ ad aſpectum ſcabra, ad tactum dura, vel

„ etiam vario colore infecta, procul dubio „ molam eſſe, & fruſtraneam genituram, non „ Fœtum, judicabimus, & nullatenùs bapti- „ zari oportet; & multò magìs, ſi ex utero „ ſanguinis grumi, ſeu carunculæ exierint, mo- „ las eſſe, non Fœtus humanos, eſt aſſeren- „ dum: Nam etiam hujuſmodi fruſtula car- „ nis, & ſanguinis ad molæ ſubſtantiam per- „ tinêre, judicavit *Hippocrates*; & molæ „ ſpeciem eſſe, cum *Avicenna* ſcripſit *Andr.* „ *Chriſt.* c. 29. „

14. „ Ad argumentum igitur dico, quòd, „ ſi ſupradictam regulam explicent Parochi, „ eamque edoceant mulieres, etiam monta- „ nas, quas de materia & forma Baptiſmi „ alioquin oportet eſſe inſtructas, licèt de iſtis „ ſinè dubio ſint magìs incapaces, cùm ſint „ à natura remotiora: illa verò ſigna ſint om- „ nino naturalia, & ſenſibilia; ſequitur, non „ eſſe valde difficile, atque adeò nec in jure „ impoſſibile molas à Fœtibus dijudicare. „ Quare ad excellentiſſimum Dominum meum „ dico, monendas eſſe omnes mulieres nup- „ tas, & innuptas, imò & quaſcumque per- „ ſonas, quæ in caſu neceſſitatis privatim Bap- „ tiſmum tenentur adminiſtrare; & Parochos „ poſſe uno verbo abſque Medicorum con- „ ſultatione, prædicta ſigna & notas ad utrum- „ que, Fœtum inquam, & molam, nec non „ ad alia excrementa dignoſcenda inculcare, „ &, ùt veros Fœtus, ſub conditione baptizent

„ admonêre. Illud verò, quod additur, de „ ſanguineis excrementis, neſcio, an ſecundùm conſcientiam ab aliquibus contra me „ objiciatur: Si quidem Obſtetrices, quantumvis rudes, & imperitæ, nisì cœcutire „ voluerint, optimè diſcernunt menſtruum „ humorem ab humanis Fœtibus. „ Hactenùs *Florentinius.* Hæc eadem diſtinctionis indicia ſimiliter afferuntur à *Bianchio.* [*a*]

15. Equidem notatu digniſſimum cenſeo, molam à vitio, quo ſecundinæ, & Fœtus inæqualiter nutriuntur, provenire: Hic enim extenuatur; illæ contra immaniter excreſcunt. Falſum verò germen vitium ſupponit in Fœtu ipſo, quod eumdem paulatim interimit, & extinguit. Quàpropter cùm tandem, Fœtu penitùs abolito, ſecundinæ ſolæ nutriantur, hæc in molam convertuntur. Porrò, oportet ſufficiens tempus interlabi, ut magna hujuſmodi mola perfici poſſit. Quocircà primis graviditatis diebus involucrum, quod exit, verum Fœtum continebit; quamquam illud ipſum, in utero ſi retineretur, fortè curſu temporis, vero Fœtu primùm exanimato, deindèque deleto, in molam, vel falſum germen eſſet degeneraturum. Primis diebus prægnationis propterea, de quibus, & pro quibus hìc ſermo eſt, vix caſus dari poterit.

[*a*] Bianch. *de vitioſa generat. fol.* 118. *ad* 132.

in quo dubium iſtud, Cæteroquì extricatu facile, utrùm nempe Fœtus, an mola ſit, locum ſibi vindicet. Nam in progreſſu graviditatis, adulto jam volumine, quod per abortum emittitur, quiſnam, etſi ſtolidus, Fœtum à mola non commodiſſimè diſcerneret? Expedit autem & ipſas molas diſſecare, & inſpicere, num aliquis fortè in eis lateat Infantulus, quod non ſemel accidiſſe, & ſuperiùs oſtendimus, & inferiùs oſtendemus.

LIBER II.

De auxilio Infantibus non-natis præſtando, Matre defuncta.

CAPUT I.

Prægnante mortua, ſuccurrendum Fœtui Partu Cæſareo. *Præcautiones, ut proſperè ſuccedat.*

1. QUemadmodùm fructus, quouſque ab arbore pendet, arboris ipſius pars non immeritò appellaretur; ita & non-natus Infans, dum utero clauſus, & maternis viſceribus manet annexus, Matris quodammodò portio dicendus eſt; imò in jure, cum illa pro una eademque perſona reputatur: Quamvis enim vitâ Matris reipſa non vivat; communem tamen cum ea aleam frequentisſimè

ſubit. Profectò prægnantis mors, ubi chriſtiana charitas ad opitulandum non occurrit, erit etiam Fœtui ſine ulla dubitatione exitialis. Poſtquam igitur ſatìs de abortibus arcendis, abortiviſque juvandis diſſeruerimus, exponendum eſt etiam, quid pro Filiolo agendum ſit, ubi Mater ante partum occumbit; qua ratione ſcilicet naturalis pueri nativitas per artificialem, quæ *Partus Cæſareus* dicitur, feliciſſimè ſuppleatur.

2. Partum hunc *Cæſareum* expreſſè præcipit Rituale Romanum: [*a*] *Si Mater prægnans mortua fuerit, Fœtus quamprimùm cautè extrahatur, ac, ſi vivus fuerit, baptizetur.* Idem ſtatuit D. *Carolus Borromæus* in Inſtructione pro Baptiſmo. Idem Synodus *Colonienſis* An. 1280. Cap. 4., & *Lingonienſis* An. 1404. quibus conſonant vetuſta Decreta *Cameracenſia*, in Synodo An. 1550. renovata, ac Synodus *Pariſienſis* An. 1557. *Senonenſis* quòque An. 1524. Idipſum denique docet Divus *Thomas*, [*b*] ac cæteri ſummo conſenſu Theologi.

3. At prægnantis mortuæ ſectio non à jure tantùm Canonico, ſed etiam Civili decernitur in Libris *Digeſtorum*: Imò, & à Lege ipſa Regia, ab antiquis nimirum *Romanorum* Regibus lata, & veroſimiliter à *Nu-*

[*a*] *Rit. Rom. tit. de Bapt. Parvul.*
[*b*] *D.* Thom. 3. *p. q.* 68. *art.* 3.

ma: Negat Lex Regia, mulierem, quæ prægnans mortua ſit, humari, antequàm partus ei excidatur: Qui contrà fecerit, ſpem animantis cum gravida peremiſſe videtur. [*a*] Certè, natura ipſa hunc partum inſinuaſſe videtur, cùm, ſola ejus operante virtute, plures, Matre mortua, Fœtus aliquando spontè, ac ſinè alterius adjumento egreſſi ſint. Frequenter autem in *Romanorum* Legibus ejus mentio recolitur. [*b*] Innumeri etiam traduntur ab Hiſtoricis, hoc remedio à morte vindicati adoleviſſe, ac magno demum tum Eccleſiæ, tum Reipublicæ bono illuſtres evaſiſſe: Nam SS. *Lambertus Vinciennenſis* Epiſcopus, [*c*] *Drogo*, atque *Raymundus Nonnatus*; item *Gregorius XIV.*, aliique inſignes Viri, quorum meminit *Rainaudus*, [*d*] hoc modo nati ad lucis uſuram prodiêre. Idipſum alii de *Scipione Africano* dixerunt, qui propterea *Cæſar* appellatus, Cæſarum cognomen poſteris ſuis tranſmiſerit, à quo nonnulli, Partûs *Cæſarei* nomenclaturam emanaſſe, opinantur. [*e*] Profectò Deus Cæſones iſtos adeò protegere

[*a*] *L.* Negat. *DD. de Mort. Inferend.*

[*b*] *L.* Poſthumus *DD. de Inoffic.*, *Teſtam. L.* Si Ego *DD. de Publician. &c.*

[*c*] *Acta S.* Lamberti *an.* 1154.

[*d*] Theoph. Rainaud. *t.* 14. *tract. de ort. Infant. per Sect Cæſar. c.* 1.

[*e*] Plin. *Hiſt. Nat. l.* 7. *c.* 9. *Solin. l.* 4.

ſolitus eſt, ut indè veterum celebris perſuaſio ortum habuerit, illos nimirùm fore fortunatos. [*a*]

4. Hæc reputans Synodus *Lingonienſis*, de qua ſuprà, quadraginta dierum Indulgentiam omnibus Partum *Cæſareum* ſuadentibus, vel ad illum quoquo modo cooperantibus eſt elargita. Quod etiam plerique è *Siculis* Epiſcopis præſtiterunt.

5. * Itaque ante omnia neceſſe eſt, Sacerdotes, Parochos præſertim, ſedulò in Concionibus, & Catecheſibus populos edocêre, quòd, ubi Mulier certò, vel probabiliter prægnans vitâ periclitatur, ejus Domeſtici, Parentes, Conſanguinei, Affines, ipſius morte non expectata, rem Parocho citiùs denunciare teneantur, quo, ipſa decedente, ſtatim, & commodè Partus *Cæſareus* ventris inciſione peragatur, ad Infantem ſcilicet ab utero extrahendum, & baptizandum: Imò, ubi ſit maturus, vel nativitati jam proximus, qualis interdum erit ſeptimeſtris, ad ipſius corporalem vitam conſervandam; cùm in hiſce caſibus, non ſecùs ac alii, & vivere, & adoleſcere poſſit, utì exemplis jamjam allatis ſit manifeſtum. Expedit autem, Parochum accerſere, quamvis fortè non deſint alii Sacerdotes, qui moribundæ diligenter aſſiſtant.

[*b*] Plin. *Hiſt. Nat. l.* 7. *c.* 9. Cornel. à Lapid. *in Geneſ. c.* 35. *n.* 18.
* *In Archet. n.* 2.

6. At, ſi Propinqui, & Domeſtici Parochum de prægnatione moribundæ monêre prætermitterent, ad illam ſub gravi peccato denunciandam Vicini, & Extranei quicumque, de re fortè conſcii, tenebuntur; cùm, ùt optimè adnotavêre Doctores, [a] cæteri non minùs, quàm Parochus ipſe, ad Infantem in extrema illa neceſſitate adjuvandum, præſertim, ut illi Baptiſmus conferatur, charitatis jure adſtringantur. Si autem huic officio deſint Propinqui ac Domeſtici, vel Extranei, eorumque ignavia Fœtus abſque regenerationis Sacramento periret, ii non levi pœna eſſent certisſimè puniendi.

7. Sed Parochi ipſi numquam in Propinquorum prægnantis fide conquieſcent, ab illis graviditatis notitiam expectantes; verùm præveniendo, ſolerter atque ſolicitè ſciſcitabuntur, utrùm conjugatæ mulieres, quæ Sacro Viatico, aut Pœnitentiæ Sacramento in periculoſis morbis muniendæ ſint, fortè utero gerant, monente *Muſſartio*: [b] *Si tamen nemo alius id agat*, *tibi*, *Paroche*, *ex ſingulari cauſa incumbet.* Atque hæc inquiſitio multò magìs adhibenda, ubi prudens metus, vel ſuſpicio oboriatur occultæ, ac præſertim

[a] Poſſevin. *de Offic. Cur. c.* 6. *q.* 10. Muſſart. *in Manual. Paroch. p.* 2. *c.* 2. *n.* 2.

[b] Muſſart. *in Manual. loco cit.* Gobat. *tract.* 2. *de Bapt. c.* 8. *n.* 260. *in Append. ad Caſum* 8. §. Lucæ.

tùm illegitimæ prægnationis. Ubi verò mulier, quamquàm ſoluta, & maximè juvencula, ſe in Sacra Confeſſione de carnalibus lapſibus accuſaret, dexterè tali caſu & cautè interrogari oportebit; atque, ſi graviditatem faſſa fuerit, inducenda erit ad rem extra Confeſſionem detegendam, ut in mortis eventu æterna Pueri perditio impediatur: Hæc enim infinitè, & extra omnem dubitationem cuicumque Matris infamiæ præponderat; ita ut, ſi ſpirituali Filioli ſaluti ſufficienter providêre illa recuſaret, in ſtatum damnationis ſe conjiceret, nulloque modo eſſet abſolvenda; utì diſertè *Sylvius*, *Pontas*, [*a*] aliique Theologi docuerunt.

8. Dixi, *extra Confeſſionem*: Non expedit enim, quòd Parochus ſeu Confeſſarius facultatem tantummodò obtineat à muliere, hujus rei notitiam in Confeſſione habitam illius Propinquis, Obſtetrici, & Chirurgo communicandi: Nam in decurſu negotii, & ubi ad inciſionem veniendum eſſet, facilè ob ſupervenientes, improviſaſque circumſtantias & obſtacula, inextricabiliter implicatum ſe ſentiet, cùm reſpectu aliorum Sacramentali Silentio irretiatur. Curandum igitur, ut infirma factum Confeſſario ſub ſolo naturali ſigillo, & prorſus extra Confeſſionem revelet: Sic

[*a*] Pontas *Dict. Caſ. Conſci. t.* 2. *Confeſſ.* 2. *caſu* 10. Sylvius *Reſolut. variar. V.* Sigillum 1. *Decembris* 1641.

enim cuicumque dubitationi, quæ occurrere poterit, via opportunè præcludetur. Pollicebitur tamen ille, ſe extra indeclinabilem neceſſitatem, non nisì pœnitentis morte jam ſecuta, Propinquis, vel Domeſticis ejus graviditatem indicaturum.

9. Parochus ergo, ubi alicujus infirmæ certam, vel probabilem prægnationem reſciverit, illam ante obitum ipſum inviſat, ejuſque Conſanguineos & Familiares hortetur, ut, eâ mortuâ, Partum *Cæſareum* adhibêri ſatagant; omnia interim docens ad felicem exitum exequendum neceſſaria. Deindè curet diligenter, Chirurgum opportunè accerſiri, ut ſecum uſque ad prægnantis mortem aſſiſtat. Si autem Chirurgus habêri non poterit, ejus vicem ſuppleat Barbitonſor, vel Obſtetrix, qui ſi non ſint Inciſionis *Cæſareæ* periti, ſignabit eis Phyſicus, cùm tempus advenerit, partem corporis incidendam, vel ipſe per ſe præſtabit inciſionem. In Diœceſi *Catanenſi* ex edicto *Petri Galleti* Epiſcopi, [*a*] Parochis, ſub excommunicationis majoris latæ ſententiæ pœna, onus incumbit curandi, ut omnino peritus advocetur; vel in ejus defectu quivis alius, qui quoquo modo inciſionem inſtituat. Porrò oportet, ut Barbitonſores, & eò fortiùs Obſtetrices, aliquam de Partu *Cæſareo* faciendo ſcientiam à Medicis, vel Chirurgis addiſcant,

[*a*] *Edict.* Catanenſe 1. *Junii* 1643. *n.* 3.

experimenta, præſertim in quadrupedibus, putà mortuis canibus, porciſque, captantes: Nam in civitatibus populoſis difficile quandoque eſt promptum reperire Chirurgum, cùm volueris. In oppidulis verò, ac pagis, perſæpè ſtationarius Chirurgus deſideratur. Obſtetrices autem frequenter cum gravidis amicitiâ, interdum etiam ſanguinis neceſſitudine ſunt conjunctæ; atque ita in prægnationibus occultis illis aſſiſtere, ac tempore debito eas incidere ſinè arcanæ graviditatis revelatione valebunt. Adde, quòd commodius eſſet, inciſionem Obſtetrici committere: Etenim prægnans non ſolùm Chirurgi aſpectum, ſui veluti futuri carnificis, ſed ipſum nomen exhorret. Quàpropter cavendum eſt ſemper, ac præſertim dum illa ſenſibus utitur, ne in ejus conſpectum veniat, vel cubiculum introëat; ſed ut in alio vicino commoretur: At Obſtetricis præſentia, morienti non erit æquè moleſta, cùm ob alios etiam fines ad gravidarum, præſertim infirmarum, domum ventitare conſueverit. Quòd ſi prægnans de futura cogitet ſectione, minùs tamen dolebit, ſciens, ſe à muliere, cui ſe ipſam fidere ſolita ſit, non ab extraneo viro incidendam: Minùs quòque Maritus, & Conſanguinei repugnarent. Uno verbo, ex omni parte res & in ſe ipſa decentior, & prægnanti ejuſque neceſſariis acceptior eſſet, & Chirurgis ipſis propter honeſtatem optabilior. Quarè opti-

ma erit cautio, ùt experientia me docuit, ſi novaculam Obſtetrices apud ſe domi retineant, quam, necesſitate urgente, illico habêre præ manibus poſſint. [*a*]

10. Nihilominùs, ubi circumſtantiæ aliud non expoſcant, operatio ùt plurimùm Chirurgo, tamquàm tutiori miniſtro, reſervabitur. Quicumque verò ſit ille qui ſecet, Infantis Conſanguinei, Hæredeſque defunctæ ad mercedem retribuendam tenebuntur: Nec nisì perutile eſſet, ſi, quemadmodùm in *Sicilia* per Proto-medici conſtitutiones factum eſt, ii, ad quos ea juriſdictio pertinet, ſtipendium dilucidisſimè taxarent, ut in morte gravidarum omnis altercationis occaſio, vel inciſionis retardandæ, aut etiam omittendæ periculum amoveatur. Cæterùm, peritus nequit rem tantam deſerere, vel differre propter mercedis defectum, ſive prædicti Hæredes atque Propinqui egeni ſint, ſive divites: In primo enim caſu patet, ex innato charitatis onere ad officium ſuum ſub lethalisſima culpa obeundum tenêri; & multò magìs, ubi jusjurandum præſtiterit de adjuvandis pauperibus. In ſecundo verò, adſtringeret eum graviſſima ejuſdem charitatis obligatio erga Puerum, in extrema tam ſpirituali, quàm temporali necesſitate conſtitutum, & nullo modo Conſanguineorum avaritiæ participem; qui

[*a*] *In Archetypo ib. circa medium n.* 9.

cæteroquì poterunt ad mercedem exſolvendam congruo tempore compelli. Imò verò, cum Infantes hi omnium pauperrimi ſint, Chirurgus intereà ad eos extrahendos cogetur ex ipſa indeclinabili obligatione ſuccurrendi pauperibus, etiam præciſo juramento: Eòque fortiùs, ubi juramentum præceſſerit. Quod autem magìs notandum eſt, peccaret inſuper, ubi operam ſuam ſponte non offerret, quamvis non requiſitus, tum divitibus, tum egenis, etiam in ſolo dubio, an Fœtus adhuc vivat, utì apertè docet cum *Rainaudo Gobatus:* [*a*] Imò impium & deteſtabile ſcelus committeret, ſi decoris ſui nimius amator, & gravitatis affectator, ultrò ſe promptum non exhiberet ad ſervandam Infantuli animam; quamvis hic filius eſſet acerrimi cujuſlibet infeſtisſimique inimici, qui ipſius operam implorare dedignaretur; vel quia repulſam timeret; vel quia obſtinatâ ſuperbiâ refugeret auxilium petere ab adverſario: Hìc enim, cum de æterna ſalute miſerrimi Infantuli agatur, Chriſtiana Charitas, & Divinæ Gloriæ zelus debent de omni prorſus obſtaculo triumphare. Si autem Chirurgus, vel alius gravidam incidere abſque ſtipendio, vel ii, ad quos ſpectat, illud ſolvere obſtinatè

G 3

[*a*] Theoph. Rainaud. *de Ort. Infant. c.* 6. *n.* 22. *&* 23. Gobat. *Append. ad Tract.* 2. *de Bapt. caſu* 8. §. Ita quidem, *&* §. Sed & alius.

recuſent, certisſimum eſt, tenêri Parochos ad erogandum de proprio, cùm nulla prorſus Eleëmoſyna ſit unquam magìs præcepta: Si enim hæc Puerì necesſitas eſt præ quibuſcumque aliis extrema, & in extremis neceſſitatibus omnes ad ſubveniendum adiguntur, quantò magìs animarum Curator? *Et quidem*, ait *Roncaglia*, [*a*] *ſi in ulla re, in hâc maximè diligentiſſimi eſſe deberent Parochi, cùm agatur de ſuccurrendo Proximo in extrema ſpirituali neceſſitate laboranti: Adeòque nullis etiam parcere debent impenſis; maximè, ſi parentes inopiâ laborent.* Profectò S. *Paulus* ad *Corinthios* dicit: [*b*] *Ego autem libentiſſimè impendam, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris, licèt plùs vos diligens, minùs diligar.* Si tanta erat Apoſtoli charitas erga ingratos, quanta eſſe debebit in Paſtoribus erga hujuſmodi Infantes? Id ſanè præclarè intelligebat *Sebaſtianus Valfre*, *Taurinenſis* Oratorii Presbyter, cujus apotheoſis cauſa diſcutitur: Mira enim ſolicitudine, ad prægnantes poſt fatum ſecandas, præmaturè Chirurgos acciri ſatagebat: Nec ſolùm Parochos, ut eorum expenſis tantum miſericordiæ opus urgerent, eique cum Adminiſtris maximè inſudarent, hortabatur; ſed & proprias ad hoc pecunias liberalisſimè,

[*a*] Roncaglia *in Theol. Mor. t.* 2. *tract.* 17. *de Bapt. c.* 4. *in Reg. pro Praxi.*
[*b*] 2. *Cor.* 12. 15.

& libentisſimè ſuppeditabat; ita ut Deus plurimorum Infantulorum ſalutem ejus zelo conceſsiſſe viſus ſit. [*a*]

11. Quid autem, ſi agatur de extrahendo, ac baptizando Filio infidelium, putà *Mahumetanorum*, & *Hebræorum*? Debetne incidi mater, etiam patre recuſante? Debebit ſanè in Regnis fidelium: Debebit quòque in Regnis infidelium, ſaltem ſi occultè fieri poterit: In extrema enim æternæ ſalutis neceſsitate, licitum eſt, ex communisſimo Doctorum ſenſu, baptizare ubique filios infidelium, parentibus quantumvis invitis. [*b*]

12. In univerſum, in quocumque mortis genere, ſive naturalis, ſive violentæ; ſive infirmitas longa, ſive brevis præceſſerit; ſive mater ſuffocata fuerit manibus, vel aquis, aut veneno, vel etiam fulmine ſublata; numquam omittatur inciſio. Vivebat adhuc, dum hæc ſcriberem, à matre veneno perempta Puer extractus. Supponere videtur *Viva*, [*c*] matre fulmine occiſa, ſtatim interire Fœtum: At contrarium ab experientia edocemur: *Anna* enim *Ribaudo Monteregalenſis* utero gerens tertio nonas Septembris 1743. fulmine percuſſa eſt, & illico extincta; Puer autem poſt binas horas vivus eductus.

[*a*] *Vita Venerab.* Sebaſt. Valfre *l.* 2. *c.* 4.
[*b*] Clericat. *de Bapt. Deciſ.* 42.
[*c*] Viva *in Propoſ.* 4. & 5. *damn. ab* Alexan. VIII. n. 16.

13. Demum, quid agendum eſt Parocho, ſi prægnatio ipſi poſt gravidæ ſepulturam innoteſcat? Eam è ſepulchro educi præcipiet. Ita ſe geſſit celebris *Franciſci Civille* Pater, qui cùm è longinquo, altera die ab Uxoris humatione, domum rediiſſet, *Franciſcum* Partu *Cæſareo* liberavit. [a] Ita etiam nuper *Monteregali* ſe geſſit *Albertus Carolinus*, Parochus animarum zelo clariſſimus.

CAPUT II.

De præparandis ad Partum Cæſareum; *deque comprobatione mortis Gravidarum.*

1. ADveniente mortis tempore, in moribundæ conclavi Obſtetrix cum duabus tantùm, vel ad ſummum tribus fœminis prægnanti familiaribus conſiſtet; alias arcebit Parochus, ne multitudo confuſionem pariat. Ipſe indefeſſus ad fatale æternitatis vadum aſſidebit hortator, atque ſolator. Cæteri, præſertim Chirurgus cum Propinquis, in vicino cubiculo Roſarium, aliaſve preces pro moriente ejuſque Fœtu recitantes, com-

[a] Bruhier. *de incerto Sign. mort. t.* 1. *c.* 1. §. 10. *fol.* 227.

morabuntur. Mulieres præparabunt vitream ampullam aquâ plenam pro Baptiſmo, quam convenit eſſe tepidam, ne Infantis teneritudini noceat. Item, ubi commodè habêri poſſint, ſpiritum vini, vel aquam Reginæ *Hungariæ*, vel vinum calefactum; ac tantillum lanæ, vel lini, & candelam ceream accenſam. Si Chirurgus, aut alius operationem peracturus abeſt, expedit etiam ignem accendere: Eo enim caſu curandum eſt maximè, ut, prægnante mortua, lineis pannis ad ignem calefactis uteri calor foveatur, uſque dum Chirurgus accurrat. Alii monent, etiam parandam fiſtulam, ſeu tubulum arundineum, utroque nodo reſecto, ad finem, de quo infrà.

2. Verùm hìc oportet ſcire, quòd ſæpe gravidæ, dum extremum agunt ſpiritum, pariant propter naturæ convulſiones; Infante autem exorto, illico expirent. Cùm *Sambucæ* in Diœceſi *Agrigentina* 13. Novembris 1746. quinto geſtationis menſe, diſſecta poſt mortem fuiſſet *Alberta Cacioppa*, uterus repertus eſt vacuus: Quæ res ob prægnationis certitudinem magnæ admirationi adſtantibus fuit. Verùm deinde Fœtus inventus eſt ſub lecti ſtragulis, de ſe quidem natus, at ex indiciis paulò antè defunctus. Idem accidit *Montevagi* ejuſdem Diœceſis oppido, ſub Parocho *Periconio*. Veriſimillimum eſt, Infantes hoſce propriæ nativitati fuiſſe cooperatos, ideoque vita comite ortos; deinde tamen ope-

rimentis oppreſſos. Quàpropter, antequam ad Matrem incidendam procedat Chirurgus, inquirat ſemper, utrùm fortè Parvulus in ultimo illius vitæ anhelitu foras eruperit. Imò cura erit Obſtetricis, vel alterius fœminæ, interdum poſtremi agonis tempore dexterè per lectum inveſtigare, utrùm prodierit Infans: Quem ſi negligimus, poterit facillimè ſuffocari. Nec muneri ſuo deerit Obſtetrix, ſi fortè ille in ipſo exitu aliquo indigeat adjutorio, quod ipſa opportunè conferre poſſe videatur.

3. Synodus *Colonienſis* Anno 1528., & *Cameracenſis* Anno 1550., & *Mercatus*, [*a*] jubent mortuæ prægnantis ori ſtatim & ante ſectionem, immitti fiſtulam arundineam, de qua ſuprà. In Edicto *Agrigentino* eadem probatur fiſtula, ut aër nitidior in maternum corpus admittatur, & viſcera effluvia cadaverica exhalent, quæ tenuem in Puero vitæ flammulam, Chirurgo ſcilicet moram faciente, reſtinguere poſſent. *Guillelmeaus*, *Carolus Stephanus*, & *Schenchius Mercati* doctrinam ſecuti præcipiunt, non ſolùm ut os gravidæ, ſed etiam ut ſimili modo patula uteri vagina ſervetur. Hæc ſanè ultima de vagina monitio valde ſalutaris erit, ubi, abſente Chirurgo, & naturali partu jam inſtante, uterus eſſet apertus.

[*a*] Ludovic. Mercat. *de Mulier. affect. c.* 3. *in fine.*

4. Quod verò ad tempus partûs *Cæſarei* adoriendi; *Si Mulier prægnans*, inquit Rituale *Romanum*, *mortua fuerit*, *Fœtus quàmprimùm cautè extrahatur.* Ex quo liquet, ad hujuſmodi ſectionem expectandum eſſe, ut gravida ex ſe ipſa priùs occumbat. Sed heu! plures inveni Parochos falſò putantes, inciſionem faciendam, antequam illa ultimum vitæ ſpiritum reddat. Oportet ergo, me alta voce hìc exclamare, ne tantum flagitium perpetrare audeant: Ea enim barbara carnificinâ & graviter peccarent, & irregularitatem incurrerent. Diſſimilis eſt caſus, ùt infrà oſtendemus, ubi, deſperato naturali partu, inciſio ad Matris non minùs, quàm Fœtûs liberationem dirigeretur.

5. Mortua autem prægnante, quantocitiùs Partus *Cæſareus* faciendus eſt: Nam ubi illa è vivis excedit, Infantulus non rarò cum morte confligit, ſaltem in gravi periculo verſatur citò moriendi. Primò, quia ob teneritudinem facilè genitricis morbum contrahere potuit. Secundò, quia ſolitæ carceris moleſtiæ adduntur fœtor, & noxii vapores materni cadaveris. Tertiò, quia in eo ſtatu, ipſi jam incommodo, arctus jactitat, & omni vi ſeſe extricare & egredi conatur; quod illum fatigat. Quartò, quia, etſi fortè Matris reſpiratione non vivat, attamen, hâc deficiente, aëris ſubfrigidi ac nitidi in maternum corpus ingreſſio prohibetur, & conſequens indè

refrigeratio Filiolo adimitur. Quintò, quia minuitur ipſi alimentum. Indè eſt, quòd *Poſſevinus*, & *Rainaudus* dixerunt, Fœtus non ſupervivere Matris fato, nisì unius horæ ſpatio, aliquando tamen horæ dimidio, quandoque etiam breviori tempore; quamquàm, ùt infrà demonſtrabimus, interdum longè diutiùs vivant.

6. At hìc vitandus erit ſcopulus: Poterit enim gravida vidêri mortua, quamvis vivat adhuc. *Palmæ*, decimo anno ante Parochi Officium à me ſuſceptum, pia mulier, *Vizzinia* dicta, ſpontè inſtitit, ut ſibi, ſtatim ac moreretur, Partus *Cæſareus* fieret. Verùm, cùm ante comprobationem ejus mortis Chirurgus eam incidere ſit aggreſſus, ex illius oris contorſione, dentiumque ſtridore cognovit, eam nondum expiraſſe. Idem contigit *Pauco*, & *Meryo*, in Arte Chirurgica inſignibus.

7. Ut ergo ſimilia damna evitentur, diſquirendum ſemper erit, utrùm Gravida reverà deceſſerit. Tribus autem cauſarum generibus mors tribui valet, morbis ſcilicet chronicis, acutis, ac repentinis.

In morbis chronicis, obſervanda ſunt ſigna mortis antecedentia, comitantia, ac ſubſequentia. Si ægrotus perſolitos morbi gradus ad extremum agonem, ſimilemve ſtatum pervenerit, ac deinde prorſus quieſcere viſus eſt cum ſignis regularibus, quæ mortem comitari ſolent, ac ſinè pulſu, reſpiratione, aliove motu ac ſenſu re-

manſit, credendus eſt mortuus: Priſtina enim circulatio ſanguinis ceſſavit, & ampliùs redintegrari nequibit: Mobile namque, ſcilicet ſanguis, paulatim in his morbis corrumpitur; viæ, per quas movêri ſolet, notabiliter alterantur; movens denique ipſum, nimirum ſpiritus animales, omnino tandem extinguitur.

8. Idem dicendum de morientibus ex morbis acutis, & gradatim procedentibus; quamquàm propter varia mali ſymptomata naturæque motus, in iis majori ſit opus cautela, quàm in chronicis. Indicia verò mortem antecedentia, & comitantia in utriſque habemus ex *Verulamio*: [*a*] „ Duo ſunt, ait, magni „ præcurſores mortis; alter à capite, alter à „ corde miſſus. Nam etiam ſingultus ille le„ thalis eſt genus quoddam convúlſionis. La„ bor autem pulsûs lethalis habet velocitatem „ inſignem, quandoquidem cor ſub ipſa morte „ ita trepidat, ut ſyſtole, & diaſtole ferè con„ ſundantur. Habet etiam conjunctam debilita„ tem, & humilitatem, & ſæpiùs intermisſionem „ magnam, labeſcente motu cordis, nec for„ titer, aut conſtanter inſurgere valente. Præ„ cedunt etiam mortem in propinquo, ſumma „ inquietudo & jactatio, motus manuum „ tamquam floccos colligendo, niſus fortiter „ prehendendi ac detinendi; dentes etiam

[*a*] Franc. Bacon. à Verulam. *Hiſtor. vit. & mor. in Atriol. mort. n.* 29. 30. & 31.

„ fortiter comprimere, glutire vocem, tre-
„ mor labii inferioris, pallor oris, memoria
„ confuſa, ſermonis privatio, ſudores frigidi,
„ corporis elongatio, ſublatio albuginis ocu-
„ lorum, faciei totius alteratio, naſu acuto,
„ oculis concavis, genis labantibus, linguæ
„ contractio, & convolutio, frigus extremi-
„ tatum, in aliquibus emiſſio ſanguinis, cla-
„ mor acutus, maxillæ inferioris lapſus. „
His addi poſſunt viſûs, auditûs, aliorumque ſenſuum amiſſio, ſpiritibus animalibus eclipſim patientibus, & fuligo in naribus.

9. Ubi ergo poſt hæc ſigna, aut ſaltem pleraque, ùt evenire ſolet, videbimus ultimum ſpiritum exhalare ægrotos, una, vel altera lacrymâ ex oculis, vel ſpumâ ex ore profluente; quæ ſigna ſunt comitantia: Statimque ſinè pulſu, ſinè reſpiratione, ac ſinè omni motu & ſenſu illos conquieſcere; quæ maxima ſunt ſigna ſequentia; pro morte pronunciandum eſt. Verùm, ut tutiùs procedamus, obſervandum diligentiùs, utrùm verè pulſus omnis, reſpiratio, ſenſuſque ceſſaverit. Igitur quod ad primum, in utroque carpo exploretur: Fortaſſe tamen vibratio, quæ in recto, vel declinato carpo delitеſcit, ſeſe prodet in eodem leniter incurvato. Quandoque illam ſentiemus inter pollicem, & os metacarpii, dummodò non validè arteria prematur. Cavendum interim, ne arteriolarum in noſtris digitis motum, arteriis defunctorum

attribuamus. Inveſtigandæ etiam arteriæ axillares, temporales, atque carotides, utpote ampliores, ac recto impetu motæ; preſſione tamen profundiore. Tentandum eſt quòque cor ipſum tum à latere ſiniſtro, tum dextero: Nam à dextero in quibuſdam pulſare deprehenſum eſt: Corpus tamen in alterutrum latus declinare oportet; ubi enim ſupinum ſtatuitur, languidus ejus motus percipi non poteſt.

Inveſtiganda eſt porrò reſpiratio. Plerique filum, ſeu flocculum lini, goſſypii, aut lanæ tenuiſſimè carminatæ naribus, orique ſuſpenſum adhibent, vel flammulam cereæ candelæ, ut videant, an ad aliquam reſpirationis auram deflectant, ac tremula fiant; vel ſpeculum limpidisſimum, anteà bene abſterſum; vel conſpicillum naribus & ori admovent: Maculantur enim in viventibus. Alii, ciathum aquâ plenum, cartilagini enſiformi inter pectus, & umbilicum collocant: Diaphragmatis namque motus, ſi quis fortè reliquus erit, coſtis ſpuriis communicatus, aquam quoquomodo verſabit. [a] *Winſlovius* ait, conſultius fore, ſi corpus in alterutrum latus convertatur, ita ut extrema coſtæ antipenultimæ cartilago ſupremum ſitum obtineat, eique ciathus imponatur.

10. At hæc experimenta non ſemper fide-

[a] Lancif. *de Mort. ſubit. l.* 2. *c.* 13. *&* 16., *aliique paſſim.*

lia in mortis certitudine detegenda inveniuntur: Quandoque enim reſpiratio ita lenis eſt, ut nulla certè ratione innoteſcat. Quandoque etiam vapores, ex veris cadaveribus emanantes, ſpecula commaculant; humores etiam, in mortuorum abdomen deſcendentes, fallaci motu decipiunt.

Ut igitur firmius evadat judicium, alia hìc indicia prædictis addenda, & explicanda ſunt, quorum pleraque tutiora exiſtimantur. Præcipuum ac tutisſimum eſſet, putrefactio, ſaltem partialis, vel ipſius initium; nimirum fœtor cadavericus, qui ſaltem aperto ore ſentiatur, è viſceribus corrumpi incipientibus aſcendens. Livor item, vel maculæ lividæ, aut nigredo in corpore, ac ejuſdem extumeſcentia. Cæterùm, cum putrefactio aliquando moram faciat, Partus autem *Cæſareus* celeritatem poſtulet, cætera ſigna tum ab aliis, tum à *Loviſio* in opere de certitudine ſignorum mortis allata, inveſtiganda ſunt.

Primum eſt, faciei immutatio. In morte apparente, faciei forma conſiſtit; in vera, labefactatur, & colorem pallidum, plumbeum, vel croceum induit. Si diuturnæ ægritudini ſyncope ſuperveniat, ſquallor ẻrit cadavericus; at membra non erunt inflexibilia. Quòd ſi talia evaderent, neceſſe erit juxta mox tradendam regulam, diſquirere, utrùm inflexibilitas cadaverica ſit, an convulſiva.

Secundum eſt, corporis pondus nimium evaneſcentibu

evaneſcentibus ſpiritibus, qui priùs illud mobilius, leviuſque reddebant.

Tertium, licèt non omnino neceſſarium, eſt frigiditas cadaveris, quæ tanta ex *Feiſoo* ſit, ut illam rami, ab arboris trunco recenter exciſi, & in eodem aëre, quo mortuus jacet, collocati, exactisſimè indagatam cöæquet. [*a*]

11. Quartum, profectò validiſſimum, eſt membrorum rigiditas, & inflexibilitas, etiam ante calorem deperditum; ita ut, nisì defunctus quamprimùm mortuariis veſtibus de more induatur, ejuſque oculi ab adſtantibus claudantur, hæc omnia deinde non facilè peragi queant. Quoniam verò datur ſyncope convulſiva, quæ membrorum etiam inflexibilitatem præ ſe fert; ſciendum eſt, ipſam tunc pro ſigno mortis habêri, cùm mortem ſubſequitur: Si enim cum putata morte pari paſſu venerit, ſymptoma erit convulſivum. Convulſio autem, eſt involuntaria, ac permanens contra naturam contractio: Unde in ſtatu convulſivo, ſi v. g. anteriora brachii ſunt laxa, muſculi bicipites duritie laborant, quæ non obſervabitur in antagoniſtis. At in caſu veræ mortis, muſculi, qui ad contrarias actiones à natura deſtinantur, in ſtatu conſimili perſeverant, nullumque argumentum elucet, eorum alterutrum in ſtatu violento reperiri.

[*a*] Feiſ. *Theat. Crit. t.* 5. *diſc.* 6. §. 8. *n.* 27.

Planiùs & clariùs: Ubi rigiditas, & inflexibilitas ex convulſione orta ſit, impoſſibile, vel pene impoſſibile erit, membrum cogere ad motum contrarium illi, ad quem fuit ab actione muſculorum convulſiva determinatum: quod ſi fortè compelleretur, nihilominùs deindè ſibi relictum ad locum priſtinum magna vi, ſubitòque rediret. Contrarium accidit in cadaveribus: Coacta enim articulatione, membrum ad hunc, vel illum motum, quamquàm inter ſe contrarios, more corporum inanimatorum, oſtendet indifferentiam. Hoc præſertim in maxilla inferiori obſervabitur: Si enim hæc in mortuis à ſuperiore dividatur, ſejuncta, & in eodem loci puncto, in quo poſita fuerit, remanebit. Quod ſi deinde ad naturalem ſitum appropinquet, id paulatim faciet, aliqua ſemper intercapedine inter ſe, ac ſuperiorem maxillam relicta. Si verò, quæ mortua creditur, paſſione tantùm hiſterica, vel aliquo convulſivo morbo detinetur, inferior maxilla à ſuperiori non niſì illata vi disjungetur: Attamen, ſi poſteà dimittatur, ſui juris facta iterum celerrimè ad ſuperiorem accedet. [*a*]

Porrò, ubi corporis pondus adeſt, maximè cum frigiditate conjunctum, & membrorum rigiditas; patet, non ſolùm ſanguinis circu-

[*a*] Verdier. *&* Caumant. *Ap.* Bruhier. *in præf. Oper. de incert. Sign. Mort.* Loviſ. *de cert. Sign. Mort. epiſt.* 4.

lationem omnino ceſſaſſe, ſed motum ipſum inteſtinum; ac proindè circulationem prædictam ampliùs redintegrari non poſſe. Verùm rigiditas, ac frigiditas non ſufficit, ubi malum ex frigore proceſſit: Oportet eo caſu hominem in ſimo deponere, aliiſque præſidiis adjuvare; mox enim clareſcet, utrùm de eo ſperandum, an deſperandum ſit.

12, Quintum, & præ cæteris vehementiſſimum ſignum, eſt pannus vitro ſimilis, qui in ipſo mortis agone incipit efformari, & in mortuo ſuper oculorum corneam brevi cöaleſcit, ita ut frequenter pupillam ipſam occultet. Is tenuiſſimus eſt, & in plures partes diſcinditur, ſi cornea, de qua exſudat, abſtergatur; & ob illum defunctorum oculi nativum colorem, ac ſplendorem amittunt: Quo fit, ut imaginem eorum, qui in illos aſpiciunt, ampliùs non repræſentent, ùt in vivis, quorum oculi pro ſpeculo ſunt. Signum tamen hoc fallere tantùm poſſet in certis palpebrarum morbis; verùm in iſtis, ùt & in aliis, ubi mors interceſſerit, oculi paſſi ac flaccidi evadunt; quod nunquam in aliqua ægritudinum circumſtantia, ſed tantùm in vera morte obſervatur: Unde id ſemper juxta *Loviſium* [*a*] extinctæ jam vitæ ſignum reputandum eſt characteriſticum, & infallibile. Cæterùm, ubi ſolita perſpicimus mortis indicia, non neceſſe

[*a*] Loviſ. *loco cit.*

erit, pannum vitreum eſſe perfectum, ſed ſufficit, formari jam cœptum.

Denique, ad uberiorem cautelam, flammam candelæ naribus defunctæ ſemper admovebimus, ut in aduſtione dignoſcamus, an aliquem ſenſum oſtendat.

13. Major eſt difficultas comprobandæ mortis ex cauſa repentina: (mors autem præſumitur ex repentino malo proveniſſe, ubi chronicus ipſe morbus, vel acutus, non uſque ad agonem, ſimilemve ſtatum morti proximum proceſſerat; unde infirmi extinctio non adeò imminens timêri poterat) In ea enim ſæpe deſunt ſigna antecedentia, & non rarò etiam comitantia; quàpropter ſola inſerviunt, quæ mortem ſequi ſolent. In his ergo caſibus, maxima circumſpectione incedere oportebit. Et ſanè omnino ſemper & ſinè limitatione, mora aliqua, prudentûm arbitrio, & pro variatione circumſtantiarum, ex *Lanciſio* [*a*] erit neceſſaria.

In hyſtericis, aliiſque ſimilibus, plerique tradunt expectandum eſſe, ut 72. horæ prætерlabantur, ſi certa mortis ſigna non appareant; ac multò magìs, ubi ſigna extent æquivoca vitæ. Si tamen naturalia ſigna jam exiſtentis mortis, videlicet corporis pondus membrorum rigiditas & inflexibilitas adſint cum panno ſuper corneam extenſo, de morte non eſt dubitandum.

[*a*] Lanciſ. *de Mort. ſub. l.* 1. *c.* 13. *&* 16

14. Quòd ſi membra ſunt flexibilia, nec oculi deformati, hæc vel ideò accidunt, quia, qui mortuus creditur, vivit adhuc; vel quia mors nondum mala illa peperit, quæ gignere conſuêvit. Cùm autem neſciamus, quænam ex his vera ſit cauſa, omnino ſuperſedendum eſt, & interim omnia tentanda ſunt remedia, quibus homo, ſi fortè vivus, ad vitæ munia revocetur.

15. Intentio autem curationis in ſimilibus erit, ſpiritus oppreſſos & conſopitos exſuſcitare, motum liquidis reſtituere, ſolida ad priſtinam functionem liquida propellendi redintegrare. Ad primum, conducunt vel maximè ſpirituoſa: Ad ſecundum, diſcöagulantia, & ſanguinis emiſſio: Ad tertium, cujuſcumque generis motiones.

Porrò, ut ſpiritus languentes exſuſcitentur, ſenſus omnes percellendi ſunt, oculi lumine, aures vocibus, mortuum putatum proprio nomine nunc voce leniori, nunc elatiori compellando, cantu etiam & ſono pertentandæ. Nares acutioribus ſternutatoriis, ac ſpiritu Salis Ammoniaci, vel Sale Ammoniaco volatili, aliiſque ſimilibus, maximè verò penicillo ipſis illito irritandæ: Os etiam, præſertim gingivæ, ſæpiùs ejuſdem ſalibus perfricandæ: Organa tactûs, nimirùm plantæ pedum, volæ manuum, & digitorum extremitates, ſtimulanda, atque pungenda. Demum, ſummo capiti, vel plantis pedum ferrum candens, vel per inſtru-

mentum ignitæ laminæ applicandæ; aliquo interim perito, pulsûs & cordis motum indagante: In vivis enim aliquem ſubſultum ille percipiet.

Ad motum liquidorum, in primis (ubi competit phlebotomìa, præſertim in apoplecticis, ſtrangulatis laqueo, carbone, ac ſimilibus, itemque ſubmerſis) vena jugularis, vel reſpectivè manus aperienda eſt, ut ſanguis, majori acquiſito ſpatio, faciliùs circulare valeat per oppletum caput, ſive pulmones. Veſicantia applicanda, vel potiùs lapis ad cauteria; nam ultra virtutem ſanguinis diſſolvendi, ſunt *Prevotio* maximum experimentum ad vitæ dubium extricandum: In vivis enim tantùm, non autem in mortuis, puſtulam excitabunt.

Demum ad ſolidorum motum ſuccusſiones, frictiones, verberationes plantarum, totiuſque corporis, temperatæ tamen, dimotiones ſunt adhibendæ: Et hæc ſanè quaſi externa remedia.

16. Calor autem, & principia elaſtica in corpus ipſum introducenda; proindè hoc, aëri frigido illico ſubductum, pannis calefactis, & copioſo aromatico ſpiritu gravidatis foveatur: Vel contrà nive corpus obruemus, ut ſolidorum tonus intendatur, & internus calor torpeſcens ad adverſarii frigoris præſentiam irritetur, & convaleſcat. Verùm, ſi ſubmerſum fuerat, vel frigore afflictum, ad ignem, moderatum tamen, admovebitur: Si verò hypocauſtum neceſſarium judicemus, hoc aromaticis effluviis complebimus.

Ingerendus quòque maxima doſi, paulatim tamen, atque guttatim, per os in ventrem, ſi fieri poteſt, ſpiritus Ammoniaci Salis, aut ſimiles. Inferiora etiam non deſerenda. Competunt propterea clyſteres acerrimi, Enemata, Fumus Nicotianæ, ſeu Tabacci per inſtrumentum à *Bartholino*, ac *Loviſio* [*a*] delineatum: Mirabilis enim eſt uſus in ſubmerſis & aliis, ad motum periſtalticum in inteſtinis, & conſequenter ſanguinis circulationem, & vitam inſtaurandam.

Nec, ſi prædicta optatum exitum non citò ſortiantur, propterea deſperandum eſt Medico. Curam ſtrenuè proſequatur: Multoties enim non nisì poſt remedia per duas, tres, imò quatuor horas exercita, ſe vita manifeſtavit. [*b*]

17. Cæterùm, ſi poſt omnia tentamina, per longum temporis ſpatium continuata, nihil omninò profectum eſt; qui jacet, vel verè jam è vivis exceſſit; vel ſaltem breviſſimè indubitanter excedet: Quam ob rem citò etiam ſigna mortem conſequentia apparebunt. Quamvìs enim concedamus, dari poſſe caſum, quo reſpiratio omnis, omniſque circulus in ſanguine cæteriſque liquidis conquieſcat, & nihilominùs infirmus vitam retineat,

[*a*] Loviſ. *loc. cit. in Exam. Rat de Subm.*
[*b*] Feiſ. *loc. cit. ep.* 6. *in Animad.* Bruhier. *de incert. Sign. Mort.*

dum natura ſpem aliquam, ut ita dicamus, habeat, fore ut per inteſtinum ſaltem ſanguinis motum reſpiratio, aut ſanguinis circulatio redintegretur; hoc ipſum tamen doctrinæ traditæ nequaquàm obſtat: Nam homo in tali ſtatu ſuſpenſionis non niſì brevi tempore manêre poterit: Ceſſante enim circulatorio ſanguinis motu, non diù durabit inteſtinus, feſtinaque mors & indeclinabilis irruet.

Interim verò, ſi, ùt ſuprà monuimus, defunctæ prægnantis membra ſunt adhuc flexibilia, & oculi antedicto panno vitreo non cöoperti, nec flaccidi, paſſi, aut diſſoluti, numquam ad ſectionem deveniendum erit, quamvìs plures dies ab apparente morte defluxerint.

18. * Reſtat, ut cuidam objectioni occurramus. Clariſſimus *Winſlowius* Theſim Aprili Menſe An. 1740. in Scholis Facultatis *Pariſienſis* defendit & edidit, in qua mortis ſigna non minùs incerta à chirurgicis, quàm ab aliis experimentis perdocuit. Hanc Theſim ingenti apparatu *Bruhierius* commentatus eſt in ſuo percelebri opere *de Incertitudine Signorum Mortis*, ibique plùs quàm ducenta ſexaginta refert exempla de vivis, reputatis mortuis; imò etiam de ſepultis, qui vitæ munia reſumpſerunt. Exiſtimat propterea *Bruhierius*, non dari certum, & indubitabile mortis ſignum, niſì ſolam putrefactionem, ideò-

* *In Arch. c.* 3.

que ante ipſam cadavera nec ſepelienda, nec exenteranda, ut balſamis condiantur. Ex *Bruhierii* ergo doctrina, tot exemplis confirmata, cui etiam favêre videtur *Feifous*, poſſent nonnulli deducere, gravidas non eſſe incidendas, maximè propter hyſterici mali ſuſpicionem, nisì poſt corruptionem, quæ cùm per plures etiam dies tardare ſoleat, Fœtus interim neceſſariò periret, tum propter moram, tum propter ipſam Matris putredinem, quæ priùs Puerulum inficeret intùs, quàm foris erumperet.

19. Verùm ad *Bruhierii* Librum varia nonnulli reſpondent: Ac primò, plurima ejuſdem exempla eſſe à primis narratoribus, præſertim gentilibus, ad ſuos Heröes celebrandos conficta; nonnulla, ùt ipſe *Feifous* obſervavit, [*b*] eſſe ſuſpecta, aut ſaltem non authentica; quædam etiam non obſcurè comicam fabulam ſapere, ab iiſque vulgata, qui narrandorum portentorum pruritu laborabant, qui morbus & viguit ſemper, ſemperque vigebit. Sanè, quod de *Joanne Duns Scoto* non pauci ſcripſerunt, *Wadingus* commentitia oſtendit. [*b*] Quid, quod alia ſunt fortè duplicata, ùt fit in ſimilibus? Nimirùm unoquoque ex narratoribus ſe vidiſſe teſtante, quæ aliis locis, atque temporibus ab aliis viſa ſunt.

[*a*] Feifous *loc. cit.* §. 1. *n.* 11. *&* 14.
[*b*] Wading. *in vita* Scoti, *quem* Feifous, *& alii ſequuntur.*

Quàm facilè autem hujuſmodi narratiunculæ originem ſuam ducere poſſunt à vulgi rumore, mulierculis præſertim diſſeminantibus, ex aliquo dubio ſigno in cadaveribus animadverſo, putà ex ſudore à fronte, vel toto corpore dimanante; ex calore diù conſervato; ex facie vivida, & rubicunda; ex capillis, unguibus, aut barbæ pilis creſcentibus; ex fortuito motu cadaveris, vel ſaltem ejus capitis non bene collocati, & firmati, muribus præſertim dimoventibus; vel denique ex nimis incenſa, & verſatili adſtantium Phantaſia!

His verò non obſtantibus, non negabo, magnam *Bruhierii* exemplorum partem me veram reputare: Nam & in *Sicilia* interdum ſimilia contigiſſe, non dubia fama vulgavit.

20. Cæterùm hæc, aliaque hujus generis facta ùt plurimùm ad caſus repentinos, ac mala ſubitanea pertinent, putà Syncopen, apoplexiam, ſubmerſionem, &c.: Nos verò ſuprà monuimus, in his diligentiſſimo examine inveſtigandum, utrùm revera prægnans mortua ſit, nec eam incidendam, niſì poſtquàm ſigna mortis caracteriſtica illuxerint. Quod ſi apparentes aliquæ mortes, à *Bruhierio* narratæ, ex morbis periodicis proceſſerant, regulariter, ùt ex ipſa patet hiſtoria, in Noſocomiis, vel peſtis, aut graviſſimæ epidemiæ tempore fefellerunt: Nemo tamen

eſt, qui neſciat, in hujuſmodi circumſtantiis omnia tumultuariè geri, ac propter feſtinationem in ſepeliendis mortuis facillimè errari. Idemque de iis dicendum, qui in prælio ceciderant. Si qui verò in proprio lecto, & extra prædictas anguſtias viſi ſunt obiiſſe, ac poſteà ſurrexerunt, id ſanè tribuendum imprudentiæ, atque ignaviæ domeſticorum: Cùm enim iſti ægrorum nonnisì mortem expectarent, ex aliquo ipſorum actu motuque, ac ſubſequente corporis totius externa quiete, primò, illos extremum ſpiritum exhalare; deinde, animâ jam deſtitutos eſſe, firma perſuaſione judicârunt, nihil aliud exinde curantes. Quàpropter neque ipſorum arterias, neque cor exploravêre, nec ſedulò indagavêre, utrùm tenui ſaltem reſpiratione uterentur. Uno verbo, nullam induſtriam, quam potuiſſent, ad mortis veritatem per ſolita ſigna & experimenta inquirendam contulêre; atque ea fuit perniciosiſſimi erroris occaſio.

21. Contrà verò apertiſſimè obſervari poterit in pluribus exemplis, ab ipſo *Bruhierio* relatis, ægrotos, qui deinde reſtituti ſunt, quàmquam primo intuitu ſpiritum emiſiſſe viderentur, habuiſſe tamen quædam ſive certa, ſive dubia ſaltem vitæ ſigna, ob quæ non ſolùm eorum ſepulura ad plures dies dilata fuerat; ſed omni ope & Medici, & Domeſtici eos ad vitam revocare nixi erant; quod

tandem feliciſſimè obtinuêre. Alii profectò, naturalem calorem conſervabant; alii, membrorum flexibilitatem, vel tenuem reſpirationem, aut pulſum; nonnulli etiam medicamenta deglutiebant; alii denique, dormientibus ſimiles potiùs, quàm mortuis cernebantur.

22. Indè factum eſt, ut *Bruhierii* librum, quamquàm cæteroquin ob publici boni ſtudium, ac eruditionem valdè laudandum, impugnaverint Viri egregii, Abbas *De la Fontaine*, atque *Loviſius*, oſtendentes, non opus eſſe corruptione, ut mortem indubitanter agnoſcamus. *Loviſius* quidem docet, decolorationem ac flacciditatem oculorum, panno vitreo adnaſcente, maximè rigiditati & inflexibilitati membrorum, modo ſuprà explicato, conjunctam, eſſe mortis characteriſticum ac tutiſſimum ſignum. Profectò, nullum à *Bruhierio* exhibetur factum, in quo hæc oculorum deformatio aliquando deceperit. Verùm, præſcindendo etiam à quæſtione inter *Bruhierium*, & *Loviſium* agitata, utrùm præter putrefactionem dentur ſigna mortis indubitata: Imò dato etiam, & non conceſſo, antedictam oculorum deformationem eſſe notam per ſe fallibilem; adhuc fidenter dicam, omnes eos, qui cuncta mortis ſigna præ ſe ferunt, nullum verò, quamvìs æquivocum, vitæ, ſi omnia facta ſunt à peritis tentamina per competentem tempo-

ris moram, ut ad vitæ officia redeant, & nihilominùs in eodem ſtatu permanent, certiſſimè defunctos eſſe: Quamvìs enim aliquando, etſi raró, hoc, vel illud ſignum ſingulariter conſideratum fefellerit; ac ſimiliter hoc, vel illud remedium ad ſuſcitandum, qui mortuus videbatur, non ſuffecerit, quod tantummodò ex allatis à ſe exemplis ad ſummum contendere poſſet *Bruhierius*: Attamen neque apud ipſum, neque apud alios, reperiri queunt caſus, ubi, tota ſignorum mortis collectione ſuffragante, ſine ullo vitæ ſaltem dubiæ indicio; omnibus item remediis ad excitandum decumbentem ſeriò per congruum temporis ſpatium adhibitis, Medico præſertim obſervante, & pro morte decidente, ſit unquam erratum. Nam quo pacto falſa poterit eſſe mors tot naturalibus notis conteſtata? Quomodò autem vera vita, quæ nullo prorſus, nequidem æquivoco ſigno ſeſe indicaret? Quibus tandem abdita, & retruſa penetralibus illa deliteſceret? Cæterùm, quamquàm his non obſtantibus, arbitraretur aliquis, mortem ſine putrefactione non eſſe phyſicè indubitatam, nemo tamen negare poterit, eam ſaltem ſummum in hypotheſi certitudinis moralis gradum attingere, tantòque clariorem ex ipſis *Feiſoi* principiis futuram, quantò plura erunt indicia comprobantia. [*a*]

23. Si autem cum hac morali ſaltem cer-

[*a*] Feiſous *loc. cit.* §. 8. *n.* 31.

titudine mortuos incidere, vel ſepelire non liceret, atque ad putrefactionem expectandam cogeremur; ut alia omittam, quomodò unquam ad anatomicas ſectiones, Medicinæ, atque ideò ſaluti hominum tam neceſſarias, devenire fas eſſet? Cadavere enim corrupto, neque Chirurgus, intolerabili fœtore prohibitus, poſſet incidere, neque inciſio intentum obtineret; corporis nimirùm vaſis à putredine ipſa jam deſtructis, liquoribuſque confuſis: Quodque deterius eſt, (ùt ipſe *Feiſous* [a] ingenuè fatetur) humationis retardatio periculoſa eſſet viventibus: Nam ex ea & morbi, & lethales epidemiæ, & peſtilentiæ in humani generis perniciem orirentur.

24. Quod ſi generaliter ex prædictis ad judicium de morte ferendum, non expectanda putrefactio eſt; in negotio, de quo agitur, eamdem prævenire prorſus oportet; cùm Infantulo, de vita non minùs æterna, quàm temporali periclitanti, ſuccurrendum ſit, cui tanta mora ſinè ullo dubio fatalis eſſet futura. Quàpropter, etſi ſupponeremus, non obſtantibus quibuſcumque mortis indiciis, evenire poſſe, ut aliqua prægnans viva diſſecaretur, nihilominùs, eo periculo neglecto, ſub graviſſimi criminis reatu ad Partum *Cæſareum* efficiendum omnino teneremur: Cùm enim periculum illud eſſet remotiſſimum, non deberet Chirurgos à ſectione abſterrêre, vel eos

[a] Feiſous *loc. cit.* §. 7. *n.* 26.

tardiores reddere, quàm par eſt; ac multò minùs Sacerdotes, quaſi irregularitate irretiendos, ubi gravida fortè vivens ſecaretur. Nam, ſi putabat *Heiſterus*, [a] vix è centum millibus, quos prudens, vel etiam mediocre vulgus mortuos credidit, unum inventum eſſe, qui verè vivus extiterit; quid ille diceret, ſi in uſum ſuperiùs expoſitæ cautelæ ac experimenta venirent?

25. Illud tandem ſummoperè animadvertendum eſt, *Bruhierii* Librum nihil aliud intendere, quàm ſepelitiones & balſamationes, in quarum dilatione, ùt ipſe putat, nihil eſſet incommodi; vel ad ſummum alias non neceſſarias cæſuras ante putrefactionem eſſe vetandas; & nihilominùs id ipſum *Gallis* Popularibus ſuis nequaquàm perſuadêre potuiſſe: Non tamen docuit, Partum *Cæſareum*, ad ſalvandos Pueros prorſus neceſſarium, tanto tempore differendum: Hoc enim idem eſſet ac illum abſolutè damnare. Contrà verò, eumdem valdè commendat, efficaciter probans, non-natum Filiolum extinctæ jam Matri poſſe in utero ſupervivere; pluribuſque rationibus & exemplis firmat, nefas eſſe Pueri extractionem omittere.

26. Ad hæc *Bruhierius* tres non exigui certè momenti errores meritò reprehendit. [b]

[a] Heiſter. *Chirurg. t.* 2. *ſect.* 5. *c.* 113.
[b] Bruhier. *de incert. ſign. mortis t.* 1. *c.* 1. §. 6. *obſerv.* 2. *fol.* 146. *&* §. 13. *fol.* 313. *& tom.* 2. *c.* 1. *fol.* 77. *& ſeq.*

Primus eorum eſt, qui, charitate frigeſcente, domeſticos ſuos ægros, extrema Unctione jam expiatos, non ampliùs medicaminibus juvant; imò, quod olim interdum obſervavi, nec alimento reficiunt, ſed prorſus relinquunt, veluti victimas indeclinabili morti devotas: Etenim, ſi ex illis ipſis, qui falſò mortui crediti ſunt, non pauci ad ſe redierunt, quænam erit, amabo te, vecordia, atque ſtultitia, indubiè adhuc viventes ita deſerere?

Secundus aliorum eſt, qui hominem, ſimul ac expiraſſe putatur, arcæ mortuariæ includunt: Ita enim, ſi fortè ille ſyncope opprimitur, aëris recentioris ingreſſu prohibito, neceſſariò ſuffocabitur; aut ſaltem, ſi deinde vitæ aliqua indicia præbeat, ab adſtantibus ea percipi nequibunt.

Sed irriſione certè non minùs, quàm execratione dignus eſt tertius. Noſocomiorum leges vetant, ne defuncti, dum calorem adhuc retinent, ſepulturæ mandentur, propter ſuſpicionem ſcilicet vitæ latentis. At quid excogitarunt egregii quidam Noſocomiorum Præfecti? Cùm calor ille diligentiſſimè fovêri potiùs deberet, quàm data opera extingui, utpote qui aliquoties vitam denuò accendiſſe perhibeatur, marmoream tabulam ſtatuêre, ubi mortui deponantur, quouſque omnino frigeſcant: Atque præclara iſta legis interpretatione certiſſimè occidendo (ſi qui fortè ſunt)

ſunt) vivos, reverà cavent clientulis ſuis, ne calidi, imò etiam ne vivi unquàm ſepeliantur. [*a*]

Alia etiam utiliſſima in hoc genere admonet *Bruhierius*, quorum ſanè plurima pro majori cautela in praxim deduci expediret, ac præſertim in mortibus repentinis nequaquàm omitti. Ea quidem, ab inſtituto noſtro aliena, præterimus: At Parochus in laudato Auctore legere non dedignabitur, &, quoad fieri poterit, in Parœcia ſervari curabit. [*b*]

CAPUT III.*

Praxis Partûs Cæſarei *Defunctarum.*

1. Jam verò Gravidæ morte ſatìs explorata, ſectio ſequenti modo inſtituenda eſt. Duæ ex adſtantibus fœminis illicò eam convenientiori ſitu ſupinam ſupra menſam, vel ipſum lectum collocabunt, eamque ma-

I

[*a*] *Idem t.* 1. *c.* 1. §. 12. *fol.* 292. & §. 13. *fol.* 312. & 322. & *c.* 2. §. 3. *tom.* 2. *fol.* 26. & *ſeq.* & *c.* 5. §. 3. *fol.* 526. & 544. & *in memoria fol.* 513. & *in Idea conſtit. faciendæ fol.* 577.

[*b*] *Idem t.* 1. *in memor. fol.* 547. & *in Idea conſtit. faciendæ fol.* 576.

* *In Arch. c.* 4.

nibus firmiter, ne commoveatur, detinentes, commoditatem Chirurgo præbebunt, ut munus ſuum exequatur. Inciſionem is præſtabit non ad modum crucis, at linea longitudinali, ut, ſi fortè Prægnans non ſit mortua, ac ſenſum, adeòque vitam oſtendat, faciliùs ſanari valeat. Antequàm ſectionem aggrediatur Chirurgus, manu tentans diligenter inquirat, ubi ſit Fœtus, & utrùm proximus peripheriæ, ſeu parti extimæ ventris inferioris; tum ut ſciat prudenter ſe gerere circa majorem, vel minorem vulneris profunditatem; tum propter alia, prope hujus Capitis finem exponenda. Utitur autem ſcalpro chirurgico recurvo, dicto *Gambaut*, vel cultro, vel novaculâ, incipiens à parte, quæ ſubſtat cartilagini enſiformi, id eſt, paulò ſupra umbilicum, ſed parumper à latere, ut umbilicus ipſe, quia ſectu difficilis, evitetur; deſcendetque inferiùs uſque ad ſuperiorem partem pubis, cæſurâ ſufficienti ad diſcindendum non ſolùm pellem, verùm etiam muſculos rectos, qui ſubtus latent, videlicet carnem. Pellis nomine, intelliguntur tegumenta, à Medicis appellata *communia*; nimirùm cuticula, corpus reticulare, cutis, & membrana adipoſa, ſeu celluloſa, ſub quibus exiſtunt muſculi recti, ſeu caro prædicta. Hæc omnia ſimul juncta profunditatem conſtituunt unius digiti cum dimidio: Tegumenta namque ſimul unita, ùt plurimùm paria ſunt latodorſo cultri; muſculi verò, uni digito circiter; quamvìs non

ſemper eamdem ſervent menſuram, ſed pro diverſa magnitudine, ac pinguedine corporis, uni, vel pluribus digitis interdum adæquentur. Exigit verò prudentia, ut Chirurgus, craſſitiem ſemper ſupponens eſſe minorem, in incidendo cautiſſimè ſe contineat.

2. Diſciſſis tegumentis ac muſculis, in conſpectum ſe dabit magna abdominis membrana, dicta *Peritonæum*, quæ ex duabus aliis membranis coälescit, ùt plurimùm craſſitiem habens veli firmioris, quo paſſim utimur ad cribrandum. Chirurgus illam leniter incidit, (nam tenuis eſt) & digitum aliquem ſiniſtræ manûs introducit, ut eodem inſtrumento, vel etiam forbicibus *Peritonæi* cæſuram dilatare commodiùs poſſit. His peractis, & inteſtinis manu à parte diſſecanda tantiſper amotis, apparet uterus. Ejus ſitus eſt medius inter veſicam urinariam, & rectum inteſtinum; ſed in gravidis magnitudine auctus diſtenditur, comprimitque veſicam: Quare ad illum inveniendum non opus eſt eam diſcindere. Quòd ſi prægnatio non multùm proceſſerit, cura erit periti, veſicam pro utero non accipere; ſed hunc in antedicto ſitu invenire, & ad ipſius inciſionem deinde pergere. Si autem ſectioni matricis veſica urinâ tumens, obſtaret, aperienda primùm hæc eſſet, ut, urinâ diffluente, ſubſidat, & impedimentum evaneſcat. Uterus nunc majori, nunc minori eſt longitudine ac latitudine, pro graviditate magìs, aut minùs

antiqua ipſum diſtendente, & pro numero & magnitudine Fœtuum in eo contentorum. *Mauriceaus* advertit, [*a*] ipſum eſſe tenuem, ac in fine prægnationis, nunquàm excedere craſſitiem dorſi, quod eſt in cultro, ſive monetæ argenteæ, quam *Piaſtra* vulgariter appellamus. Contrarium alii ſcribunt. Ut-ùt ſit, leviter, nec totus unico inſtrumenti ictu eſt incidendus, ne fortè vulneretur Infantulus. Itaque hic ſe offert ſecundinis circumveſtitum, quæ facilè dignoſcuntur (videntur enim ex confuſa venarum ſuarum multitudine ſanguinem veluti emittere) & vel manu ipſa lacerantur; vel, ſi duriuſculæ, ſcalpro, vel forbicibus, aut alia ratione ſcinduntur. Non deſunt quidem Chirurgi, qui, poſtquàm manu tractantes, ubi ſit Fœtus, invenerint, longitudinali lineæ, in *Cæſareo* Partu faciendo, latitudinalem præferant: *Mauriceaus* tamen primam ſuadet, utpote commodiorem: In ea enim non niſi muſculi recti, ſeu tendinoſæ illorum extremitates inciduntur; in altera verò, ſeu laterali, perſecari debet intima caro obliquorum, & tranſverſalium muſculorum, quorum cùm unus alio ſit ſuperſtratus, craſſitiem habent valdè notabilem, atque indè cruor, qui majori copiâ exundat, impedimento erit, quo minùs Chirurgus diſtinctè, ùt oportet, quid agat, inſpiciat.

[*a*] Mauriceaus *de Morb. Gravid. lib.* 2. *c.* 33.

3. Nihil hìc dicendum eſt de *Omento*, id eſt, reticula: Ea enim quamquàm ſub *Peritonæo*, ùt plurimùm tamen in ſuperiori parte abdominis latet, nec ad inferiorem uſque, niſì raro caſu, protenditur: [*a*] Quocircà opponere ſe non ſolet, cùm uterus eſt ſecándus: Incidenda tamen & ipſa, ubi fortaſſis occurreret.

4. Infante igitur, ſecundinis jam dilaceratis, detecto, ſi Chirurgus morti proximum reperit, non illum extrahit; ſed in ipſo ventre adhuc exiſtentem curat illicò baptizari. At, ſi vivacem agnoſcit, reſecto funiculo umbilicali, ab utero tollit, & Parocho præſentat. Puerum baptizandum una ex mulieribus in eo ſitu detinet, quo ab aqua Baptiſmatis ejus reſpiratio turbari nequeat, ſcilicet pronum; alterâ interim aquæ ampullam porrigente. Sacramento ſtatim collato, Chirurgus funiculum ligat umbilicalem in diſtantia duorum digitorum ab umbilico, eumdemque funiculum ad dimidium digiti ſupra ligaturam ipſam denuò recidit, ac diligentiſſimè os Parvuli aperit, naſumque detergit, ut reſpiratione utatur faciliori; eo intereà prope ignem ſuſtentato. Indè ipſum refovet, ori ejus & naribus vinum, vel aquam vitæ, ſimilemve liquorem admovendo; tum calefacit halitu ſuo, vel ſimplici, vel etiam vino, aut ſpiritu

[*a*] Heiſter. *in Compend. Anatom.*

vini ore detentis roborato, illiuſque faciem vino calido lavat: Demum Obſtetrici, vel alteri expertæ mulieri tradit, mandans, eum pannis calefactis involvi, & antedictis auxiliis confortari.

5. Si verò de Infantulo jam extracto dubitetur, utrùm vivat, an mortuus fuerit; manus capiti imponatur, ubi fontanella, ſeu fons pulſatilis reperitur, & arteriæ valdè micant; vel ſiniſtræ parti pectoris circa cor, vel temporibus, vel umbilico: Ac, ſi pulſatio percipitur, ſubitò, & abſolutè baptizetur, utpote certè vivens: At, ſi non ſentiatur pulſatio, & nec reſpirationem, nec motum, neque ſenſum oſtendat, attamen deſit putrefactio, aliaque indubitabilia mortis ſigna, ejus exanimatio certa non erit, ſed ambigua. Itaque, ne temporis momentum amittatur, quo mors Infantis apparens in veram commutari poſſit, illico ſub conditione, utì mos eſt in dubiis, baptizetur: Fœtus enim ex nimia debilitate ſæpe mortuus omnino videtur, qui non nisì æger eſt, vel ad ſummum moribundus, ùt alibi clariſſimè probabo; [a] remedia quòque proponens, quibus ad vitæ officia revocetur.

Cavendum etiam erit, ne Matris, ejuſque ſanguinis, aliorumque liquorum in utero putreſcentium fœtorem, cum cadaverico Filioli fœtore; ac ne gangrænam viventis Fœtûs cum

[a] *Lib. 3. à cap. 7. in Arch. cap. 10.*

putrefactione confundamus. Diſtinctionis ſigna dabimus alibi. [*a*]

6. Diximus, Parochum debêre ſtatim baptizare Infantulum: Non enim expedit, eum ad Eccleſiam deferre; nam, cùm partus non fuerit naturalis, periculum ſubeſt, ne intereà inopinatò decedat.

7. Sed ad Chirurgum redeamus. Animadvertat is, Infantes non ſemper in utero inveniri: Conceptio enim quandoque eſt vitioſa. Celebre quidem eſt factum *Toloſanum*. Prægnante nonimeſtri mortua, & à Chirurgo diſſecta, viſus eſt uterus, gravidarum more, grandis, verùm ſcirrhoſus, & craſſitudine quatuor digitorum tranſverſorum; ejus tamen cavum exiguum, & ſinè ullo Fœtûs veſtigio, ſed ſanguine plenum grumoſo, & nigricante. Chirurgus itaque jam in animum induxerat, graviditatem fuiſſe imaginariam: At, cùm defunctæ Neceſſarii aſſeverarent, eam verè gravidam, totum abdomen aperuit, & in ſiniſtro latere ſub *Omento* Infantem adinvenit. Ubi ergo nota prægnatio eſt, ſi Chirurgus in utero Infantem non reperit, ulteriùs inquirat, ventrem ampliori vulnere diſſecando, ut illum deprehendat vel in abdomine, in quem fortè prolapſus fuerat, & creverat; vel in tubis *Fallopianis*; vel in ovario ipſo, ubi fœcundata ova quandoque ſubſiſtunt.

[*a*] *Lib.* 3. *cap.* 9. *in Arch. cap.* 15.

8. Si pro Fœtu mola inveniatur, non ideò deſperanda Chirurgo res eſt, & deſerenda. Molam ipſam diſſecet: Fortaſſis enim in ea exiſtit Fœtus. Id olim in nobilis *Venetæ* ſectione perſpectum, auctor eſt *Alexander Benedictus.* [a] Simile quòque vidit exemplum *Amſtelodami* v. Idus Februarii 1609. *Kerkringius*: [b] Quod cùm aliis etiam obſervationibus confirmari poſſet, omnes pariter molas exiſtimo ſemper diſcindendas.

9. Item Chirurgos moneo, ut ſedulò inveſtigent, utrùm alius ſuperſit in Matre Puer, ſive gemellus, ſive ex ſuperfœtatione extrahendus, vel etiam plures. Cæterùm, de hoc argumento poſtremo Capite hujus Libri copioſiùs diſſeremus.

10. Denique, ſi quando gravida in partu obiërit, Fœtus autem baptizatus fuerit in utero per ſyphunculum, aut ſinè illo; vel ſi baptizatus fuerit in pede, manu, vel alio membro foràs emiſſo, quod non ſit caput; nihilominùs Partus *Cæſareus* in defuncta peragendus erit: Primò, quia Baptiſmi valor, niſi miniſtratus ille ſit in capite jam ex utero egreſſo, apud nonnullos Theologos eſt dubius: Quàpropter, nato deinde Infanti ſub

[a] Alex. Benedict. *Lib.* 25. *de Morb. cur. c.* 29.

[b] Kerkring. *Anatom. Obſerv.* 25. Bonet. *Medic. Septentr. t.* 2. *in Miſcell. c.* 7. *in Schol. ad* Bartholin.

conditione iterandum eſſe, à Rituali *Romano* præcipitur.

Secundò, quia Parvulus, quamvìs Baptiſmum acceperit, educendus eſt, ut à corporis morte liberetur.

Tertiò, quia fortè alii ſunt Fœtus in utero ex ſuperfœtatione geniti, ſimiliter etiam extrahendi ac baptizandi.

CAPUT IV.*

Etſi notabile tempus à morte Matris effluxerit, non eſſe omittendam Inciſionem Cæſaream, *cùm Fœtus etiam per dies integros ſupervivere poſſint, & quandoque tam vegeti, ut etiam ſpontè oriri poſſint.*

1. DIctum eſt ſuprà, Partum *Cæſareum* eſſe, Matre mortua, quàm citiùs adhibendum, ne fortè Infantis vita, tot obnoxia periculis, interim evaneſcat. Cæterùm, omnino falſum eſt, & ab univerſali experientia improbatum, quod ſcripſit *Sanchez*, ab aliquo fortè ſui temporis Medico deceptus, maternos ſcilicet morbos adeò Fœtui in utero participari, ut priùs ipſum præ teneritudine, quàm Ma-

* *In Arch. c.* 5.

trem occidant; ita ut pene miraculum ſit, Fœtum, Matre mortua, vivum reperiri.

Falſum eſt etiam, quod docuit *Rodericus à Caſtro*; [a] Matre nimirùm expirante, nullo temporis intervallo etiam Puerum interire. Tribuit is vitalem Infantis motum contractioni, & expanſioni arteriarum umbilicalium, quem *motum tranſpirationis* appellat, à ſyſtole & diaſtole materni cordis dependentem, & conſequenter neceſſariò reſtiturum, quandocumque illæ reſtiterint: Ac proindè autumat, Matre deficiente, Fœtum illicò, & inevitabiliter extinguendum. Idem ſentit *Varandæus*, [b] apertè ſuſtinens, Infantulum, dum eſt in utero, non ſuâ, ſed Matris vitâ vivere. *Zacchias* [c] verò *Caſtri*, & *Varandæi* ſententiam valdè emollivit: Innumeros enim fatetur Fœtus longè poſt Matris obitum vivos repertos, & Partum *Cæſareum* docet eſſe faciendum: At, cùm quædam phyſicæ veritates ejus ætate non ſatìs eſſent elucidatæ, *Caſtri* & *Varandæi* principium admittit; Infantem ſcilicet vivere vitâ Matris: Quocircà putat, Fœtus, ad naſcendum non adhuc maturos, quales ùt plurimùm ſunt ante nonum menſem, ſi ad inciſionem veniretur, mortuos fore ſemper inveniendos. Addit, *Cæ-*

[a] Roderic. de Caſtro *l.* 4. *de Morb. Mulier. c.* 4.
[b] Varand. *de Affect. Mulier. c.* 7.
[c] Zacch. *t.* 2. *l.* 9. *tit.* 2. *q. unic. n.* 14. *& ſeq.*

ſareo Partu extractos omnes fuiſſe nonimeſtres, vel decimeſtres; quòd ſolùm eorum robur cum morte confligere valeat, quòuſque ad eos eruendos Chirurgus accurrat.

2. Verùm quis crederet? *Caſtri* & *Varandæi* opinio, Fœtibus adeò perniciosa, & communiter, etiam *Zacchiæ* temporibus, à Medicis, Theologiſque rejecta, periculum eſt, ne hoc ipſo præſenti ſæculo à quibuſdam Parochis in praxim deducatur. Duos ex his novi: Primus, quamvìs medicinam profiteretur, illa tamen opinione deluſus, nullam, ùt mihi faſſus eſt, de hujuſmodi Fœtu liberando ſolicitudinem gerebat. Alter, cæteroquì zelo ſinè dubio inſignis, nec indoctus, nonimeſtrem Gravidam cum Fœtu, probabiliſſimè adhuc vivente, ſepeliri permiſit: Certò enim putabat, Fœtus eodem temporis momento Matribus morientibus commori, ac proindè inciſionem faciendam eſſe, antequàm Gravidæ ultimum ſpiritum emittant; quaſi licitum ſit, Matrem ad ſervandum Filiolum immolare: Omittendam verò exiſtimabat inciſionem, ubi caſu aliquo ante Gravidæ mortem nequîſſet adhibêri. Cùm autem illi ejus errorem detexerim, impoſſibile dictu eſt, quem exinde animi angorem, amaritudinemque de Pueri perditione conceperit.

3. Ut ergo ſimilia damna evitentur, operæ pretium duxi, rem in propatulo conſtituere, & propterea *Sanchezii*, *Caſtri*, *Varandæi*,

atque *Zacchiæ* opiniones, *Romani* Ritualis auctoritate ſatìs de falſitate convictas, primò experientiâ, deinde etiam ratione profligare.

Et quod ad experientiam attinet: Innumerabiles Pueri, à *Romanorum* ſaltem Regum ævo uſque ad præſens, è Matribus defunctis vivi extracti ſunt: Dicere autem, omnes iſtas ad unam lethargo, vel hyſterico morbo detentas, & oppreſſas, non verò mortuas, contra fidem omnium Chirurgorum, & Medicorum, qui, utì bene adnotavit *Rainaudus*, ad cæſuram devenire non ſolent, niſì de prægnantis morte ſe reddiderint certiores, ſtulta eſſet cavillatio, ac temeritas manifeſta: Ita enim ſub paſſionis hyſtericæ, vel lethargicæ prætextu, poſſemus cunctas mortuorum reſurrectiones, ab Eccleſiaſtica Hiſtoria narrâtas, perfricta fronte pernegare.

4. At illud contra *Caſtrum* & *Varandæum* certè mirabilius, Fœtus nimirùm; multo poſt tempore Genitricibus mortuis quandoque ſupervivere. Infinita recensêre poſſem exempla, paſſim à Scriptoribus narrata, quorum multa *Scurigius* adunavit. [*a*] Dabo tamen recentiora, & à me examinata, quæ *Panormi* contigerunt.

Cùm xv. Kalendas Julii An. 1732. honeſta Matrona obiiſſet, accurrêre confeſtim duo Medici, totidemque Obſtetrices, omneſque

[*a*] Scurig. *in Embryolog. à pag.* 118. *ad* 147.

aſſeverârunt, omittendam eſſe inciſionem, quòd neque calor in uteri regione, neque motus in Fœtu, neque aliud vitæ ſignum in ipſo cerneretur. Nihilominùs, cùm fortè deinde ſuperveniſſet Chirurgus, & reclamaſſet; poſt quindecim fermè horas inciſio facta eſt: Puer tamen vivus extrahitur, & baptizatur; qui demum poſt quatuor horas defunctus, unà cùm Matre Eccleſiaſticæ Sepulturæ contraditur.

Celeberrimus *Panormitanus* Archiater, *Anguſtinus Gervaſius*, de *Sicilia* à *Meſſanenſi* peſte ſervata optimè meritus, cùm audiiſſet, Gravidam, quæ Sanctæ *Claræ* Gynecæo famulabatur, ante viginti quatuor horas defunctam, Chirurgum ad illam adduxit, & obfirmato animo ſecari præcepit. Infantulus, ùt ille mihi narravit, vivus repertus eſt, deindeque Baptiſmate donatus.

Emmanuel Caruſus, nobilis ex Ordine Miniſtrantium infirmis Concionator, in domo erat mulieris ante viginti tres horas defunctæ: Cùm, ſicuti ex ore ipſius accepi, caſu vidit illius ventrem commovêri, eam eſſe prægnantem inclamans, incidi curavit: Puer vivebat, & Sacram Lotionem adeptus eſt.

Xaverius Henricus, in Sancti *Bartholomæi* Noſocomio Chirurgus, mortuam Prægnantem, ùt, ipſo teſtante, didici, poſt viginti quatuor horas diſſecuit, & Infantulam vivam extraxit, deinde Baptiſmi gratiâ expiatam. *

* *Alia id genus exempla vide in Archetypo hoc loco.*

5. * Quamquàm, quæ diximus, ad intentionem graviſſima ſint, majora tamen legimus hìc recenſenda: Infantulos nimirùm, non ſolùm vivos poſt notabile tempus per inciſionem erutos; ſed etiam ſuis ipſorum conatibus ortos. Monet etenim cum *Bartholino* celeberrimus *Bonetus*, [*a*] hujuſmodi ſpontaneas nativitates, etiam ſepulta Matre, non raró accidiſſe.

Profectò *Gorgiam Epirotam*, Auctore *Valerio Maximo*, [*b*] novimus natum, dum defuncta Mater in feretro ad ſepulchrum deferretúr, atque ad illius vagitus ſtetiſſe veſpillones.

Item ex Florilegio Epigrammatum, Interprete *Lublino*, [*c*] tres habemus gemellos, à Matris cadavere egreſſos.

6. Sed ut ad noſtra tempora deſcendamus: In *Saxonia*, *Salmutho* narrante, duo gemelli à Matre, abſciſſo penitùs capite in campis derelicta vivi prodierunt. [*d*] Cùm in *Anglia* gravida mulier occubuiſſet, Puer vivus, ex *Harvei* teſtimonio, poſtridiè venit in lucem. [*e*]

* *In Archet. c.* 6.

[*a*] Bonet. *Medic. Septentr. t.* 2. *l.* 4. *ſect.* 7. *obſerv.* 30. *quæ eſt* Bartholini.

[*b*] Valer. Maxim. *lib.* 1. *in* Gorgia.

[*c*] Florileg. *varior. Epigram. lib.* 3. *c.* 12. *n.* 42.

[*d*] Salmuth. *cent.* 2. *obſerv.* 1.

[*e*] Harv. *de Generat. Anim. exercit.* 72. *de Partu.*

Vitam etiam retinebat in *Olavia* IX. Kal. April. An. 1665. ſecunda die à Matris fato Infans. Item alius, tertia die, utì *Bonetus*, & *Germanæ Ephimerides* meminerunt. [*a*]

Alium dat Infantem *Riolanus*, [*b*] Anno 1633. ortum *Bruxellis* altero die à Matris morte. Eum quidem adſtantes exanimem deprehenderunt; at certò vivus creditur fuiſſe, cùm oriretur: Qua enim vi mortuus ex mortua prorumpere potuiſſet? Delaſſatus ergo à naſcendi conatibus, poſt egreſſum vivendi ſinem feciſſe dicendus eſt.

Tertia verò die natus erat pridiè Kalend. Novemb. 1609., ac vivus ex allata ratione Parvulus, de quo *Salmuthus*, [*c*] quamquàm deinde mortuum invenerint. Idemque omnino accidit alteri, menſe quòque Novemb. An. 1673. in pago *Tronningen*, cui proxima erat *Bartholini* narrantis habitatio: [*d*] Villica prægnans ex partu difficillimo, nil ſuffragante trium Obſtetricum auxilio, deceſſerat: Domeſtici nullam exinde de Fœtu ſeptimeſtri curam ſuſceperunt, qui totus in utero latens, biduum ſupervixit, Matris intereà humatione dilata. Demum tertia die facto impe-

[*a*] Bonet. *Med. Septentr. t.* 2. *l.* 4. *ſect.* 7. *obſerv.* 29. *in Schol.* Ephem. German. *locis infrà citandis.*

[*b*] Riolan. *in Antropol. ult. lib.* 6. *c.* 8.

[*c*] Salmuth. *Cent.* 2. *n.* 36.

[*d*] *Apud* Bonet. *Medic. Septentr. t.* 2. *l.* 4. *ſect.* 7. *obſerv.* 30.

tu exivit certò vivus, quamquàm paulò poſt ingentibus naſcendi laboribus fractus animam efflaverit: Adhuc enim calorem conſervabat. Quod quidem admiratione dignum exiſtimo: Quamvìs enim ſecundinæ laceratæ, ac liquor, qui in eis continebatur, quique nutrimentum Fœtui præbebat, jam eſſet effuſus, attamen ipſe, ùt Auctor ait, *Vitam propriam, ùt antè, vixit, alimento antea per os in ventriculum congeſto, ſicuti cochleæ ſuo ſucco victitant.*

7. Feliciori tamen ſorte uſus eſt *Hiſpanus* Infans, de quo *Rejes*, aliique. [a] *Segoviæ*, *Franciſci Arevallii* longè abſentis uxor diem ſupremum obierat: Cùm autem ſpecialis tabellarius marito rem detuliſſet, ille *Segoviam* rediit; nimis tamen ſerò, conjuge nimirùm ſepulturæ jam tradita. Sed, amoris æſtu impellente, rogat, reſerari ſibi ſepulchrum, quo mortuæ ſaltem aſpectu dolorem aliquatenùs temperaret. Dum igitur, petitione impetrata, defunctam deploraret, ecce! Deus novi & inſperati gaudii cauſam ſuppeditat: Ex motu enim circa ventrem animadverſo atque vagitu, intelligit defunctam parere, factaque inquiſitione, Filiolum planè vivum caput è materno ſinu emiſiſſe, deprehendit: Qui propterea extractus, tandem, procedente tempore, *Seriſiam* gubernavit.

8. Innumeri

[a] Rejes *Elyſ. jucund. quæſt.* 79. *n.* 11.

8. Innumeri quidem his addi poſſent, aſſeveranter ac ſummo planè conſenſu relati ab auctoribus graviſſimis, ac noſtri ævi celeberrimis Medicis, & Anatomicis, quorum hìc nomina ſaltem recenſebo, [*a*] ut res plurium auctoritate, ac teſtimonio firmata ad ſocordium pudorem indubitabilis oſtendatur; &, qui *Cæſaream* inciſionem, prætextu longioris temporis elapſi, turpiſſimè negligunt, omnino reddantur inexcuſabiles.

CAPUT V. *

Fœtus, quamquàm decimo, vel nono menſe minores, vivos reperiri.

1. EXperientia ergo, contrà quàm ſibi vulgus perſuadet, clarè demonſtrat, non ſolùm Fœtus Matri morienti non commori; ſed etiam ipſi diù ſupervivere poſſe. Porro eadem experientia contra *Zacchiam* idem

K

[*a*] Bruhier. *de incert. Sign. Mort. tom.* 1. *c.* 1. §. 2. *n.* 5. *&* §. 10. Marcel. Donat. *l.* 7. *ubi* Gregor. Horſt. Paulus Eber. *in Kalend. Hiſt.* Cornar. *Hiſtor. admirab.* 14. Hildan. *in Lit. ad* During. Cornel. *Prog. de Generat. Hom. propè finem fol.* 72. *Alios plurimos vide in Archetypo.*

* *In Arch. c.* 7.

accidere docet, [*a*] ſive Fœtus jam partui ſit maturus, decimo nimirùm, vel nono menſe; ſive etiam immaturus; ùt ipſe in Puero trimeſtri olim vidi, quem à Matre ex pleuritide mortua extractum baptizavi. Nec valet objectio illa *Zacchiæ*; ſcilicet Auctores, de Partu *Cæſareo* agentes, ùt *Rouſſetum*, ac ſimiles, ſemper de Pueris nonimeſtribus, non autem de minoribus, mentionem facere: Oporteret enim, ut illi narrarent, ſe, vel alios ante nonum menſem Gravidas incidiſſe; atque adderent, Infantes exanimes repertos; aut ſaltem rei exitum præterirent. Nunc verò, cùm tantùm referant, *Bertâ*, vel *Paulâ* nono menſe diſſectâ, vivum Filiolum extractum; non indè legitimè inferri poterit, eum neceſſariò mortuum fuiſſe inveniendum, ubi ante nonum menſem diſſectio contigiſſet. Deinde, Auctores iſti ferè de Partu *Cæſareo* viventium loquuntur, qui nequaquàm fit, nisì poſt ſeptimum ſaltem menſem completum, naturali ſcilicet partu jam deſperato. Fruſtrà ergo in eorum libris Fœtus immaturi, à Matribus viventibus eruti, exquiruntur. Poſtremò, non facilè quidem perſpexerit *Zacchias* in Heröum Hiſtoriis, Virum illuſtrem ante nonum menſem Partu *Cæſareo* exortum: Fœtus enim immaturi, licèt Baptiſmi capaces, vitales ne-

[*a*] Zacchias *t.* 2. *l.* 9. *tit.* 2. *q. unic. n.* 14. *& ſeq.*

quaquàm ſunt, ut exinde adoleſcere poſſint, & evadere inſignes. Cæterùm neque ipſe ullibi, præterquàm in *Zacchia* legi, cæſones ante tempus partui deſtinatum extractos, neceſſariò mortuos inveniri. Profectò *Rituale Romanum*, ſinè diſtinctione maturæ, vel immaturæ graviditatis, in univerſum Prægnantes præcipit incidendas.

2. Quòd autem rariores accidant *Cæſareæ* Sectiones in graviditatibus à partu remotis, non valde mirandum eſt.

Nam primò, hujuſmodi graviditates Parochis, etiam diligentioribus, non facilè innoteſcunt.

Secundò, quia, ſi defunctæ Neceſſarii tantâ ſunt ſocordiâ in providendo Fœtibus majoribus, ac nativitati jam proximis, quantâ credendum eſt eos laborare ſtultitiâ in eruendis minoribus?

Tertiò, quia, quarto menſe nondum incepto, Abortus frequentiſſimi ſunt, ita ut lethali ægritudine afflicta Mater ante obitum ſæpe Abortum faciat, atque adeò Partûs *Cæſarei* neceſſitas evaneſcat.

Quartò, quia ſæpe etiam vice verſa, Divina Providentia Gravidas primis menſibus à morte præſervat, in gratiam tenelli Fœtûs, quem ſecùs Domeſtici perire ſinerent, Sectione prætermiſſâ.

Poſtremò, quia faciliùs reverà Prægnantes à ſexto menſe ad finem graviditatis, quàm

poſt hujus initia, moriuntur: Quamvìs enim prægnatio effectus naturalis dicenda ſit, non verò morboſus; attamen mulieres, præſertim in principio & fine, divexat. Et quidem, ſicut in principio mutato naturæ ſtatu & œconomiâ, Prægnantes variis incommodis afficiuntur; ita, quò magìs ad finem illa properat, eò magìs earum valetudo ac robur debilitatur ac frangitur, eòque minùs illæ ſupervenienti morbo reſiſtunt; maximè, cùm non omnia remedia, ſcilicet ne Fœtui noceant, poſſint Gravidis exhibêri.

3. Hæc omnia in cauſa ſunt, cur numeroſiores videantur *Cæſarei* defunctarum Partus ultimis graviditatis menſibus, quàm primis. At non ideò Parochi teneriores Fœtus negligere debent; imò erga eos peculiarem adhibêre tenentur induſtriam, propter hoc ipſum, quia nemo eſt, qui eorum extractionem ſolicitet: Cùm cæteroquì, ſi qui per Sectionem *Cæſaream* quæſiti ſunt, vivi, non minùs ac robuſtiores, inventi ſint.

4. Illud verò *Zacchiæ* non ſatìs percipio; quomodò ſcilicet aſſerat, Auctores non loqui de Fœtibus, qui vivi ante nonum menſem extrahantur; cùm contrarium pateat ex quæſtione per illos inſtituta de ſucceſſione Cæſonum, in qua quidem Juriſtæ ſecuti Medicos, ita diſtinguunt: Si enim Cæſones naturali jam partui ſint idonei (ſcilicet, ſaltem ſeptimeſtres) & ita validi, ut vitæ diù retinendæ

ſpem præ ſe ferant, admittentur ad legata & hæreditates, tamquàm verè nati, etſi tales grammaticè non ſint; ſecùs, nullo modo pro natis habebuntur. In *Hiſpaniis* verò, *Carranza* & *Rainaudo* teſtibus, [*a*] neceſſe eſt, etiam eos & Baptiſmum ſuſcepiſſe, & per viginti horas extractioni ſupervixiſſe.

5. Certè Obſtetrices omnes uno ore teſtantur, plurimos Abortivos circa 40. diem, imò & multò antè, utì ſuperiùs dictum eſt, ſe viventes oſtendere. Medici autem Scriptores non ſolùm ſupponunt, poſſe Puerum, etſi quinquemeſtrem, aut etiam quadrimeſtrem, oriri vivum; ſed & quandoque adoleſcere, & ad maturam ætatem pervenire; idque *Rejes*, & *Schenchius* pluribus exemplis fusè comprobârunt. [*b*] Imò, quod magìs omnino miraberis, hoc ipſum, quinto ſaltem elapſo menſe, quamquàm veluti rarum, ipſe-met *Zacchias* admittit, [*c*] auctoritate preſſus *Rotæ Romanæ*, *Avicennæ*, *Cardani*, *Valleſii*, *Augenii*, & *Torreblanca*; *quibus*, inquit, *fidem derogare, cùm magni alioquin, & veridici Viri extiterint, piaculum fortaſſe eſſet.* Cæterùm non deſunt re-

[*a*] Carranza *l. de Part. natur. c.* 1. 5. 6. *n.* 14. Rainaud. *loco cit. n.* 2.

[*b*] Rejes *Elyſ. Jucund. c.* 90. Schench. *t.* 2. *lib.* 4. *obſerv.* 181.

[*c*] Zacch. *t.* 1. *tit.* 2. *q.* 2. *à n.* 6.

centiores hiſtoriæ Fœtuum minimorum, qui vivi Partu *Cæſareo* in lucem venerint: Nam præter *Monteregalenſes* non paucos, * unus *Neapoli* quadrageſimo quarto à conceptu die; * & alius *Caltaniſſectæ* quadrageſimo, * educti ſunt.

6. At relatu digniſſimum cenſeo, quod mihi *Marcellus Muſcella* Vir clariſſimus, & civitatis Sanctæ *Luciæ* nullius Diœceſis Abbas & Præſul ordinarius, enarravit. Hoc Opere perlecto, præceperat ipſe Parochis, ut Partum *Cæſareum* Gravidarum pro re nata curarent. Cùm ergo VIII. Kal. Sept. 1745. *Cæſarea Schepiſi*, *Dominici* Uxor, occumberet, hæc, ſe prægnantem eſſe patefecit; currere autem vigeſimum, vel vigeſimum primum graviditatis diem, ùt ex nauſea carnium, ſolito ipſi geſtationis indicio, aliiſque adminiculis conjiciebat. Eâ igitur poſt mortem diſſectâ, inventus eſt Fœtus pro temporis ratione formatus, caput nimirùm habens, oculoſque bene diſtinctos; attamen in figuram conicam, proùt hujuſmodi ætatis Embryones, deſinebat. * Illum ex motu jam animatum, & vivum Medici, & Presbyteri præſentes judicârunt. Baptizatus eſt ergo, deindeque extinctus, cum Matre in *Capucinorum* Eccleſia

* *In Archetypo l.* 2. *c.* 9.
* *In Archetypo lib.* 2. *c.* 5. *n.* 10.
* *In Archetypo c.* 9. *n.* 3.
* *V. in Arch. l.* I. *c.* II.

tumulatus. Rei novitas maximâ lætitiâ civitatem affecit, & admiratione defixit: Populus verò, optare ſe, ut impoſterum Partus *Cæſareus* defunctarum Prægnantium in morem abiret, prompto & alacri animo proteſtatus eſt; quod & ſedulò factum, ipſis exinde Gravidis moribundis ultrò expetentibus.

7. Duo hìc objici poſſent: Nimirùm; vel Fœtum illum fortè rationali ſpiritu nondum animatum fuiſſe; vel majori ætate potitum, quàm tradatur. At verò, ſive ſpiritu rationali animatus fuerit, ſive non, certum tamen eſt, eum, etſi tenerrimum, à materno morbo non fuiſſe corruptum: Ubi enim quis diceret, illum anima ſentiente ſolùm, vel etiam ſimplici vegetante, juxta *Ariſtotelicorum* placita, informatum, ſi Matris infirmitas, & ſubinde mors, vitam ipſi non abſtulit; multò minùs eidem, ad quadrageſimum diem perducto, magìſque roborato, abſtuliſſet. Quamvìs autem ex figura & circumſtantiis, longè veroſimilius ſit, Fœtum iſtum vigeſimum diem non prætergreſſum; ſupponamus nihilominùs, fuiſſe quadragenarium, & ſolùm ex errore in tempore graviditatis computando, reputatum vicenarium: Longè tamen diſtabat à nono menſe, quem *Zacchias* ad Matris inciſionem requirit. Inſuper, admiſſo computationis errore, apertè conſequitur, non multùm in diminuenda Embryonum ætate fidendum eſſe relationibus Gravidarum: Nam juxta objectionem,

Fœtus hic multò major fuiſſet, quàm Parentes crediderant. Sæpe ergo & vivi, & certò animâ rationali jam præditi erunt Fœtus illi, qui per errorem perquàm minuſculi reputantur.

8. *Zacchiæ* igitur opinio falſa eſt. Attamen, cùm ratione aliquatenùs innitatur, quòd ſcilicet Fœtus nono menſe minores, adeò ſunt debiles, ut vix poſſint eſſe vitales; valebit quidem ad Partum *Cæſareum* quantò citiùs accelerandum; non tamen ad ipſum propter felicis eventûs deſperationem omittendum. Porrò, quoties ipſi miramur, in moribundis vitam in longum protrahi, licèt mente aſſequi non valeamus, quomodò in tot anguſtiis, tantaque lucta perſiſtat? Videmus quòque, in exanimi corpore, viva diutiùs conſervari pleraque inſecta, quorum vita exigui ſanè momenti eſt; & interim negabimus, Divinam Providentiam res humanas ita diſpoſuiſſe, ut multi ex minimis his Infantulis vivi remaneant, quantùm ad eos extrahendos baptizandoſque ſufficiat? Cura profectò à Deo creaturis ſuis ratione utentibus præ irrationabilibus impenſa, adeò præcellens eſt, ut, comparatione facta, dicere non dubitârit Apoſtolus: [a] *Numquid de bobus cura eſt Deo?*

[a] *Ad Cor.* 9. 10.

* *Capite* 9. *in Archetypo pergit Auctor ab experientia, in pluribus caſibus habitâ, probare, Prægnanti mortuæ plerumque ſupervivere Fœtum.*

CAPUT VI.*

Philoſophicè oſtenditur, Fœtum Gravidæ morienti non præmori.

1. FŒtum Genitrici præmoriturum, ex eo nonnulli cum *Sanchez* [a] putaverunt, quòd eidem maternus mòrbus neceſſariò communicetur. At hanc morbi communicationem fieri ſemper, morbumque in æquali gradu Filium ac Matrem inficere, à veritate eſt alienum. Etenim ſi Prægnans aneuriſmate, vel apoplexiâ ex vaſorum ruptura perimitur, quid hæc ad Fœtum? Item, ſi pleuritide, peripneumoniâ, aut veſicæ, aliorumque viſcerum inflammatione; aut internis ulceribus, abſceſſibus, ac ſimilibus affligatur; non propterea iiſdem malis vexabitur Infans. Quod ſi vitium exiſtat in liquidis; fateor, in Puerum facillimè traduci, maximè ſi, mutua detur ſanguinis inter Fœtum & Matrem derivatio & permixtio, ac alterna per utriuſque vaſa circulatio, quam tamen plerique negant. At circumeat, ùt placet; ex hoc non ſequitur, humores neceſſariò Fœtui tantum damni allaturos, quantum genitrici intulerunt:

* *In Arch. c.* 10.

[a] Sanchez *de Matr. l.* 9. *diſp.* 20. *n.* 17. *&* 18.

Nam, ùt videmus in natis, ſanguis quantumvìs vitiatus, qui prava ſua qualitate in aliqua noſtri corporis parte ſolidi, morbum induxit, etſi totum circumeat corpus, non ideò ſimilem ubique morbum ingenerat: Non enim loci ſunt æquè diſpoſiti. Imò, quod magìs notandum eſt, ſæpiſſimè liquida firmiores, atque robuſtiores lædunt ipſius corporis partes, debilioribus ac delicatioribus intereà prorſus intactis.

2. Decumbunt nec rarò duo eodem die, eadem febri, quamquàm peſtilentiali, iiſdemque urgentur ſymtomatibus: Sorbent alii idem venenum æquali doſi, ac iiſdem remediis uterque munitur; & tamen alter ex his, vel illis, ſaluti reſtituitur, dum alter occumbit: Quòd ſi ambo deficiant, ob circumſtantias tamen perſonales planè diverſas non eodem temporis momento extinguuntur. Porro, circumſtantiæ Matris & Fœtûs, interdum toto cœlo diſtabunt: Eſt quidem Fœtus tenerior; at non propterea magìs à peccante humore contaminari neceſſe eſt: Maximè cùm multis ille naturæ privilegiis gaudeat, quæ Matri denegantur.

3. Porro Fœtus aëris tempeſtatiſque moleſtiæ non eodem modo, quo Mater, ſubjicitur: Uſus alimentorum in eo exactiſſimus & caſtigatiſſimus: Nullos ipſe admittit errores, in quos nati, vel ob arbitrii libertatem, vel ob morbi impatientiam prolabuntur. Liber

ab animi paſſionibus, vitâ ſolùm vivit animali, & in omnibus à natura, quæ deviare non poteſt, perpetua directione movetur. Cibus, quo alitur, ad eum valde ſubactus, præparatus, & propemodùm digeſtus deducitur: Quarè, ùt Anatomici adnotârunt, cùm vix egerat excrementa, præcipua illius excretoria, præterquàm in extrema neceſſitate, otiantur. Sanguis inſuper, qui fortè à Matre in ipſum derivatur, antequàm ad vitalia ejus organa perveniat, per placentam primò, deinde per vaſa umbilicalia permeando depuratur. Prætereà membranas habet, in quas morbificum venenum amandare ac deponere conſuêvit.

Addatur his, flammulam, ut ita dicam, ejus vitæ eſſe vivaciorem, ejuſque ſpiritus alacriores. Nihil ipſe perfecti ac nobilis, quod à principio cum ſemine ſibi tranſmiſſum fuit, quodque jam natis in dies ad ſenectam, & mortem uſque minuitur, hactenus amiſit; & nihilominùs liquidorum motus in ipſo tardior, ac lenior eſt; cùm ob defectum præſertim aëris exterioris, minor in eo ſit fermentatio, & minor agitatio.

4. Licèt igitur poſſit Infans è vivis cum Matre ſimul proficiſci, vel eandem præcedere; attamen regulariter illi ſuperſtitem obſervamus: Quod ex innumeris exemplis clariſſimè demonſtravi, in quibus quàm plurimi Fœtus per notabile temporis ſpatium poſt Baptiſmum vivi perſtitêre; quamquàm ple-

rique nimis immaturi, & exteriori aëri expoſiti aliquid indè nocumenti neceſſariò ſubierint: Etſi etiam nemo eos foverit, aut quoquo modo recreaverit. Eadem ipſe in pluribus, me præcipiente, extractis Infantibus perſpexi, quamvìs diverſo lethi genere Matres obiiſſent; uno ſcilicet dempto, cujus Genitricis occiſio nonniſi poſt duodecim horas innotuerat: Quo caſu objectio *Sanchez*, quæ in Gravidis interno morbo, non autem externa vi pereuntibus, dumtaxat locum habet, aptari non poſſet. Imò *Sanchezii* opinio, neque in ipſis Fœtibus tertio menſe minoribus, etſi tam exilibus, vera credenda eſt; præſertim ſi jam completi ſint, nimirùm circa quadrageſimum diem: Innumeræ namque fœminæ, tertio, ſecundo, vel etiam primo geſtationis menſe, ad extremum vitæ à febribus malignis, mortalibus, venenatis adactæ, ac deinde ſanitati redditæ, gravidæ nihilominùs remanſerunt, ac tempore debito Fœtum optimè valentem ediderunt. Cùm igitur poſſit ad extremum uſque Genitricis cum morte luctamen, vitam retinêre Puerulus; quare non poterit aliquantò diutiùs vivere, quòad, illâ jam defunctâ, protinùs extrahatur, & baptizetur? Nec mihi reſpondeas, Matris & Fœtûs liberationem in caſibus antedictis, nonnisì medicamentis Matri datis adſcribendam: Nam quod iſta efficere valent, plerumque ſola natura, etſi majori cum difficultate, præſtare potis eſt. Porro, quot

Prægnantes ob egeſtatem congruis præſidiis caruerunt? Quot, ea cùm haberent, obſtinatiſſimè reſpuerunt? Quot etiam accipere nequiverunt, lethargo, vel phrenitide miſerabiliter impeditæ? Quot aliis errore Medicorum remedia ſalutaria denegata, & propinata nociva? Et nihilominùs tum ipſæ, tum Fœtus, etiam tenerrimi, prorſus incolumes evaſerunt.

5. Cæterùm, etſi ſupponeremus metum, & ſpem de mortuo, vel vivo Fœtu inveniendo, invicem collatas videri pares, & exitum ancipitem; bonum æternæ ſalutis Filioli, eſt ordinis tantò ſuperioris præ vita Matris corporali, ut cum ea æquis lancibus libratum, mirum quàm longè præponderet. Profectò, in alio dubio, an Fœtus videlicet ſit animatus, præcipiunt Doctores, Matrem ab omni eo, quod Fœtui nocêre valeat, eodem modo abſtinêre, ac ſi certò, illum animatum eſſe, ſciretur. Quantò magìs ergo, ubi dubitatio animationem non reſpicit; ſed, illâ ſuppoſitâ, ſolùm incerti ſumus, an Fœtus poſt animationem obierit, vel etiam, antequàm poſſit baptizari, ſit obiturus? Hìc enim apertè poſſeſſio ſtat pro Infantuli vita, quæ propter dicta in ipſius favorem, omnino erit præſumenda.

* *C.* 11. *in Arch. contra* Caſtrum *&* Varandæum *demonſtrat Auctor à ratione, Fœtum unà cum Matre ob defectum reſpirationis non extingui; & C.* 12., *ei, Matre mortua, non deficere nutrimentum, cùm vitâ propria omnino vivat & fruatur.*

6. Ex hucuſque dictis duæ ſatìs firmæ concluſiones manifeſtè oriuntur.

Prima eſt, quamvìs certò mortua Prægnante, non idcircò mortuum credendum eſſe Fœtum; imò præſumendum potiùs vivum: Ac propterea Matrem ad liberandum Filiolum, juxta communem Medicorum tum veterum, tum recentiorum ſententiam, [a] eſſe omnino incidendam.

Secunda eſt, Fœtum, etſi ùt plurimùm brevì, Genitrice mortua, extinguatur; attamen poſſe non ſolùm per horam & ampliùs, ſed & per integros dies, infinitis etiam exemplis comprobantibus, manere ſuperſtitem: Ita ut, quocumque demùm tempore poſt Matris obitum elapſo, Partus *Cæſareus* nunquàm ſit omittendus. *

[a] *Præter Auctores c. 4. n. 8. hujus Libri laudatos*, Timæus, Mauriceau, Albinus, La Motte, Guillemeau, Paræus, Scultetus, Peu, Deventerus, Heiſterus, *& alii innumeri.*

* *In Archet. C. 12. n. 9.*

CAPUT VII.*

Quamvìs, obiiſſe Fœtum, aſſeverent Medici & Obſtetrices; attamen Partum Cæſareum *non eſſe prætermittendum.*

1. Quid tamen agendum, ſi poſt longas moras, Medici & Obſtetrices, Fœtum ventre contentum, jam planè mortuum conteſtentur? Adhibebitur, eo non obſtante, *Cæſarea* Sectio: Nemo enim certè reſcire poterit, illum reverà deceſſiſſe. Et ſanè, vel de Fœtu loquimur, ante Partûs tempora extrahendo; vel de Fœtu, inſtante puerperio, & utero jam aperto. Si de primo; ejus mortem dignoſcere impoſſibile omnino eſt: Si de ſecundo; plùs quàm difficillimum. In primo quidem caſu, defectus motûs nimis leve ſignum, & fallax reputatur: Quoties enim Matres ipſæ uſque ad ſeptimum menſem, in Fœtu motum non perceperunt? Id olim accidit Matri meæ, dum utero geſtaret Infantem, quem deindè incolumem edidit. *Bartholinus* addit, [*a*] Matronam, cùm toto novem menſium ſpatio Fœtum moveri non ſen-

* *In Archetypo c.* 13.
[*a*] Bartholin. *de Inſol. Part. c.* 2.

ſiſſet, graviditatem ſuam non agnoviſſe, niſì puerperii horâ jam adveniente. Quàm faciliùs autem Obſtetrix falli poterit, quæ ante Partûs horas Infantes non niſì mediatè, & ad breve tempus attrectat?

2. Porrò, nati ipſi & adulti, dies totos, quamquàm vivi, ſinè apparenti pulſu, ſinè motu, ſinè reſpirationis indicio perſtiterunt. Quot autem ex illis propterea ſepulchro illati ſunt? Quantò ergo frequentiùs id in non-natis evenire neceſſe eſt, qui vitâ fortaſſe deſtituti non ſunt, etſi motu carere videantur? Quis enim eos manibus contrectare? Quis oculis perſcrutari? Quis eorum pertentare arterias? Quis denique in eis vitæ, mortiſve indicia contemplari valebit? Et quidem, quamvìs Maritus in regionem longinquam profectus, tamdiù perſeveraverit abſens, ut veriſimiliter mortuus exiſtimari debeat, ſolumque commercii defectum ejus mortis indubitatum nuncium impedire; attamen Canonicæ Leges [a] viventem præſumunt, ſemperque Uxori ſecundas nuptias interdicunt. A fortiori ergo Puerulos hoſce præſumere debemus vivos, ut eos liberare tentemus.

3. Si autem de Fœtu, inſtante jam partu, ſermo ſit, negari non poteſt, rationes modò allatas maxima ex parte pro ejus quòque mortis incertitudine militare, & innumeris experimentis

[a] *Cap. in Præſentia de Sponſal.*

rimentis roborari. *Heiſterus*, ùt ipſe fatetur, viventem Puerum, quem extinctum putaverat, ferramentis extraxit. [*a*] In eumdem omnino errorem incidit *Peu*, qui ſe in Partu difficili quàm plurimis enarrat ſignis deluſum, non ſolùm mortui, ſed putreſcentis Fœtûs, qui tamen vivebat.

4. Cùm tertio nonas Octobris 1636. pauperrima villica in mea *Palmenſi* Parœcia occubuiſſet, ſenior Obſtetrix, cognomine *Spina*, & *Lucianus Tarbi*, Chirurgus inſignis, in Noſocomio *Romano* S. Spiritûs pluribus annis eruditus, aſſeverabant, Fœtum ante duos dies obiiſſe. At ego nihilominùs obfirmato animo omnino incidi fœminam juſſi, & Infantulam inveni viventem. Eam propterea baptizavi, nec nisì poſt quadrantem diſceſſit è vita. Igitur, ut cum pompa ſepulchro inferretur, præcepi, & Funebre Officium ipſe celebravi, ut, his artibus rei famâ evulgatâ, cuncti ad infirmarum graviditates mihi denunciandas inflammarentur. Quod exinde ſemper feliciſſimè ſum conſecutus: Incredibile enim eſt, quantam alacritatem & ſpirituale gaudium inſpirent Fidelibus Populis hæc publica de æterna noſtrorum Parvulorum ſalute lætitiæ ſigna. Quam ob rem Parochos moneo, ut in hujuſmodi eventibus eadem præſtent, Clerum ſcilicet invitent, ac in Ec-

[*a*] Heiſter. *p.* 2. *ſect.* 5. *c.* 113.

cleſiam, velutì cum quadam triumphi ſpecie, fortunatos hoſce agniculos deducant, boni Paſtoris Evangelici exemplum imitando, qui recuperatam ovem, in humeros proprios impoſitam, tanta cum exultatione reportat. [a]

5. Hæc à me ſcripta cùm legiſſet *Joſeph Timpanellus Mazzarinenſis* Parochus, omni modo incidi Gravidam præcepit, fruſtra renitente Chirurgo, qui Fœtum eſſe mortuum judicabat. Is autem vivus inventus eſt; cùmque paulò poſt Baptiſmum obiiſſet, ſolemni pompa elatus fuit, populuſque jucunditate maxima expetiit, ut jam inpoſterùm Partus *Cæſareus* in eo oppido, uſque modò inviſus, frequentaretur. [b]

Cum pompa etiam *Dominus Barberius* Parochus *Jojoſenſis* Infantem alium extractum ſepelivit, rei famâ vicina oppida complente, omnibuſque plaudentibus. Quàpropter Fœtus, etſi minimi, jam extracti & baptizati, non ſunt denuò Matris utero includendi, atque ſuendi; ſed apertè ad populi undequàque intuentis lætitiam in Eccleſiam deferendi: Quò nimirùm omnes perdiſcant, defunctis Gravidis, æternam Parvulorum ſalutem eſſe inciſione procurandam.

6. Verùm nihil magìs arguit Medicorum & Chirurgorum in detrectanda quandoque ſec-

[a] Matth. 18. 12. *& ſeq.*
[b] *Epiſtola* Joſephi Timpanelli *ad Epiſc. Syracuſ.*

tione imprudentiam, quàm Sancti *Raimundi Nonnati*, qui ad annum 1200. obtigit, mirabilis ortus. [*a*] *Raimundi* Mater, poſt infeliciſſimam graviditatem, cùm partui proxima in lethale deliquium ex morbo incidiſſet, à Medicis per horas viginti quatuor acerrimis remediis divexata, & demùm expergefacta, ſuprema Sacramenta recepit, mandavitque ſui corporis, poſtquàm decederet, inciſionem, ut Fœtus liberaretur. Eâ igitur mortua, Neceſſarii pro Partu *Cæſareo* inſtiterunt; ſed incaſsùm: Nam Chirurgi atque Medici obſtinatiſſimè ſunt reluctati: Statuebant enim, Matris morbum Fœtui communicatum, utrumque certò extinguere debuiſſe, aut ſaltem violenta illa medicamina, quæ Matri nequaquàm profuerant, Filiolum enecaſſe; magniſque clamoribus jactabant, crudele & impium eſſe mortuam trucidare, cùm conſervatio vitæ in ejus Fœtu juxta omnem artis medicæ rationem omnino impoſſibilis videretur; neque ſinè Divina Revelatione miraculum expectandum, cujus nullum indicium, nequidem dubium, appareret. Tribus itaque diebus integris hæc eorum reſiſtentia perduravit, cùm totidem diebus defuncta inſepulta jacuerit: Expectabatur enim *Cardonæ* Vicecomes, illi ſanguine conjunctus, quem Ma-

L 2

[*a*] *Mirabilis Vita S.* Raimundi Nonnati *cap.* 4.

ritus, inſtante Uxoris morte, advocaverat. Hic tandem cùm veniſſet, & rem didiciſſet, Medicos atque Chirurgos graviſſimè reprehendit: Nulla jactura, inquit, in Partu *Cæſareo*, ſi Puer mortuus ſeſt. Creditis illum periiſſe? Cernamus oculis, utrùm reverà ſit ita: Maternæ ultimæ preces non ſunt ſpernendæ: Fortè argumenta veſtra valida ſunt; verùm Providentiæ Divinæ conſilia non attingunt, quæ de tenebris lucem ſplendeſcere jubet. Cunctantibus illis, pugionem exerit, ad cadaver accedit, & lateri vulnus infligit. Ex eo Infantulus vivus brachium actutùm emittit. Eum igitur educunt incolumem atque jucundum, ſtupentibus omnibus; Patre tamen præ gaudio vix credente. *Raimundus* autem adultus, *Cardonæ* Vicecomite veluti altero, & ſanè amantiſſimo Patre perpetuò uſus eſt. Neque factum illud miraculo adſcribas: Nam primò gratìs id faceres. Agè verò, ſit illud miraculum, cùm tamen ipſius nulla ſpes anteà Medicis adſtantibuſque præluxerit: An non poterit Deus eodem conſilio ad aliorum Parvulorum ſalutem ſimilia portenta patrare, quæ neque tu ſperas? Numquid abbreviata eſt manus Domini, vel exſiccata forſan abyſſus miſerationum ipſius?

Concludendum eſt ergo, nihil nos detrimenti ſubituros, ubi fiat inciſio, quantumvìs omnia ſigna, Fœtum mortuum eſſe, conclament; poſſe tamen contra ſpem omnem to-

tum negotium lucrifacere, ùt cum *Heiſtero*, *Gobato*, *Alberto*, *Nymanno* admonet *Hildanus*: [a] „ Præſtat itaque, is ait, centum „ cadavera Prægnantium fruſtra incidere, „ quàm ſemel permittere, Fœtum vivum in „ utero materno tam miserè perire atque ſuffocari. Hoc profectò eſſet crudelem atque „ inhumanum ſe erga proximum exhibêre; „ imò & juſtiſſimam Iram Divinam in genus „ humanum provocare. „

CAPUT VIII.

Parochus neque defunctæ Neceſſariis, neque Chirurgis, neque ſuis adjutoribus, neque aliis fidere debet, ſi verè ſalutem cupit Infantulorum.

1. ONus curandi, ut Partus *Cæſareus* adminiſtretur, procul dubio præcipuè in Marito defunctæ, ejuſque Conſanguineis, Hæredibus, Affinibus, atque Domeſticis reſidet. Nihilominùs hi omnes, ſive ne mercedem Chirurgo debitam erogent, ſive

[a] Hildan. *in Reſponſ. ad* Michael. Doring. Gobat. *in Append.* 3. *ad Tract.* 2. *de Bapt. n.* 30.

ne mortuam ſuam viventium extraneorum oculis ſubjiciant, opus adeò ſalutare non urgent, neque ſolicitant, illud potiùs difficultatibus involventes. Non diffiteor, pios etiam & prudentes Propinquos interdum reperiri; at hi ipſi non rarò ſibi perſuadent, Fœtum in utero jam vitâ deſtitutum, & facilè inveniunt ex Obſtetricibus, imò etiam ex Chirurgis adulatores, qui eos in hac pernicioſa opinione confirment; ſive, quia & ipſi operationem *Cæſarei* Partûs, quæ in ſpeciem fera eſt, & nauſeam movet, averſentur; ſive, quia nimis timeant, ne ipſis infauſtè cedat, & eorum exiſtimatio minuatur; ſive, quia mercedem ſibi rependendam fore deſperent; ſive, quia tandem id ex humani generis hoſtis occulta inſtigatione procedat.

2. At pejora dicemus. Non deſunt magno numerò Propinqui atque Domeſtici, qui non ſolùm Partum *Cæſareum* negligunt, vel ſubdolè declinare ſatagunt; ſed ei apertè ac inhumanè reluctantur. Deficiunt mihi verba ad exprimendam ſceleris hujus atrocitatem. Verè, *inimici hominis Domeſtici ejus. Panormi* circa Kal. Auguſti An. 1743. Conſanguinei Gravidam ſepelire feſtinârunt, ne ſcilicet, ejus prægnatione ad Parochi aures intereà perveniente, ipſi ad ſectionem compellerentur. In *Agrigentinæ* Diœceſis oppido, mortua Prægnante, animarum Paſtor (qui rem in Congregatione Parochorum An. 1739.

mihi narravit) accurrerat, ut Puerulo, cæteroquì jam partui maturo, extractionem pararet; at à Conſanguineis defunctæ repulſus eſt. Idem quòque, me præſente, contigiſſet *Monteregali*: Domeſtici enim defunctæ Chirurgum rejecerant, numquam admiſſuri, ni caſu pertranſiens ad inciſionem, pœnarum metu, compuliſſem. *Graſſus*, *Aragoniæ* Archipresbyter, in eadem Congregatione retulit, ſibi olim ignivomis armis obſtatum, ne defunctæ diſſectionem curaret; ſe autem Divino fultum Præſidio, à præclaro facinore non deſtitiſſe, & Infantem feliciter liberaſſe. Verùm quid horribilius facto, quod in inſigni *Siciliæ* oppido circa ſæculi præſentis exordium contigiſſe, à locupletiſſimis teſtibus accepi? * Nobilis Matrona, ſeptem Filiorum Parens, cùm utero gereret, fato proxima, Filiis convocatis, duo tamquàm ſibi gratiſſima poſtulavit: Primum, ne ſibi Partus *Cæſareus* poſt mortem fieret. Secundum, ut ſe nuptialibus, ac maximè pretioſis veſtibus indutam ſepelirent. Decedit, ac Filii nimìs religioſé ſtultis præceptionibus obtemperant: Cùm enim oppidi Archipresbyter cum Chirurgo ad eam incidendam accurriſſet, neque precibus, neque rationibus eos flectere quoquomodò potuit, ut cæſuram permitterent: Imò præ cubiculi foribus nudis enſibus ad-

* *In Arch. c.* 17. *n.* 16.

ſtantes, & minas Parocho intentantes, eumdem ad diſceſſum coëgerunt: Matrem verò ſplendido prorſus ornatu veluti ſponſam ſepulchro intulerunt. Paucis pòſt diebus rumor exoritur, Viros religioſos, ad quos Eccleſia pertinebat, defunctam prædivite veſte clàm exſpoliaſſe. Eos itaque Filii magnis clamoribus compellunt ad ſepulchrum reſerandum: At, ô luctuoſiſſimum ſpectaculum! Matrem aſpiciunt nuptiali quidem habitu indutam, ſed putrem & horridam; ac prope illam Infantulos duos aureis crinibus, ex utero jam egreſſos, deinde verò miſerrimè defunctos. Cernunt itaque propriis oculis duplex parricidium à ſe patrâtum, ſeque mirantur *Caino* ipſo crudeliores. Exinde domus illa, primò illuſtris & opulenta, Divinæ Iræ ſcopus effici viſa eſt: Tremenda enim ſpiritualia ac temporalia mala, in quæ defunctæ Filii cum Patre inciderunt, manifeſta Cœleſtis Vindictæ ſigna putata ſunt. Minimus ætate Filius, mundus quidem ille fuerat à Fraterculorum ſanguine; at nihilominùs nec ipſe à paupertate, aliiſque ærumnis evaſit immunis.

3. Atquì hæ legitimæ prægnationes erant. Quid ergo augurandum de infamibus & occultis? In his abſque mora, ſinè conſultatione Propinqui Fœtum cum Matre ad ſepulchrum quàm citiſſimè deducunt, rem totam altiſſimo ſilentio prementes; neque propterea conſcientiæ angore cruciantur. Parochi Adminiſter

ſaſſus eſt mihi, in ejus Parochia 24000. incolarum, habita ratione infantium tum abortivorum, tum etiam cùm Matre ſepultorum, viginti circiter animas quotannis perire ſolitas. Tam enormem verò circa *Cæſareum* Partum vecordiam plurimis in regionibus graſſari, non dubito.

4. Sedulò igitur mala iſta prævertat Parochus (nam, ex Edicto *Agrigentino*, [a] *quamvis in occultis graviditatibus omnis, quantùm fieri poteſt, circumſpectio, quam ſuggeret chriſtiana prudentia, in uſum venire debeat; nihilominùs numquam æterna Infantis perditio erit permittenda.*] atque in his apoſtolica libertate Dei cauſam agat, nullique fidat, nequidem propriis adjutoribus: Parochorum enim Adminiſtri (multorum veniâ dixerim) non ſemper eodem zelo, eademque ſcientiâ ornantur, quibus perſæpe fulget Primarius Paſtor. Certè numquàm eadem auctoritate pollebunt; quapropter ſemper minùs obſervantur, minùſque timentur, ita ut periculum non raró ſit, ne, ſi res tanta eorum curæ permittatur, ob improviſum aliquod & intempeſtivum obſtaculum infeliciſſimè ſuccedat. Recta bene gubernandi ratio poſtulat, graviora negotia eorum tractari manibus, qui à Domino ſunt ad ea gerenda præcipuè con-

[a] *Edict.* Laurent. Jojenii *Epiſc. in Append. Mon.* 6.

ſtituti, quibuſque præ omnibus animarum onus incumbit. Cura autem *Cæſarei* Partûs, ut ipſe poſt duodecim Parochatûs annos fidenter dicam, tum propter ipſam rei magnitudinem & impedimenta, quæ paſſim interponuntur, tum propter celeritatem, quam exigit, non ſolùm graviſſima cenſenda eſt, ſed longè cunctis aliis antecellit.

5. Antequam Parochus An. 1736. neceſſarium iter inſtitueret, diligentiſſimè commendavit Vicario ſuo, cæteroquì pio, de nonnatis ſolicitudinem. Hic autem, poſtquam moribundæ Prægnanti cum Chirurgo aſtitiſſet, in domum ſuam, quæ non longè diſtabat, paululùm quieturus diſceſſit; admonens tamen illum, ut, adveniente inciſionis hora, ſe per nuntium revocaret. Muliere mortua, nuntium mittit Chirurgus; at Sacerdotis Domeſtici non intelligentes, quanta feſtinatione opus eſſet, eum à ſomno excitare neglexerunt. Chirurgus igitur ob Sacerdotis abſentiam animo concidit, &, re infecta, recedit. Cùm autem Vicarius tandem expergefactus, Chirurgum aliò digreſſum audiiſſet, credidit Puerum, repertum ab eo, ſinè dubitatione defunctum: In ſumma negotium implicatur; mortua Mater ad ſepulchrum unà cum Fœtu, adhùc indubitatè vivo, defertur, ut ex ventre ſeſe nunc attollente, nunc deprimente quædam animadvertit, quæ tamen rem ſibi reſervans, Preſbytero, funeris Officium celebranti, non ape-

ruit; nec niſi poſt biennium Parocho revelavit, eum inſanabili animi vulnere ſaucians: Dolebat enim vehementiſſimè, quòd inter tot Infantes à ſe liberatos, hic miſer aliorum incuriâ & ſtultitiâ periiſſet.

6. Parochus ergo aliis Sacerdotibus, præſertim qui moribundis auxiliari conſueverunt, ſignificabit, velle ſe ad Gravidarum mortem, & quidem præmaturè advocari; monens tamen, quòd, ſi fortè, ſe abſente, Prægnans expiraverit, ad inciſionem procedant; ne, ipſum expectando, tempus cum Infantis periculo dilabatur.

In *Catanenſi* Edicto, ſub excommunicationis pœna præcipitur Parochis, ne morientem Gravidam deſerant; ſed Chirurgis præſentes ad finem uſque operationis immineant. Et profectò, tamquam ſibi dicta, recogitare debent *Davidica* illa verba, quæ ſæpe cordis ſui auribus pro Pueris intonari præſentiebat B. *Joſeph Calaſanctius*: *Tibi derelictus eſt pauper; orphano tu eris adjutor.*

CAPUT IX.

De Officio Magiſtratuum Eccleſiaſticorum & Sæcularium, in promovendo Partu Cæſareo, *cogendiſque defunctæ Proquinquis ad illum permittendum.*

1. CUm certiſſimum ſit, defunctæ Propinquos ac Domeſticos, ubi inciſionem negligerent, vel prohiberent; peritos verò, ubi exequi recuſarent, vel differrent, peccare, ac necis Pueri tum temporalis, tum æternæ reatum incurrere; [*a*] Parocho omni ope nitendum eſt, ne mortua ante ſectionem ſepulturæ mandetur: Secùs agens, ubi ſaltem Fœtus potuerat eſſe vitalis, equidem non video, quomodò irregularitatis pœnâ ſit eximendus; nimirùm propter Infantis mortem culpabilem, etſi non intentam, quam ex officio, tamquam miſerabilium Pater, impedire tenebatur. Indè eſt, quòd in variis *Siculorum* Epiſcoporum Edictis, contra prædictos omnes excommunicationis latæ ſententiæ pœna ſtatuatur.

2. Itaque Parochus, ſi quando repugnan-

[*a*] Poſſevin. *de Offic. Curat. c.* 6. *de Bapt. n.* 10. Manual. Paroch. *par.* 2. *c.* 2. *n.* 2. Gobat. *de Bapt. tract.* 2. *c.* 8. *n.* 260. *& ſeq.*

tes offenderit Domeſticos, vel Chirurgos, primò Divini Judicii ſeveritatem interminabitur, quo Parvuli quidem, Baptiſmate non expiati, perpetuo à Cœleſti Patria exilio mulctabuntur; qui verò eorum perditionis cauſa quomodolibet extiterint, in tartarum cum apoſtatis angelis ſempiterno igne cruciandi tradentur. Secundò, ſi pertinaces viderit, ad Epiſcopum, alioſque Magiſtratus Eccleſiaſticos, aut Sæculares confugiat illicò (nam Sæculares ipſi, arctiſſima obligatione, ac ſub peccato mortali & Syndicatûs cenſura ad auxiliare brachium impertiendum adſtringuntur,) quo tam Conjunctos, quàm Chirurgos, atque alios tempeſtivè compellant. [a] Attamen, quod rei caput eſt, intereà luſtralis aquæ aſperſionem, quam *ultimum vale* appellamus, denegabit, ne qui, licèt Regulares, cadaver efferre audeant, certè graviſſimas pœnas alioquin ſubituri. *Agrigenti*, Vir Primarius inciſioni uxoris obſtabat; verùm Civilis Poteſtas, cujus brachium Vicarius Capitularius invocaverat, militum probatorum turmam immiſit, quæ, circumdatis ædibus, illum coërcuit.

3. Deferet autem Parochus ad Epiſcopum contumaces, non ſolùm, ut hos ille, re integra, omni contentione cogat ad Officium; ſed ut pœnis Canonicis puniat, ſi propter ip-

[a] *L. Negat. DD. de mort. inferend.*

ſorum obſtacula Partus *Cæſareus* omiſſus fuerit, vel ſi fortè peractus quidem, ſed incaſſùm, Parvulo ſcilicet propter moram intereà defuncto. Infrà indicabimus pœnas alicubi ſtatutas, vel quas ſtatuere poſſit Epiſcopus; nimirùm ſpirituale homicidium, Eccleſiæ injuriam, & CHRISTI Sanguinem vindicaturus. Teſtes porrò ſibi rogabit Parochus de diligentia, & exhortationibus à ſe adhibitis, utì *Gobatus* docuit, ac *Manuale Parochorum: Quare, ſi opus eſt, auctoritate Magiſtratûs, aut comminatione delationis ad Epiſcopum, quoquo modo rem urge; hujuſmodi diligentiæ teſtes adhibe, ut de præſtito tuo officio conſtet. Multa, inquies, mandas. Verum eſt; ſed tanti eſt, Infanti periclitanti Parochum non defuiſſe!* Parochi namque in his negligentes, criminali judicio ſiſtendi ſunt atque plectendi, tamquam in munere ſuo enormiſſimè delinquentes.

4. Et hæc quidem animarum Paſtores. Magiſtratus autem laïci jure communi, à priſcis *Romanorum* Regibus emanante, eos, qui Gravidam, non facta priùs exciſione, ſepeliunt, veluti ſi Matris ſimul & Fœtûs eſſent homicidæ, ſupplicio addicent: [*a*] *Spem enim animantis cum Gravida peremiſſe videntur.* Quam legis profectò ſententiam, cæteroquì juri naturali apprimè conſonam,

[*a*] *L. Negat. DD. de mort. inferend.*

Judices, qui parvipendunt, graviſſimè peccant.

5. Neque tantùm ad Fœtum liberandum, ſæculari Poteſtate Partus *Cæſareus* promovendus eſt; ſed propter alia quòque bona, ſinè dubio non contemnenda: Nam (quod animadvertit *Heiſterus*) multùm proderit ille, ut Medici, Chirurgi, atque Obſtetrices figuram, magnitudinem, & conſtitutionem inſpiciant abdominis & uteri, ſitum quòque Fœtûs in eo, ſecundinarum diſpoſitionem, earumque cum utero ipſo medio funiculo umbilicali, & placenta connexionem; quæ notiones ad alias Puerperas adjuvandas erunt utiliſſimæ. *Deventerius* addit, *Cæſareis* inciſionibus deprehendi, utrùm inepta Obſtetricis vel Chirurgi manus, cauſa fuerit mortis in Parturiente: Quo caſu à Magiſtratibus mulctari poſſent, aut ſaltem feriò monêri, ut accuratiùs artem addiſcant. Videndi etiam Juriſconſulti, præſertim *Fœltmannus*, [*b*] ac *Wilduogelius* in celebri diſſertatione, quam A. 1716. *Jenæ* edidit *de Jure Embryonum*. Quæ tamen ad excutiendam Magiſtratuum & Medicorum, aliorumque, ad quos attinet, ſocordiam in Partu *Cæſareo* omittendo, ſcripſit *Heiſterus*, aureis litteris mererentur exſcribi.

[*a*] Fœltmann. *de non humanda Muliere, quæ utero gerit. L. de Cadav. inſpic.*

CAPUT X.

Peritis, cæteriſque deficientibus, charitatem urgêre quemlibet alium, etiam Sacerdotem, ac maximè Parochum, ad Partûs Cæſarei *miniſtrationem.*

1. ETſi *Cæſareus* viventium Partus peritiam requirat; qui tamen fit in defunctis, cuique facillimus eſt ad peragendum, & penitùs ridiculum eſſet credere, ad ipſum omnino neceſſarium eſſe Chirurgiæ Profeſſorem, vel ſaltem Barbitonſorem, ſive Obſtetricem: Maxima enim ratio, propter quam illis regulariter utimur, ea eſt; quia ſcilicet alii chirurgicam hanc operationem abhorrent: Sed in eorum abſentia omnes commodè poſſent adhibêri: Aliquantulum enim prudentiæ atque ſolertiæ, tum theoreticæ ſcientiæ, tum praxis etiam vices facillimè ſupplerent. * Igitur quiſquis oculum, manum, & novaculam, vel ſimile aliquod habet inſtrumentum (Perito abſente, vel fortè nolente) quamvìs uſu non edoctus, poteſt in extrema neceſſitate inciſionem adoriri. At, ſi poteſt, charitatis lege tenebitur. Quocircà in caſibus his Magiſtratus

* *Vide in Archetypo l.* 2. *c.* 1. *n.* 10.

Magiſtratus eos cogere debent, quos aptiores huic operationi arbitrabuntur, putà ſolertem Virum, vel Mulierem animoſam & dexteram. Sanè ſi publica Auctoritas poteſt, utì Juriſtæ omnes monuêre, ubi deeſſet carnifex, (quamvìs vel ſolum hujuſmodi nomen naturæ horrificum ſit & abominabile) alium compellere, carnificis vicem ſuppleturum; quantò magìs poterunt Magiſtratus quempiam adigere, qui miſericors & honorabile Chirurgi munus adimpleat, ad Infantulum periclitantem à morte temporali & æterna vindicandum? Publicæ tamen Auctoritatis ad ejuſmodi finem imploratio Prægnantis mortem præveniat, ne fortè, dum tempus huc, illucque diſcurrendo dilabitur, Infans intereà moriatur, & auxilium evadat ſerum & inutile.

2. Quòdſi obiërit Prægnans, & nemo reperiatur, qui inciſionem exequi poſſit, vel exequi velit, non Chirurgus, non Obſtetrix, non Barbitonſor, non alius; quid tum conſilii capturus erit Sacerdos, maximè Parochus? Sinetne Fœtum vivum nec baptizatum, cum Matre ſepeliri? Tanto erit ille animo, ut æternæ perditioni derelinquat Puerum, ſuæ charitati & curæ commiſſum? Ipſe, ipſe novaculâ armatus inciſionem aggrediatur. Ita monent Edictum *Catanenſe* n. 3., & *Agrigentinum* n. 4., [a] quibus con-

[a] *Ea v. in App. Mon.* 5. & 6.

ſonat *Van Eſpen*, [*a*] cujus verba in Edicto *Catanenſi* afferuntur.

3. Superfluum fortè vidêri poſſet, quòd in his Edictis Parochi admoneantur, ne propter ſcrupulos à facienda per ſe ipſos inciſione deſiſtant. Etenim quis neſciat, ſi de præcepto non exercendi Chirurgiam ſermo ſit, illud non obligare in tam extrema & inevitabili animæ corporiſque neceſſitate? Si verò de irregularitate, quam *ex defectu lenitatis* appellamus; hanc non habêre locum, nisì in occiſionibus, vel mutilationibus vivorum corporum? Nihilominùs prudens atque laudabilis eſt monitio: Suboriri enim facilè poterat hic ſcrupulus ruralibus ſaltem Sacerdotibus. Equidem Parochum doctum & zelo præditum novi, qui, Prægnante mortua, cùm Chirurgus non ſuppeteret, ejuſque Vicarius ſe promptum ad ſectionem offerret, hunc à cæſione, metu irregularitatis, abſterruit, Fætu interim pereunte. Adeò verum eſt, in improviſis gravioribuſque caſibus, pleroſque omnes navigantibus tempeſtate jactatis evadere ſimiles, de quibus ſcriptum eſt: [*b*] *Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius; & omnis ſapientia eorum devorata eſt.*

4. Verùm, ne, quod Edictis comprobantibus propoſuimus, durum atque indecens

[*a*] Van Eſpen *p.* 2. *tit.* 2. *de Bapt. c.* 4. *n.* 25.
[*b*] *Pſalm.* 106. 27.

aliquibus fortaſſe videatur, non abs re erit, id ipſum etiam Theologicis Rationibus illuſtrare. Sciendum itaque, Doctores docêre communiter, onus ſe in mortis periculum conjiciendi, majus eſſe onere ſe alicui moleſtæ atque gravi tentationi exponendi; eò quòd primum inſuperabile à noſtro libero arbitrio ſupponatur; ſecundùm verò, ab eodem libero arbitrio, Cœleſti Auxilio roborato, ſatìs vincibile ſit. Quotieſcumque igitur ad ſubeundum etiam mortis periculum Lege Divina tenebimur, à fortiori ad ſubeundum ingentis tentationis periculum tenêri neceſſe eſt. Porrò, obligatio conferendi Baptiſmum Puerulo, qui in extremis exiſtit, adeò urgentiſſima creditur, ut plurimi ipſam extendant ad caſum, in quo Sacerdos, ut Infantem moribundum in regionibus infidelium baptizet, propriæ occiſionis manifeſto diſcrimini ſubjacêre cogeretur. Ita S. *Auguſtinus*, [a] Divus *Thomas*, [b] *Bannez*, *Ochaga*, *Ledeſma*, *Choninchus*. Quam ob rem *Armillæ* cum *Thoma Sanchezio* [c] docet, ut, ſi Parvulum morientem ſum baptizaturus, inimici verò me interfecturi superveniunt, effugere ad evitandam mortem non poſſim; quod etiam alii morales Theologi voluêre.

M 2

[a] *De Doct. Chriſt. l.* 1. *c.* 27.
[b] 2. 2. *q.* 26. *a.* 5.
[c] Armilla *V. Defenſio n.* 3. Thom. Sanchez *de Matrim. l.* 9. *Diſp.* 20. *n.* 17.

5. Fateor, *Joannem Sanchez* [*a*] opinari, non eſſe præceptum adire mortis periculum, ut quis Infantem baptizet: At, hoc non obſtante, concedit, præceptum ipſum urgêre, ubi periculum tantùm eſſet defectionis à fide; propter ſuperiùs allatam ſcilicet rationem: Primum enim diſcrimen, humanæ voluntati erit inſuperabile; ſuperabile verò ſecundum. Et hanc doctrinam ampliat, Chirurgum adſtringens, ut, nequidem cum peccati periculo à curatione muliebrium verendorum poſſit excuſari. Quod certè notatu dignum exiſtimo: Comprobat enim, eamdem vigêre obligationem in ipſo ad Obſtetricis munus exercendum, ubi neceſſitas poſtularet. Imò nequaquàm negat *Sanchez*, debitum iſtud ipſammet vitam contemnendi, ut Parvuli Sacra Lotione abluantur, habêre locum in Parochis.

6. Hoc verò temperamentum non placet *Gobato*. [*b*] Is, quamvìs acutam laudet *Sanchezii* differentiam, inter periculum peccati, quod eſt malum ſatìs ab humano arbitrio evitabile; ac periculum mortis, malum nempe, quod ab eodem arbitrio evitari non poteſt; nihilominùs cenſet, non ſolùm adeſſe obligationem baptizandi Infantem cum periculo tantùm peccandi; ſed etiam vitam ipſam pro-

[*a*] Joan. Sanchez *in Selecta diſp.* 10. *n.* 9.
[*b*] Gobat. *Tract.* 2. *de Bapt. caſu* 7. *n.* 237.

fundendi, tum, ſi baptizaturus ipſe ad æternam Parvuli ſalutem procurandam ex juſtitia tenetur, ùt accidit in Parochis; tum etiam, ſi ſolummodò ex charitate, utì contingit in aliis.

7. Ex quibus clarè patet, juxta Theologica Principia quemlibet, à fortiori Sacerdotem, & multò magìs Parochum, ad Partum *Cæſareum* defunctarum peragendum obligari. Græca Eccleſia in Catechumenis baptizandis, etiam mulieribus, plures corporis partes inungit. Ritus iſte nimis erat durus pio Presbytero *Cononi*: [a] Quarè de baptizandi officio dimittendo ſeriò cogitavit. Verùm ad ejus animum erigendum, ſolator adſtitit ipſi Divus *Joannes Baptiſta*, dicens: *Ego te ab hoc bello liberabo.* Cùm tamen, hoc non obſtante, ab Eccleſia *Conon* aufugeret, ei denuò Christi Præcurſor ſe viſibilem præbuit, & fugam reprehendit. Adeò verum eſt, eum, qui Divinæ Voluntati obtemperando, ut ſuo muneri ſatisfaciat, periculum ſubit, Dei Omnipotentiam ſemper & ubique propitiam experiri, cujus tutelâ & auxilio glorioſum de inimicis ſuis triumphum reportabit; præſertim, ubi non ſolùm neceſſitas extrema patenter eſt, ſed magnum indè ſperatur Divinæ Gloriæ incrementum.

8. His, quæ hìc olim ſcripſeram, anima-

[a] Joan. Moſch. *in Vitis SS. PP. apud* Eribert. Roſweid. *l.* 9.

tus Parochus è *Mazarienſi* Diœceſi amiciſſimus, propter Barbitonſoris imperitiam Partum *Cæſareum* nuper ipſemet aggreſſus, Puerum ſervavit. Sed ne Parochi ad hujuſmodi anguſtias redigantur, expoſcit prudentia, ut præmaturè ſatagant, juxta prædicta, pleroſque habêre in Parœcia, Operationis *Cæſareæ* peritos; Obſtetrices nimirùm, Barbitonſores, & maximè Chirurgum aliquem ſincera præditum charitate, qui ad Parvulorum nonnatorum piam hujuſmodi venationem ſe paratum ſemper exhibeat. Hunc in ritu baptizandi ſedulò erudient pro eventibus, in quibus Miniſtri Eccleſiæ præſtò eſſe nequirent; eumque intereà præcipui amoris affectu, omnibuſque officiis proſequentur, ac ſibi devincient. Præterea, ſtudebunt Parochi, præſertim oppidulorum, ut ipſimet aliquam Partûs *Cæſarei* efficiendi notitiam adipiſcantur; neque eam dedignabuntur, aut negligent magnarum urbium Paſtores: In his enim, ſi neceſſitas eſt improviſa, difficiliùs per diem inveniuntur Chirurgi, huc illucque diſperſi. Quocircà, periculum eſt evidens, ne, dum eos circumcurſando quæramus, Puer intereà ſinè Baptiſmo decedat. Habebit etiam animarum Curator pro caſibus inopinatis novaculam, quâ uti poſſit Obſtetrix, aut alius, qui Chirurgi defectum erit ſuppleturus. Ubi tandem à vera & inevitabili neceſſitate ſe adſtrictum omnino conſpexerit, ne infelicem animulam

in æternum interitum ruere permittat, ipſe charitate & fiducia in Deum armatus, in nomine Domini inciſionem aggrediatur, duplici mercede pro duplici labore, & extracti, & baptizati Infantis, à Deo remunerandus: Pater verè ſpiritualis, quia illum Christo regenerat; & corporalis quodammodo Mater, quia videlicet eumdem artificioſo partu edit in lucem: Quem etiam brevì, ſi mox ille, utì contingere ſolet, obiërit, acerrimum in Cœlis habebit advocatum. Profectò, etſi complures fortè ab æterna morte animas eripuerit, de nulla tamen potiori jure valebit in Deo gloriari, verè miniſterio ſuo liberata. Adulti enim, ſalutaribus actibus ad propriam juſtificationem coöperantur: Pueris jam natis, non deërunt Sacerdotes pro Parocho baptizantes, ubi laborem ipſe refugiat; Sed Infantium, defunctæ Matris utero concluſorum, ſalus pendet à Parocho, ejuſque charitatis eſt fructus. Si autem S. *Jacobus* Apoſtolus pro admirabilium documentorum ſuorum coronide, ad Epiſtolæ finem dixit: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus* (id eſt, propriam juxta græciſmum) *& operiet multitudinem peccatorum*; quid ſentiendum erit de Parocho, qui non viam dumtaxat ad Superos demonſtrabit Puero, per quam is propriis, ut ita dicam, pedibus incedat; ſed ſuis ipſe manibus in æternæ beatitudinis throno collocabit?

CAPUT XI.*

Utrùm incidendæ Prægnantes, graviditate incipiente; vel ubi ea ſolitum tempus exceſſerit.

1. VErùm, ſi probabile quidem eſt, Embryonem primis diebus eſſe animatum, peccati mortalis damnabimusne Parochum, qui negligeret, Matrem principio graviditatis mortuam, diſſecari? Id ex ratione ac verbis *Florentinii* alibi allatis [*a*] videretur affirmandum: Si enim Parocho ſatagendum eſt, ut innumeræ Prægnantes, quarum graviditas in longum proceſſerat, incidantur; quarè illas excipiemus, quæ ſub initium graviditatis intereunt? Præterquàm quòd, cùm caſus iſte ſit rarus, parum oneris Parocho videtur accedere, ſi tot Gravidis abſque dubio ſecandis, unam, vel alteram, prægnationis initio deficientem, ſuperaddamus. At nihilominùs reſpondeo, me in praxi neminem ad Partum *Cæſareum* ſub graviditatis exordiis obligare.

2. Et primò: Quia conceptio uſque ad

* *In Arch. c. 8.*
[*a*] *Suprà lib. 1. c. 6.*

quadrageſimum diem dubia eſſe conſuêvit, adeò ut in innumeros errores Medici & Obſtetrices, ipſis ultrò fatentibus, prolabantur: Non enim certum ſignum, utì *Zacchias* docuit, [a] habêri ſolet; imò ipſæ mulieres ante menſem, raró aliquid circa propriam graviditatem indubitanter affirmant; exceptis, quæ pluries illam expertæ ſint; & hæ quòque fallibiliter: Non enim prægnationis indicia, cognitu cæteroquì difficillima, ſemper exactè adnotârunt.

Secundò: Admiſſa etiam tamquàm certa prægnatione, remanet adhuc dubium, utrùm Fœtus animatus fuerit, an non; & utrùm ad animationem neceſſe ſit, eſſe completum atque perfectum; quod circa quadrageſimum diem contingit.

Tertiò: Etiamſi ſupponeremus, primis temporibus animationem fieri, dubium tamen eſſet, utrùm, Genitrice mortua, vivus remanſerit adhuc Fœtus: Cùm enim ſit adeò tener ac delicatus, facillimè potuit maternum morbum contrahere, illoque, etiam ante Matris obitum, corrumpi. Et hæc eſt cauſa, propter quam Gravidæ lethaliter infirmæ, præſertim ſub his initiis, antequàm vitâ decedant ſæpiſſimè abortiant.

Quartò: Primis diebus incertus eſt etiam locus, ubi Fœtus exiſtit; ſcilicet, utrùm jam in

[a] Zacch. *t.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. *q.* 1. & 2.

uterum deſcenderit, an adhuc ſit in tuba, vel in ovario; ac proptereà minùs faciliter invenitur.

Quintò: Dubitandum eſt, utrùm in graviditatibus infamibus ac occultis, Mulieres inciſioni, licèt poſt mortem faciendæ, aſſentirentur: Prudentia autem prohibet, ne morientium conſcientiæ laqueos liberiùs injiciamus: Timendum eſt enim, ne, dum Fœtûs animam liberare cupimus, Matris animam incautè perdamus; imò & ejus etiam Propinquorum, qui tot tantiſque dubiis perturbati, Parochum odio haberent atque deteſtarentur. Periculum quòque ſubeſſet, ne hac occaſione ingentia alia mala ſubinde provenirent.

3. Porrò, ſi Prægnans ipſa Partum *Cæſareum* ſpontè mandaſſet, vel Conſanguinei poſtularent, poterit in praxim ſinè aliqua dubitatione deduci, maximè à vigeſimo die graviditatis, & ultrà. Optarem verò, ut inciſiones primis diebus graviditatis in Noſocomiis fierent, ut ita variis obſervationibus hujuſmodi res pleniùs illuſtrarentur. Cæterùm, ſicuti in Abortibus, conditionato Baptiſmo liberè utimur favore Fœtuum, quantulùmcumque minimorum, quia nihil indè metuendum eſſet abſurdum; ita, ubi de Partu *Cæſareo* ſermo ſit, uſque quò Deus rei clariorem lucem non affundat, ac aliud Eccleſia non præcipiat, curandæ inciſionis obligatio ante quadrageſimum diem imponenda non erit.

4. At, ſi contrà graviditas nonimeſtre ſpa-

tium magno intervallo ſit prætergreſſa, non propterea, mortua Prægnante, Partus *Cæſareus* omittendus eſt: Tardè enim quandoque ſtructuram Fœtûs natura molitur. Ipſe etiam interdum in utero ſatìs capaci commorans, alimento abundans, & ab excrementorum propriorum copia non moleſtatus, egreſſum ſuum non ſolicitat. Medici *Montepeſſulani* referunt, graviditatem aliquando uſque ad menſem duodecimum, vel decimum ſextum, aut vigeſimum quartum protractam. *Schenchius* multa recitat prægnationum exempla, quæ ad menſes 13., 15., 23., & 24., imò ad quatuor annos perdurârunt. [*a*]

Bouchardus, & ex eo *Bonetus* narrat, [*b*] repertum præterito ſæculo in ventre Fœtum mortuum ac penitus incorruptum, poſt ſexdecim geſtationis annos. Alium dant memoriæ Academiæ Chirurgicæ *Pariſienſis*, poſt quadraginta ſex annos incorruptum & integrum. [*c*] Et quamvìs indubitatum ſit, nequaquàm eos tanto ſpatio vivos permanſiſſe; attamen, quo tempore verè mortui fuerint, qui tamdiu ſervari abſque corruptione potuerunt, quis umquam divinabit? Quis naturæ arcana comprehendere ſe poſſe, gloriabitur?

[*a*] Schench. *t.* 2. *l.* 4. *de Fœtib. ab obſerv.* 155. *ad* 160.

[*b*] Bonet. *Medic. ſeptentr. t.* 2. *l.* 4, *de Mulier. affect. ſect.* 6. *obſerv.* 10.

[*c*] *Memor. Acad. Reg. Chirurg. t.* 2, *in Hiſt. Acad. fol.* 2.

CAPUT XII. *

Abortum procurantes, Partumque Cæſareum *negligentes vel impedientes, plurium nonnumquàm homicidiorum reatu fœdari. Monitiones ad Obſtetrices & Chirurgos, ut inquirant, utrùm Fœtus ſit unus, an multiplex.*

1. HEu! quàm ſæpiſſimè Rex & Propheta conqueritur: *Delicta quis intelligit?* Quot enim & quanta ſæpe in uno facinore ſunt ſcelera! ſanè, qui Abortum procuravit, vel inciſionem defunctæ Prægnantis neglexit, vel prohibuit, non niſì uni Parvulo ſe nocuiſſe arbitratur; cùm tamen, ſi fortè multiplex erat proles, pluribus reipſa mortem intulerit. Idem, ex S. *Auguſtini* doctrina [*a*] judicandum de iis, qui conceptionem præpediunt: *Mulier autem quæcumque fecerit hoc, per quod jam non poſſit concipere, quantoſcumque parere poterat, tantorum homicidiorum ream ſe eſſe cognoſcat.* Virile ſemen, vel ejus quandoque aura, fœminea ova fœcundat, quotque ex illis invenerit matura, totidem fœcundatione

* *In Arch. c.* 17.
[*a*] S. Aug. *Serm.* 224. *de temp.*

complebit, totidemque Fœtus propterea germinabunt. Cùm igitur in unoquoque duorum dydimorum, ex quibus muliebre conſtat ovarium, nunc duodecim, nunc viginti, nunc triginta ova ſervari ſoleant; ſi duo ex illis fœcundationem ſortiantur, Gemelli naſcentur; ſi tria, tergemini; &c. Inſuper, ſi bina fortè ova ſub iiſdem exiſtant pelliculis, communibus quoque ſub ſecundinis Fœtus ipſi neceſſariò formabuntur: Si ſingula tamen ova proprias habeant pelliculas, utì regulariter fit, Gemellorum quiſque propriis certè membranis continebitur: Succreſcentes enim pelliculæ in membranas evadunt. His ita poſitis,

2. Fœtuum multiplicitas, ùt plurimùm conſpicitur in Abortivis, cùm difficiliùs natura Fœtus ipſos ad perfectionem perducat, ubi ſint plures. Priſci non minùs ac recentiores infinita narrant exempla Abortuum numeroſorum. *Plinius*, uni duodecim tribuit Infantulos; *Faber*, alteri ſeptem; *Borellus*, octo; [a] *Peredia*, novem; *Albucaſis*, quindecim; *Avicenna*, uni viginti duos, alteri ſeptuaginta; *Bonacciolus* tandem, ſeptuaginta ſex. Imò, ùt *Albertus* aliique tradiderunt, Matrona nobilis Fœtus 150. ſemel effudit ſecundinulis incluſos. Hi primò pro vermibus habiti; at,

[a] Joan. Fab. *in Not. ad Hiſt. Mexic. pag.* 475. Borel. *Obſerv. Medic. cent.* 2. Pered. *in Schol. ad Paſchal. l.* 1. *c.* 19. Bonacciol. *in Ennead Mulieb.*

cùm Medicus adveniſſet, ruptis ad inveſtigandum membranulis, homunculos reverà fuiſſe compertum eſt, quorum multi vivebant adhuc, Baptiſini proinde capaces.

3. Cæterùm, non tantùm in Abortu, ſed nonnumquam etiam in legitimo partu, congruo nimirùm tempore contingente, poteſt Fœtuum multiplicitas obſervari. Non oportet hìc immorari in Gemellis, cùm ſint quotidiani. Verumtamen prætermittendum non eſt in hoc genere, quod *Clauderus*, & ex illo *Bonetus* [*a*] enarrat. *Retzgendorphii* prope *Naumburgum* A. 1672. Piſtrinarii uxor difficillimo partu fæmellam edidit, quæ poſt octo dies magnis contorſionibus & ejulatibus circumſtantes adegit, ut ipſius faſces diſſolverent. His apertis, puellam cernunt aliam puellulam, digito noſtro medio parem, cum ſuis planè ſecundinulis, conſuetiſque lochiis emiſiſſe, quæ, Baptiſmate ſuſcepto, poſtridie ſimul cum altera grandiori, defuncta eſt. Quod quidem non hiſtoricum factum, ſed commentitium videretur, ſi emunctæ naris viri, ùt *Bartholinus* & *Deuſingius*, [*b*] nullo modo fabularum bibuli, tamquàm verum non crederent, & variis experimentis poſſibile eſſe non confirmarent.

4. Quod verò ad tergeminos; ii rari non

[*a*] Bonet. *t.* 2. *in Analect. ad ſect.* 9. *l.* 4.
[*b*] Bartholin. *Cent.* 6. *hiſt. Anatom. obſerv.* 100. *idem de inſol. part. c.* 16.

ſunt: Nam tres *Horatii*, totidemque *Curiatii* ad hanc ſpeciem, teſte *Livio*, pertinebant. *Panormi* A. 1655. tergemini uno partu pervenerunt. Unus ſenem capillis albis, alter juvenem, tertius æthiopem referebat, quales Magos, CHRISTI Adoratores, pingi mos eſt. [*a*] Idem omnino A. 1749. contigit ibidem, Parvulis baptizatis non multò pòſt morientibus.

5. At iſta procul dubio minora ſunt. Infinitos partus valde numeroſos perhibent *Plinius*, *Aulus Gellius*, *Paulus Diaconus*, *Sigibertus*, *Tertullianus*. Verùm venio ad exempla recentiora, præſertim indigena. *Cara Lombardo*, *Erice* 15. Julii 1613. quatuor peperit: Alia ſimiliter, *Mylis* A. 1710. tres fæmellas & marem. *Meſſanæ* circa finem ſæculi ſuperioris, *Marcus Antonius Troja*, vir patritius, ſeptem unà ſortitus eſt filios, qui deinde uxores & filios habuerunt. Ibidem A. 1442., *Ranzano* teſte, mulier novem edidit mares. Cæterùm, ſimilia de aliarum regionum partubus apud *Schenchium*, *Bartholinum*, *Schottum*, *Bonetum*, [*b*] alioſque perlegere poteris.

6. Nunc de ſuperfœtatione breviter. Eas nonnulli negant: [*c*] Nam, prima ſuppoſita

[*a*] Mongit. *Sicil. Ricerc.*

[*b*] Schott. *Phyſic. Curſ. l.* 3. *c.* 29. §. 1. Bonet. *Medic. ſeptent. t.* 2. *l.* 4. *ſect.* 4. *obſerv.* 3., 4., 5.

[*c*] S. Aug. *de Civ. Dei l.* 5. *c.* 6. Valverde *Anat. l.* 3. *c.* 14.

graviditate, clauditur uterus, & clauſus ad partum uſque perſeverat: Quam ob rem putant, ſecundum Puerum, qui, tertio putà menſe poſt primum puerperium exoritur, eſſe primò-nati Pueri Gemellum, tardiori verò naturæ opere ad perfectionem adductum. Communiter tamen Medici rigoroſas etiam ſuperfœtationes admittunt. Ad rationem autem contrariam, ſatis firmæ reſponſiones tum in *Hippocrate*, tum in *Zacchia* [*a*], tum in aliis inveniuntur, quas hìc examinare non vacat: Sufficit enim ad intentum noſtrum, ſæpe contingere, quòd, uno Fœtu jam nato, alius remaneat in utero maturandus, & poſt menſem alterum, imò duos, vel etiam tres naſciturus. Ego ipſe Matronam inſigni loco ſcio, quæ quinto poſt primum partum menſe pepererat. Quod quidem epidemicè aliquando, ùt & monſtrorum generationem, evenire tradit *Schenchius*. [*b*]

7. Nonnumquam, priori Fœtu verè mortuo, ejuſque cadavere manente in utero, Matres denuò conceperunt, cujuſmodi exempla dant *Albucaſis* & *Primeroſius*; [*c*] aliud verò illuſtrius *Harveus*, [*d*] in quo Fœtus tempore

[*a*] Hipp. *L. de Superfœt.* Zacch. *Q. Medicoleg. t.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. *q.* 3. *n.* 18. *& ſeq.*

[*b*] Schench. *t.* 2. *l.* 4. *de Fœtu obſerv.* 127.

[*c*] Albucaſ. *L.* 2. *Chirurg. c.* 76. Primeroſ. *de Morb. Mulier. l.* 4. *c.* 7. *cum obſerv. Mainald.*

[*d*] Harveus. *Exercitat. de Partu.*

tempore debito vivus editus eſt; tria huic ſimilia *Schenchius*: [*a*] Primum, de vacca; ſecundum, de muliere; tertium, item de muliere, quæ bis, vel ter, quamvìs Parvulo jam demortuo & retento, conceperat, vivoſque deinde poſteriores Infantes emiſerat.

8. Cùm ergo conceptus, juxta prædicta, poſſit eſſe duplex, vel etiam numeroſior, neceſſe eſt, ſequentia animadverti à Parochis aliiſque Sacerdotibus, populo pro re nata tradenda.

Primò: Abortum procurantes, vel Partum *Cæſareum* impedientes, imò etiam tantùm negligentes, plurium nonnumquam homicidiorum, tam reſpectu animarum, quàm corporum, rei ſunt procul dubio judicandi.

9. Secundò: In Abortu Familiares de Baptiſmate Infanti collato planè contenti, non ampliùs perſcrutantur, quid Mater effundere proſequatur. Neglectus autem iſte valde periculoſus eſt: Poterit enim in ejectamentis aliquis jacêre Gemellus, vel ſuperfœtationis Embryo, tantò faciliùs eorum oculos fugiens, quantò mole minutior.

10. Tertiò: In Partu *Cæſareo* Chirurgus præmonendus eſt, ut, dum Parochus baptizabit Infantem, perquirat ipſe, utrùm alius fortè in utero lateat, Gemellus nimirùm, vel

[*a*] Schench. *t.* 2. *l.* 4. *de Fœt. obſervat.* 173., 174., 183.

ex ſuperfœtatione. Id verò præſtabit Chirurgus diligenter, non ſolùm in extracti jam Pueri ſecundinis, ſed & per totum uterum: Gemelli enim ipſi regulariter ſub diverſis membranulis procreantur.

11. Quartò: Monendæ ſunt Obſtetrices, ut poſt naturalem etiam partum, juxta *Schenchii* monitionem, cautè Puerperam faſciâ conſtringant, eam priùs interrogantes, utrùm aliquod pondus in ventre ſentiat, ne fortè alius remanſerit Fœtus, & detrimentum accipiat.

12. Hæc omnia porrò documenta conferunt maximè tum in locis, ubi partus multiplices paſſim, tum ubi rariùs obſervantur. In primis quidem, quia frequentioris certè ſunt usûs; in aliis verò, quia magìs neceſſaria: Ubi enim periculum eſt infrequens, dimiſſis per incuriam cautelis, poſteriorum Fœtuum ruina faciliùs permitteretur.

LIBER III.

De Officio à Parochis aliiſque exercendo, reſpectu Infantium in partu difficili & deſperato.

CAPUT I.

De Partu difficili & Cæſareo Gravidarum viventium.

1. NEc rarò quidem, nec difficulter eveniet, navem, expleto jam penitùs itinere, in ipſo portûs ingreſſu allidi ad ſcopulos, atque ibi reperire naufragium, ubi quietem ſecuritatemque ſperabat. Infortunium verò nimis facile & frequens eſt nonnatis Infantulis, poſt emenſum jam proſperè tempus formationis & corroborationis in utero, cùm deinde in lucem nituntur egredi, propter inſuperabile aliquod naſcendi obſtaculum, pro

vita jucundiori in mortem doloroſiorem, & pro cunis in ſepulchrum incidere.

2. Profectò maturus Infans, ſive ob alimenti defectum, ùt quidam voluêre; ſive ob excrementorum copiam, ùt alii; ſive ob neceſſitatem, quâ premi incipit, aëris amplioris motu valido, & calcitratu, Matre quòque impulſu ſuo obſecundante, extra maternum clauſtrum proſilire conatur. Id autem nonnumquàm ſuis tantùm viribus, ac ſinè externis auxiliis ægerrimè conſequi valet. Proptereà ante omnia valde prodeſt, parturientem locare in ſcamno, ſeu ſede partui deputata. Verùm hæc ſæpe deſideratur in pagis; quocircà non leve opus eſſet miſericordiæ, ſi Parochus huic commoditati provideret, vel, ut alii provideant, procuraret: Quod quidam Parochorum primam hujus Operis editionem legentes præſtiterunt. In ejus autem defectu, præcipit *Heiſterus*, duas invicem vulgares commodaſque ſedes funiculis uniri, ſpatio inter eaſdem ſex, vel octo pollicum relicto. In *Germania* apud ruſticos & plebejos, deficiente ſcamno, Parturiens in ſinu alterius robuſtæ mulieris, in ſede ordinaria ſedentis, eamque complectentis, ſedere conſuêvit. [*a*]

3. Verùm hìc animadvertendum eſt, in oppidulis, imò & in civitatibus, perſæpe Obſtetrices non inſtitutas nihil magìs igno-

[*a*] Heiſt. *p.* 2. *ſect.* 3. *c.* 141.

rare, quàm artem obſtetricariam; ne dicam, nonnullas perdendis potiùs, quàm juvandis ad ortum Infantibus vidêri deſtinatas: Tanta eſt earum ſocordia atque inclementia. Hæc ſanè ùt plurimùm ab imperitia; quandoque verò à nefaria malignitate procedunt, quâ & Parvulos, non collato Baptiſmate, & Matres ipſas crudeliſſimè interdum occiderunt. Aliqui quidem populi, etiam è cultioribus, ut *Itali*, *Galli*, *Germani*, Chirurgis ad obſtetricandi officium utuntur, quod aliquando, me ſuadente, *Palmæ* ſimiliter factum eſt. Verùm, etſi quandoque id omnino neceſſarium, ac propterea laudandum ſit; præſtaret nihilominùs, & valde decentius eſſet, ſi mulieres Obſtetrices, juxta clariſſimi *Ludovici Muratorii* monitum, [a] à Chirurgo, artis obſtetriciæ gnaro Præceptore, ſpeciatim à Magiſtratibus deſignato, exactiſſimè edocerentur; quo munus ſuum excultiori arte, ac feliciori eventu exequi poſſent. Plurima certè Medicis ad partum remedia præſcribuntur. Notandum tamen (ùt in *Sicilia* multoties viſum eſt) aquam gelidam affatim aſſumptam Parturiente, præſertim quæ nive ad vivam carnem circumſepta ſit, partum ferè infallibiliter extricare.

4. Cùm his tamen auxiliis omnibus Mulier interdum parere nequit; vel ob culpam

[a] Murat. *Della publica felicit.* c. 11.

ex parte vel parturientis Matris, vel Fætûs, vel Obſtetricis latentem; vel ob Infantis craſſitudinem; vel ob canalis anguſtiam; vel ob oſſis femoralis luxationem erga internam uteri partem, oſſe ſcilicet uterum comprimente: Præſertim verò ſæpiſſimè, ex mala oſſium pubis, & ilii conformatione; inſuper ob cicatricem, cancrum, vel gangrænam: Item ob vitioſum tumorem, phimoſim, callum, lupiam, Scyrrhum, lapidem, molam carneam, ac ſimiles denique præter naturam concretiones: Quæ impedimenta omnia communiter tum à veteribus, tum à recentioribus deſcribuntur. [*a*] Medici quidem in partu difficili ad orificium ſuperius inferiuſque, vaginamque uteri dilatanda, inſtrumentum adhibêre ſolent, quod *Speculum Matricis* appellant: Et Prægnans, ubi felix exitus indè ſperaretur, ſub gravi chirurgicam iſtam dilatationem ſuſtinêre teneretur. *Heiſterus* tamen [*b*] eam non ſemper utilem reputat, & nonnumquam propter læſionem, quam utero inferre poteſt, periculoſam.

Celebratur meritò in his circumſtantiis inſtrumentum ad Infantem vivum extrahendum, dictum *Capitis Tractor*, vulgò *Tirateſta*. Illud *Palphinus*, *Gandavenſis* Chirur-

[*a*] *Hi ſunt* Moſchio, Avicenna, Theodorus Priſcianus, Achachias, Harveus, Claudius de la Corvée, Bartholinus, *aliique*.

[*b*] Heiſt. *p.* 2. *ſect.* 5. *c.* 153. *n.* 10.

gus, excogitavit: At, cùm exitus voto non reſ-
ponderet, *Gregorius Pariſienſis* in melio-
rem formam deinde redegit, ac eo ultra ſep-
tuaginta Fœtus viventes extraxit. *

5. Si verò neque iſtud proderit inſtrumen-
tum, ùt in mala oſſium conformatione; quo
caſu, notante *Bartholino*, [*a*] inutile quò-
que ſpeculum matricis Chirurgi experiuntur;
profectò Infanti evidens mortis periculum
impendet. Nam, præterquàm quòd ex ali-
menti diminutione, ac inutilibus egrediendi
conatibus in magnam incidit debilitatem; ac-
cedit violenta cordis æſtuatio: Cùm autem
hoc præcipuum vitæ organum nequeat refrige-
rari, Parvulus parvo negotio veluti ſuffocatur.
Ne ergo in deſperato partu Infantuli pe-
reant, Medici viventis Gravidæ inciſionem
proponere conſuêverunt, quæ, quamvìs Ma-
tri valde periculoſa, nihilominùs ſemper ad
Filiolum ſervandum, ſaltem ne ſinè Baptiſmo
decedat, ſæpe etiam ad ipſam Matrem ab in-
dubitata morte liberandam, erit neceſſaria.
Omnes fere veteres ab hac operatione ab-
horrebant, quòd ipſis parum fauſtè contin-
geret: Scribit enim *Alexander Maſſaria*,
ſe tres vidiſſe incidi mulieres, quæ omnes
morti ſuccubuerunt. Major proptereà Theo-

* *Hujus inſtrumenti figuram deſcriptam vide in Archetypo n.* 4.

[*a*] Barthol. *de inſol. Part: c.* 3.

logorum pars cum *Soto*, *Sa*, *Zambrano*, & *Raguccio*, Lucernæ Parochorum Auctore, Prægnantes ab ea ſectione excuſabant. Et reverà, ſi ſupponamus, Gravidæ mortem indè certò, vel quaſi certò conſecuturam, idem eſſet illam incidere, ac barbarum in morem occidere; quod nulla prorsùs ratione ſub quocumque prætextu, vel honeſtiſſimo fine licebit: *Non enim ſunt facienda mala, ut eveniant bona.*

6. Cæterùm, ſicuti Mater, ubi de ſectione ad ipſius tantùm favorem inſtituenda ſermo eſt, Puero ſcilicet jam demortuo in utero, numquam ad eam ferendam compelli debet, quamvìs vitam indè ſibi-met-ipſi ſperare poſſet, cùm remedium iſtud & ſævum ſit, & extraordinarium; ità à majorum Theologorum recentiorum numero ad eamdem ſectionem adſtringitur, ubi de procuranda vita ſpirituali Fœtûs agatur, quoniam hodierna Chirurgorum peritia, & Matrem ſimul & Fœtum liberari poſſe, patefecit: Excepto caſu, quo illa propter virium debilitatem, ac mali vim, inciſioni ſuſtinendæ ſit impar. Hoc autem ex particularibus circumſtantiis pendet, quarum judicium ſpectat ad Medicos. *

7. Sectionis hujus Inventor, aut ſaltem noſtris hiſce ſæculis Reſtitutor (non enim deſunt, à quibus antiquiſſima conjectetur)

* *Vide infrà c. 4.*

ſuit *Jacobus Nuſer*, in oppido *Steigersho-ven* in *Turgravia* Caſtrator ſuûm, qui A. 1500., cùm Uxorem *Eliſabetham Aleſpha-chin* ex impoſſibili partu jamjam obituram agnoſceret, petita à Magiſtratu veniâ, etſi Chirurgiæ inexpertus, illius inciſionem ag-greſſus eſt: Et, quamvìs vulnus ita profun-dum aperuerit, ut ad primum ictum Infan-tem eduxerit, vulnuſque ipſum malè deinde conſuerit; his non obſtantibus, mulier diſ-ſecta convaluit, nec fœcunditatem amiſit: Duos enim poſteà Gemellos peperit, quos alii ſingillatim quatuor ſecuti ſunt; nec nisì ſexagenaria deceſſit. Refert hæc *Bauhinus* in Hiſtoria Hyſterotomachiæ.

8. Felix hic eventus alios nequaquàm diſ-ſimiles poſt ſe traxit: Quocircà hujus opera-tionis utilitas atque neceſſitas inter Medicos ventilari cœpit, probantibus aliis, & in prax-im deducentibus; aliis tamen magna con-tentione reprobantibus. E reprobantium nu-mero fuit olim *Ambroſius Paræus*, qui, tametſi operationem à Chirurgo *Vincentio* in *Nicoletta Beranger* A. 1552. peractam, fauſtè contigiſſe, negare auſus non fuerit; nihilominùs Matribus, ubi evaderent, ſteri-litatem ſaltem augurabatur: [a] Quod etiam *Caſtrus*, *Vionius*, *Varandæus*, aliique ar-bitrati ſunt.

[a] Paræus *l.* 23. *c.* 31.

9. Porrò *Franciſcus Rouſſetus* primus eam operationem verè illuſtravit: Etenim, poſtquàm *Paræus* ſcripſiſſet, celeberrimum illud A. 1581. gallicè edidit Opus, cui titulus: *Tractatus novus de Hyſterotomachia, ſeu Partu* Cæſareo, *ſeu Extractione Infantis per inciſionem lateralem ventris, & uteri Mulieris gravidæ, ubi aliter parere nequeat; & hoc abſque præjudicio utriuſque, & ſinè impedimento fœcunditatis Matris inpoſterum. Pariſiis A.* 1581.; & omnia in eo certiſſimis experimentis adſtruxit. Ejuſdem Tractatûs, hodiè ſanè rari, compendium habes apud *Scultetum.* [*a*] *Paræus Rouſſeti* Librum ingenuè probavit, ita illi ſubſcribens: *Ego Ambroſius Paræus teſtor quæ ſuprà*; nec exinde ampliùs Partum *Cæſareum* impugnaſſe viſus eſt. Anno ſequenti 1582. *Gaſpar Bauhinus Rouſſeti* Volumen in Latinum vertit, aliiſque exemplis communivit.

10. Verùm, intereà *Rouſſeti* Librum damnabat *Jacobus Marchantius*, cui cùm ille ſemel atque iterùm reſpondiſſet, Opuſque ſuum novis rationibus, & aliis exemplis adauxiſſet, * tandem profundiores egit illius doctrina radices: *Veritas* enim *omnia vincit.*

[*a*] Scult. *in Expoſit. Tab. ſeu Armamentario Chirurgico de Partu* Cæſareo, *quæ in Edit.* Francofurt. *eſt* 42. *in* Amſtelodam. *act.* 1. *eſt* 12.

* *V. Arch. n.* 10., 11., 12.

Quàpropter *Theophili Raynaudi* ætate circa Annum 1637. communis erat Medicis & Chirurgis. [a] *Raynaudus* tamen aliis experimentis *Rouſſeti* ſententiam confirmavit. Ac primò, de Matre *Jacobi Bituricenſis* ex Ordine Minimorum, qui *Raynaudo* narraverat, ſe quintum eſſe de Filiis cæſonibus ejuſdem, quæ *Brunetto* celebri Chirurgo, ſoporiferis anteà propinatis dolorem allevian-te, utebatur. Secundò, de Muliere *Flexienſe* prope *Andegavum* tertiò inciſa. In his autem, non ſecùs ac in præcedentibus, Fœtus incolumes educti, ac ſalvæ Puerperæ. Incivile itaque ac temerarium dicit, de tot factis ambigere; & veteres Medicos, tamquàm timidos inexpertoſque, ſugillat. Quid autem *Raynaudus* dicturus fuiſſet, ſi ſequentia experimenta noviſſet? Nam ex *Tenſelio Olaus Rubdechius*, celeberrimus in *Suecia* Medicus, propriam Uxorem incidit. *Bartholinus* ait, ſe *Pariſiis* degente, idem quinquies in Conjuge præſtitiſſe Chirurgum alium. *Roonhuſius* tradit, *Songium*, Medicum *Brugenſem*, ſepties eodem remedio Uxorem liberaſſe. *Gobat* [b] Matronam addit, bis, non à Chirurgo, ſed à mera Obſtetrice prope A. 1670. eodem auxilio liberatam. *Jobertus*

[a] Raynaud. *Oper. t.* 14. *l. de Ort. Infant. per Sect.* Cæſ.

[b] Gobat. *t.* 1. *tract.* 2. *de Bapt. caſu* 8. *in Append. poſt. num.* 259. *litt. D.*

[*a*] aliam bis etiam diſſectam in caſtro *Thierri.* Alteram dat *Cyprianus* [*b*] dicens, ſe illi abdomen ac tubam ſecuiſſe. Innumeri *Cæſarei* Partus hìc ſubnecti poſſent, ſuppeditati à *Ruleau*, *Mizaldo*, *Schenchio*, *Saviardo*, *Vatero*, *La Motte*, *Lanchiſchio*, & aliis, qui, non ſecùs ac ſuprà recenſiti, omnes etiam fauſtè ceſſerunt; quàm plurimis quòque ex hujuſmodi mulieribus poſt ſectionem iterum, ac ſæpiùs parientibus. Quocircà præter citatos, ac præſertim *Ruleau*, qui copiosè Partum *Cæſareum* viventium defendit, eidém patrocinantur *Acta Eruditorum Lipſiæ*, ac *Ephimerides Naturæ Curioſorum:* Prætereà *Duvallius*, *Veicardus*, *Marinellus*, *Ronchinus*, *Hildanus*, *Bresleviſchius*, *Riedlinus*, *Horſtius*, *Camerarius*, *Albertus*, *Fienus*, *Scultetus*, *Rullonius*, *Teichmejerus*, *Govèus*, *Welſchius*, *Heiſterus*, & nuperrimè *Winſlowius*, qui probat, uſum ferramentorum uncinatorum, cum chirurgica iſta operatione collatum, neque reſpectu Matris minùs eſſe periculoſum, neque reſpectu Filii æquè innocentem.

11. Verùm ſuperioribus exemplis noviſſima aliqua, etiam feliciſſima, congeramus, multiplicibus ac certiſſimis documentis, interdum publicis, communita, & à *Simonio*

[*a*] Le Journal des Sçavans.
[*b*] Cyprianus *in Epiſtol. ad* Millington. *A.* 1700.

memoriis Regiæ Academiæ Chirurgicæ *Pa-
riſienſis* inſerta, in quorum pluribus etiam
fœcunditas poſt *Cæſareum* Partum illæſa per-
manſit. Mulieres quidem inciſæ fuerunt ſe-
quentes.

Prima ex iſtis, *Magdalena Gordain*, quæ
deinde quatuor alios peperit Filios.

Secunda ponitur alia, bis ex teſtimonio
Amiralis & *Peyroniæ* diſſecta.

Tertia, quarta, & quinta unius Chirurgi
Thiſe peritiâ liberatæ: Quarum prima plu-
res; tres verò tertia poſt ſectionem Filios
edidit.

Sexta, *Maria La Roche*, à Chirurgo *Brou*
è mortis faucibus erepta. *

12. Ex quibus demonſtratur omnino, uti-
lem eſſe *Cæſareum* viventium Partum, atque
vanum fuiſſe nonnullorum timorem, ne Ma-
ter inciſa fœcunditatem ſaltem amitteret: Evi-
dens enim eſt, Mulieres poſt Partum *Cæſa-
reum* & concipere, & parere ſolitas. [*b*]
Non injuriâ ergo *Siciliæ* Proto-medicus per-
petuo Edicto ſancivit, ne inpoſterum Chi-
rurgi ad exercendam artem, niſì priùs de
naviter adminiſtrando in viventibus Partu *Cæ-
ſareo* ſedulò examinati, admitterentur. *

* *Alias quàm plurimas vide in Archetypo
hoc loco.*

[*b*] Rouſſet. *de Partu* Cæſ. *ſect.* 7. Duvall,
de Hermaph. c. 24. Raynaud. *loco cit.*

* *V. in Append. Archetypi mon.* 5.

CAPUT II.

In Cæſareo *viventium Partu non ſolùm Abdomen; ſed & Uterum feliciter incidi ſolitum.*

1. QUamvìs hodie Medicinæ ſcriptores *Cæſaream* Inciſionem communi voce collaudent in partu deſperato; eam nuper ex parte oppugnare niſus eſt *Joannes Baptiſta Bianchius*, in ſuo elegantiſſimo & peregrino *de naturali, vitioſa & morboſa Generatione* Tractatu. Gloriatur ille, *ſe rem tanti momenti, præcedentium Medicorum hallucinationes detegendo, in claram lucem protuliſſe*. Quæ autem ille fuſiùs proſecutus eſt, ego hìc in epitomem redigam, poſteriùs diſcutienda.

2. Sciendum eſt ergo, ait *Bianchius*, Medicorum veteres, qui muliebre ovarium penitùs ignorârunt, omnes generationes in utero tantùm fieri crediſſe, ubi mixtionem utriuſque ſeminis, maſculini & fœminini, contingere judicabant; verùm id poſt ovarii tubarumque *Fallopianarum* inventiones, illuſtrata jam Anatomiâ, falſum demonſtrari: Dantur enim binæ generationis ſpecies, naturalis una, quæ fit in utero, deſcendente ſcilicet in

ipſum per tubas ovo, jam anteà fœcundato in ovario; alia vitioſa, quæ fit extra uterum.

3. Poſita tali generationum diverſitate, permonet *Bianchius*, inciſionem competere aliquando, ſi conceptio fuerit vitioſa, nimirùm in ventre: Quocircà vel ſolum abdomen, vel ſaltem cum abdomine ſola ovarii tunica, vel ſola extremitas tubæ ſecandæ ſunt: Nequaquàm verò competere, ſi conceptio fuerit naturalis, quando ſcilicet Fœtus in utero exceptus, ibidem creverit; quia tunc incidendus eſſet uterus ipſe. Porrò hic innumerabilibus intertexitur venis, quarum plures ultimis prægnationis menſibus craſſitie ſcriptoriis pennis æquales, magna ſanguinis copiâ turgent. Venis prætereà magnitudine ſimiles arteriæ quatuor in utero numerantur; nimirùm duæ ſpermaticæ, totidemque hypogaſticæ: Ita ut impoſſibile ſit, inciſione ſemel facta, non indè protinus oriri inſuperabilem ſanguinis hæmorrhagiam, convulſiones, aliaque atrociſſima ſymptomata, mortem denique Gravidarum: Quæ cauſa fuit, ut univerſi poſt *Celſum* Medici, uteri vulnera mortalia conclamaverint.

4. Diſtrictè autem in pleroſque Partus *Cæſareos*, ab auctoribus allatos, inquirit, aitque, hos vel facta referre, quorum ipſi teſtes oculati nequaquàm fuerunt, & ideò non ſatìs probare, conceptionem fuiſſe naturalem, & conſequenter cæſum reverà uterum; vel, ſi apertè inciſi uteri meminerint, hoc non

ſinè Matris morte contigiſſe. Imò ex quibuſdam circumſtantiis, quas ille ſubtiliùs expendit in caſibus, ubi à morte Mater evaſerat, adſtruere nititur, in his nullatenùs uterum, ſed ſolum abdomen fuiſſe diſſectum. Arbitratur igitur, Medicos ex æquivocis relationibus tandem ad Partus *Cæſareos* viventium audaciores factos, nec attendentes diverſitatem inter conceptus ventrales & uterinos, falsò credidiſſe, uterum reverà vulneratum, ſeſeque demonſtraſſe, quòd fauſtum felixque ſit, contra veterum documenta & præjudicia, poſſe illum impunè diſcindi.

5. At, quamquàm eruditiſſimi Viri argumentatio primo intuitu ſpecioſa, & plauſibilis videatur, evertere nihilominùs nequit communem ſententiam in ſolidiſſima experientia fundatam, cùm hæc in phyſicis cuicumque ratiocinio ſit ſemper anteferenda; neque ei ſatìs ille reſpondet, utì jamjam ſole clariùs oſtendemus.

6. * Ante omnia monendum cenſeo, me non diffiteri, pleraſque inciſiones, à Medicis enarratas, fuiſſe tantùm ventrales; itemque de aliquibus non admodùm conſtare, utrùm fuerint reverà uterinæ. Id ſolum contendo, ſæpe etiam certò ac feliciter ſectum uterum, contrà quàm *Bianchius* opinatus eſt. [*a*]

7. Sanè,

* *In Arch.* c. 3.

[*a*] Bianch. *de vitioſ. Generat. pag.* 198.

7. Sanè, *Franciſco Rouſſeto* conſulente, [a] diſſecta fuit, ùt ipſe narrat, *Bernardina Arnolda* à tonſore. Hic, poſtquàm abdomen & peritonæum ſecuiſſet, *uterum ſeparatim incidit, facto ſatìs magno vulnere, quo Fœtui viventi, utì & ſecundinæ, facilis per vulnus pateret exitus.*

De *Nicoletta Beranger* clarè item aſſerit, ſectum ipſi fuiſſe uterum; ſed non conſutum.

Ex eodem: *Joanna Michel* A. 1578. Infantem mortuum gerebat in utero, cujus manum Chirurgus præcidit: Poſteà, quia totum educere non valebat, Prægnantem diſſecuit: Cùm autem uteri vulnus anguſtum feciſſet, eam valde in extractione Fœtus divexavit; quæ tamen ſaluti nihilominùs reſtituta, bis deinde concepit.

Verùm *Rouſſetum* dimittamus. Omnino tamen duriſſimum videtur, tot alios Chirurgos ac Medicos, qui toties inciderunt, vel inciſioni interfuerunt, omnes ad unum ante *Bianchium* per duo integra ſæcula cum dimidio cæcutientes, numquam animadvertiſſe, abdomen ſolùm, non tamen uterum fuiſſe diſſectum; cùm apertè contrarium referant, modumque multi præſcribant, quo uterus jam cæſus denuò ſit conſuendus. Tanta eorum

[a] Bianch. *de vitioſ. Generat. pag.* 198.
[b] Rouſſet. *de Partu* Cæſar. *cap.* 5.

ſtupiditas profectò neque veniam, neque commiſerationem mereretur. Juvat autem aliqua hìc experimenta ab aliis Auctoribus excerpta, perpendere, ne ullum clariſſimo *Bianchio* effugium relinquamus.

8. Chirurgus circumforaneus A. 1540., *Schenchio* teſte, [*a*] in caſtro *Pomponiſchi* mulierem ſecuit. Duos illa geſtabat Fœtus, mortuum unum, qui Matrem valde torquebat; viventem alterum. Chirurgus abdomen primò, deinde peritonæum, tertiò uterum diſcidit, mortui cadavere duxit, viventem Fœtum reliquit, uterumque expurgavit. Gravida tamen convaluit, ac ſtato tempore vivum Infantulum peperit. Si ergo Fœtus iſti non in utero, ſed in abdomine ſedem fixerant, quomodò, qui reliquus fuerat, naſci ſinè nova ſectione abdominis potuiſſet?

Saviardus narrat Prægnantem A. 1692. mortuam atque diſſectam, quæ, quòd ante annos quatuordecim Partum *Cæſareum* paſſa fuerat, adhuc in utero antiqui vulneris cicatricem oſtendebat.

9. Infans, *La Motte* referente, brachium ad orificium Obſtetrici præſentaverat, quæ brachium diſcerpſit; ex quo patet, Infantem fuiſſe in utero: Chirurgus deinde Prægnantem ſecuit, nec ultrà eam inviſit, cùm aliqua tantùm remedia Marito reliquiſſet, ut ipſe

[*a*] Schench. *tom.* 2. *l.* 4. *de Fœt. obſerv.* 174.

Conjugi mederetur. Infirma nihilominùs pene ſolius naturæ adjutorio evaſit incolumis. *

10. At, inquit *Bianchius*, uteri vulnus lethale judicandum. Tale profectò eſſet, ùt omnia aliorum viſcerum vulnera, in quibus & partes diſſectæ difficiliùs à ſola natura curantur, & à Chirurgo tractari, balſamiſque liniri & purgari non poſſunt. Sed in Partu *Cæſareo* non ita: Nam & uterus jam diſcoopertus tractari valet, & cruor abſtergi, & balſama immitti, inciſæque partes mutuò ad compactionem commodiſſimè aptari.

11. Non inficior quidem, tempore partui vicino, uteri arterias atque venas fieri tumidiores, & ſanguine pleniores; at is virtute illa præſtat, quâ cætera carent viſcera: Fœtu enim ablato, ſuòpte ingenio contrahitur, & in modicam figuram redigitur, quod ad partes iterum uniendas egregiè conducit. Quod ſi ſub initiis, nimirùm antequàm natura uterum conſtringat, aliquantò copioſior obtingat hæmorrhagia; Medicus ob terriculamenta iſta ne concidat animo, cùm novum non ſit, in partubus ipſis naturalibus, Puerperas enormiſſimos ſanguinis fluxus & pati, & ſuperare.

12. Cæterùm, uteri vulnus, imò & amputationem ex ſe non eſſe omnino mortiferam,

O 2

* *Plura ejuſmodi experimenta dat Arch. cap.* 3. *n.* 6. *&c.*

Celſus atque *Galenus* [*a*] docuêre; ac variis exemplis, ad Partum *Cæſareum* non pertinentibus, & *Bianchio* non ſuſpectis, dilucidè confirmatur. *Fernelius*, [*b*] oculatus teſtis, Puerperas perhibet incolumes, quamquàm, propter immanes parturiendi conatus, matricem integram à corpore divulſam ejecerint. Infans, *Hollero* obſervatore, [*c*] die ante Partum decimo quinto, lacerato à ſe Genitricis utero, ex materno umbilico brachium emiſerat; deinde tamen via naturali, Puerperâ ſalva, eſt egreſſus. Ex quo patentiſſimè liquet, eum nec in ovario, nec in tuba, nec in abdomine germinaſſe.

Prætereà, ſi *Langio*, [*d*] oculato itidem teſti, fidem tribuimus, *Andreas Rempter* Uxoris ventrem adeò profundo vulnere confoderat, ut etiam Puerum ipſum ſauciârit: Hic autem propterea mortuus, viâ ordinaria tandem exivit, ejuſque vulnus adhuc in dextera calvariæ parte, quæ calloſa erat, uſque ad ſiniſtri oculi ſupercilium cernebatur; nec tamen Mater interiit.

Rungius, *Bremenſium* Chirurgus, *Heiſtero* [*e*] narravit, ſe Fœtum per ſolitam naſ-

[*a*] Celſus *l.* 5. *c.* 26. Galen. *in* 6. *de loco affect.*

[*b*] Fernel. *l.* 3. *Phyſiol. c.* 11.

[*c*] Holler. *l.* 1. *de Morb. inter. ſub fin.*

[*d*] Lang. *l.* 2. *Epiſt.* 23. *c.* 41.

[*e*] Heiſt. *part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 113. *n.* 14.

cendi viam eduxiſſe, qui anteà matricem diſciderat: At, quamvìs ille *per rupturam uteri inteſtina mulieris manu perſpicuè tetigerit, eaque aliquamdiu repreſſerit, ne in uterum irruerent, donec hic ſe multùm conſtringeret*; *ægra tamen feliciter convaluit.*

13. Quot verò Medici gangrænæ causâ matricem ſinè mulierum morte reciderunt? Legantur *Vega*, *Mercurius*, aliique. Profectò *Rouſſetus* de uteris, quà violenter abſciſſis, quà ſpontè cadentibus, novem repræſentat exempla; ſexdecim *Bauhinus*, quibus aliud ſuperaddo *Panormitanum*, & in matrona etiamnum vivente celeberrimum. Quòcircà *Soranus* ait: [a] *Minimè exiſtimandum eſt, uterum principatum ad vitam tenêre: Quia is non ſolùm procidit; ſed etiam in quibuſdam præciditur, nec tamen mortem affert, ùt litterarum monumentis* Themiſo *commendavit.*

14. Præ cæteris autem *Paræi* auctoritas eſt attendenda. Is cum eodem *Bianchio* & *Guillemeau* olim putaverat, uterum abſque Gravidæ occiſione vulnerari non poſſe; nihilominùs neceſſitate compulſus, ùt ipſe narrat, [b] ad id devenit, ut fœminæ infirmæ non ſolùm totum uterum, qui putruerat, fruſtratim, ſed etiam unum ex duobus dydi-

[a] Soran. *de Loc. mulieb.*
[b] Paræus *l.* 23. *c.* 41.

mis extirpaverit, teſtibus non ſolùm *Gaudino*, *Feureo*, & *Violaneo* Medicis; ſed & *Veaux* & *Guillemeau* ipſo Chirurgis: Illa tamen egregiè reſtituta eſt. Credendumne, *Paræum* & *Guillemeaum*, uteri ſectioni cæteroquì ſatìs adverſos, in utero dignoſcendo cœcutîſſe?

Quocircà *Paræus* & ſua, & aliorum, tum veterum, tum recentiorum experientiâ edoctus, eodem loco ſic habet: *Si uterus procidens remediis reſtitui nequeat, & vulneratus computruerit, jubemur veterum præſcripto, illum amputare; cautè tamen ipſum vinciri volunt, ejuſque id tantùm, quod neceſſe ſit, reſcindi; reliquum cauterio inuri, & ex artis regulis curari.*

15. Mortuæ ſunt quidem nonnullæ poſt Partum *Cæſareum* uterinum fœminæ, quod urget *Bianchius*: At, cùm illæ ùt plurimùm non nisì poſt dies aliquot fato ceſſerint, exiſtimandum eſt, mortem non ex venarum arteriarumque hæmorrhagia, ùt ipſe arbitratur, ſed aliunde proveniſſe: Nam secùs multò citiùs expiraſſent.

16. Itaque, ſicuti valde commendo *Bianchii* monitum, tanto Viro digniſſimum, de *Cæſarea* ſectione securè, ſaltem aliquoties, miniſtranda, ſi Fœtus non in matrice, ſed in abdomine deliteſcat; ita ei aſſentiri non poſſum, ubi abſolutè vetat, extrahi Fœtum per uteri inciſionem, ſi quando in utero maneat.

CAPUT III. *

Quando Partus Cæſareus *in vivente probandus, vel improbandus.*

1. DErelicta ergo *Bianchii* opinione, æquum erit, ſi communem ferè Medicorum omnium tranſacti, præſentiſque ſæculi amplectamur, eò quòd innumeris jam experimentis pateat, *Cæſaream* inciſionem non ſolùm, ſi conceptus in ventre, ſed etiam ſi in utero acciderat, feliciſſimè contigiſſe. Cùm autem Partus *Cæſareus* non indiſcriminatim, ſed eximia cum cautela & circumſpectione, nec nisì naturali partu deſperato, ſit adhibendus, reſtat, ut breviter ex *Heiſtero*, *Simonio* aliiſque [*a*] primi ordinis Medicis & Chirurgis videamus, quibus in caſibus adminiſtrari eum oporteat: Verendum eſt enim, ne opportunè fructum colligere contendentes, arborem ipſam ſuccidamus.

* *In Arch. c.* 4.

[*a*] Heiſt. *p.* 2. *ſect.* 5. *c.* 113. *de Part.* Cæſar. *&* *c.* 152. *de Part. difficili.* Simon. *in tom.* 2. *Mem. Acad. Reg. Chirurg. in perquiſit. de Part.* Cæſar. *p.* 2. Bianch. *de vit. Generat. per tot. videndi* Rouſſet. Bahuin. Matth. Cornac. Sennert. Hildan. Cyprian. Saviardus. Rulou. *&* Acta Anglican. Gallic. *&* German.

2. Igitur ante omnia diſtinguere neceſſe eſt, utrùm Fœtus in Matre vivente ſit mortuus, an vivere pergat.

Si mortuus eſt Parvulus, & in utero ſolùm cadaver ejuſdem ſupponamus, non incidenda Mater; ſed ille potiùs, ubi nihil obſtat, vel uncinis, vel aliis inſtrumentis educendus. Cavendum eſt autem quàm diligentiſſimè Chirurgis, ne illum, ùt frequentiſſimè fit, conatibus naſcendi debilitatum, ac deliquio labefactatum, facilè mortuum credant, qui fortè vivat adhuc: Inſtrumenta enim ipſum vel diſcerperent occiderentque, vel ſaltem læderent. Porrò, utì ſuprà dictum eſt, ſigna mortis in utero ſunt fallaciſſima, præſertim, ſi Puer vel in axillam, vel in dorſum, vel in alterutrum capitis latus converſum ſe præbeat: Quapropter moneant Chirurgos Parochi, ne umquam arripiant ferramenta, nisì priùs Infantis mors omnino ſit exploratiſſima.

3. Cùm verò Fœtus mortuus in tuba manet *Fallopiana*, vel in ovario, vel in abdomine, competit *Cæſareus* Partus, abſquè quo Fœtûs cadaver in Matris viſceribus relictum, putreſceret, eamque communicata corruptione perimeret. Libentiùs verò hæc ſectio eſſet adminiſtranda, ubi abſceſſum aliquem natura ipſa promoverit.

4. Si autem cadaver eſt quidem in utero, at modus non ſuppeteret illud per uncinos eruendi (quod fortè numquam eveniet, nisì

ubi in aliqua uterina hernia, adhærentias habente, reſideret) Matris liberatio in ſolo Partu *Cæſareo* conſiſtit. Idcircò *Heiſterus* monet, eum Gravidæ ſuadendum; ſi modò in eo ſtatu ſit ipſa, ut cum vitæ ſpe acerbum iſtud remedium ſufferre valeat: Nam, etſi ea illud expeteret, at viribus eſſet proſtratis, frigefacta, & ſudore frigido manans, Partus *Cæſareus*, abſque ulla Pueri jam defuncti utilitate, ad mortem tantummodò Prægnanti accelerandam conduceret, ac fruſtrà infamiæ vulgique calumniis exponeretur.

5. Et hæc profectò, ubi, Matre vivente, Fœtus è vivis exceſſerit. Si verò vivant ſimul & Mater, & Fœtus, accuratiori criterio opus erit, caſuumque circumſtantiæ diſcernendæ.

PRIMUS CASUS.

Mala Oſſium Conformatio.

6. Si quando in Matre pubis os eſt nimis planum, ſeu compreſſum, vel profundiùs, quàm par eſt, ſitum, vel os ſacrum nimis exporrectum, ſeu prominens, aut ſi tuberoſitates oſſis iſchii ſunt invicem, vel erga coccigis os nimis vicinæ, ſive id naturaliter, ſive ex aliquà luxatione ſit factum; tunc inter Puerum jam partui maturum, ideòque grandiorem, & viam, per quam tranſire neceſſe eſt, debita proportio manifeſtè deficeret; proindeque partus erit impoſſibilis. Huic malo

ſæpenumerò obnoxiæ ſunt mulieres modicæ ſtaturæ, ac malè conformatæ, quamquàm non deſunt ex iſtis, quæ ſatìs capacem habeant pelvim, & partui ſint ſatìs idoneæ; ſicuti è contrà non deſunt aliæ, optimè in reliquis conſtructæ, quæ tamen ſufficienti pelvis amplitudine careant.

In ſupradicta ergo mala oſſium diſpoſitione, tota ſalutis ratio, Matris non minùs, quàm Filioli, ex ſolo *Cæſareo* Partu, veluti ſacrâ quadam anchorâ, pendebit.

7. Sectio autem, ſemel ac naturalis partûs impoſſibilitas ex inemendabili hujuſmodi cauſa innotuerit, ſine ulla mora facienda eſt; nec mortalia ſymptomata & accidentia erunt expectanda: Mora enim fatalis eſſet, & remedium tardum evaderet inutile: Nam ex compreſſione, quam uteri collum pateretur, inflammatio & gangræna oriretur. Proinde redimendum eſt tempus, nec fruſtrà in dilatatione orificii inſumendum: Partûs enim impeditio aliunde procedit. Idem dicas, ubi pelvis quidem conformatio non prava fuerit; attamen oſſa pubis & iſchii exoſtoſes habeant prægrandes & inſuperabiles: Propter eas enim æquè impoſſibile erit puerperium.

SECUNDUS CASUS.

Vaginæ anguſtia ob tumores, & ſimilia obſtacula in uteri orificio.

8. Vaginæ anguſtia vel ex naturali ipſius conſtitutione provenit, quod ſcilicet minorem ſortita ſit diametron; vel ex cicatrice, duritie, calloſitate ob ulcus, aut lacerationem in partu antecedenti; vel ex tumoribus magnam colli partem occupantibus; vel ab aliqua præternaturali membrana procedit.

9. Si anguſtia ex primigenia conſtitutione ſit, non facilè ad Partum *Cæſareum* currendum erit: Cùm enim magna ſit vaginæ ad ſe extendendam naturalis aptitudo, naturalis hujuſmodi extenſio ſperanda eſt.

10. Cicatrices & calloſitates tunc Partum *Cæſareum* poſtulabunt, cùm alia artis remedia nihil profecerint; in quibus etiam computantur inciſiones, & locorum vaginæ, ubi fortè obſtaculum reſidet, expeditio; deinde ſpeculi applicatio; vel denique callorum ipſorum extirpatio.

11. Tumores ad matricis orificium, ſi ſint ingentes, ac ſcirroſæ duritiëi, omnem quandoque ſpei pariendi aditum præcludunt: Neceſſe eſt enim, ut proportio inter Puerum exiturum, atque oſtium intercedat. In hac igitur circumſtantia præſtat inciſione uti, quàm extirpatione tumorum, quæ nimis eſſet periculoſa.

12. Verùm, ſi tumores non ad orificium uteri ſint, ſed in vagina, difficiliorem ſolito, ac lentiorem reddunt partum, ſed non deſperatum; imò, ſi ſint duriores & craſſiores, commodiſſimè & ſinè periculo extirpantur.

13. Calloſitates autem, & colli uterini reſtrictio propter ulcera & lacerationes ex partu antecedenti difficili, non ſemper juſtam *Cæſarei* Partûs efficiendi cauſam ſubminiſtrant: Poterit enim naturalis partus eſſe quidem difficilis, quin ſit abſolutè impoſſibilis. Expediendum eſt itaque matricis collum per inciſiones, ſi ſint indicatæ; incidendæ ſunt quoque aliæ præternaturales membranæ, ſi obſtent.

TERTIUS CASUS.

Uteri Diruptio.

14. In maxima partûs difficultate, ob inſolitos Parvuli Matriſque conatus, uterus quandoque dilaceratur, ac Fœtus ipſe toto corpuſculo ventrem Genitricis ingreditur; quo ſemel facto, naſci deinde omnino nequibit. Si igitur, poſtquàm ille ad orificium venerat, dolorifici pariendi impetus repentè conquieſcant, ac Puerpera ſolitum pondus, atrociſſimumque dolorem, quem in utero patiebatur, in ventrem, mutata ſede, tranſire ſentiat, pulſu præſertim intermittente; neque Infantulus ampliùs tangi queat; uterum jam

dilaceratum, ac totum Puerum in abdomen commigraſſe, judicabimus.

15. In hoc infortunio quàm celerrimè Partus *Cæſareus* adhibendus eſt: Secùs non ſolùm Puer, ſed Mater ipſa brevì peribit; ob inſignem ſcilicet, internamque hæmorrhagiam, ſanguine inferiora ventris latibula inundante.

16. Quocircà, meritò caſum iſtum ex urgentioribus ad Partum *Cæſareum* accelerandum Chirurgi reputant. Indè eſt etiam, quòd *Willemeaus*, ubi in partu verè arduo Puerperam convulſionibus laceſſiri videamus, monet, Infantem eſſe extrahendum; propter formidinem ſcilicet, ne uterum ille diſrumpat.

17. Cùm verò interdum contingat, ut uteri ruptura non magna ſit, utque hæmorrhagía nec enormis videatur, nec interna, ſeu ad ventris caveam vergens, at externa: Cùmque poſſit idcirco Puer ſolita viâ, quamquàm lacerato utero, nonnumquam oriri, quod nonnulla comprobant exempla; Partum *Cæſareum* non ſemper, ſed in duabus tantùm circumſtantiis indicatum cenſebimus: Nempè, ſi totus Infantulus in abdomen intraverit; vel, ſi pro parte quidem eò ingreſſus eſt, pars tamen reliqua in utero manens non ſufficientem, ut ita dicam, præbet anſam, qua Chirurgus illum foras educere valeat.

18. Si, quamvìs utero non rupto, magna naſcatur hæmorrhagia, quæ ſiſti fortaſſe ne-

queat, ſalus in Partu *Cæſareo* ſita eſt: Dum enim Infans uterum inhabitando, ipſum expandit, cruoris effuſio cöercêri non poſſet; contrà verò poſt *Cæſaream* inciſionem, utero ſua-ſpontè contracto, minuetur. [*a*]

QUARTUS CASUS.

Vitioſa extra uterum Conceptio.

19. Ventralis conceptus multiplex eſſe poteſt: Nimirùm primò, in intima ovarii ſubſtantia. Secundò, inter ipſam, & tunicam ſuccingentem. Tertiò, in extremitate, ſeu tentorio alterutrius ex tubis *Fallopianis*. Quartò, in ipſius tubæ medio. Quintò, in ſuperiori abdominis cavea. Sextò, in inferiori, quæ *Pelvis* appellatur.

20. Generatim conceptus ventrales ab uterinis, id eſt, vitioſi à naturalibus, non difficilè internoſcuntur: Nam in naturali, tumor apparet ſubrotundus, planus, æqualis, ac veluti levigatus, & plerumque in medio hypogaſtrii; in præternaturali verò, tumor acuminatus, rudis ac durus, ùt plurimùm ſitu altior in alterutra iliacarum regionum, & pro ratione temporis minor. Naturalis, in principio nauſeâ, & vomitibus moleſtus, in progreſſu miteſcit; præternaturalis, in princi-

[*a*] Boerhav. *de Concept. n.* 685. *in not.* Haller. *ibid. n.* 40. *cum* Galleno *&* Rouſſeto.

pio mitis, in progreſſu exaſperatur; Matri variis gravibuſque ſymptomatis acerbiſſimus ac maximè doloroſus, præſertim ad tactum: Quæ ſanè mala creſcunt indies, creſcente Fœtu; tum quia hic partes, naturâ ſua ad diſtentionem ineptas, magìs magìſque diſtendit; tum quia viſcerum functiones interturbat, nisì fortè in inteſtinorum anfractibus veluti ſepultus jaceat: Tunc enim vix tumor ejus ab aliis, ac dolor à Matre percipitur.

21. Partûs autem tempore adveniente, faciliùs vitioſa generatio à naturali diſcernitur: Nam in illa, contrà quàm accidat in iſta, ſecundinæ Obſtetricibus non ſe præſentant, nec aquæ ſolitæ, nec aliquid glareoſæ materiæ ex utero deſcendit: Hic enim abſque ſènſibili mutatione clauſus perſeverat.

22. Notas etiam deferunt vitioſæ generationes, quibus inter ſe-ipſas diſcriminentur. Nam in graviditatibus ventralibus caveæ ſuperioris, lac ex mammis non erumpit, neque ſymptomata, ſeu læſiones veſicæ, vel inteſtini recti, nimirùm propter diſtantiam; ſed reſpirationis difficultas obſervatur: Contrà verò, ſi graviditas in ovario, vel tubis, vel abdominis pelvi contigerit, inferiorum viſcerum functiones turbantur: Organa tamen reſpirationis, utpote remotiora, moleſtiis eximuntur.

23. In conceptionibus, quæ ad ovarium, vel tubas pertinent, purgationes menſtruæ

ſupprimuntur, nec ſuperfœtationes emergunt; contrà verò in prægnationibus abdominis, & menſes fluere pergunt, & aliquando advenit ſuperfœtatio.

24. Cùm Puer in inferiori abdominis cavo latet, magìs dolorifica erit prægnatio, quàm ſi in cavo ſuperiori: Nam in ſecundo, Fœtus ab intimis ſedibus diſtat, ac veluti ſubcutaneus tactu ipſo dignoſcitur; quandoquidem rari ſunt conceptus ventrales ſuperiores intimi, ac viſceribus immerſi. Denique Infantis motiones in ſuperiori cavo, loco nimirùm ampliori, utpote non cöerciti, vagantur; maximè, ſi placenta parti alicui fluctuanti ſe alligaverit: Qua in circumſtantia Fœtus nunc huc, nunc illuc transfertur; eaque loci variatio in cœteris prægnationibus, quæ fixam habent omnino ſtationem, percipi non poteſt.

25. Difficilè graviditas ovarii à tubarum graviditate diſcernitur, propter horum viſcerum propinquitatem, & unius extenſionem ſuper aliud. Medici nihilominùs, cruciatus eſſe minores adnotârunt, ſi prægnatio in principio tubæ facta fuerit, quàm ſi in ovarii margine; atrociores verò perſentiri in intima ovarii ſubſtantia, quàm ſi in ejuſdem ovarii extremitate contigerit.

26. Jam verò, ſi pariendi tempus inſtet, doloreſque ſoliti irruerint, Puer tamen ſuperioris abdominis cavo contineatur, qui caſus

ſus in ventralibus graviditatibus eſt maximè obvius, & omnium ad *Cæſaream* operationem tutiſſimus; nulla interpoſita morâ, Partus *Cæſareus* ad Matris & Filii liberationem, vel ſaltem Matris, ubi Filius interierit, eſt uſurpandus.

Manum autem huic inciſioni admovêre oportet, quo tempore ad ortum nititur Infans: Tunc enim placenta, & ſecundinæ à maternis viſceribus, quibus antè adhærebant, natura in primis agente, ſolvuntur. Quæ enim Chirurgi ars, qui culter eas tam aptè atque innocuè diſſociare valeret? Eam tamen circumſtantiam excipit *Bianchius*, nempe ubi Fœtus, licèt immaturus, exitum fruſtrà moliretur, ac Matri propterea eſſet omnino intolerabilis: Tunc enim, ejus anteà inveſtigata manſione, Partu *Cæſareo* præcipit extrahi, ne Genitricem occidat, & conſequenter, ne ſe ipſum perimat cum ſalutis æternæ jactura. Si verò mortuus jam ſit, nec Matri moleſtus, quia fortè incorruptus, vel exſiccatus, prohibet *Bianchius*, illum per ſectionem educi: Videtur enim adeò firmiter Matri annexus atque conglutinatus, ut nequaquàm veluti corpus extraneum reputandum veniat. Quam ob rem propter adhærentias Partus *Cæſareus* non tutò efficeretur. Duas tamen hæc regula patitur limitationes. Prima quidem eſt, ſi natura per aliquem abſceſſum inciſionis neceſſitatem, ejuſque faciendæ lo-

cum indicaret. Secunda, ſi aliqua ſuccedat ſuperfœtatio: Tunc enim, nisì extirpetur mortuus, recentioris Fœtûs extenſionem præpediet, eumque diſperdet, Matremque ipſam acerbiſſimis malis ac ſymptomatis involvet, & in certum vitæ diſcrimen conjiciet: Quocircà monet, eſſe accelerandum.

27. Cùm conceptio ventralis fuerit, ſed in pelvi, Fœtus non nisì uſque ad certum tempus ibidem creſcit: Verùm ad maturitatem perduci non poteſt, à loci anguſtia coarctatus atque compreſſus, ac multò ante partûs tempora è vita diſcedit, ſtatimque corrumpitur ob loci, qui totius corporis eſt ſentina, impuritates. Itaque Partus *Cæſareus*, ad hujuſmodi Fœtus à morte ſervandos, miniſtrari non ſolet; nisì, cùm ipſi in cavo ſuperiori abdominis concepti & adaucti, deinde à priſtinis ligamentis naſcendi impetu ſoluti, ſe in inferiora loca inſinuaverint. In eo tamen eventu ſectio ex *Bianchio* ad perinæum (ſicuti quandoque lithotomia in calculoſis) erit inſtituenda.

28. Si Fœtus in intima ovarii ſubſtantia germinaverit, parum ibi ſubſiſtet; ſed indè per internum abortum citò egreſſus, & in abdomen prolapſus, in abdomine peribit, Matre interim ex interna & immedicabili hæmorrhagia etiam pereunte. Igitur in interiori ovarii conceptu *Cæſarea* ſectio viventi quidem Matri fieri non conſuevit; mortuæ

tamen facienda eſt, ut Parvulus, qui fortè vivat, Baptiſmi aquâ mundetur.

29. Cùm verò in ovarii margine, vel in tubæ principio ad maturitatem uſque ille creverit (nam, utrumque aliquoties evenire, non ambigitur) fauſtiſſimè adhiberi ſolet viventis Matris inciſio.

30. Non eadem eſt Fœtuum ſors, in medio tubæ germinantium: Conſtat enim, eos maturitatem non adipiſci; quippe qui, teſtante *Bianchio*, tubam diſcindant, fatali hæmorrhagia, quæ indè ſequitur, Matrem enecantes. Hujus verò morte comprobata, *Cæſareus* Partus omitti non debet. Cæterùm, ſi & hi, raro quidem caſu, ad proprium nativitatis tempus pervenerint, ex *Heiſtero*, aliiſque Medicis atque Chirurgis, Mater, ubi vivat, erit omnino *Cæſarea* operatione adjuvanda: Quamvìs enim hæc tali loco periculoſa ſit, remedium tamen eſt unicum, ac prorsùs indeclinabile.

QUINTUS CASUS.

Uteri Hernia.

31. Si hernia cum vicinis partibus adhærentias fecerit, & adeò ſit ingens, ut Puer in locum debitum intromitti nequeat, adhærentiæ poterunt contractioni matricis obſtare; ac tunc Infantis corpus, quod in naturali partu ſuper uteri orificium incumbit, ſuper

ipſius fundum gravitabit; proinde ad *Cæſareum* Partum deveniendum eſt. Si tamen adhærentias non habeat hernia, ſed libera ſit; quantumvìs magna, ingredi poterit: Quocircà Sectione *Cæſareâ* non opus erit; ſed ſolitis artis præſidiis Infantulus adjuvabitur.

SEXTUS CASUS.

Naturalis Infantis Magnitudo.

32. Hactenùs de Partûs difficultatibus, à Matre provenientibus: Nunc aliqua de iis, quæ ipſi Filio imputantur. Itaque, ſi Puer prægrandis eſſet, Mater autem in pelvis oſſibus bene conformata, & in mollibus partibus obſtaculis libera; quæcumque profectò fuerit naſcituri moles, laborabit ille quidem, ſed tandem naturæ mechaniſmo, & maternarum partium extenſibilitate prodibit. Quam ob rem non facilè ad Partum *Cæſareum* ſe accinget Chirurgus; verùm ad pariendi difficultatem vincendam aliis artis remediis utetur: Quot enim Parvuli, Obſtetricibus poſteriora dantes, volumenque ſuum ea configuratione duplicantes, nihilominùs apprehenſi, extracti ſunt? Quoties etiam duo Parvuli, quamvìs invicem uniti, Matre incolumi, aliquando tandem educti?

33. Cæterùm, ſi Puer, quacumque ex cauſa capite impacto in ſuperiori uteri orificio, vel vaginâ immobilis hæreat (quæ re-

rum conſtitutio è difficilioribus, quæ Obſtetricantibus occurrere poſſunt, meritò reputatur) quid agendum? *Heiſterus* [*a*] non laudat inciſionem, niſì Parvulus regni ſit hæres, & paci publicæ neceſſarìus, aut Mater incidi optaret. Docet autem, illum ſyphunculo, aut aliter baptizatum, & aliis artis remediis diligenter adjutum, ſibi ipſi derelinquendum eſſe, ut tandem ex ſe demortuus, ferramentis evellatur. Quòd ſi Mater fato ſit proxima, & anxiè quærat auxilium, putat Infantem, veluti ejuſdem invaſorem, inſtrumentis, à ſe deſcriptis, eſſe trucidandum.

34. At in his circumſtantiis Partum *Cæſareum* omnino proponerem, Genitrici non minùs, quàm Filio; Principibus item, ac ignobilibus æquè ſalutarem. Fœtûs autem viventis carnificinam non opus eſt hoc in loco refellere, cùm ſæpe damnaverim.

SEPTIMUS CASUS.

Morboſa ex Hydrope Infantis Magnitudo.

35. Si Parvulus hydrope, non tamen hydrocephalo, laboraret, poſſet illi quidem in ipſa matrice, ſinè Puerperæ ſectione, paracentheſis, id eſt, punctio adhiberi: Nam qui capitis hydrope taliter extumuit, ut propte-

[*a*] Heiſt. *loc. cit. c.* 152. *n.* 27. *& c.* 113. *n.* 17. *& in not. ad litt. A.*

reà oriri non poſſit, vitam ipſe jam antè finire conſuêvit. Quarè, ſi mortuus verè fuerit, uncinis erit extrahendus. [a]

OCTAVUS CASUS.

Monſtra.

36. In conceptu monſtroſo, putà bicipiti, vel bicorporeo, quamquàm partum impoſſibilem ſupponamus, denegat *Heiſterus* [b] ad hujuſmodi parricidas liberandos inciſionem; quòd nec vitales eſſe ſoleant, nec niſì inutilia & horrenda ſint orbis terrarum pondera. Vult igitur eos (utique modo aliquo baptizatos, quod expreſsè de aliis admonet) mori ſinamus, deinde ferramentis extirpandos. Et optimè quidem, ſi ſolam Fœtûs corporalem vitam intueri oporteret: Si enim ad ſpiritualem quòque, utì neceſſe eſt, attendamus, cujus diſcrimen, etſi dubium, corporali Genitricis diſcrimini prævalet, *Heiſtero* aſſentiri non poſſumus. Etenim, cùm monſtroſorum homunculorum animæ non ſint aliis, formoſorum nempe, ignobiliores, eadem erit pro æterna utrarumque ſalute Matris obligatio; imò pro monſtroſorum quandoque major: Nam primò, ùt in reliquis Infantibus, penſandum eſſet, utrùm Baptiſma exiſtenti

[a] Simon. *loc. cit. caſu* 5.
[b] Heiſter. *loc. cit. c.* 113. *n.* 8. *& cap.* 152. *n.* 27.

prorsùs in utero collatum, de quo diſceptabitur infrà, ſit validum. Deinde, ſi monſtra ſint bicipitia, vel bicorporea, & in utero per ſyphunculum baptizantur, præter cætera oportet, ut certò ſciamus, utrumque corpus, aut utrumque eorum caput aquæ immiſſione lavari. Idemque dicas, ubi duo Gemelli foràs prodire, quamvìs ab invicem ſeparati, nequirent; cùm certum ſit, unumquemque ipſorum neceſſariò eſſe abluendum.

37. Et hæc ſanè de *Cæſarei* Partûs pro variis circumſtantiis neceſſitate atque opportunitate. Quod autem ad methodum ejuſdem in viventibus exequendi pertinet, ferè eadem eſt, ac in mortuis, nisì quòd ſanguis, perpetuò à vaſis inciſis diſtillans, accuratè & indeſinenter, ne in viſceribus infirmæ ſtagnans, ibidem corrumpatur, ſpongiis, vino, vel decocto vulnerario calido madefactis, expurgandus eſt; ora majorum venarum digitis comprimenda, applicitis etiam linamentis, ſpiritu vini rectificatiſſimo imbutis: Quibus paulò pòſt exemptis, abſterſoque ſpongiis iterum ſanguine, balſama partibus vulneratis immitti oportebit. [a] *Dionyſius* inciſionem, non ab umbilico ad inferiora, & linea longitudinali, faciendam optat, ſed à parte laterali ventris, ac per lineam ſemilunarem. Jubet etiam cum veteribus, uterum non mi-

[a] *Idem part.* 2. *ſect.* 5. *c.* 113. *n.* 8.

nùs, quàm partes alias inciſas, pro coagmentatione conſuendum. *Heiſterus* autem, qui latiſſimè ac minutatim Partum *Cæſareum* viventium deſcribit, probat quidem lineam lateralem; ſed eam poſtulat rectam: Suturam verò uteri cum recentioribus prohibet, ejus partium unionem naturæ ipſi committens; cùm eæ ſponte ſuâ contrahi ſoleant, glutinari, ac feliciſſimè uniri.

CAPUT IV. *

De Matris circa ſuſtinendam ſuî inciſionem; & Parochorum, Medicorum, Chirurgorumque, eam ipſi tum præſcribendi, tum reſpectivè exequendi, obligatione.

1. EXplicatis juxta Medicorum ſententiam caſibus, quibus Partus *Cæſareus* in vivente conveniat, diſcutiendum hìc eſſet, utrùm Mater illum ſubire teneatur, ne Infantulus abſque Baptiſmate pereat, ubi diſſectæ ſpem vitæ poſt cæſionem remanêre ſupponamus: At, cùm *Theophilus Raynaudus* Tractatum *de Ortu Infantium, per ſectionem Cæſaream* eruditiſſimè conſcripſerit;

* *In Archet. n.* 39. *c.* 4.

in quo, aliquibus de diſſectione defunctarum delibatis, totus in eo eſt, ut ad Sanctuarii lances examinet, qualis & quanta ſit in Matre vivente, pro Filii Baptiſmate procurando, ſuſtinendæ inciſionis obligatio; ne, quod accuratiſſimè actum eſt, agamus iterum, ſatìs mihi feciſſe videbor, ſi ſummam hìc ejus doctrinæ ſubjunxero: Præmonens intereà, non niſì rarò contingere, ùt & infrà dicemus, caſum, quo Puer, ſyphunculo ſaltem in utero baptizari nequeat, ſi modò talis Baptiſmi validitas admittatur.

2. Itaque *Raynaudus* ex hodierna Medicorum ſententia, perdocentium, poſſe Matrem, nec difficulter, uteri cæſuræ ſupervivere; juxta D. *Thomæ* principia probat, eam pro æterna Filioli ſalute non ſolùm ſub gravi peccato ad inciſionem tolerandam, ſed ad ipſam etiam expetendam obligari. Hanc ampliat concluſionem ad caſum, in quo dubium eſſet, utrùm, inciſa Matre, Filius juvaretur, an non; adſtruens, ſpiritualem Pueruli vitam, etsì tantùm probabilem, certo dolori, ac probabili mortis periculo in Matre præponderare ſemper. *Raynaudi* ſententiæ maximè favent *Paulus Vecchi*, *Pelbartus*, & *Brianſonus*; qui, licèt hujus materiæ dilucidatione antiquiores, ad inciſionem tamen propenderunt, dummodò abſque magno Matris periculo, ùt jam hodiè ſcilicet experimur, ea peragi poſſit. Quibus accenſendi ſunt

etiam omnes illi (& planè innumeri) qui obligationem baptizandi Infantes, vel cùm vitæ periculo, clariſſimè propugnant.

3. Ad alium etiam caſum doctrinam traditam *Raynaudus* extendit, quo nimirùm poſſet quidem Parvulus abſque Matris inciſione baptizari, at ſupervivere non poſſet; ſi tamen ejus vita publico bono eſſet neceſſaria; putà, ſi unicum eſſet ille Regalis Familiæ germen, & Regni hæres.

4. Denegat autem, poſſe incidi Matrem capitis damnatam, ad Baptiſmum Filiolo miniſtrandum: Leges enim jubent naturalem partum expectari; nam aliter Fœtus innocens, cùm ſit immaturus, ubi tempore improprio, & à natura non præordinato ederetur in lucem, vitalis non eſſet, aut ſaltem graviſſimo & manifeſto mortis diſcrimini exponeretur. Negat præterea, Prægnantem morti adjudicatam, ad uſum Anatomiæ incidi poſſe; idque ſolùm permittit, ubi, ejuſdem ſupplicio retardato, magnum aliquod reipublicæ periculum immineret; modò tamen octavo menſe, aut ſaltem ſeptimo inſtitueretur inciſio.

5. * Parochus ergo, ubi ex Medicorum judicio Gravidæ inciſionem eſſe neceſſariam, ejuſque pericula ſuperari poſſe cognoverit, Partum ipſi *Cæſareum* laudare, & efficaciter ſuadêre non omittat; oſtendens, hujus

* *In Archet. c.* 5.

ectionis dolorem non eſſe adeò vehementem, eque cruoris effuſionem adeò immanem: * ddens, inſuper Prægnantem hujuſmodi toerantiâ, excelſum eximiumque magnanimæ haritatis actum exercituram; cùm ad offiium Paſtoris animarum pertineat, non ſolùm ibi creditas oves per Præceptorum adimpleionem à noxiis peccatorum graminibus, & eternæ ruinæ baratro arcêre; ſed etiam per ublimiora conſilia, quòad fieri poterit, ad eroïcarum virtutum ſaluberrima paſcua duere ac invitare. Cæterùm, non indifferenter, ec facilè ſuſtinendæ inciſionis debitum ſub ravi peccato Prægnanti Parochus denunciait; ſed tantùm, ubi ex Chriſtiana illius Virute atque circumſtantiis confidat, illam aſſenuram. Si tamen ipſe pro certo haberet, ſe ihil ſuaſionibus ſuis conſecuturum, Partum *Cæſareum* prudentiori atque convenientiori nodo, quo poterit, proponet quidem; de tricta verò obligatione diligentiſſimè ſilens, rationi fervidiùs inſiſtet, ac totum negotium Divinæ Providentiæ committet; quod non bſcurè *Edictum Catanenſe* numero 3. prænonuiſſe videtur: Verendum eſt enim Parocho, ne, dum unam animam ſervare conendit, duas ſimul, & Infantis nimirùm, & Genitricis amittat.

6. Verùm, quia rationum momenta ab

* *Vid. Arch. c.* 3. *n.* 24.

amore, quo erga nos ipſos afficimur petita, ſæpe faciliùs, quàm à vera erga proximos charitate deprompta, perpendere conſuêvimus; Parochi, aliique Sacerdotes Prægnanti demonſtrabunt, hìc ejus quòque rem agi, quæ ipſius maximoperè interſit: Nam, Fœtu intra viſcera moriente, illam quòque mori neceſſe eſt; aut ſaltem ad Fœtûs mortui extractionem ſuſtinendam adigetur: Quæ chirurgica operatio meritò horrenda, & ſæviſſima creditur. Profectò, formidinem creant ſolummodò viſa inſtrumenta ad eam ordinata, & graphicè à *Paræo*, *Aquapendente*, *Rouſſeto*, aliiſque deſcripta: Vel ſaltem fruſtratim, ac ſponte ſuâ egredietur infelix Puerulus; quæ res Matri periculi plena contingit, doloribuſque intolerabilibus fœcunda, nec minùs atrocibus *Cæſarea* ipſa inciſione, quæ brevì perficitur, quamque demùm lætitia ſubſequitur; vel quia novus homo juxta Dominicam Sententiam natus eſt mundo; vel ſaltem, ſi fortè, accepto Baptiſmate, protinùs ille extinguatur, quia natus eſt Cœlo, qui Beatorum numerum ampliavit. Hæc autem Infantis beatiſſima ſors Parentum lacrymas tergit, doloremque vertit in gaudium: Contrà verò, ubi Parvulus exeat mortuus, ejuſque proinde anima in æternum pereat, mœror nulla propemodùm conſolatione lenietur.

7. Quid autem de Chirurgis Mediciſque dicemus? Tenenturne ipſi *Cæſareum* viventis

Partum præcipere, ac reſpectivè, ſimiliter exequi, ubi expedire cognoſcant? An omittere poſſunt ob vanam formidinem, ne, ſi fortè infeliciter ille ſuccedat, famæ jacturam patiantur? Chirurgus, vel Medicus, qui ſalutare hoc remedium, ſi convenire arbitraretur, non proponeret, mortali peccato ſe contaminaret, ac cenſoria Magiſtratûs virgâ mulctandus eſſet; ac multò magìs, ubi, optante infirmâ, puerilibus ex cauſis ſuo fungi munere renueret; ùt latè ac ſcitiſſimè docuit *Heiſterus.* [a] Cæterùm, tenentur Medici & Chirurgi hujuſmodi operationem congruo tempore inſinuare; id eſt, antequàm ægra ad eum ſtatum redigatur, quo ampliùs tantum remedium experiri non liceat.

8. At reſpondebis, in pagis oppiduliſque ignobilioribus ſæpe deſiderari Chirurgos. Hoc equidem ſcio: Sed locorum Domini (quod iiſdem ſuggerere deberent Parochi) eos, ut ibi ſedem figant, perpetuo, competentique honorario conducere tenebuntur. Neceſſarii quidem ſunt Medici, ſaltem ut opportunè ſuprema Sacramenta præſcribant, ac letargo, ſimilibuſque affectionibus oppreſſos, aptis medicaminibus ad ſenſuum officia revocare contendant, quo illi ſaltem à culparum labe Sacra Confeſſione mundentur: Attamen æquè neceſſarii ſunt Chirurgi, ùt in permultis aliis,

[a] Heiſter. *p.* 2. *ſect.* 5. *c.* 113. *n.* 6.

ita & præſertim in partubus difficilioribus ac deſperatis. Oportet igitur, ut in locis minimè populoſis Medici ſaltem Chirurgiam non minùs, quàm Phyſicam profiteantur, & utrique ſimul incumbant.

9. Debebunt autem, qui Chirurgiam exercent, ex conſcientiæ lege, non ſolùm libros chirurgicos diligentiſſimè ſibi comparare, maximè qui de Partu *Cæſareo*, partuque difficili diſſerunt, ac miri ſanè ſunt usûs, v. g. *Heiſterum*, ac ſimiles; verùm etiam propriæ artis inſtrumenta conquirere, præſertim magìs præcipua & utiliora. Inter hæc autem eminet ſupradictum *Palphinianum* ad vivos Infantulos extrahendos; quod *Siculi* Chirurgi domi ſuæ perpetuò habêre, novo jure tenentur. [a] Si namque idoneis careant inſtrumentis, infinitæ ab eis præſtandæ operationes ignotæ remanebunt; vel ipſi, de iis efficiendis requiſiti, tergiverſabuntur, variis ſe prætextibus excuſantes. Hæc ſanè Toparchæ omnes, quibus populorum gubernatio atque tutela commiſſa eſt, in primis curabunt: Ad quæ ſi non attendant, neſcio, quibus umquam rebus providentiam ac ſolicitudinem ſuam impenderint.

[a] *Vid. in Append. Archetypi mon.* 5.

CAPUT V. *

In Partubus difficilibus, poſſe ùt plurimùm in utero ipſo Parvulum baptizari; & hujuſmodi Baptiſmum eſſe validum.

1. NEmo, ait Rituale *Romanum*, *in utero Matris clauſus baptizari debet; ſed, ſi Infans caput emiſerit, & periculum mortis immineat, in capite baptizetur; nec, ſi poſteà vivus evaſerit, erit iterum baptizandus. At, ſi aliud membrum emiſerit, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi periculum pendeat, baptizetur; & tunc, ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus. Si verò ita baptizatus, deinde mortuus prodierit ex utero, debet in Loco Sacro ſepeliri.* [a] Hæc itaque certiſſima ſunt. Porrò uterus figurâ ſua inverſam phialam imitatur, & duo habet in collo, quod etiam *Vagina* dicitur, orificia, ſuperius & inferius: Et ſuperius quidem, cùm adhuc parturiendi tempus non advenerit, adeò valde conſtrictum manet, ùt ex *Hippocrate*, *Galeno*, *Bartholino*, Mediciſque omnibus, ne cuſpidem ictûs admittat. Cùm autem Parvulus in eo de-

* *In Arch. c.* 6.

[a] Rit. Rom. *in Rubr. de Bapt. Parv.*

gens duplici etiam membranâ ſit involutus, impoſſibile eſt ipſum phyſicè Aquis baptiſmalibus abluere, nisì, maternum corpus lavando, Filium baptizare affectemus: Quod profectò ad intentum non ſufficit, & ab Eccleſia damnatur. Difficultas ergo vigebit ſolùm pro circumſtantia, in qua partus adeſſe noſcatur. ſcilicet, pariendi tempore imminente, licèt Fœtus in utero totus adhuc perſiſtat, neque caput, vel manum, aut pedem, neque aliam ſuî partem emiſerit, pateſcit nihilominùs jam ſuperius matricis orificium: Quin imò tandem, ex valida muſculorum contractione, ſolet orificium ſuperius cum inferiore conjungi, unumque videri, collo, ſeu vaginâ intermedia diſparente. Præterea Infantulus ſe agitans, atque vim faciens, ut ab eo carcere, jam ſibi moleſto, ſe expediat, ſecundinas diſrumpit, quibus involvebatur: Si verò hoc ille fortaſſe nequeat, id ipſum in extrema neceſſitate præſtabit Obſtetrix: Quoniam ex duabus membranis prima, ſeu chorion, modicæ craſſitudinis eſt ac firmitatis; altera verò, ſeu amnios, tenuiſſima, & propterea pellucida: Quocircà forbicibus, vel etiam unguibus facilè diſcinduntur.

2. Inſtante igitur partu, ac ſecundinis jam laceratis, certum profectò eſt, Infantes phyſicè baptizari poſſe, ùt omnes hodiè Medici atque Chirurgi aſſeverant. Id etiam, referente *Pignatello*, Parocho Urbis, teſtatæ ſunt *Romanæ*

manæ Obſtetrices Congregationi, ad eas examinandas à Cardinali Vicario deſignatæ: Et id ipſum ego ab expertis *Panormitanis* Obſtetricibus accepi. Baptizantur autem non difficulter vel aquâ cavo manûs impoſita, dexterè ac diligenter immiſſa; vel ſpongiâ aquâ plena; vel parvo cochleari; vel tandem in caſibus difficilioribus ſyphunculo, utì latè docuit *Franciſcus Mauriceau*, [*a*] qui ſchemata exhibet plurium inſtrumentorum pro partubus difficilibus. *

3. Cæterùm in univerſum controvertitur, utrùm hujuſmodi Baptiſmus theologicè ſit validus. Nullum eſſe, plerique Canoniſtæ ac Theologi ſuſtinent, vel ſuſtinêre creduntur. Ex his *Riccardus*, *Maironus*, *Aſteſanus*, *Biel*, *Suarez*, *Enriquez*, *Anglez*, *Tiraquellus*, *Graſſius*, & præ omnibus *Comitolus*, opinionem ſuam aliquibus Sanctorum Patrum dictis conſtabilire conatus. Profectò, ſi verum eſſet, quod *Raynaudus* aſſeruit, horum ſcilicet opinionem jam eſſe antiquatam, hujuſmodi controverſiæ ventilationem omitterem: At *Joannes ab Aranthon*, Epiſcopus *Gebennenſis*, in Synodalibus Decretis, & *Martinus Orellius* in Opuſculo A. 1710. typis edito, quamquàm *Raynaudo* poſteriores, pro nullitate ſteterunt, eiſque tum *Pon-*

[*a*] *De Morb. Gravid. l.* 2. *c.* 32. *p.* 264.
* *Vid. in Arch. l.* 3. *c.* 6. *n.* 2.

tas, tum *Natalis ab Alexandro* patrocinari videntur. Quocircà non inutile quidem, neque ſuperfluum erit, eamdem quæſtionem pro loci hujus opportunitate diſcutere.

4. Sentio igitur, Baptiſmum, de quo agitur, eſſe validiſſimum. Ita, Medicis atque Chirurgis omnibus jam ſuffragantibus, innumeri ſanè Theologi * docuêre. Etenim, cùm hujuſmodi Parvuli, quamquàm in utero materno exiſtentes, ùt & cæteri omnes, rei ſinè dubio ſint culpæ originalis, in cujus remedium CHRISTUS Baptiſmum inſtituit; non apparet, quo pacto ſoli ab hujuſce Sacramenti beneficio ſint arcendi, dum ipſis non minùs, ac aliis, cum debita materia, forma, & intentione poſſit adminiſtrari.

5. Sanè Scripturæ omnes dilucidè clamant, Dei Filium ad omnes homines liberandos è Cœlis deſcendiſſe. *Obſecro*, ait Apoſtolus *Paulus*, [*a*] *primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: Hoc enim bonum eſt & acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: Unus enim Deus, unus & Mediator Dei, & hominum Homo* CHRISTUS JESUS, *qui dedit redemptionem ſe-met-*

* *Viginti octo Theologos, qui hanc tenent ſententiam, nominatim citat Auctor n.* 4.

[*a*] 1. *ad* Timoth. 2. 1.

ipſum pro omnibus. Id ipſum de Parvulis inculcare non omiſit S. *Auguſtinus:* [*a*] *Numquid Parvuli homines non ſunt, ut non pertineant ad id, quod dictum eſt: Vult omnes ſalvos fieri?* Porrò, ſi Pueri, quamvìs in utero exiſtentes, non minùs verè ſunt homines, quàm ii, qui ex utero egreſſi ſunt; præcitata Apoſtoli verba ex *Auguſtini* ratione pertinent ad utroſque. Idem repetit ipſe Apoſtolus ad Corinthios: [*b*] *Si unus pro omnibus mortuus eſt; ergo omnes mortui ſunt, & pro omnibus mortuus eſt* Christus. Quo loco apertè docet, Christum pro iis omnibus corporaliter fuiſſe defunctum, qui ſpirituali vitâ carebant, & ex Christi pro omnibus morte, mortem omnium argumentando deducit. Cùm autem evidens omninò ſit, nonnatos Pueros, utpotè originali peccato inquinatos, eſſe Divinæ Gratiæ vitâ deſtitutos; clarum eſt etiam, ipſos in univerſali redemptione penitùs includendos. Quod autem ſcripſit Apoſtolus, prædicaverat anteà Salvator ipſe: [*c*] *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.* Et, ſicuti Pueri jam recèns nati, quamquàm uſu rationis expertes, & propter ætatem Chriſ-

[*a*] *D.* Auguſt. *l.* 4. *contra* Julian.
[*b*] 2. *ad Cor.* 5. 14.
[*c*] Matth. 28. 19. & Marci 16. 15.

tianæ Doctrinæ, ſeu Veritatis percipiendæ incapaces, non ideò ab hoc Evangelico verbo *omnes*, nec ab Apoſtolico D. *Pauli* ſuprà expreſſo eodem vocabulo excipiuntur: Ita & nonnati Pueri excludi non poterunt; cùm utriſque ſufficiat, ſi pro modo baptizati, cum habitibus Charitatis & Spei habitum quòque Fidei aſſequantur, quo adulti in veritatis agnitionem aliquando perveniant; vel, ſi citiùs ex hac vita demigrent, in Cœleſti ſaltem Gloria per claram viſionem intueantur, quod hìc, tenerrimæ adhuc ætatis obſtaculo impediti, per actualem fidem cognoſcere nequiverunt.

6. Huic ſanè ratiocinio, quacumque demùm ex parte illud conſideremus, nihil opponi poſſe videtur. Verùm adverſarii celeberrima illa objiciunt CHRISTI Verba: [a] *Nisì quis renatus fuerit denuò, non poteſt vidêre Regnum Dei.... Nisì quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introïre in Regnum Dei..... Non mirêris, quia dixi tibi, oportet vos naſci denuò.* Ex his autem deſumunt, eum, qui natus adhuc non eſt, non poſſe per Baptiſmum dici renatum. At reſpondetur, CHRISTUM in his verbis, *niſi quis renatus fuerit*, & ſequentibus, per ſimilitudinem corporalis nativitatis, Baptiſmatis effectus, quod primum eſt inter

[b] Joann. 3.

cætera Sacramenta, nobis aliquo pacto declarare voluiſſe: Per illud enim *Deo naſcimur*, ejuſque, & Eccleſiæ filii conſtituimur. Præterquàm quòd verbum hoc *naſci*, ex communiſſimo loquendi uſu, omnium rerum, etiam inanimatarum, originem ſignificare conſuêvit: Dicimus enim, cogitationes in mentibus *naſci*; paſſiones in animis: Lunam, ſidera, cometas ab horizonte; flumina è terræ viſceribus *naſci*. Cæteroquì ex Rhetorum documentis non eſt neceſſe in metaphoricis locutionibus, qualis ea CHRISTI ſententia fuit, ut figura in omnibus, per omnia, & ſemper prototypo ſuo ad amuſſim reſpondeat: Satìs eſt, inter utrumque aliquam analogiam, proportionemque intercedere. Porrò, ut ſimilitudo ſit vera, ſufficit, hanc nativitatem dici ſecundam reſpectu corporalis generationis, quæ, juxta Sacrarum Scripturarum in ipſa vulgata loquendi modum, nativitas etiam appellatur: Ita enim D. *Joſepho* humanam CHRISTI Generationem revelaturus ait Angelus: [a] *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt.* Quàpropter Doctores communiter duas diſtinxêre hominum nativitates: Unam *in utero* denominatam; aliam verò *ex utero*. Primam videlicet, in qua ſpiritus humanus à Deo creatur, & ſimul corpori ſatìs diſpoſito infunditur; cujus quidem

[a] Matth. 1.

ſpiritûs ratione, Deum ipſum quodammodò agnoſcimus Patrem. Secundam, cùm in materno utero jam plenè perfecti, ex eo in hujus mundi lucem effundimur. Quòd autem CHRISTUS voluerit Baptiſmum priori magìs aſſimilare, quàm poſteriori nativitati, illud ſufficienter oſtendit, quòd nimirùm prima, quæ idem eſt ac generatio, principalior eſt præ ſecunda: Per generationem enim ex non eſſe hominis ad eſſe hominis pervenitur; cùm in ſecunda nativitate, homo, qui jam exiſtebat, ex occulto in apertum prodiens, tantummodò aliis manifeſtetur. Quam ob rem apparet, primam ſinè ulla dubitatione dicendam eſſe veram ac propriam hominis originem. Inſuper inconcuſſum eſt Theologis, peccatum originale non in ſecunda nativitate, ſed in prima derivari: Generatio enim filios *Adæ* nos facit, cujus culpa, veluti lues, animam noſtram, dum creatur, & corpuſculo unitur, ſecunda nativitate non expectata, veneno ſuo inficit atque deturpat.

7. Id autem ſole ipſo clariùs elucet, præſertim ex Operibus D. *Auguſtini*, qui eò uſque proceſſit, ut ad eam opinionem, à veritate cæteroquì alienam, propenſus fuerit, quâ putabantur homines originali pravitate corrumpi, non ſolùm, quòd eorum corpora per carnalem concupiſcentiam ex damnata maſſa, & in ſua radice, id eſt, in *Adamo* vitiata generentur; ſed etiam, quòd animæ

noſtræ ſint veluti animæ *Adami* propagines. Baptiſmus ergo, qui dein ſecundi *Adami*, ſcilicet Christi, filios gignit, magìs primæ nativitati, quàm ſecundæ aſſimilatur; etſi poſſit utrique indifferenter, & ſufficienti verborum proprietate comparari. *

8. * Si liquet igitur, & validè, & proinde licitè (ſub conditione) modo prædicto Baptiſmum periclitantibus Pueris miniſtrari, ſequitur indè, peccari lethaliter, ſi miniſtratio hæc omittatur. Et reverà D. *Thomas*, ubi nihil aliud præter pedem lavari poſſet Infanti, docuit, in pede ſaltem eſſe baptizandum; quamvìs ipſius ævo, ùt S. *Antoninus* retulit, [*a*] Scholaſtici Theologi communiùs, hujuſmodi Baptiſmum invalidum eſſe, cenſerent: *Quoniam*, ajebat ille, *non nocet..... Et Divina Miſericordia non eſt arctanda.* Imò hodiè Baptiſmus in pede, vel manu apud omnes pro ferè certè valido reputatur, poſtquàm *Romanum Pauli V. Rituale* ad illius validitatem maximè propendit: Res enim de-

Q 4

* *In Arch. cit. cap. 6. à n. 9. Commentario ampliori in hæc* Christi *Verba*, niſi quis renatus fuerit &c., *Auctor ſuam ſententiam confirmat. Cap. 7. diluit objectionem ex S.* Aug. *t.* 2. *nov. edit. epiſt.* 178. *ad* Dardan. *Et cap.* 8. *ſatisfacit aliis Patribus & Doctoribus.*

* *In Arch. cap.* 8. *n.* 17.

[*a*] *S.* Antonin. 3. *p. t.* 14. *c.* 15. §. 1. *S.* Thomas *in* 4. *diſt.* 6. *art.* 1. *q.* 6. *ad* 3.

curſu temporis & concertatione magìs, magìſque clareſcunt.

9. Quæres, utrùm validè Baptiſmum ſuſcipiat Puer ſecundinis involutus? Affirmant multi, quà veteres, quà recentiores Theologi, [*a*] qui membranas has tamquàm ipſius Infantuli partes agnoſcunt: Cum eodem enim connectuntur, imò continuantur; cum eo vegetant, ejus arterias venaſque continent, & ad ipſius vitam ſanguiniſque tranſmutationem atque circuitum neceſſariæ demonſtrantur. Quocircà vaſa umbilicalia, placenta, & ſecundinæ unum quid cum Fœtu conſtituunt; maximè, quia eorum adauctio & motus non à Matre, ùt priſci Medici ſentiebant, ſed ab Infantis anima dependet. Baptiſmum tamen ſub conditione tribuendum, admonet *Roncaglia*, [*b*] propter multorum etiam Theologorum diſſenſum. Attamen quæſtio pro caſu præſenti, in quo non de Fœtibus minimis,* ſed de maturis, & nativitati proximis agitur, eſt purè ſpeculativa, & ad praxim nullius penè momenti: Etenim, ſi ſupponimus Infantem jam natum, non video, quarè ſub conditione

[*a*] Sylveſt. V. *Bapt.* 4. *q.* 1. Vaſquez *in* 3. *part.* 2. *diſp.* 145. *c.* 4. *n.* 31. Diana *tom.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 76. Caſtropal. *q.* 4. *tract.* 19. *pun.* 4. *n.* 8.

[*b*] Roncaglia *t.* 2. *tract.* 17. *de Bapt. c.* 4. *q.* 4. *n.* 1.

* *De iis actum eſt ſuprà l.* 1. *c.* 8.

baptizare debeamus membranis involutum, & non potiùs, his antè diruptis, abſolutè. Si tamen adhuc in ventre manet, apertum eſt autem ſuperius matricis orificium; & tunc vel ipſe Puer, ùt ſuprà dictum eſt, jam ſecundinas dilaceravit, vel facilè eas dilacerabit Obſtetrix. Conditionato itaque Baptiſmate non opus erit, niſì cùm, aperto jam utero, membranæ diſcindi non poſſent, & periculum inſtaret, ne Infans intereà moreretur: Quem caſum, cùm non niſì ſemel *Bergomi* eveniſſe noverimus, [*a*] rariſſimum fore arbitramur.

CAPUT VI. *

De Monſtris Baptizandis.

1. DE nonnatis in partu difficili adjuvandis agentes, oportet, ut aliqua, ſaltem breviter, de monſtris addamus: Ea enim non tantùm in abortu, verùm etiam in Partûs difficultate frequentiùs prodire conſpiciuntur; cùm ipſa ſæpe abortuum, & partuum deſperatorum, & mortis Gravidarum cauſæ cenſeantur.

[*a*] Bartholin. *apud* Bonet. *Medic. ſept. t.* 2. *l.* 4. *ſect.* 7. *obſerv.* 30.
* *In Archet. c.* 9.

2. Monſtra prolixè *Paræus*, *Licetus*, *Palfinus*, *Tulpius*, aliique deſcripſerunt. Plures autem ſunt illorum ſpecies. Alia ſunt bruta, etſi à muliere orta; alia ſemihomines, & ſemibruta; alia homines, at membris aliquibus redundantibus, vel deficientibus, vel deformibus turpia, v. g. caudati, auriti, elingues, aſthomi, brachiſtomi, hermaphroditi, monoculi, ſinè ſexu, vel anu; alia duplicia, ex pluribus nempe Fœtibus inter ſe unitis coagmentata.

3. Diverſæ quòque ſunt cauſæ monſtrorum. Et primò, virilis ſeminis pravitas. Secundò, Embryonis in ovo fœmineo, naturâ ludente, inſolita conformatio. Tertiò, mulierum phantaſia tenellum Embryonem immutans. Quartò, uterus ipſe, qui cùm non bene diſtenderetur, illius partes confudit & implicavit, ne ritè germinarent. Quintò, aliorum animalium ovula, fortè in mulieris matricem pervenientia. Sextò, varia molarum, vel corporum polypoſorum in utero configuratio. Septimò, inordinati concubitus, & nimia conjugum luxuria, ex quibus monſtra certis in regionibus frequentiora naſci creduntur. Octavò, demùm Divina Miracula.

4. Non vacat omnia expendere: Satis erit, duas tantummodò quæſtiones extricare, ad Baptiſmum pertinentes. Prima eſt, quandonam monſtrum reputari debeat animâ rationali informatum, ut illud legitimè Baptizemus? Altera, quandonam anima ſit una,

vel duplex, ut unum, vel plura Baptiſmata conferamus? In utriuſque, ſcilicet quæſtionis, caſibus, ex *Ritualis* doctrina, Baptiſmo vel abſoluto, vel conditionato juxta rei certitudinem, vel incertitudinem utentes.

5. Et quod ad primum attinet; pro regula ſtatuimus, id, quod ex utero muliebri, & ex ovulo humano generatum oritur, ubi ſufficiens ratio contrarium non ſuadeat, animâ rationali præditum, eſſe præſumendum: Mandavit enim Deus ab initio, plantas ipſas & arbores, unamquamque juxta ſuum genus, fructum ſementemque producere. Nihilominùs impoſſibile non eſt, bruta in mulieris utero interdum germinari: Etenim poterit alterius animalis ovulum, cum cibis ingeſtum, illius corpus intrare; quod, ſi fortè non corruptum, neque alteratum, ſed motu ſanguinis ad inferiora propulſum in matricem deſcenderit, poterit ibi, tamquàm in loco ſatìs idoneo, quandoque ſaltem germinare; præſertim, cùm in ipſis marium viſceribus aliquando ſerpentes, aliaque animalia procreentur. Si igitur ex muliere naſcatur animal, quod brutum eſſe deprehendatur, de Baptiſmo, cujus eſt planè incapax, cogitare non oportebit. * Quid tamen, ſi, quod naſcitur, ex

* Dinouart, Collet, *aliique contrarium ſuſtinent, dicentes, quemcumque ex muliere Fœtum, quantumvìs omni formâ humana deſtitutum, eſſe ſub conditione baptizandum.*

parte homo, ex parte brutum videatur, maximè, ſi ex copula cum beſtiis originem ducit? In his caſibus, ubi monſtrum caput habeat humanum, & in ejus corporis idea conformatio humana prævaleat, ſaltem ſub conditione, *ſi es homo*, baptizabitur: Homo enim videtur eſſe, atque ab *Adamo* ex parte, media concupiſcentiâ carnali, deſcendens.

6. Difficilior videtur caſus, in quo Mater bellua ex viro concipiat: Cùm enim humani Embryones ex mulieris ovo, à ſemine virili agitato, oriantur, nequaquàm elucet, quomodò ex belluinis ovis homunculi emergere umquam poſſint. Attamen eruditiſſimi Auctores teſtantur, & id aliquando eveniſſe. [*a*] Quò verò ad Baptiſmum, idem eſto, ac in caſu præcedenti, judicium: Scilicet, ſi caput eſt humanum, & in corpore humana forma prævaleat, adjecta conditione, tribuetur.

7. Cæterùm, ſi monſtrum biforme naſcitur ex muliere, per virile ſemen genitum fuiſſe, præſumitur. In eo autem ſi caput humanum, reliqua verò membra ſint belluina (quod pluries eveniſſe, *Licetus* eſt Auctor) probabiliùs quidem creditur, animam ineſſe rationalem; attamen, cùm humana forma reſpectu totius corporis non certò prævalêre videatur, Baptiſmus ſub conditione miniſtrabitur. [*b*] Idem dicendum, ſi viceversà cor-

[*a*] Paræus *l.* 25. *c.* 3.
[*b*] Ritual. Rom. *tit. de Bapt. Parvul.*

pus eſt humanum, caput verò belluinum, ùt in Cynocephalis, [*a*] id eſt, capite canino formatis, qui, eodem *Liceto* perhibente, [*b*] multoties viſi: Fortaſſis enim interna cerebri textura humanæ ſimilis erit, & animæ rationalis functionibus accommodata.

8. Hæc tamen ad marinos homines, ſeu Tritones, atque Sirenes, quamvìs hominibus ſupernè ſimillimos, non extendimus: Baptiſmi enim capaces non ſunt; utpòte non *Adæ* filii, imò nec homines. Quòd ſi cum hominibus coirent (nam extra aquas dicuntur aliquamdiu in vivis perduraſſe) & ex iis animal, formam ex parte humanam oſtendens, naſceretur, Baptiſmus conditionatus omitti non debet.

9. Narrant quàm plurimi, Pueros fœdiſſimos ex muliere ſuccuba, & dœmone incubo, medio tamen virili ſemine, aliunde ſcilicet allato, progenitos; quod quidem rectæ Philoſophiæ nequaquàm repugnat. Alii hæc facta reputant commentitia, vel ad exempla reſpondent, mulieres illas, dœmonibus quidem incubis aſſuetas, ex alia tamen copula cum viro concepiſſe. Quidquid ſit, ſi Fœtus eſt humanus, quamquàm adeò monſtroſus, Baptiſmo fraudandus non erit; ac multò magìs, ſi non ope dœmonis, ſed ex naturali cum viro congreſſu ortum fuiſſe credamus.

[*a*] Clericat. *de Bapt. deciſ.* 46. *dub.* 5. *Vide etiam deciſ.* 51. *dub.* 20. *n.* 5.
[*b*] Licet. *de Monſt. l.* 2. *c.* 28.

10. Monſtrum, ubi humana ſit ipſius idea; quamvìs membra habeat maximè turpia, etiamſi diabolicam figuram referat; item ſi aliquibus partibus careat, dummodò non deſit caput, ſinè dubitatione baptizetur: Apparet enim, certò natum ex ovo muliebri, à virili ſemine fœcundato.

11. Acephala monſtra dicuntur, quæ capite ſunt manca; qualia nonnumquam dari, oſtendit *Licetus*, [*a*] aliique. Hæc, quamvìs reliqua humana membra poſſideant, non abſolutè baptizantur, cùm deſit caput, prima nimirùm ſedes animæ rationalis; at non denegatur illis Baptismus conditionatus: Res enim eſt dubia: [*b*] Nam fortè internam aliquam habent corpuſculi partem, quæ cerebri vice fungatur; præterquàm quòd poterit fortè rationalis anima in corde principatum, ſi non ad ratiocinium, ad vitalia tamen munia, motumque ſyſtolicum & diaſtolicum promovendum exercêre. In Acephalis non computantur, quæ caput habent, quamquàm ſinè oculis & naribus, levigatum & planum, quale fuit à D. *Franciſco Paulano* Miraculo reformatum. [*c*] Celeberrimum inter verè Acephala eſt monſtrum *Bononienſe*, quod adhuc viſitur, humanum quidem; at ſinè capite, ſinè thorace, ſinè corde, ſinè pulmonibus, ſanguiferiſque

[*a*] Licet. *ibid. c.* 20. Paræus *l.* 23. *c.* 7.
[*b*] Cleric. *de Bapt. deciſ.* 51. *dub.* 20. *n.* 5.
[*c*] Perrimezzi *Vita S.* Franc. *l.* 2. *c.* 2.

vaſis majoribus, imò & nonnullis aliis partibus, à *Vallisnerio*, *Bianchio*, & aliis memoratum, quod vivum ad nonum uſque menſem pervenerat. [a] Hujuſmodi quòque, ſi viva egrediantur, baptizanda erunt, præmiſſa conditione; cùm ex idea corporis ad humanam ſpeciem clarè pertineant, quamvìs, quomodò vivant, neſciamus.

12. Si verò, quod naſcitur, omni formâ deficiat, Baptiſmum non tribuemus: Mola enim, vel falſum germen, vel polypus, non Fœtus erit. Diſſecandæ tamen, ùt ſuprà monuimus, maſſæ illæ carneæ, ut appareat, num fortè in ſe ipſis Fœtum contineant.

13. Sed ad principalem alteram quæſtionem deſcendamus: Utrùm ſcilicet anima ſit una, vel plures? Hìc in memoriam revocandum eſt, quod alibi diximus; nimirùm, ubi duo ovula maturitatem ſimul fuerint aſſecuta, utrumque eodem tempore à virili ſemine fœcundari, & gemellos naſci. Quòd ſi ovulis his tenuiſſimæ ſecundinulæ caſu rumpantur, Embryones, quamvìs uterque propriam animam fortè priùs acceperit, viciniores inter ſe fiunt, & quandoque ab uteri preſſione conglutinantur, atque invicem inſeparabiliter concreſcunt. Id etiam accidere poteſt in Fœtibus, quorum alter ſuperfœtatione ſit genitus. At majus eſt hujus mali periculum, ſi duo veri

[a] Bianch. *de Nat. Generat. p.* 245.

gemelli ſub eiſdem membranulis germinent: Eo enim caſu de facili monſtra duplicia oriuntur.

14. Si ergo monſtrum duo habet corpora, quamvìs unita, quorum unumquodque propriis gaudeat membris, qualia ſanè apud *Paræum* obſervare licebit, duplici Baptiſmo, eoque diſtincto, donatur, [*a*] cùm certè duo ſint homines, ac duæ ſimiliter animæ; nisì imminens mortis periculum, dum utrumque lavamus, unicam formam adhibere nos cogat, dicendo: *Ego vos baptizo* &c.

15. Aliquando in monſtro duo capita, duoque pectora conſpiciuntur, etſi cætera membra non ſint duplicata: Et hìc tamen duplex adminiſtratur Baptiſmus; [*b*] cùm ex *Rituali Romano* ambigi non poſſit, duos eſſe homines, principalibus membris inſtructos.

16. Ubi in uno corpore duplex eſt caput, probabiliùs quidem cenſetur, duos eſſe homines; verùm, cùm inter Philoſophos de hoc non conveniat, unum ex capitibus abſolutè, alterum verò cum conditione, *ſi es alius homo*, baptizatur. Quòd ſi duo illa capita eſſent inæqualia, principalius abſolutè; alterum, adjecta conditione, luſtrabitur. [*c*]

17. Si

[*a*] Ritual. Rom. *&* *S.* Carol. *Inſtr. pro Bapt.*

[*b*] *S.* Carol. *ibidem.*

[*c*] Clericat. *de Bapt. deciſ.* 51. *dub.* 9. *n.* 6. *&* *dub.* 20. *n.* 5.

17. Si ſub uno capite plura ſint pectora, vel etiam corpora, unus eſſe videtur homo, ùt Divus *Carolus* docet. [*a*] At, cùm etiam Acephali vivi aliquando reperti ſint, ejus opinio dubitationem patitur. Igitur, ùt plerique alii Theologi ſentiunt, baptizandum eſt primò abſolutè caput; deinde ſub conditione pectus illud, quod capiti non correſpondet, quodque fortaſſè poterit ad alterum hominem pertinêre. [*b*] Idem dicendum de Polycephalis, ſeu plùs quàm duo capita habentibus. [*c*] Hujuſmodi monſtrum cum ſeptem capitibus, totidemque brachiis *Novaræ* natum A. 1587., aliudque ſimile *Pordenone* apud *Forum Julium* A. 1625., dedêre *Schottus* & *Aldovrandus*. [*d*]

18. Atque hæc de Baptiſmate monſtrorum ſummatim dicta ſint. Id tamen moneant Parochi, monſtra non occidenda, ſed Parochis ipſis accerſitis oſtendenda, ut ii de Baptiſmo adminiſtrando decernant; &, ſi opus fuerit, peritos, imò etiam, ſi tempus fortè ſuppetat, Epiſcopum conſulant. Ubi autem illa rationali animâ informata credantur, neque poſt ipſum

[*a*] *S.* Carol. *in Inſtr. pro Bapt.*

[*b*] Clericat. *de Bapt. deciſ.* 51. *dub.* 20. *n.* 5. Roncaglia *de Bapt. c.* 4. *cum* Bonacina *& aliis.*

[*c*] *Ex* Gobat. *de Bapt. n.* 276. *&* Cleric. *deciſ.* 47. *dub.* 9. *n.* 6.

[*d*] Schott. *in Phyſ. Cur. c.* 5. §. 1., 2., *&* 3.

Baptiſmum interimenda erunt; ſed, ſi vitalia appareant, ùt nani, gibboſi, ac ſimiles, ea Parochi educari jubebunt: Si verò omnino turpia viſu, & prorsùs horrifica, quæ quidem vitalia eſſe non ſolent, ad ſummum, jam baptizata, de ſe mori ſinantur, cùm ea poſitivè perimere nequaquàm liceat. Atque ea ratio fuit, cur in novo *Siculi* Regni ſtatuto [*a*] expreſsè de monſtris non occidendis, ſed Parocho præſentandis, miſericordi ac ſalutari providentiâ ſancitum ſit.

CAPUT VII.

Naſcentes Pueros frequenter mortuorum ſpecie apparêre, licèt reverà mortui non ſint.

1. ETſi quàm plurima huc uſque pro æterna Infantulorum ſalute dixerimus, neſcio, utrùm aliquid majoris momenti adduci poterit, quàm quod præſenti Capitulo monituri ſumus; eos nimirùm, in partu præſertim difficili naſcentes, planè defunctos interdum vidêri, & aliquando diutiùs, cùm tamen reipſâ vivant, nec niſì continuatis auxiliis ad ſe redire. Ita Facultas Medica *Wittember-*

[*a*] *Vid. in Append. Monum.* 3. *n.* 13.

genſis, [a] ita *Bohnius*, ita *Bruhierius*, ita *Deventerius*, ita demùm innumerabilibus adacti experimentis Obſtetrices omnes, medici, atque Chirurgi, qui de partu ſcripſerunt. Juvabit hìc aliqua ex *Bruhierio* collecta exempla ſummatim attingere. Is tomo primo Infantulum habet, qui nullum vitæ ſignum præbuerat, quamvìs tres à nativitate horas multa in eo excitando pertentata fuiſſent experimenta, & nihilominùs deinde recuperatus eſt. Secundo tomo ſeptem alios recenſet: His quatuor addit in ſupplemento, & alibi plures.

2. At ipſe nonnulla hujuſmodi facta, nequaquàm contemnenda, teſtabor. *Panormi*, non multis abhinc annis Puerulus cùm ortus eſſet, viſus eſt omnino mortuus; at *Paulus Puccius*, Presbyter & Medicus arte magiſtra, de hujuſmodi mortis veritate nihilominùs dubitans, ipſum ſub conditione baptizavit: Et ecce! aqua frigida Sacræ Lotionis aſperſa, eumdem continuò revocavit ad vitam.

Aliæ, Diœceſis *Cephaledenſis* oppido, *Margarita de Michaële*, accelerato ex terrore partu, ac doloribus per biduum productis, 16. Cal. Octobris 1756. Infantem peperit. Is aliquas habebat corpuſculi partes planè lucidas; pedes verò atque crura excoriata: Imò ubicumque ipſius cutis attingeretur, dehiſ-

[a] In Conſult. *ſup. Proceſſ. apud* Bohnium *de Relat. diſſ.* 1. Bruhier. *t.* 2. *c.* 4.

cebat, & à carne ſeparabatur. Cùm autem nullum intereà vitæ argumentum ſuppeditaret, mortuus Obſtetrici non minùs, quàm adſtantibus creditus eſt. Verùm, quia *Stephanus Berardi* Parochus, me inſinuante, Obſtetrices anteà permonuerat, ne Parvulos naſcentes, quamquàm in ſpeciem defunctos, negligerent, ſed adjuvare ſtuderent; Parochum accerſivit. Accurrens ille Domeſticorum animos erexit, & ſiniſtram Parvuli papillam exugi præcepit. Ad hoc ille colorem, pro majori corporis parte album, in obſcurum & nigreſcentem convertit; deinde in balneum calidum depoſitus, brachia diſtendere cœpit, ac motibus indicare præſentis animæ vim. Parochus igitur illum citò baptizat, & umbilicalem funiculum, adhuc ventri adhærentem, torrêri jubet: Quo facto, Infantulus vitæ munia recuperavit. In eodem *Aliæ* oppido *Nuntia Salerno* 7. Cal. Maji A. 1757. tergeminos enixa eſt. Primum ex his, atque ſecundum valentes ac vegetos; tertium verò duobus quidem dentibus in ſuperiori maxilla, totidemque aliis in inferiori præmaturè inſtructum, ſed macrum ac lividum. Eum Obſtetrix diligentiſſimè perſcrutata, omni pulſatione motuque, ac omnibus vitæ indiciis deſtitutum reperit: Proindè jam anteà materno in ventre demortuum, & Baptiſmatis incapacem judicavit. Cùm tamen accurati Parochi objurgationes pertimeſceret, poſt horam ferè dimidiam rem illi denunciari

mandavit. Venit ille, tentataque Parvuli jam gelidi arteriâ, pulſum in ea, quamvìs debilem, redeuntem tamen adinvenit; cùmque aliud non haberet ad manus, corpuſculum aquâ frigida inſpergit. Exinde Parvulus os & oculos aperire, artubuſque movêri, ac paulatim convaleſcere viſus: Deinde in Eccleſia baptizatus 12. Calendas Maji, Fraterculis, etſi vividi exorti eſſent, jam antè mortuis, defunctus eſt.

3. *Neapoli* 3. Nonas Maji 1755. Infantulum, à moriente Matre manu chirurgica extractum, cùm per omnia exanimis videretur, nudum in ſtabulum Domeſtici projecerant: Medici enim, Sacerdotes, Obſtetriceſque duos ante dies vitâ ſpoliatum fuiſſe, judicaverant. At eum *Cajetani Bonanni*, Equitis *Hieroſolymitani*, quem nominaſſe laudaſſe eſt, eximia charitas ab *Euſtachio Staſutio*, de animarum ſalute bene merito, mihique amiciſſimo, conquiri, & iterùm examinari curavit. *Staſutius* in ejus corde duas vel tres tantùm pulſationes obſervavit, corde poſt eas penitùs quieſcente. Ipſum igitur baptizavit; ſed ſub conditione, veritus, ne fortè poſt ultimam pulſationem Infantulus animam exhalaſſet. At ejus vitæ, dum baptizaretur, duratio non ita multò pòſt evidenter eluxit: Nam ex ipſius fonte pulſatili breviſſima oſcillatio emerſit, quæ tamen poſt pauciſſimos ictus diſparuit, numquam ampliùs reditura.

Tria hìc poſſem ſubjungere exempla *Panormitana*, duorum ſcilicet Puerorum in ſtabulo, alterius verò alio in loco projectorum: Sed, cùm præcedenti ſint valde ſimilia, quartum, ſanè relatu dignius, expromam.

4. *Agrigenti*, *Benedicta Ingrao*, Villica ex Parochia Cathedralis Eccleſiæ, 14. Cal. Aprilis 1757. temporanei Partûs dolores per horas fermè 21. toleraverat; ac ſolitæ jam aquæ manaverant, cùm tertia *Italici* horologii horâ ſiniſtrum brachium Infantulus emiſit. Obſtetrix illud in uterum retrudere conata, cùm nihil conſequeretur, & ex hoc ipſo difficultatem partûs conjiceret, ac ex motu manûs & digitorum, ex calore, ſenſu, ac pulſatione arteriæ illius vitam apertè cognoſceret, ipſum baptizavit. Reliquum exinde noctis, at fruſtrà, in dirigendo partu, etſi juvenis & robuſta, conſumpſit: Nam Pueri brachium in uterum reponere nequaquàm valuit. Porrò circa horam nonam, cùm Parturiens rigoribus, vomitu, contorſionibuſque ſæviſſimè divexaretur; brachium verò Parvuli pulſationem, ſenſum, calorem, & motum amiſiſſet, imò gelidum ac tumidum effectum eſſet: Puerum quidem jam penitùs defunctum; Puerperam in vehementi mortis diſcrimine conſtitutam cenſuit. Igitur eam ultimis Eccleſiæ Sacramentis muniri juſſit: Quod ſummo Dominicæ Diëi manè factum eſt. Deinde, pro violenta Fœtûs extractione, Chirurgum *An-*

toninum Riccium advocari mandavit. Is, qui artem ſuam in quindecim, aut ſexdecim hujuſmodi extractionibus inſigni civitati probaverat, horâ 15. præfatæ diëi venit, & brachii retruſionem iterùm, iterùmque tentavit; at ſemper incaſsùm: Præſertim viis jam alteratis, & aquis, ad faciliorem reddendum partum deſtinatis, multò anteà delapſis. Brachium intereà ipſum obſervavit gelidum, ac omni ſenſu, motu, pulſatione privatum: Quocircà & ipſe mortuum judicavit Infantem. Nihilominùs, quo ſitum illius, & latentem fortè vitam diligentiùs exploraret, manum propriam, ſumma tamen cum difficultate, intromiſit, eamque retulit mechonio conſpurcatam: Ac propterea de Pueri morte judicium fidentiùs confirmavit. Mater intereà, vomitibus, rigoribus, aliiſque ſymptomatibus adauctis, ad interitum properabat. Igitur Chirurgus ad violentam Parvuli extractionem devenire decrevit: Ac primò, horâ 16. ſiniſtrum illius brachium ad ſcapulam uſque præcidit; & tandem aliquando, poſt duas contentionis horas, licèt ægerrimè, Infantulum extraxit. Egreſſum omnes, cùm nullum in eo motum vidiſſent, certiſſimè defunctum putavêre, quamquàm ex materno uteri calore adhuc tepidum; & in cubiculi angulo ſepoſitum dereliquerunt. Chirurgus in ea domo per dimidiam horam Puerperam, ùt fit, ſolaturus permanſerat: Sed horâ 18. cum dimidia, dum

diſceſſum indè pararet, caſu circumſpicit, ac motum in ſcapulis jacentis Parvuli cernit. Quapropter vivum intelligens, pannis calefactis illicò fovet. Exinde apertè ille reſpirare cœpit. Igitur à Chirurgo iterùm ſub conditione baptizatus eſt, ac vulnere curato, adeò paulò pòſt ſe vividum & florentem exhibuit, ut modico temporis intervallo, nimirùm ipſius diëi horâ 20., eum ad Eccleſiam pro Cæremoniarum ſuppletione deduxerint. Deinde ſenſim langueſcens, ad horam duodecimam feriæ tertiæ ſequentis æternùm victurus occubuit; eodem die cum pompa, & populi acclamatione ſepultus. Ex quibus conſtat, Parvulum iſtum ſub verè demortui veſte per horas fermè novem cum dimidia perſtitiſſe; nimirùm ab hora nona Dominicæ, uſque ad decimam octavam ejuſdem cum dimidia, quamvìs horâ 16. brachio ipſi truculenter amputato, quod illi mortem creare, vel ſaltem accelerare debuerat; nec nisì poſt quadrageſimam ſecundam ab extractione horam obiiſſe. Quæ omnia *Petrus Antonius Cicero*, Cathedralis Eccleſiæ *Agrigentinæ* Canonicus & Parochus (Puerperâ, Obſtetrice, Chirurgo, atque Presbytero adjutore ſuo, quàm diligentiſſimè ac minutiſſimè, plurieſque examinatis) mihi de ſcripto vehementer mirabundus communicavit.

5. Conſonat autem his quotidiana Obſtetricum, præſertim diligentiorum, experien-

tia, & non improbabile teſtimonium. Plures enim ex iſtis mihi ſunt faſſæ, Infantes, qui primo intuitu veluti exanimes prodeunt, ac deinde ſive naturæ ſolius beneficio, ſive adjumentis externis, quamquàm leviter, ac veluti ſuperficie tenùs ferè ſemper adhibitis, ad ſe revertuntur, ſi putrefactos à computo excipias, majori eſſe numero præ iis, qui nequaquàm ampliùs ad uſuram vitæ reſurgunt. Præthereà totum hoc Opus conſimilibus undequàque ſcatet hiſtoriis, quæ hallucinationis facilitatem in hac materia Lectorum prudentiæ comprobabunt. [*a*]

6. Et quidem communia & regularia mortis indicia ſunt privatio motûs, reſpirationis, & ſensûs. Hæc autem non rarò in apoplexia, lethargo, catalepſi, extaſi naturali, ſimilibuſque decepêre; [*b*] præſertim verò in ſyncope, ſeu deliquio. Hoc, ſi perfectum ſit & validiſſimum, *Aſphyxiam* appellant Medici. Porrò, aſphyxia nihil eſt aliud, quàm ceſſatio motûs in corde, ex qua ſequitur ceſſatio motûs arteriarum & reſpirationis: Pallet proinde vultus ad cadaveris formam; calor præthereà fugit, ſubintrat frigus, & in corpore univerſo, perfectè quieſcente, mortis imago depingitur. Cæterùm aſphyxiam etiam cum vita conſiſtere poſſe, cum innumeris aliis noſtri

[*a*] *Libr.* 1. *c.* 6. *n.* 5. *&* 6. *& l.* 2. *c.* 3. *n.* 8. *& c.* 7. *n.* 3. *& alibi.*

[*b*] *Vide ſuprà l.* 2. *c.* 2. *à n.* 13.

ſæculi Medicis docent *Boerhavius* & *Hoffmannus*; [*a*] idque non ſolùm *Harvæi* & *Guarinonii* experimenta, ſed ultima etiam ab *Hallerio* facta confirmant. [*b*] *

CAPUT VIII.*

Parvulos naſcentes Aſphyxiâ crebrò corripi ex defatigatione in naſcendo, quocumque modo naſcantur; eoſque in Aſphyxia vitam præ natis faciliùs retinêre.

1. ASphyxia quidem, ſeu perfectiſſima ſyncope nequaquàm rara credenda eſt in adultis, quamquàm robuſta eorum conſtitutio validiùs aëris tempeſtatibus morbiſque reſiſtat. At verò in Infantibus, dum in lucem progrediuntur, eſt maximè obvia. Sanè notat *Ettmullerus*, ſyncopen ex diſſipatione, vel concentratione ſpirituum oriri, & eò faciliùs hominem in ipſam delabi, quò flaccidioris, rarioris, ac delicatioris erit ille tex-

[*a*] Boerhav. *Phyſiol. n.* 42. *ubi* Haller. *fol.* 54. Hoffman. *Medic. Rat. l.* 1. *ſect.* 1. *c.* 1.
[*b*] Hall. *de Irrit. & ſenſib. Part. p.* 2.
* C. 11. *in Arch. probat Auctor à ratione & experientia, vitam ſinè reſpiratione, & ſanguinis circulatione, ſaltem apparenti, quandoque ſubſiſtere.*
* *In Archet. cap.* 12.

ræ; vel quò ſpiritus habebit mobiliores, leòque magìs diſſipabiles. Porrò ſicutì nemo nerioris texturæ, ſpiritibuſque agilioribus ræ Pueris naſcentibus dici poteſt; ita diffiile eſt, majorem defatigationem mente conipere præ illa, quæ ipſos labefactare ſolet, ùm in lucem prodeunt. Quocircà quæ cauſæ adultis, non nisì fortè lipothymiam, ſeu inorem ſyncopen inducerent, non difficuler in naſcentibus aſphyxiam generabunt.

2. Duæ ſunt graviores luctæ, quas natura ogitur ſuſtinêre, mortis nimirùm, & natiitatis: In natis quidem, ne vitâ cadant; in onnatis, ut oriantur, vita liberiore fruituri. Certè, nativitas eſt ſuprema & præcipua, imò unica functio nonnatorum, in qua omnes orum vires quodammodò exhauriri neceſſe ſt: Quarè aſphyxiæ paroxiſmus locum ſibi indicare valet in omnibus naſcendi modis.

3. Sex autem numerantur modi, quibus nfantes oriri poſſunt: Nimirùm primò, per bortum: Secundò, per partum difficilem, ſed aturalem: Tertiò, per extractionem chiruricam, ſive manu, ſive inſtrumento aliquo actam: Quartò, per viventis Matris *Cæſaream* ſectionem: Quintò, per ſectionem ſimiem, ſed Matris defunctæ: Sextò, per partum aturalem ac facilem.

4. Igitur ut ab abortu exordiamur; quis on intelliget, hanc nativitatem eſſe præmauram ac violentam, ac in ingenti illo cor-

poris tumultu, miſero Fœtui neceſſariò maximam ſpirituum ſubeundam eſſe jacturam? Recolite, quæ ſuprà de Fœtu illo quadragenario diximus, [a] quem Medicus omnino mortuum, ùt apparebat, reputans diſſecuit, & ritmico motu cordis præditum invenit, ac baptizavit. Idcircò, hìc repetendum cenſeo, quod alibi cum *Florentinio* de abortivis animadverti; nimirùm, quò imperfectiores iidem ſunt, eò diutiùs quandoque in his deliquiis vitam retinêre, idque ex rationibus & experimentis tum *Guarinonii*, tum *Harvæi*; qui addit, illos nunc omni motu carentes vidêri prorsùs extinctos; mox verò cum motu vitales functiones repetere: Quod etiam cum experimentis ab *Hallerio* nuperrimè vulgatis planè concordat.

5. Si verò partus, quamvìs naturalis, difficilis tamen extiterit, accidet interdum, ut Infans in oriendi conatibus mechonium totum dimittat; & hæc ipſa evacuatio ad inducendum deliquium, licèt ſola, ſufficiet: Id enim ex *Ettmulleri* doctrina, generale eſt in dejectionibus copioſis.

6. Verùm, etſi non omnes parvuli mechonio ante ortum exonerentur, evidens tamen eſt, omnes, propter immanem defatigationem ex partu difficili, parvo negotio, ùt habet *Stephanus*, [b] in perniciosiſſimam

[a] *L.* I. *c.* 6. *n.* 6.
[b] Steph. *de Partu difficil. l.* 3. *c.* I.

yncopen labi poſſe, & exanimes ſe oſten-
lere: Ac multò magìs, ubi tanta fuerit dif-
ficultas, ut ad operationem chirurgicam, ſive
nanu, ſive inſtrumento, ſive etiam Matris
riventis ſectione faciendam, confugere opor-
uerit; quod ex propriis experimentis & *Hor-
tius*, & *Schenchius* expreſsè monuêre.

7. Quòdſi de Partu *Cæſareo* Matris de-
unctæ ſermo ſit, quis ignoraverit, eâ mo-
ente, deficere illi maternorum ſpirituum ad-
imentum? Cùm igitur ipſe, aliquatenùs ſal-
em, Prægnantis morbo debilitatus meritò
pponatur, facilè delabetur in ſyncopen. Id
dmonitum legitur tum in Edicto perpetuo
roto-medici *Siculi* de Partu *Cæſareo*; tum
n Edicto *Pactenſis* Epiſcopi, de eadem quò-
ue materia ſtatuentis. *

8. Quid verò dicendum, ſi Puer natu-
ali ac facili partu egrediatur? Prima facie
idetur, eum, ubi mortuus appareat, pro
erè mortuo judicandum; ſed contrà: Nam
o caſu multò magìs, quàm aliàs, cum fun-
amento ſperandum erit, illum reipsà vivere.

9. Et profectò, præterquàm quòd aliquan-
o, etiam in partu facili putato, Infans naſ-
endi in impetu mechonium dejicit, quod
ummi laboris indicium eſt; conſiderandum
t etiam, puerperii actionem magìs à Filio-
, quàm à Matre pendêre. Et quidem Par-

* *In Append. Archet. Monum.* 5. & 10.

vulus eſt, qui juſta magnitudine adauctus, & perfectis jam reſpirationis inſtrumentis, materni carceris anguſtiâ premitur, & aërem quærit liberiorem: Ille eſt, qui copioſiori indiget alimento: Ille tandem eſt, qui à mechonio, inter ejus viſcera congeſto, ſolicitatus, ad egreſſum feſtinat; quàpropter januam vi ſibi aperit, & effræni ſe jactans impetu ſecundinas dilacerat, viam ſibi parat, & foràs erumpit: Unde neceſſariò ſequitur, eum uſque ad tempus, quo poſtremos edidit conatus, fuiſſe in vivis. Igitur ſi paulò pòſt in ortu apparet exanimis, veroſimillimum quòque eſt, ejus labefactationem à ſyncope, non à morte provenire: Cùm enim non fiat ab extremo ad extremum tranſitus abſque medio; credendum eſt, Pueros è vita ad mortem non traduci ſinè aliquo ſtatu intermedio perfecti deliquii, de utraque nimirùm participante.

10. Neque objicias, facilem partum non debuiſſe tam gravem ſyncopen inferre naſcenti: Nam, cùm in quibuſcumque puerperiis, etiamſi particulares Matris circumſtantiæ illa reddant faciliora, Fœtus laborent; juxta varias eorum diſpoſitiones, poterit labor in ſe minor Infantem omnino ſpiritibus depauperare, & effectum adeò funeſtum poſt ſe trahere, qui fortaſſe in aliis à conatu valde majori non traheretur. Prætereà & alia ſubeſt ratio pro partu regulari: In hoc enim Infans,

dum lucis oſtia pulſat, prono capite in exitum nititur, ejuſque cranium, cæteroquì molle, à viarum anguſtia ita interdum initio premitur, ut, quamquàm partus è facilioribus exiſtimetur, tumido, & veluti contuſo capite nihilominùs oriatur. Preſſo capite, comprimi ſimul poteſt nervorum paris octavi, ſeu vagi truncus, qui juxta ſinus laterales duræ matris egrediens, & œſophago adhærens, per collum & thoracem ramulos ſuos ad laryngem & pharyngem, & ad pulmones & cor, cæteraque majoris usûs organa diſtribuit, quæ conſequenter debita ſpirituum, ſeu ſucci nervei irradiatione fraudantur; et ecce! aſphyxiæ paroxiſmus. *

11. * Igitur præſumendum eſt, Infantem, qui naſcendo ſub ſpecie mortui egreditur, ſi à putrefactione, ejuſque principio comparet immunis, & nullo valde lethali vulnere ſaucius; ſique nullum aliud indubitabile mortis ſignum intercedat; præſumendum eſt, inquam, potiùs eſſe profundiori deliquio ſeu ſyncope, ex naſcendi anxietate & contentione abſorptum, quàm verè defunctum.

12. Et profectò poſſumus vel à cauſis repentinis, vel à morbis regularibus vitâ ſpoliari: At Infantes, dum in utero latent, huic ſecundæ malorum ſpeciëi, quæ ſcilicet ab

* *In Archet. c.* 13. *ſpeciales exponuntur cauſæ, ex quibus Parvuli nonnati magìs, quàm nati, aſphyxiæ ſubjiciuntur.*

* *In Arch. c.* 14.

intrinſeco manant, non admodùm obnoxii reputantur; maximè, ſi perfectionem adepti, jam partui ſunt maturi: Nam, ſi cauſa fuerit ipſis intrinſeca, uſque ad nativitatis tempora non pervenient; ſed per abortum multò priùs exibunt, utì quotidiè in conceptionibus vitioſis, & prava ſolidorum & liquidorum Fœtûs conſtitutione videmus.

13. At, ſi Parvulus jam à natura corroboratus, uſque ad puerperii diem creverat, neutiquàm timendum eſt, eum ab intrinſeco lethalem ægritudinem contraxiſſe, ac talem ægritudinem, quæ pari paſſu cum graviditate ſemper inceſſerit; ita ut & iſta, infirmo nativitatem, & illa, mortem unà ſimul attulerit. Sanè nonnati aëris inclementiæ, ac tempeſtatum variationibus non ſubduntur; in dièta non errant; ab animi pathematibus eximuntur; alimenta ingerunt adeò antè præparata, imò digeſta, ut excrementis ferè careant; liquidorum in ipſis motus blandus ac temperatus; per omnia denique naturæ magiſterio gubernantur: Quàpropter, ubi vitâ deficiunt, id non ab interno aliquo malo, ſed potiùs ab externo, & à Matre ſaltem proveniente contingit; putà ex ejus ab alto ruïna, ex terrore, vulnere, aut alia ſimili calamitate, vel ex ejuſdem gravi morbo, ſeu morte naturali, aut violenta.

14. Porrò nonnati non ſolùm antedictis privilegiis gaudent, quorum præſidio ægritu-

dines

dines ab intrinſeco ſuborientes faciliùs evitant; ſed aliis etiam, quibus in lethalibus ipſis deliquiis multò commodiùs à mortis jaculo, quàm nati, proteguntur.

15. Et primò, in natis reſpiratione ceſſante, ceſſat etiam ſanguinis circulatio, cùm hìc tranſire per minima pulmonum vaſcula ſinè aëris ope nequaquàm poſſit: Quàpropter ſyncope, quæ reſpirationem prohibet, eos facillimè præfocabit. Non idem eſt de nonnatis, in quibus ejuſdem ſanguinis circulatio, pulmonibus prætermiſſis, aliis omnino viis manifeſtè peragitur; per ovale ſcilicet foramen ductumque arterialem. Poterit ergo in nonnatis, qui aſphyxiâ occupantur, faciliùs, quàm in natis, circuitum ſuum proſequi ſanguis, lentiſſimo ſaltem decurſu, reſpirationis defectu nequaquàm obſtante.

16. Prætereà, etſi morbus iſte adeò vehemens ingrueret, ut non ſolùm omnem cordis motum, omnemque, licèt inſenſibilem, ſanguinis circulationem, à ſyſtole & diaſtole cordis dependentem, interrumperet; ſed illam etiam, quæ per arteriarum atque venarum fibras muſculares fieri poteſt: Nihilominùs in his ipſis circumſtantiis nonnatorum vita diutiùs, quàm natorum, cum morte conflictaretur. In natis quidem aëris rigiditas citò corporis calorem, & conſequenter inteſtinum ſanguinis motum reſtinguit; nec ſolùm humorum ſegerationem prohibet, ſed & inſen-

ſibilem quòque tranſpirationem, naturæ à particulis excrementitiis exonerandæ prorsùs neceſſariam: Imò paulatim liquores ipſos cöagulat, ac ad intermiſſam circulationem reſumendam reddit ineptos: Quodque pejus eſt, in eoſdem præternaturalem & vitioſam quamdam fermentationem, corruptionis & mortis genitricem, inducit. Verùm in non-natis quamquàm deliquio afflictis, maternus uteri calor motum ſanguinis inteſtinum conſervare potis eſt; nec ipſi aëris actioni ſubjiciuntur, ex qua funeſti hujuſmodi effectus emanant. Quocircà diutiùs & faciliùs in vita poterunt conſervari præ natis: Aër eſt enim ex *Verulamio* aliiſque Philoſophis, tum conſumptionis, tum corruptionis inſigne maximumque principium; compoſiti nimirùm particulas deprædando & agitando: Et hæc eſt cauſa, cur aliqui Fœtus in Matris ventre, quaſi balſamo vel oleo immerſi, quamquàm verè mortui, mirè incorrupti permaneant.

CAPUT IX.*

Signa mortis in naſcentibus eſſe regulariter incertiſſima.

1. Cum igitur tam rationabilis, ac fundata ſuſpicio ſubſit, Infantem, qui naſcendo mortuus appareat, eſſe tantùm aſphyxiâ oppreſſum; pro comperto censêri debet, communia mortis ſigna ad exanimationis dubium extricandum nequaquàm ſufficere. Si enim in adultis hâc ſuprema ſyncope defixis tam ſæpe fallunt, quantò magìs in hujuſmodi Infantulis ambigere licet, eſſe mendacia? Ad omnem igitur dubitationem elimandam, neceſſarium omnino erit, ut ad alia indicia diſquirenda dirigamus obtutum.

2. *Bruhierius* in ſuo celebri Libro generatim opinatur, ſolam putrefactionem eſſe mortis characteriſticum ſignum: Præſertim in ſyncopticis, apoplecticis, catalepticis, ſuffocatis aquâ, laqueo, vel fumo carbonum: Item in exſtaticis, de Cœlo tactis, ac ſimilibus, quibus expreſsè adjungit Infantes, qui ſub partum omnino exanimes videantur. [a] Tota

* *In Arch. c.* 15.

[a] Bruhier. *t.* 1. *in Idea Statuti in fine f.* 580. *&* *t.* 2. *c.* 4. *fol.* 282.

Medicorum Schola fatetur quidem, in ſyncopticis aliiſque memoratis, regularia extinctæ vitæ ſigna pro incertis habenda eſſe: Non omnes tamen Medici *Bruhierio* adſtipulantur in affirmando, putrefactionem eſſe unicum indubitatæ mortis indicium. Profectò ejus antagoniſta *Loviſius*, cujus ſententiam ſuperiùs amplexi ſumus, etiam pro repentinis morbis adſtruxit, alia quòque ſigna mortis characteriſtica inveniri. Verùm hæc ipſa regulariter in Parvulis, dum oriuntur, pro certis judicari non poſſunt. Idcircò nisì aliqua ſpecialis urgeat circumſtantia, putà enormis corpuſculi contuſio, vitalis partis mortifera vulneratio, vel quid ſimile, quod cum vita componi ſit impoſſibile; tenenda erit favore Parvulorum *Bruhierii* doctrina, cui, quò ad hanc partem, neque *Loviſius*, neque alii refragantur.

3. Sanè alio in loco diximus, natorum mortem in ſubitaneis poſt aliquod temporis ſpatium ex membrorum rigiditate, præſertim frigori & ponderi conjuncta; ex panno vitreo oculis innaſcente, ac ipſorum oculorum flacciditate poſſe procul dubio comprobari. Ea enim, juxta *Loviſium*, ſunt certiſſimi veræ mortis effectus; quàpropter, ſi in Infantibus cum privatione ſensûs, motûs, ac reſpirationis copulata invenirentur, pro morte ſententia ferenda eſſet. Verùm, etſi ſupponamus, Parvulum pluribus ante ipſius ortum

horis fuiſſe in utero exanimatum, hæc ipſa n eo deprehendi nequirent. Et quidem nequit in eo obſervari frigiditas; materni enim uteri calor Infantis cadaveri calorem conſervat, & certè impedit, quò minus frigus, nisì poſt nativitatem, & cum aliqua temporis mora ſubintret: Atque hic ipſe calor communicatus à Matre, ſimili ratione rigiditatem, nimiumque pondus impediet; imò corpuſculo flexibilitatem mollitiemque tuebitur: Et profectò hujuſmodi Parvuli mollitie goſſipium imitantur.

4. Scripſit quidem nonnemo, Fœtum in utero mortuum ibidem frigeſcere; ſed præter allatam rationem ei contradicit experientia. *Franciſca Diez* Obſtetrix mihi narravit, ſe quinque Parvulos non ſolùm extinctos, ſed putrefactos quinque partubus enixam: Nunquam verò (etſi ſatìs in arte perita & ſagax illa ſit) hujuſmodi frigus percepiſſe. Quocircà, ſi quando Pueri exanimes certè nati, frigidi obſervati ſunt; hoc frigus non in Matris utero, nec in ipſa morte contraxerunt, ſed extra, & cum aliquo temporis intervallo: Paulatim ſcilicet calore ipſis à Matre communicato, deferveſcente. Cæterùm, etſi aliquando frigidus ab initio exiret Infans, nihil impediret, quo minùs ejus frigiditas aſphyxiæ, ſimiliter ùt in natis, attribui poſſit. Quia verò Fœtus clauſis oculis vivere ſolitus eſt, nequibunt oculi ſub ipſum ortum paſſi

flaccidique apparêre, neque tam citò vitreum pannum exerere, qui natis in ipſo mortis agone formatur. Præterea nonnati ſive in abdomine, ſive in utero manentes, vel ex toto, vel magna ſaltem ex parte, ab aëris actione proteguntur, quod ab ipſis corruptionem, aliquando ſaltem, arcêre conſuêvit.

5. Dices, *Paræum* [*a*] exiſtimaſſe Puerum, ubi moriatur, propter calorem & humiditatem faciliùs in utero corrumpi, quàm extrà. Verùm reſpondeo, id ex antedictis vidêri falſum, aut ſaltem non eſſe ſemper verum: Cùm non ſemper ipſo inſtante partu, aëris actio in corpuſcula, propter variam eorum diſpoſitionem, ad corruptelam excitandam ſufficiat. Sit autem perpetuò verum; quid indè? Ex hoc ipſo propoſitio noſtra validiſſimè firmaretur. Si enim corruptio in nonnatis tam promptè ſequitur mortem; ii, qui neque corrupti ſunt, neque aliquod habent corruptionis initium, de quibus tantùm aſſertio noſtra procedit, probabiliùs cenſendi ſunt vivi. Nigredo ipſa, ſcilicet livor, qui in natis vehementiſſimum inceptæ putrefactionis eſt argumentum, in his, qui naſcuntur, non niſi omnino æquivocum reputatur.

6. Nam ut de violenta uteri compreſſione taceamus; ingens exeundi conatus, ac viæ tentandæ inverſo capite labor, ſatis eſt ad

[*a*] Paræus *l.* 23. *c.* 25.

magnam ſanguinis copiam in ipſum caput congregandam, ex quo livor in facie neceſſariò conſequitur. Id certè non diſſimili ratione quotidiè experimur in iis, qui laqueo ſuſpenduntur. [a] Sanè ego ipſe plures inſpexi Parvulos, ſuneſto illo colore deformatos, qui tamen certiſſimè clariſſimèque vivebant.

7. *Panormi* 3. Cal. Decembris Anno 1756. abortivum Fœtum dedit ſeptimo nondum expleto menſe, *Roſa Baleſtrina*, morbo regio ante ſex dies laceſſita. Filiolus emiſſus eſt vivus: Totus tamen ulceribus ac livore veſtitus cum puſtula in genitalibus, qui recepto illicò Baptiſmate, per horam exinde ſupervixit. Præstereà, *Maria Veſca* eodem anno, & ibidem ante ſextum graviditatis menſem hæmorrhagiam paſſa eſt à 13. Cal. Maji ad tertium Cal. Menſis ejuſdem: Quâ deinde maximè adaucta, ligatis venis, Eccleſiaſticis munita fuit Sacramentis, Medicis intereà Fœtum periiſſe judicantibus. Attamen Calendis Maji exivit Puella: Hæc tota livida erat ac tumefacta, fronte inſuper excoriato, & bubunculo ſub axilla ſiniſtra elato, etſi non maturato: Et quamvìs fœtore cadaverico reverà careret, ventrem tamen oſtendebat variis lineis ulceratis diſtinctum, quaſi jam ex putrefactione dirumperetur. At quamvìs ex his omnibus mortua vidêri poſſet, ex pulſu ta-

[a] Bruhier. *t.* 2. *c.* 3. *fol.* 239.

men arteriarum umbilicalium, totiuſque corporis motu manifeſtè vivens agnita, & baptizata, non niſì poſt horæ quadrantem exceſſit è vita.

8. Hìc verò duo prorsùs neceſſaria monenda ducimus: Primum eſt, quandoque fœtorem à materno ſanguine livoribuſque uteri putreſcentibus, non à Fœtu corrupto provenire: Idque in cauſa eſt, cur interdum Obſtetrices mortuum Fœtum arbitrentur, qui deinde vivus egreditur; quod certè maximè præ oculis habêre oportebit.

9. Secundum eſt, partialem vivorum gangrænam, quâ ex aliquo caſu fortè laborat Puer, quæque ad fœtorem inducendum ſatìs eſt, & olim fefellit *Hildanum*, [a] eſſe à mortuorum putrefactione diſtinguendam. Porrò ex *Loviſii* doctrina ſunt illæ penitùs diverſæ. *Gangræna enim ſicca in mortuo dari non poteſt: Nam neque calor in eo viget, neque vaſorum actio, quibus humores dureſcere, & in maſſam ſolidis homogeneam converti valeant, quæ cruſtam gignit, quam eſcharam nuncupamus. Putrefactio verò mortuorum corpora invadens, eſt ſemper gangræna humida, ſpecies nimirùm, ſive initium diſſolutionis, ac valde differt ab illa, quæ vivum corpus aggreditur. In vivo enim obſervatur quædam*

[a] *Suprà l.* 2. *c.* 13. *n.* 3.

tumefaɛtio, tenſio, ac rubedo, quæ mortuam partem ſeparat à vivente. Cuticula à cute divellitur, veſiculaſque producit ſeroſitate refertas. Contrà tamen in mortuis neque tenſio, neque rubor apparet; cuticula criſpatur, cutis initio pallet & coloris evadit cinericei, albi ſcilicet obſcuri. Mutationes deinde ſubit majores; cæruleum enim obſcurum induit, & vergentem ad viridem: Poſteà cæruleum obſcuriorem, & ad nigrum inclinantem, qui ſeſe viſibilem ex cute præbet, quæ & ipſa tandem hunc ultimum colorem aſſumit. Hæ notæ à naturæ ipſius obſervatione deſumptæ ſunt: Huc uſque *Loviſius.* [*a*]

10. Ex defectu igitur diſtinctionis hujuſmodi gangrænarum, *Fabritius Hildanus* Infantem ulcere in capite infectum ac fœtidum, pro mortuo extraxit, quem deinde vivum invenit.

[*a*] Loviſ. *de cert. Sign. Ep.* 5. *fol.* 164.

CAPUT X.

Remedia tentanda pro Parvulis, qui mortuorum ſpeciem imitantur.

1. SI Parvulus igitur veluti exanimis apparet, non idcircò derelinquamus ipſum; ſed omni contentione & induſtriâ recreare tentabimus. Plurima ſunt remedia uſitata Obſtetricibus ad Pueros, qui moribundi exeunt, confortandos. Ea ipſa illis, qui mortui omnino videntur, putanda ſunt æquè ſalutaria. Item quæ ad mulieres paſſione hiſterica, vel ſimili ſubitaneo malo depreſſas, reſtituendas jam ſuprà notavimus, magna ſaltem ex parte, etiam in caſu de quo nunc agimus, experienda cenſemus. His nihilominùs nonnulla ſubjiciam, quæ pro Parvulis, mortuorum figuram præ ſe ferentibus, efficaciſſima exiſtimantur.

2. Atque ante omnia inſufflari poterit per tubulum in Puerorum os humanus halitus calidus. [a] Obturbandæ ſunt verò interim nares, ne immiſſus aër per illas erumpat ac fugiat: Aër enim calidus, & à pulmonibus

[a] Grubel. *in Miſcel. Nat. Cur. dec.* 2. *a.* 10. *obſerv.* 44.

hominis bene valentis excluſus, virtute præſtat inſtaurandi motum cordis atque pulmonum: Spiritibus enim eſt plenus, ad ſpiritus in corpore Puerorum torpentes exſuſcitandos, propter naturæ ſimilitudinem, aptiſſimus. Hoc remedium ob feliciſſimos eventus valde carum & familiare habent *Germaniæ* Obſtetrices, præſertim *Altemburgi.*

3. Secundò, prodeſt mammarum papillas in Parvulo ſugere: Senſu enim ſunt exquiſitiſſimo, ac mirum in modum ſpiritus animales irritante: Nervi prætereà mediatè cum plexu cardiaco & pulmonario communicant, & conſequenter cum ramificationibus nervorum paris octavi, ſeu vagi, vibrationeſque proinde ſuas cerebro tranſmittunt, univerſæ corporis machinæ quamdam veluti concuſſionem inferentes. *Hannemannus* [*a*] tres Obſtetrices exhibet, quæ proſpero ſucceſſu hoc ſubſidium in ſeptem Infantibus, quorum vita nullo indicio prodebatur, adhibuerunt. *Hannemanno* concinit *Ledelius* [*b*] bina ſimilia exempla, de Pueris, quorum nulla erat præſentis vitæ ſuſpicio, ſubminiſtrans. Siniſtram papillam ultra montes exſugere ſolent Obſtetrices: Arbitratur tamen *Bruhierius*, dexteræ ſuctionem pari modo profuturam.

[*a*] Hanneman. *Ephim. Nat. Cur. dec.* 2. *a.* 5. *obſerv.* 121. *&* Miſcell. *dec.* 2. *a.* 7. *obſerv.* 67.

[*b*] Ledel. *in* Miſcel. *Nat. Cur. dec.* 2. *a.* 6. *obſerv.* 69.

4. Tertiò, plantas pedum ſollicitare penicillo, quòd etiam in adultorum deliquiis Medici laudaverunt. [a]

5. Quartò, calentis aquæ balneum, additis aromaticis malorum *Aſſyriorum*, vulgò aurantiorum, roſmarini, lauri, ac ſimilium herbarum frondibus, vino aliiſque ſpirituoſis liquoribus; in quo balneo collo tenùs Puerulus immergatur. [b] Juvabit etiam ſimplicis aquæ frigidæ, præſertim gelidæ, aſperſio: Ea enim non ſolùm quotidiè ſyncopticos excitat; ſed non ſemel & Infantulos, & adultos, verè defunctos creditos, à veterno illo mortis excuſſit.

6. Quintò, prope Parvulum ipſius placentam, ſecundinas, funemque umbilicalem comburere: Cùm enim Fœtûs paulò antè fuerint partes, quæ illius venas arteriaſque in ſe implantatas, ac ejuſdem ſanguine ſpiritibuſque refertas, continebant; ſi ſpiritus iſti jam ignis virtute acuantur & exaltentur, Infantem exſuſcitabunt. Præſtat autem funiculum umbilicalem ab Infante non recidere: Ita enim, propter immediatam vaſorum communicationem, remedium celeriùs ac tutiùs operabitur.

7. Sextò, fumus tabaci in inteſtina (uti fit in ſubmerſis & apoplecticis) introductus:

[a] Deventer. *apud* Bruhier. *t.* 1. *c.* 2. §. 2.

[b] Chundeman. *Acta Nat. Cur. t.* 2. *obſerv.* 150. Bruhier. *t.* 1. *c.* 1. §. 8. *n.* 11. *fol.* 205. *&* *n.* 12. *fol.* 206.

Irritat enim eorum periſtalticum motum, qui diaphragmati, pulmonibus, & cordi participatur: Et ecce! ſanguinis circulum, aërisque alternum acceſſum & receſſum brevì reſtitutos. Peculiare inſtrumentum coriaceum ad id *Britanni* excogitârunt, cujus imaginem dedêre *Bartholinus* atque *Loviſius*; utilius autem commodiuſque reddidit *Muſſembroecchius*: Nam quò calidior intrabit fumus, eò erit efficacior. [*a*] Huic inſtrumento, ſi deſit, aliud valde ſimile ſubſtituetur, nempè tubulus, quo ad tabaci fumum inſpirandum utuntur, vulgò pipa: Sed tunc afflabit Obſtetrix ex parte foci, papyro forata coöperti. Poterunt quòque ſubrogari duo hujuſmodi tubuli, unus integer; alter verò detracto foco: Primus etenim, ad fumum attrahendum; ſecundus, ad eumdem in inteſtina immittendum adhibebitur.

8. *Siculæ* Obſtetrices, gallinæ viventis roſtrum in Infantis inteſtinum introducunt, eam, ne fugiat, detinentes: Quod fortaſſe à Ciconiis, juxta relata nimirùm à *Fulgoſio*, deſumptum eſt. [*b*] *Franciſca Diez* Obſtetrix, de qua suprà, ſextum Filiolum pepererat ſinè motu, ſinè reſpiratione, ſinè pulſu. Gallinam nihilominùs modo prædicto applicuit, ſecun-

[*a*] Joly *apud* Bruhier. *tom.* 2. *c.* 1. *fol.* 188. & Bruhier. *dicto t.* 2. *c.* 6. *fol.* 383.

[*b*] Fulgoſ. *l.* 1. *c. de Avid. miral.* Bruhier. *t.* 1. *c.* 2. *fol.* 132. & *ſeq.*

dinas, placentam, & umbilicalem funiculum non reſectos à Fœtu, in tegano aptavit & frixit, eumque mirabiliter liberavit.

9. Propterea pro re habeo indubitata, majori numero detegendos fore vivos Fœtus, qui ſub mortuorum larva oriuntur, ſi in uſum prædicta, & ſimilia tentamenta venirent. Oportet autem (quod Medici de ſubmerſis monêre ſolent) animum non remittere, ſi quando res non citò ſuccedat ex voto; ſed per duas, tres, imo quatuor horas remediis inſiſtere, ſi verè Infantulorum ſalutem inquirimus: Non enim deſunt exempla id egregiè confirmantia. * Imò *Bruhierius* [b] ad octo dies, & ampliùs curationis tempus extendit, eamque dimitti prohibet, quouſquè inſurgat putrefactio; quæ ipſi (utì diximus) unicum eſt amiſſæ vitæ indubitabile ſignum.

CAPUT XI.

Utrùm Baptiſmus conditionatus conferri poſſit Infantibus, de quibus juxta dicta ſuſpicari poſſumus aſphyxiâ detinêri?

1. QUæ cùm ita ſint, oritur indè dubium, utrùm Parvulus, qui naſcendo mortuus apparet, ſi non eſt contuſus, lacer, aut vulneratus, vel corruptus, neque

* *Ea vide in Archet. c.* 16. *n.* 9. *&* 10.
[*a*] Bruhier. *t.* 1. *c.* 1. §. 7.

corruptionis præ ſe fert initia, nec aliud habet indubitabile mortis indicium, veniat juxta peritarum Obſtetricum praxim ſub conditione baptizandus? Et affirmandum cenſeo: Ob prædictas enim rationes, * tot experimentis comprobatas, dubium ſubeſt non mendicatum, neque remotum, ſed prudens, verèque probabile, Infantem hujuſmodi non eſſe mortuum.

2. Oporteret profectò veritatem, utì ſuprà dictum eſt, per experimenta diſquirere & extricare: Sed id in præſenti themate locum obtinêre non poterit: Periculum enim eſt in mora. Quocircà, ſi priùs tam exactæ probationes faciendæ eſſent, ac poſteà, dato aliquo vitæ indicio, hujuſmodi Infantes baptizari deberent; non pauci eorum, recipiendi Baptiſmatis elapſa opportunitate, inexpiati decederent: Naſcentium enim egreſſio in liberum aërem, ſicuti vitæ conditionem mutare valet in melius, eoſque relevare; ita poteſt & in pejus convertere, eoſdemque penitus interimere: Non enim novum eſt, flammas nunc à ſpirantibus auris fovêri & extolli; nunc verò prorsùs extingui. Expedit ergo, ut, antequam prælaudata remedia adhibeantur, Pueros, ob prudens eorum vitæ dubium, ſub conditione baptizemus, ipſorum recreationem, ſi fortè bene cedat, paulò pòſt commodius aggreſſuri.

* *Vid. etiam in Append. Arch. Additionem ad c. 23. l. 3., ubi de hac materia ampliſſimè agitur.*

3.* *Rituale* quidem *Romanum*, in Titulo de *Baptizandis Parvulis*, nihil de præſenti caſu diſponit; ſed tantùm præcipit, dandum eſſe Baptiſmum, ubi Puer in partu periclitetur, & motum vitalem oſtendit. Sanè motus iſte vitalis eſt motus ab intrinſeco, e. g. pulſus arteriarum, à motu naſcendi, quo neceſſariò Infantes omnes, quamvìs defuncti, movêri ſolent dum actu egrediuntur, planè diverſus: Nemo enim oriri poterit ſinè aliquo motu, qui à Matre ſaltem parturiendi conatibus communicetur. In hoc autem Baptiſmate, *Rituale* non apponit conditionem, *ſi tu es vivus*: Ubi enim vitalis ineſt motus, de vita non erit ambigendum. Cùm igitur nihil ſtatuat de Baptiſmate Parvulis concedendo, ubi de eorum vita oporteat dubitari, rem ipſam Theologorum & Medicorum judicio permittit.

4. Et è Medicis quidem ſeligo *Bruhierium*, qui præ cæteris materiam de mortis indiciis copioſiùs pertractavit. Hic generaliter monet, omnibus, qui repentino aliquo malo mortui videantur ſinè caracteriſtico mortis ſigno, præſidia ſpiritualia eſſe tribuenda. In his autem expreſsè recenſet Pueros, qui ſub defunctorum figura in lucem prodeunt.

5. Quod

* *In Archet. caput* 10.. *ubi*, *ſicut & capite* 9., *ſuam ſententiam*, *de conditionato Baptiſmate hujuſmodi Parvulis tribuendo*, *ex Medicis & Doctoribus*, *præſertim* Feifoo, *confirmat Auctor.*

5. Quod verò ad Theologos: Hi in univerſum clamant, ubi neceſſitas urget, & miniſtrandi Sacramenti valor eſt dubius, debêri illud ſub conditione miniſtrari, cùm magìs expediat homini vel dubio auxilio ſuccurrere, quàm nullo; præponderante ſcilicet hominis probabili utilitate, probabili Sacramenti fruſtrationi. Quòdſi hæc prudens reſolutio * locum ſibi juſtiſſimè vindicat, etiam in abſolutione adultis tribuenda, ubi ſuſpicio viget aſphyxiæ, proùt volunt Theologi; [a] quantò magìs admittenda veniet in Baptiſmate Parvulorum? Et quidem adulti fortaſſe Divina Gratiâ præditi ſunt; quo caſu non erit ipſis abſolutio ad animæ ſalutem neceſſaria: Si verò ſint peccatores, ad abſolutionis validitatem oportet, ut internis Pœnitentiæ actibus diſponantur, eoſque prætereà aliquo exteriori ſigno manifeſtent: Quæ omnia ex defectu temporis, morbo nimirùm quandoque repentinè irruente, præſtare fortaſſe nequiverunt. Quòd ſi ſenſibus internis utantur, non prorsùs neceſſaria erit abſolutio: Perfectæ enim contri-

* *In Arch. c.* 19. *n.* 3.

[a] Hier. Florentinius *de Hom. dub. diſp.* 2. *ſect.* 6. *n.* 5. *& diſp.* 4. *ſect.* 14. *n.* 9. *&* 20. Concina *Theolog. Chriſtian. Dogmat. Mor. tom.* 9. *l.* 2. *de Sacrament. Pœnit. diſſ.* 3. *c.* 1. *n.* 11. *q.* 3. Antoine *Theol. Mor. tract. de Pœnit. c.* 2. *n.* 4. Sporer *Theol. Mor. Sacram. t.* 3. *p.* 3. *c.* 5. *ſect.* 4. *q.* 2. §. 4. *n.* 4. *& alii.*

tionis remedium illis ad juſtificationem ſufficit. Verùm Infantes, de quibus agimus, Divina Gratiâ indubitabiliter carent, neque illis eâdem potiri conceſſum eſt, nisì per Baptiſmi ſuſceptionem. Pro hujus autem Sacramenti validitate, actibus propriis neque exterioribus, neque interioribus indigent: Requiritur tantùm, quòd vivi ſint, ut cum Baptiſmo gratiam, &, ſi ante rationis uſum deinde obeant, æternam beatitudinem conſequantur.

6. * Materiam de Parvulis, hoc & præcedentibus Libris comprehenſam, ſequenti monitione concludimus; nimirùm eos, ſi ſinè Baptiſmate ſint mortui, nihilominùs pro ſepultura ipſa profana ſemper ad Parochos eſſe deferendos, utì *Syracuſana* Synodus *Marini* Anno 1727. imitando certè Decreto ſancivit: *Ne Infantium ſinè Baptiſmate decedentium ſuperſtitionibus deſerviant membra; Obſtetricibus, Parentibus, aliiſque, ad quos ſpectat, diſtrictè præcipimus, ut integros, & non mancos, aut mutilos deferant ad Parochos, eorum ſepulturam in tuto ſecretoque loco curaturos.* Æquum enim eſt, ut, quandoquidem cum CHRISTO regnare, ac Vaſa gloriæ eſſe nequivêre, ne ſaltem adversùs Creatorem ſuum, velutì diabolicæ nequitiæ inſtrumenta, nova infelicitate adhibeantur.

* *In App. Arch. citata addit. n.* 13.

* *C.* 20., 21., *&* 22. *in Arch. digreſſionem habet Auctor de ſubmerſis & naufragis.*

LIBER IV.

De Dei Charitate erga Nonnàtos, deque auxiliis, quæ illis à Parentibus, Parochis, Epiſcopis, & Principibus præſtanda ſunt.

CAPUT I.

Quomodò Deus Parvulis in utero clauſis media ad ſalutem æternam providerit.

1. CUm ante aliquot annos immanis marmorea columna, *Panormum* transferenda, caſu in itinere confracta eſſet, ac plurimas propterea ex ea columellas Dominis exſcindere placuiſſet; opifices illam diſſecantes viventem vermiculum in ejus interiori cavo repererunt: Nec umquam eluxit,

quomodò ibi & progigni & nutriri, vel aliunde irrepere potuiſſet. Id certè philoſophica *Genialium* Academicorum ingenia exercuit, & unà fecit, ut ſumma Dei Providentia cunctos in ſuî admirationem defigeret. Si enim tam accuratè Deus irrationabilibus creaturis conſulit, quæ non niſì tenuiſſimæ illius umbræ dicendæ ſunt, quàm accuratiùs hominibus proſpicit, ad imaginem ſuam creatis, & ad Cœleſtem adoptionem hæreditatemque deſtinatis? Ipſius profectò erga nos amor, non ſolùm præ conſtantia paternus; ſed etiam præ teneritudine plùs quàm maternus meritò eſt appellandus. Quarè, ſi tam diſtrictè præcipit Matribus, ut Fœtûs, quem utero continent, ſolicitudinem gerant; legem hanc ipſam ſanctiſſimam non ſervabit, qui in omnibus ſe præbet exemplum perfectiſſimæ charitatis? Et reverà, per *Iſaïam* ita locutus eſt: [a] *Numquid oblivìſci poterit Mulier Infantem ſuum, ut non miſereatur Filio uteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliviſcar tuî.*

2. His ergo præmiſſis, cùm certum ſit Baptiſmi remedium non prodeſſe Infantibus, niſì per nativitatem ſaltem, ùt ajunt, partialem & inceptam, vel per abortum, aut *Cæſareum* Partum editi ſint; videamus, utrùm infinita Dei Miſericordia modum aliquem pa-

[a] Iſai. 49. 15.

raverit, ad Puerulos illos ab æterna morte liberandos, qui nec ullo modo ſunt nati, nec per inciſionem extrahi poſſunt; & tamen grave periculum ſubeunt, ne ſinè Baptiſmate moriantur? Quod quidem eum diſpoſuerit, ambigendum non eſt; idque pluribus Divinarum Scripturarum teſtimoniis Libri tertii Capite quarto probavimus. Etenim & hi parvuli ſunt *Adæ* filii, ea maculâ deturpati, ad quam ſanguine ſuo diluendam Redemptor advenit; propterea cum aliis omnibus in generali illa propoſitione, *vult Deus omnes homines ſalvos fieri*, manifeſtè comprehenſi. Quæ verba, cùm à ſinceriſſima illa & immenſa Bonitate procedant, nequeunt eſſe nisì veriſſima & fideliſſima. Difficultas tantùm reſidet in explicanda ratione, quâ eadem Bonitas, quæ omnipotens ſimul eſt ac ſapientiſſima, tam miſericordis conſilii executioni conſuluit.

3. *Bellarminus* quidem, *Suarez*, & alii ſensêre, Deum inſtitutione Sacramenti Baptiſmatis providiſſe, cujus tamen applicationem à concurſu & occurſu cauſarum ſecundarum naturalium & liberarum, quæ Parvulos ante ortum occidendo, Baptiſmo viam præcludere poſſunt, pendêre voluerit; ita ut, quantùm ad ſe pertinet, eorum æternam ſalutem efficaciſſimè velit, dummodò impedimenta non obſint: Impedimenta verò iſta, quamvìs à Deo præviſa, nullatenùs tamen eſſe ab eodem intenta, ſed ob alios tantummodò altiſſimos

fines inſcrutabili decreto permiſſa. Verùm, cùm hæc ſententia, naſci quandoque impedimentum à cauſis naturalibus, quæ liberæ non ſunt, ſed neceſſariæ, patenter admittat, non videtur ſalvare, utì dèbet, concedi Pueris omnibus auxilia reverà ſufficientia; ſed interdum aliquibus remotè ſolùm præparari.

4. Hæc objectio impulit *Vaſquezium*, [*a*] ut apertè diceret, Deum quidem maximè conſuluiſſe Pueris, qui materno in ventre Parentum negligentiâ diſpereunt; non tamen iis, qui ex ſola naturæ debilitate moriuntur. Hanc opinionem ipſe veram, & magìs communem appellat; ſed immeritò: Contrarium enim ſcribit *Andreas Duvallius* Doctor Sorbonicus, [*b*] *Vaſquezii* Coætaneus, & in Perfectione Chriſtiana S. *Franciſci Saleſii* Diſcipulus, ac S. *Vincentii à Paulo* Magiſter. *Duvallius*, inquam, cujus doctrinam non minùs, quàm pietatem *Saleſius* mirabatur, magìs communem, magìſque fundatam vocat ſententiam aliam, mihi ſanè gratiſſimam, quæ verè Deum omnibus Infantulis auxilia ſufficientia ordinaſſe, propugnat; eamque ſimiliter *Viva* teſtatur hodiernis Theologis maximè acceptam. [*c*]

5. Verùm in quonam auxilia illa conſiſtunt? Creditur Deus æternam Infantulorum

[*a*] Vaſquez. *p. p. diſp.* 69. *c.* 2.
[*b*] Duvall. *tom.* 1. *de Grat. n.* 407. *& ſeq.*
[*c*] Viva *in Propoſ.* 4. *&* 5. *Alex.* 8.

ſalutem Parentum precibus annexuiſſe; quatenùs, ubi orarent iſti, quædam bona opera facerent, quædam peccata vitarent, Deus eorum Filios incolumes ad nativitatem uſque tueretur; additque *Duvallius*, Deum non rarò naturales cauſas, quæ mortem Puerulo inferrent, benigniſſimè immutare propter Matris probitatem, orationeſque præviſas.

6. Communiori huic doctrinæ, cæteroquì Divinæ Miſericordiæ adeò conſentaneæ, nonnulli oppoſuêre, quod Sanctus *Auguſtinus* pluribus in locis, & præſertim in Epiſtola 105. adnotavit: *Quid dicam de inopinatis & repentinis innumerabilibus mortibus, quibus ſæpe religioſorum Chriſtianorum præveniuntur, & Baptiſmo præripiuntur Infantes? Cùm è contrario ſacrilegorum, & inimicorum* CHRISTI *aliquo modo in Chriſtianorum manus venientes, ex hac vita non ſinè Sacramento Regenerationis emigrant.* Et in Epiſtola 107. *Aliquando cupientibus feſtinantibuſque Parentibus, Miniſtris quòque volentibus & paratis, Deo nolente, non datur; cùm repentè, antequàm detur, expirat, pro quo, ut acciperet, currebant.* Id ipſum Sanctus *Proſper* [*a*] in diſſertatione perpendit, quam ipſi

[*a*] S. Proſper *in Carm. de Ingat. & in Lib. de Vocat. Gent.*

Anthelmius adjudicat contra *Queſnellium*, Divo *Leoni* attribuentem. [*a*]

7. Ad hæc, & ſimilia Patrum dicta facillima erit reſponſio. Ubi ſcilicet impiorum hominum Filii baptizantur, manifeſtatur profectò Electionis Divinæ beneficium, quod nulli prorſus injuriam irrogare certiſſimum eſt; Ubi verò piorum Chriſtianorum Filii, antequàm oriantur, ſine Baptiſmo decedunt; non indè tamen inferri poteſt, eis auxilia ſufficientia fuiſſe denegata: Eodem planè modo, quo adultorum prædeſtinatio nihil officit, quò minùs etiam præſcitis auxilia neceſſaria conferantur. Et reverà, fortaſſe Parvulorum iſtorum Parentes, licèt ſpeciali præditi virtute, aliquod enorme peccatum olim perpetrârunt, vel etiam ad præſens aliqua veniali culpâ maculantur, in quorum pœnam Filios adeò debiles genuêre. Poſſibile inſuper eſt, eos aliquem virtutis actum omiſiſſe, cui alligatus ac præparatus fuerat Divinus ille favor, quo eorum Proles viva & incolumis ederetur. Nocuit fortè Parvulis, peccaſſe quondam non ſolùm Parentes, ſed & Avos, aliquo præſertim intemperantiæ, putà ebrietatis, aut alterius ſpeciei, delicto, à quo etiam phyſicè Fœtûs debilitas morbuſque originem duxerit; cùm cæteroquì omnipotentem Dominum punire uſque ad

[*a*] Anthelm. *in Diſſertat. de Oper. SS.* Leonis M. & Proſperi.

quartam generationem; remunerari uſque ad millleſimam, à Sacris Bibliis audiamus.

8. Hæc pœna maximè locum ſibi vindicare poteſt in culpis, quæ tum in uſu conjugii, tum in electione ipſa ſtatûs conjugalis perſæpe committuntur: In his enim finis nequit eſſe libido, vel avaritia; ſed procreatio, & recta educatio Prolis, vel ſaltem concupiſcentiæ remedium. Sed, eheu! quàm pauci ſunt, qui veraciter in Deo poſſint cum *Tobiæ* gloriari: [*a*] *Et nunc, Domine, tu ſcis, quia non luxuriæ causâ accipio Conjugem; ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur Nomen tuum in ſæcula ſæculorum.* Eccleſia quidem præcipit Parochis, [*b*] ut fideles moneant, ne Matrimonium celebrent, nisì Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramentis ritè admodùm expiati: neve illud conſumment, neque cohabitent, nisì nuptiali benedictione recepta: Præſcribit etiam Parochis, ut, propoſitis *Tobiæ* ac *Saræ* illuſtribus exemplis, verbiſque *Raphaëlis* Archangeli, Sponſos circa modum diligenter inſtituant, quo ad Matrimonium piè contrahendum accedere oportet, & in eo converſari. *Tobiam* ſanè Archangelus commonefecit, ut per tri-

[*a*] Tob. 8. 9.
[*b*] Ritual. Rom. *in Rubr. de Sacr. Matrim. Miſſal.* Rom. *in Rubr. Miſſ. pro Sponſo & Sponſa. Conc.* Carthag. 4. *Can.* 12. *Concil.* Mediol. 5. *ſub S.* Carol. Borrom.

duum poſt initum ſanctè Conjugium à thalamo abſtineret: Sic enim prima nocte fugaret dœmonem, odore ſcilicet perculſum orationis, cujus typus erat jecur illud piſcis, à *Tobia* eodem tempore concremandum; ſecunda verò nocte, dignus haberetur conſortio & merito Sanctorum Patriarcharum; tertiâ poſtremò, Divinam Benedictionem impetraret, quâ & Filii vivi, ac bene compacti naſcerentur, & ipſe feliciſſimus Pater evaderet: *Tertia autem nocte benedictionem conſequêris, ut Filii ex vobis procreentur incolumes; tranſacta autem tertia nocte, accipies Virginem cum timore Domini, amore Filiorum magìs, quàm libidine ductus, ut in ſemine Abrahæ benedictionem in Filiis conſequaris.* [a] *Sanctus Ludovicus* Galliarum Rex hoc Angelicum Documentum implevit. Sancta etiam *Hedwigis* à Marito continentiam diebus jejunio & orationi dicatis obtinuit. Similia item alii Dei ſervi, piique fideles perfecerunt. At ſive ex voluntatis malitia, ſive ex fragilitate, ſive ex defectu attentioris conſiderationis, Divina circa prædicta Ordinatio vulgò flocci penditur. Scio, Parochos non tam facilè poſſe in hujuſmodi rebus populum ſuum accuratè erudire; commodum tamen eſſet, ſi in Parochiali Templo, ùt alicubi factum eſt, Sponſis omnibus de futuris utriuſque ſexûs diebus

[a] Tob. 6. 18. & *ſeq.*

præſtitutis, horiſque pomeridianis, coram eorum utriſque Parentibus, apertis quidem januis, excluſis verò pueris, aliiſque ſimilibus, quos adſtare non decet, Catechiſmi *Turlotiani* pars ad Matrimonium ſpectans, vel alterius, ab Epiſcopo tamen probati, prælegeretur, ubi modeſtè ſit indicatum, quidquid Eccleſia præcipit præmonendum: Cui ſanè lectioni utrique Sponſi tribus vicibus interſint; ut ita & diſciplina conſtaret, & non pauca, nec levia mala evitarentur: Hoc enim pacto neutiquàm timendum eſſet, ne, qui docet, ex libro duntaxat recitans, in verba minùs circumſpecta, vel indecentia prolabatur.

Eccleſia profectò & inſtructionem hanc in Rituali expreſsè mandat; & in Miſſali apertè jubet, ut Parochi in ipſa Nuptiarum Miſſa Sponſos de continentia in diebus jejuniorum orationiſque peramanda commonefaciant. *Hi namque*, ùt *Raphael* ad *Tobiam* dixit, [*a*] *qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum à ſe, & à ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, habet dæmonium poteſtatem ſuper eos.* Quæ cùm ita ſint, mirabimur, ſi intemperantiæ Filii, Divinæ ſpecialis Protectionis expertes, ad lucem vivi quandoque non veniant, ſed in Matris ventre diſperdantur?

[*a*] Tob. 6. 17.

9. Cùm ergo probitas vel malitia Parentum, ſive ad bonum, ſive ad malum, etiam Filiorum, magni ſanè momenti ſit; pro Divina ſalvanda Miſericordia ſufficit aſſerere, eam ad Parvuli ſalutem ſufficientia media præordinaſſe, Genitoribus auxilia ſubminiſtrando, quibus peccata vitarent, vel bona opera exequerentur; quorum auxiliorum recto uſui Deus favorem illum piè alligaverat, quo Puer incolumis naſceretur; eorumdem verò auxiliorum neglectui permiſſionem, quâ ipſe Puer in utero ex cauſarum ſecundarum occurſu & pravitate læderetur. Quòd autem Deus teterrimi peccatoris, & omnem clementiam demerentis Filium robuſtum generari diſponat, ut hujus mortem, quæ aliter ex combinatione cauſarum ſecundarum inevitabilis eſſet, avertat; contrà verò piiſſimæ Genitricis exiguam cibi intemperantiam tam ſeverè ulciſcatur, ejus Infantuli mortem permittendo, hoc ad ſublimitatem pertinet Divinorum Judiciorum, quæ ſunt nobis omnino inſcrutabilia: *Tu noli inveſtigare, ſi non vis errare*, dicebat in ſimilibus S. *Auguſtinus.* Nobis nimirùm ſatìs eſt ſcire, Deum, ubi nos ab æterna morte liberârit, miſericordiam; ubi verò punierit, juſtitiam exerciturum. Quam ob rem cum Apoſtolo exclamandum: *ô Altitudo divitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei! quàm incomprehenſibilia ſunt Judicia ejus, & inveſtigabiles Viæ ejus!*

CAPUT II.*

Quæ Parentes pro ſalute Filiorum nonnatorum agere oporteat? & utrùm aliquod admittendum ſit ſanctificationis remedium pro Infantibus utero penitùs circumdatis, & ante ortum morituris?

1. SÆpe igitur conſervatio vitæ Pueruli in ventre Genitricis, ejuſque ſanitas & felix ortus, ut Baptiſmate donetur, fructus eſt probitatis orationiſque Parentum. Orandus eſt ergo Dominus à Parentibus, quò Pueri vitam in Matris ventre conſervet, ut indè vivus egrediens, tandem aliquando capax fiat ſuſcipiendi Baptiſmatis. Quæ ſanè preces eò majori pollebunt apud Deum efficacia, quò magìs cum pia atque illibata vitâ fuerint conjunctæ: Scriptum eſt enim: *Miſericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum.* [*a*]

2. Porrò, ſumma ſolertiâ Paſtores aliique Sacerdotes, & pro ſuggeſtu, & pro ſedibus ad Confeſſiones peccatorum excipiendas deputatis, de re tanti momenti populum doceant; nimirùm, ſi Parentes pro filiis orare

* *In Arch. partim c. 2., partim c. 3.*
[*a*] Luc. 1. 50.

ſemper tenentur, majori hoc aſſiduitate & contentione tunc exequi debere, dum adhuc illi maternis viſceribus continentur, propter varia, quibus iidem ſubjacent, pericula pereundi ſinè Baptiſmate. Et hoc ipſum à domeſticis cæteriſque Chriſticolis factitandum, tum pro nonnatis omnibus in univerſum; tum etiam ardentiùs pro iis, quibus aliquod grave malum impendet. Quod certè orandi ſtudium pro nonnatis, in S. *Philippo Nerio* eximiè refulgebat. Magna quidem ad obtinenda à Deo beneficia eſt orationis neceſſitas; quandoquidem ipſæ primæ gratiæ ſupponunt ſaltem CHRISTI Domini & Eccleſiæ preces. Quam ob rem, communiter Theologi ex S. *Auguſtino* docent, nullam nobis conferri gratiam, nisì mediâ poſtulatione, ſi non à nobis facta, ſaltem pro nobis: Hæc eſt enim vas, quo ab immenſo Divinæ Bonitatis oceano, beneficiorum hauritur aqua. Propterea, Divus *Jacobus* etiam privatos homines monebat: *Orate pro invicem, ut ſalvemini.* Si ergo pro peccatoribus omnibus, quamvis ipſi per ſe rogare valeant, orandum eſt; quàm vehementiùs ac fidentiùs id faciendum pro Parvulis his, ut vivi in lucem veniant, qui poſtulandi omnino incapaces, noſtrarum precum ſubſidia præſtolantur; cùm cæteroquì eorum ſalus à Divina tantùm Providentia pendeat, quæ eorum amantiſſima remedium tam facile ac promptum in Bap-

tiſmate præparavit? Sique Fidelium Orationes, ùt omnes norunt, converſionem à Deo etiam ſceleratiſſimorum & infidelium impetrant, quorum ſaluti reluctantur ſpecialia peccatorum, nunc habitualium, nunc actualium, quibus ſæpe immani, & obſtinatiſſimo affectu agglutinantur, mala merita; quantò magìs Infantulis iſtis opitulari poterunt, ut Deus ad Baptiſmi gratiam eos perducere ſua protectione dignetur, cùm ipſi alia culpâ, præterquàm originali, non deturpentur? Expedit ergo, ſuprà quàm credi poſſit, Prægnantes toto graviditatis tempore Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta frequentiùs ſuſcipere, Templa Sanctorum Tutelarium inviſere, Sacerdotum, Religioſorum, aliorumque Dei Famulorum orationes expetere, ſeque in ſpecialibus Chriſtianæ Pietatis actibus exercêre. Item, non ſolùm precandi formulam à Divo *Franciſco Saleſio* pro Gravidis concinnatam (de qua pleniùs infrà*) quotidie recitare; ſed & ſingulis horis Prolem Deo, per Beatæ Mariæ Virginis manus, juxta ejuſdem *Saleſii* monitum, offerre; Sanctorum denique Innocentium Patrocinium ſæpiſſimè invocare. Operæ tamen pretium eſt, ut Patres quoque ſimilia huc uſque dictis, ex pari debito uſurpare contendant.

3. Sanctus *Carolus*, præter quotidianas orationes, præſcribit Matri, partui jam proxi-

* *C.* 7.

mæ, acceſſum ad Templum, ac normam ſtatuit, qua Sacerdos ante primarium Altare pro illa deprecetur, ipſique benedicat. Et in ſexto Concilio Provinciali [*a*] jubet, Gravidam in hac Partûs propinquitate peccata confiteri; & in inſtructione pro Sacramento Euchariſtiæ, ipſam ejuſdem Communione muniri, tùm Partu imminente, tùm verò poſt illum in gratiarum actionem, cùm primùm venerit ad Eccleſiam. [*b*]

4. Profectò, ſicuti Divina Providentia Parentes elegit, veluti ſuos in Filiorum procreatione miniſtros; ita ad æternam illorum ſalutem eoſdem ſtatuit ſuæ charitatis adjutores. *Franciſca de Sionas*, Beati *Franciſci Saleſii* Mater, dum utero gereret, enixè Prolem ſuam Deo commendare conſueverat; ejus autem preces incaſsùm non reciderunt: Undecim enim habuit Filios, eoſque ad unum pietate conſpicuos, quorum poſtremus, cùm moreretur, Davidicum illud protulit: *Ecce, quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum!* ita ſcilicet ad fratrum ſuorum conſortium alludens, quos brevi ſe in Cœlo amplexurum fore ſperabat. *Franciſci* verò rerum geſtarum Hiſtorici omnes, ejuſdem ſanctitatem oblationi illi acceptam referunt, qua Mater ipſum in utero manentem Deo coram Sancta Sindone dedicaverat;

[*a*] *Conc.* Mediol. 6. *de Sacr. Pœnit.*
[*b*] *Act. p.* 4. *Inſtruct. de SS. Sacr. Euch*

verat: Exinde enim arcana præſagia in Propheticis quibuſdam ſomniis de Filii futura virtute recepit, quibus Deus ratam oblationem hujuſmodi ſe habuiſſe, indicabat.

5. Cùm autem non ſolùm Parentibus, ſed & aliis omnibus, prout ſuprà dictum eſt, pro nonnatis orandum ſit, ut vivi oriantur, atque ita demum ad Baptiſmi gratiam perveniant; precandi normam, ad id accommodatam, in Appendice [*a*] exhibebimus, qua quiſque frequentiſſimè uti poſſit.

6. * At, quid agendum in caſibus deſperatis? *Joannes Gerſonius*, in oratione *de nativitate Virginis* Mariæ, in generali *Conſtantienſi* Concilio habita, monuit, Deum à Parentibus eſſe obſecrandum, „ quatenùs Infans necdum natus, ſi fortè moriturus eſt, „ priuſquàm ad Baptiſmi fluminis gratiam pervenire valeat, dignetur ipſum Dominus „ Jesus ſummus Pontifex Baptiſmo Spiritûs „ Sancti præveniendo miſericorditer conſecrare: Quis enim ſcit, ſi fortè exaudiat „ Deus? Imò quis non devotiùs ſperare valeat, quòd orationem humilium & in ſe „ ſperantium nequaquàm deſpiciat? Proficit „ hæc conſideratio ad exercitationem devotionis in Parentibus; proficit ad levandam „ eorum anguſtiam, dum ſinè Baptiſmo decedit Puer: Quia non omnis indè ſpes ſub-

[*a*] *Mon.* 2.
* *In Arch.* c. 2. *n.* 3. & 4.

„ lata eſt; ſed neque abſque revelatione da„ tur favoris certitudo. „

7. Res quidem non eſt impoſſibilis exiſtimanda: Nam, præterquàm quòd poteſt Deus, ubi velit, eximia ſanè dignatione, hujuſmodi Puero, abſque alio medio, juſtificantem gratiam & virtutum habitus infundere, vel jubêre, ut ab Angelo baptizetur; quo caſu Baptiſmus, quia non ab homine viatore miniſtratus, eſſet impropriè Sacramentum: His etiam, utpote prorſus extra ordinem, prætermiſſis, manifeſtum eſt, poſſe illi rationis uſum elargiri, efficacibus auxiliis eum ad actus Fidei, Spei, & Charitatis, & Baptiſmi deſiderium impellere, atque ita per Baptiſmum *in voto* à perditione liberare. Quamvìs enim ex Hiſtoriis compertum non ſit, utrùm Dominus, à fidelibus exoratus, id aliquando præſtiterit; ex Fide tamen didicimus, eum eſſe omnipotentem, ac multò majora iſtis efficere perquàm facillimè poſſe. Et ſicuti, ob Parentum, vel aliorum preces, plures * ad vitam revocavit Infantes abſque Baptiſmate mortuos, ut eo emundarentur, ac deinde in ſtatu gratiæ decederent; ſique laudabile fuit, quemadmodùm exitu ipſo comprobatum eſt, Deum in hujuſmodi eventibus deprecari, ut ab eo tam inſigne miraculum, mortuorum ſcilicet reſurrectio, patraretur: Imò, ſi pluribus Dei ſervis licuit ab ipſo volucrium, piſcium, alio-

* *Vide in Arch. l.* 2. *c.* 13. *n.* 1. *&* 2.

rumque mortuorum animalium reſurrectionem impetrare, quorum miſeratione tenebantur; cur non licebit etiam, præſertim Parentibus, à Deo expetere, ut Parvulo, ſecùs perituro, uſum rationis acceleret, eumque ita ad credendum, ſperandum, & diligendum illuminet & incendat, ut æternam ſalutem inviſibili medio conſequatur? *

CAPUT III. *

De Parochorum vigilantia in Obſtetrices, deque ipſarum examine; ubi pleraque, quæ ſparſim & fuſiùs in hoc Opere ſunt dicta, ſummatim repetuntur.

1. OBſtetricibus, ex Sancti *Caroli* Decretis, totiuſque Eccleſiæ Diſciplina, munus ſuum exercêre nequaquàm permitti-

* *Differt* Gerſonii *ſenſus in hac materia ab opinione Cardin.* Cajetani, *qui temerè nimis exiſtimavit, propriam Parentum Fidem, per aliquod ſenſibile ſignum in Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis Filiolo applicatam, poſſè eum ab originali peccato mundare. V. Arch. c.* 2. *à n.* 5., *ubi Auctor fuſiùs amborum ſententiam diſcutiens, diſparitatem inter utramque, tam ab auctoritate, quàm ràtione, enucleatè exponit.*

* *In Arch. c.* 6.

tur, niſì de tribuendo Baptiſmate probè fuerint examinatæ, & in ſcriptis approbatæ: Quod examen quotannis ſaltem repeti neceſſe eſt; putà, poſt diem SS. *Innocentibus* ſacram, ùt in *Panormitana* Diœceſi mandatum. *Bononiæ*, ex Edicto *Benedicti XIV.*, eo tempore *Bononienſis* Archiepiſcopi, huic functioni, Metropolitanæ Archipresbyter cum duobus religioſis Viris, arbitratu ejuſdem electis, dat operam: In Diœceſi tamen, Vicarius Foraneus ſimul, & Parochus; qui, ſi Vicarii etiam Officio decoratur, alium Parochum è ſua ditione advocat; quod ad examinis honeſtatem, ejuſque certitudinem, ne ſcilicet ſinè illa documentum approbationis concedatur, eſt cautum. Porrò, examen quotannìs renovatur, Vicariique Foranei de eo peracto, in ſolitis Epiſtolis Præſulem certiorem facere debent, pœnis arbitrariis, tum contra Vicarios & Parochos, tum contra Obſtetrices, hæc tranſgredientes, conſtitutis. Eadem ferè pro *Panormitana* Diœceſi *Joſeph Melendez*, piiſſimus Archiepiſcopus, edixit: Ubi etiam, Synodo jubente, Obſtetrices jurejurando ſe adſtringunt, ſe gratìs in partu inopes Mulierculas adjuturas. Malè tamen rem gererent Epiſcopi, qui hoc frequens examen eo prætextu negligerent, quòd Baptiſmus ab Obſtetricibus collatus in eorum Diœceſi, addita conditione, reïteretur: Nam ſæpe contingit, Infantes, præſertim abortivos, obire, antequàm à Parocho hæc reïteratio fieri poſſit.

Examen autem de ſequentibus articulis inſtituitur.

I. De Perſona baptizatura.
II. De Tempore baptizandi.
III. De baptizantis Intentione.
IV. De Perſona baptizanda.
V. De Materia.
VI. De Forma.
VII. De formæ ad materiam Applicatione.
VIII. Accedunt Monita, occaſione examinis danda Obſtetricibus.

§. I.

De Perſona baptizatura.

Baptiſmus quidem à quocumque, ſive Eccleſiaſtico, ſive Laïco, ſive à Mare, ſive à Fœmina, ſive à Fideli, ſive ab Infideli, cum debita materia, forma, & intentione miniſtratus, eſt validus; ac propterea Parochos monet *Catechiſmus Romanus*,* ut Fideles omnes baptizandi modum perdoceant: Quod per totam *Siciliam* Chriſtianæ Doctrinæ Congregationes in morem induxerunt. Nihilominùs, Obſtetrix regulariter nequit Infantem licitè baptizare: Nam de jure, Pueri in Ec-

* *Vid. in Arch. l.* 1. *c.* 12. *n.* 1.

cleſia, non domi; à Parochis, non ab Obſtetricibus baptizandi ſunt, nisì in extremo, vel gravi ſaltem verſentur periculo, ne ſinè Baptiſmo decedant. Parvulus verò in triplici ſtatu reperiri poteſt: Vel enim totus in utero exiſtit; vel, ex parte natus, ex parte quòque in utero manet; vel totaliter ex utero natus eſt. In duobus primis caſibus propter honeſtatem, quocumque alio excluſo, baptizat Obſtetrix. At in tertio, cùm Puer ſcilicet omnino eſt ortus, baptizare debet Sacerdos; eoque deficiente, Clericus, Ordinum gradu ſervato: In Clericorum defectu, Vir laïcus; laïco tamen Viro deficiente, Mulier: Ac propter eà, non nisì in omnium iſtorum abſentia, Obſtetrici baptizare licebit; excepto caſu, quo tantùm ipſa modum miniſtrandi Baptiſmatis noſſet: Demum, Obſtetrice abſente, Pater vel Mater Infantis. Porrò, quicumque Sacramentum Baptiſmi confert, affinitatem cum baptizato, ejuſque Parentibus contrahit: Si verò in neceſſitate Pater aut Mater Infantis baptizent, cùm æterna Filii ſalus eos, deficientibus aliis omnibus Fidelibus, ad id compellat, ab affinitatis vinculo ſunt immunes. In privato Baptiſmate, non opus eſt Patrinis, qui è Ritûs præſcripto adhibendi erunt poſteà, cùm Baptiſmi Cæremoniæ in Eccleſia ſupplebuntur.

§. I I.

De Tempore baptizandi.

Obſtetrix baptizabit, ſi partus ex aliquo inſuperabili impedimento eſt impoſſibilis; vel, ſi tantùm difficilis, at Infans ex naſcendi conatibus in magnam inciderit debilitatem; vel, ſi quacumque ex cauſa, non nisì tenuis in eo motus deprehenditur; vel, ſi multo priùs placenta exierit, Fœtu in utero manente; vel, ſi funiculus umbilicalis dirumpatur; demum, quandocumque periculum eſt, ne Puer, antequàm enaſcatur, occumbat: Nam in his caſibus, ob interceptam alimenti, ac maternorum ſpirituum communicationem, vel ob hæmorrhagiam, Fœtus, ùt plurimis obſervationibus conſtat, facilè mortuus ex utero egredietur. Si verò natus eſt ille, at periculum proximum ſubeſt, ne, antequàm ad Eccleſiam deferatur, intereat; baptizabit eum Obſtetrix; at aliis, ùt ſuprà, deficientibus. Jam verò, in natis periculi ſigna, ex *Quintanaduennas*, [a] *Gobato*, [b] aliiſque, ſunt ferè ſequentia, quorum unumquodque ſufficiet.

I. Si Puer ſinè vagitu & lacrymis oriatur:

[a] Quintanad. *de Bapt. tract.* 1. *ſingul.* 20. §. 5., 6.,

[b] Gobat. *tract. de Bapt. n.* 499. *&* 500.

Cùm enim huc uſque uteri calore confotus ſuerit, moleſtiorem ſibi aërem experiri neceſſe eſt. Patet ergo ex hac indolentia, ejus ſenſus non eſſe vividos, ſed intermortuos: Idemque dicas, ubi plorat, ſed voce demiſſa.

II. Si modeſtè reſpiret, vel ſigna oſtendit ſuffocationis inceptæ.

III. Si languidus eſt, nec juncturis inſiſtere valet.

IV. Si lividus, præſertim in facie & capite.

V. Si in naſcendo multum temporis inſumpſit; vel parum quidem temporis, at multum laboris.

VI. Si multùm ab Obſtetrice adjutus fuit: Ab hujus enim auxilio non parùm divexatur.

VII. Si ante ſeptimum oritur menſem; non enim adhuc eſt bene corroboratus: Quocircà dicendus eſt abortivus; & à fortiori, ſi junior.

VIII. Abortivi omnes regulariter periclitantur; Quarè ad Eccleſiam deportandi non ſunt: Abortus enim, ſive ex terrore, ſive alia ex cauſa, Fœtui ſunt valde pernicioſi.

IX. Medicorum plurimi cum *Ariſtotele* [*a*] experientiam allegantes, octimeſtres vivere non poſſe, docuerunt: Conſequens ergo eſſet, eos domi baptizandos. At, ſi ſeptimeſtres, minùs licèt corroborati, vitales quandoque ſunt; quantò magìs octimeſtres?

[*a*] Ariſt. *de Generat. Animæ l. 7. c. 4.*

Credebant quidem veteres, octavo menſe Fœtum infirmari; ſed hoc vera experientia falſum demonſtravit. [a] *Franciſco Mauriceau*, obſtetricariam artem triginta quinque annos exercenti, ſeptimeſtres omnes ante ſeptimum diem obiërunt; contrà verò, plùs quàm biſcenteni octimeſtres fuêre vitales. Cæterùm, ſi alia periculi ſigna conſpiciantur in octimeſtri, quis umquam negabit, Baptiſmum domi eſſe accelerandum? Multòque magìs id locum habet in ſeptimeſtri, qui, etſi vividus ex antedictis, quàm citiùs ad Eccleſiam pro Baptiſmate deferendus eſt.

X. Si cranium habet valde molle, ſuturaſque nimiùm apertas, aliaſve partes diſjunctas.

Ubi tamen Infans optimè quidem valeret; ſed metueret Obſtetrix, ùt frequenter accidit in partu illegitimo, ne Parentes illum occidant, vel ſaltem exponant in oppidis, ubi rota ad Infantes excipiendos non pateat, eumdem incunctanter baptizabit.

§. III.

De baptizantis Intentione.

Intentio erit faciendi, quod facit Eccleſia; nimirùm, quod Christus inſtituit.

[b] Drelincurt. *in Corrolar. de humano Fœtu.*

§. IV.

De Perſona baptizanda.

Circa Perſonam baptizandam hæc ſcire debet Obſtetrix.

I. Si Infans caput emiſerit, & periculum immineat, baptizatur in capite; nec poſteà, ſi omnino naſcatur, erit iterum baptizandus. [a] At, ubi aliud emiſerit membrum, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi periculum impendeat, baptizetur: Verùm, ſi totaliter deinde oriatur, erit ſub conditione rebaptizandus hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo* &c.

II. Si totus in utero fuerit, poſſitque eum Obſtetrix in ſe ipſo manu incurvata, ſpongiâ, vel ſyphunculo abluere, baptizatur, præmiſſa conditione: *Si es capax.* Idem dicendum, quamvìs in eo ſtatu ſit adhuc ſecundinis circumveſtitus, nec eæ diſrumpi poſſint. At, ſi poſteà diſrumpantur, erit iterum, addita duplici conditione, baptizandus: *Si non es baptizatus, & es capax, ego te baptizo* &c. Qui, ſi poſteà caput ex utero, vel aliud membrum emiſerit, baptizandus eſt denuò ſub conditione: *Si non es baptizatus*, &c.

III. Monſtrum, quod humanam ſpeciem

[a] *Ritual.* Roman. *de Bapt. Parvul.*

non præ ſe ferat, baptizandum non eſt: * De quo ſi dubium extiterit, ac tempus interrogandi Parochum, vel peritos non ſupperat, impoſita ſequenti conditione, baptizandum eſt: *Si tu es homo, ego te baptizo* &c.

IV. Si Obſtetrici oriatur dubium, unane in monſtro, an plures perſonæ ſint; res ita diſcernetur: Si monſtrum plura capita, & plura ſimul habeat pectora, totidem erunt corda & animæ, homineſque diſtincti: Quam ob rem ſinguli baptizantur, & unicuique dicitur: *Ego te baptizo* &c.; nisì mors omnino inſtans cogat, ſingulis eorum capitibus aquam infundendo, cunctos inſimul ſub unica forma baptizare, dicendo: *Ego vos baptizo* &c. Si autem unum eſt caput, & unum pectus, quamquàm reliqua membra duplicata; unus eſt homo. Si verò unum eſt caput, ſed bina pectora, vel unum pectus, & duo capita; tunc una perſona abſolutè, deinde altera cum hac conditione baptizatur: *Si es alius homo, ego te baptizo* &c.

V. Quod ad abortivos; animadvertendum eſt ſeriò, tempus infuſionis animæ rationalis in Fœtum eſſe penitùs incertum: Non pauci enim Doctores putant, immediatè poſt conceptum infundi, nec quadrageſimum, vigeſimum, vel etiam ſeptimum diem expectari.

* *Vide Obſervationem circa hoc factam ſuprà l. 3. c. 6. n. 6.*

Id apud omnes hodiè indubitatum, animationem in Fœmellis non tardiùs fieri, quàm in Maſculis. Itaque, ſi Fœtus abortivus eſt completus, & ſe movet, abſolutè baptizatur, ùt certè vivus, & animâ rationali jam præditus. Si verò motum oſtendit, non eſt autem completus, dummodò humanus Embryo eſſe videatur, quamvìs minimus, & imperfectiſſimè figuratus, etiam primis graviditatis diebus baptizatur, ſed præmiſſa conditione: *Si es capax*, &c. Incertum eſt enim, utrùm animâ rationali ſit informatus.

VI. Si minimi iſti Embryunculi exeant ſecundinis involuti, ne tempus cum periculo mortis eorum dilabatur, baptizantur primò in ipſis ſecundinis, adjecta conditione: *Si es capax*; ſcilicet, ſi vivis animâ rationali, & non obſtent ſecundinæ. Deinde, ſecundinis laceratis, iterum baptizantur; at ſub duplici conditione: *Si es capax, & ſi non es baptizatus*; nimirum, ſi habes animam rationalem, & inſuper ſi primum Baptiſmum ob ſecundinarum impedimentum tibi non profuit. Hos autem facillimè baptizabimus, in pateram aquâ plenam eos immergendo, circumagendo, atque lavando.

VII. Infantes, quos, ut Baptiſmi capaces exiſtant, oportet eſſe vivos, tales certè ſunt, ſi motum indicent; at non ſemper ideò mortui, ſi motu expertes, præſertim ſi nondum nati: Nam nati ipſi ſive ex naſcendi labore,

ſive ex alio malo, quamvìs cunctis adſtantium ſenſibus expoſiti, ſæpe ſinè pulſu, motu, reſpiratione ac ſenſu, omnino vitâ ſpoliati apparent, cùm reverà illam retineant, ùt ex innumeris claret experimentis. Et nati igitur, & nonnati, ſi eorum mors indubitata ex corruptione, aliove certo indicio non fuerit, citò baptizentur cum conditione: *Si es capax, ego te baptizo* &c.

VIII. Hoc autem non ſolùm de nonnatis & abortivis, vel partu difficili, vel *Cæſareo* natis; ſed etiam partu facili egreſſis dicendum eſt: Hi enim ad proprium ortum coöperati ſunt; Secùs, ille difficilis extitiſſet: Cùm ergo paùlò antè vivi & vegeti fuerint, præſumuntur ex naſcendi conatibus aliqua ſyncope oppreſſi; at non extincti: Non enim ab extremo ad extremum ſinè medio tranſitur. Animadvertendum porrò, ne Matris humorum corruptorum fœtorem cum Fœtûs putreſcentis fœtore, neve gangrænam vivorum cum putrefactione cadaverum confundamus. Præter alia ſigna, unam ab altera diſcriminantia, gangræna ſicca, vel humida quidem, ſed cum rubore, qui carnem integram ſeparat à corrupta, vivorum eſt, non mortuorum: Livor autem in naſcentibus perſæpe non putrefactionis initium eſt, ſed compreſſionis uteri, & naſcendi conatuum ſequela.

§. V.

De Materia Baptiſmi.

I. Materia Baptiſmi, eſt lotio facta aquâ naturali; id eſt, vel è cœlo, vel è mari, flumine, fonte, vel puteo. Porrò, cùm baptizat Obſtetrix, non opus eſt, aquam eſſe benedictam, vel ſale commixtam. Expedit verò, ut promptam ſibi ſemper parari faciat aquam nitidam, tum in pelvi munda, ut indè accipiat pro nonnatis; tum etiam in urceolo, qui pro natis commodiſſimus eſt. Aquam autem artificiatam, putà roſaceam, vel è floribus malorum *Aſſyriorum*, vulgò aurantiorum, expreſſam, adhibêre non poteſt, niſi ubi naturalis fortè deeſſet; & tunc, addita conditione, baptizat hoc modo: *Si hâc aquâ poſſum, ego te baptizo* &c. Si tamen deinde aquam naturalem habuerit; iterum baptizat ſub hac alia conditione: *Si non es baptizatus, ego te baptizo* &c.

II. Ablutio autem trinâ infuſione fit in capite, ita ut carnem aqua contingat, & per eamdem tranſcurrat.

§. VI.

De Forma.

Forma Sacramenti, ſunt hæc verba: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, &*

Spiritûs Sancti. Ne autem umquam Obſtetrix illorum obliviſcatur, id memoriâ firmè retineat, verba eadem eſſe, ac illa, quæ profert, ſigno crucis ſe ſignans; additis tamen in principio his aliis: *Ego te baptizo*, quæ ſunt etiam omnino neceſſaria. Verbis porrò formæ nihil additur, nihil demitur, nihilque mutatur: Nam grave peccatum eſſet, & ſæpe Baptiſmus invalidè miniſtraretur: Quapropter, formam Obſtetrices aliique rudes, vulgari idiomate proferant. [*a*] Cæterùm neceſſe non erit his, qui in neceſſitate baptizantur, nomen imponere, dicendo e. g.: *Joannes, ego te baptizo*: Si tamen fiat, laudabile reputatur.

§. VII.

De Applicatione formæ ad materiam.

Verba formæ eodem tempore, quo fit ablutio, recitari debent. Simul ergo lotionem & verba incipiat baptizans, ut ſimul etiam finiat. Tres autem cruces efformantur, tribus aquæ infuſionibus, ſingulæ ſingulis trium Divinarum Perſonarum Nominibus, quæ pronunciantur, correſpondentes. At, quamquàm trina crux, cum trina ſimiliter aquæ infuſione, antiquiſſimi ſint ritûs; unica tamen aquæ infuſio, etiam ſinè cruce, ad validitatem Sacra-

[*a*] *Ex S.* Antonino, Toleto, *ac* Suario. Quintanadu. *de Bapt. tract.* 1.

menti ſatìs eſſet: Et ideò unica ſit, & citò, etiam ſinè cruce, ſi ſubita mors timeatur Infantis. Id tamen omnino eſt neceſſarium, quòd ſcilicet ablutio & formæ prolatio, ab eademmet perſona peragatur; Secùs, nullus erit Baptiſmus.

§. VIII.

Monita occaſione examinis danda Obſtetricibus.

I. Obſtetricis munus ad animarum corporumque ſalutem, imò ad humani generis conſervationem utiliſſimum, inſignem in Obſtetricibus charitatem atque prudentiam requirit: Quæ propterea *Sapientes Matres*, vel *Commatres*, veluti ſecundæ Matres, appellantur.

II. In primis, hæ Conjugatas doceant, impeditionem generationis non licêre: Inſuper cauſam abortuum, monſtrorum, & vitioſarum generationum, ex quibus partuum impoſſibilitas, ac mors Prægnantium ſubſequitur, interdum eſſe multiformem impudicitiam, ac immoderatam generantium libidinem: Sumptaque prudenter occaſione, Mulieribus nuptis modeſtè ſignificent, quid à Divina Lege permiſſum, quid vetitum ſit.

III. Prægnantes moneant, earum conſcientiam valde onerando, ipſas, ubi ſenſerint ciborum aut potionum, quas fortè viderint, vel ex grato ſaltem odore perceperint, appetitum in

in ſe ipſis irritari, peſſimè agere, ſi ob vanum timorem, aut verecundiam optatos cibos, aut potiones delibare non petant; cùm experientia doceat, ab his deſideriis, quibus ſatisfactum non fuerit, perſæpe abortum, ac mortem Fœtûs originem trahere.

IV. Item Prægnantibus, earumque Domeſticis tradant, incertum eſſe tempus animationis, quam ſanè multorum Doctorum ſententia docet immediatè poſt conceptionem fieri; & addant, certum hodiè putari, animationem Fœmellarum non eſſe tardiorem illâ Maſculorum. Quàpropter inculcent, in omnibus abortibus, etiam primis graviditatis diebus, inquirendos eſſe diligentiſſimè Fœtus, vel Embryones, ac juxta regulas, hoc ipſo Capite §. quarto expoſitas, baptizandos.

V. Obſtetrices, quæ ad abortum conſilium, vel auxilium quomodòcumque præbent, ſive Fœtus ſit animatus, ſive non, atrociſſimè peccant; etiamſi abortum procurent, ut Prægnantis honorem, vel vitam tueantur: Imò, ſi Fœtus eſt animatus, excommunicationem Papæ reſervatam, * pœnamque mortis incurrunt.

VI. Omnes igitur, à ſe auxilium, vel conſilium petentes ad finem abortûs, à prava intentione deterreant excommunicationis & pœnarum homicidii metu: Imò, ſi opus eſt, Pa-

X

* *Vid. quæ circa hoc punctum notavimus ſuprà l.* 1. *c.* 2.

rocho ſecretò denuncient, ut is prudenter impediat. Neque Gravidis remedia ignota, & priùs à Medicis non probata miniſtrent.

VII. In occultis & illicitis prægnationibus & partubus, illibatum ſilentium ſub peccato ſervare tenentur: Si quando verò domi, pro futuro partu, occultas Prægnantes hoſpitio retineant, numquam ſub ullo prætextu earum amaſios admittant.

VIII. In partu, præſertim difficili, ad orationem confugient; preces tamen prohibitas, vel ſuſpectas non recitabunt: Imò, pro majori cautela, orationibus ab Eccleſia non approbatis abſtinebunt; nec quidquam ſuperſtitionem redolens exequentur. Caveant etiam, ne alicui quidquam ex ſecundinis, aut aliquid aliud tribuant, quod ad uſum ſuperſtitioſum adhibêri valeat.

IX. Periclitatur Fœtus, ubi nimis debilis eſt, ac ſinè motu; vel ſi partus eſt valde difficilis; vel ſi ruptus exeat funiculus umbilicalis; vel ſi, egreſſa jam placentâ, Fœtus ipſe moratur ad exeundum; ita namque deficiunt illi organa pro circulatione ſanguinis atque nutritione: Si Fœtus, laceratis jam ſecundinis, ſe mechonio exoneravit; indicat enim, abdomen ſuum valde comprimi: Tunc verò, ſi tantiſper ſubſtiterit ventris compreſſio, reſpiratio facillimè interibit.

X. Partus autem, ubi, diruptis nimis citò ſecundinis, aquæ dilabuntur, difficilis evadit:

Quocircà imprudentiſſimè ſe gerunt Obſtetrices, quæ illas dirumpere audent, quod quandoque faciunt celebriores, ut gloriam celeris partûs, cui ipſæ manus admoverint, aucupentur; exceptis caſibus deſperatis, in quibus, ad baptizandum Fœtum jamjam moriturum, ſecundinas lacerare neceſſe eſt; vel quando anterior membrana inſuperabilis eſſet duritiëi, & à Fœtu ipſo diſcindi non poſſet. Contrà verò monet *Boerhavius*, partum naturalem eſſe, cùm Infans ipſe in ultimo naſcendi niſu membranas rumpit, & exit: Imò, valde feliciorem futurum partum, ſi, placentâ matura ſpontè diſſoluta, Parvulus cum toto ſecundinarum volumine, & in eis incluſus egrediatur; quod interdum evenit Puellis occultè, & ſinè Obſtetrice, ac pene ſinè dolore parientibus.

XI. Syphunculum chirurgicum [a] ſibi comparabunt, ut in extrema neceſſitate, cui aliter ſuccurri non poſſit, Puerum in utero baptizent.

XII. Nonnatum Infantem ne facilè mortuum putent: Imò, quamvìs natum, & gelidum ac lividum, ac ſinè ullo prorſus vitæ argumento, ad vitæ uſum revocare conentur.

XIII. In præcipuis remediis, laudatur calor; lotiones ex vino, aliiſque aromaticis liquoribus; ſecundinarum concrematarum va-

[a] *De quo ſuprà l. 3. c. 4.*

por; umbilicali præſertim funiculo non reciſo; halitus in os Parvuli inſufflatus; tabaci fumus in inteſtina intromiſſus. Juvat etiam papillas ejus mammarum ſugere, è quibus vulgò ſiniſtra præfertur; plantaſque pedum vellicare penicillo. Infantes tamen aliquando non nisì poſt continuata per tres aut quatuor horas hujuſmodi præſidia, ſe vivos eſſe oſtenderunt.

XIV. Ditioribus Puerperis, quantùm fas erit, ſuadeant, proprio lacte, nisì vera neceſſitas excusârit, Filios alere; non aliis committere nutriendos, quod & Matribus, & Filiolis æquè nocêre conſuêvit.

XV. Deformem, aut monſtroſum Fœtum ſub gravibus pœnis occidere non licet; ſed, ſi tempus quidem ſufficiat, advocandus eſt Parochus, ut de Baptiſmate deliberet: Si verò periculum urgeat, juxta traditas ſuprà regulas baptizabitur. Nani, gibboſi, & ſimiles educantur. Fœtus omnino horrendus vitalis eſſe non ſolet; eum tamen, quamquàm baptizatum, non interficiant; ſed ad ſummum de ſe mori ſinant.

XVI. Antequàm faſciâ Puerperam aſtringant, ipſam interrogent, utrùm alio pondere adhuc ſentiat ſe gravatam, ne fortè alius in ea remanſerit Fœtus, & ſtrictione ſuffocetur.

XVII. In partu illegitimo, Puerperam ejuſque Propinquos admoneant, ne quid contra Infantem moliantur; imò, illum ad Noſocomium deportabunt, nutriendis hujuſmodi Pueris deputatum.

XVIII. De Baptiſmate, ſanis etiam Infantibus citiùs, & intrà tertium ſaltem diem adminiſtrando, Parentes commoneant, illudque urgeant, propoſitis etiam, ſi quæ in Diœceſi ſtatutæ ſint, pœnis. Quodſi domi ex neceſſitate baptizati jam fuerint, poſtulent, ut ipſis Cæremoniæ in Eccleſia ſuppleantur.

XIX. Illicitum eſſe denuncient Matribus & Curatricibus, dormientes Parvulos biennio, aut ſaltem anno minores, non in cunis, ſed in lecto collocare, cùm facilè opprimi & ſuffocari poſſint: Præſertim, ſi manuſculas habeant faſciis devinctas; & maximè, ante Baptiſmum. Pœnitentia Canonica Parentum, ex incuria Filios opprimentium, eſt trium annorum, quorum primus in pane tantùm & aqua tranſigendus. [a]

XX. Peccant, ſi Fœtum, quandoque mortuum, vivum eſſe mentiantur; vel eum arte aut remediis movêri faciant; vel Sanctorum reſurrexiſſe miraculo comminiſcantur, ut eum ad Parentum ſolamen baptizent, & in Loco Sacro ſepeliri procurent. Peccant etiam Partum vel Fœtum ſupponentes, ac civili jure puniuntur. [b]

XXI. Prægnantem infirmam viſitent. Si ad mortem tendat, curabunt, ut Parochus

[a] Rit. Rom. *de Bapt. Parvul. in fin. Cap.* de Infantibus: *De his, qui Fil. occid.*

[b] *L.* 2. *ff. de* Carbonian. *Edict.*

& Chirurgus pro Partu *Cæſareo* peragendo maturè advocentur. Si graviditas inhoneſta ſit, idem ſecretò præſtabunt, ſaltem ſimul ac illa expiraverit.

XXII. Cùm non rarò Prægnantes in extremo mortis luctamine Fœtum enitantur, qui lecti integumentis poterit ſuffocari; ſedulò illis aſſiſtant, & interdum per lectum inquirant, utrùm fortè prodierit Infans; quem, ſi inter naſcendum hæreat, quoquo modo adjuvabunt.

XXIII. Modum faciendi Partum *Cæſareum* in defunctis, addiſcant; & domi novaculam perpetuò habeant, ut illum, ſi quando neceſſitas poſtulaverit, miniſtrare poſſint.

XXIV. Mortuam Prægnantem ubi inciderint, inſpiciant, utrùm unus, an plures fortè ſint Parvuli, vel ſimul geniti, vel per ſuperfœtationem. In abortu etiam inveſtigabunt ſemper, quid ulteriùs poſt Fœtum egreſſum emittat Mater: Fortaſſis enim alius erit Embryo.

XXV. Si Infans, diſſecto utero, non apparet, graviditas autem certa ſit; ampliato vulnere, inquirant, utrùm in tubis *Fallopianis*, ovario, vel etiam abdomine deliteſcat.

XXVI. Si pro Infante molam reperiant, hanc ipſam diſſecent: Quandoque enim in ea inventus eſt Fœtus. Omnes porrò molas diſcindendas meminerint, etiam reperto jam anteà Fœtu: Nam alios fortaſſis continebunt. Eædem cautelæ adhibendæ veniunt molis, in partu, vel abortu exeuntibus.

XXVII. Debent ſub mortali modum rectè baptizandi callêre, eumque memoriâ recolere; &, ubi quidquam oblitæ ſint, vel ſubdubitent, Parochum ſciſcitari: Item ad examen ſingulis annis redire, & cum ejuſdem artis Fœminis, maximè Diſcipulis, de prædictis omnibus, & de dicendis paſſim ſermocinari.

XXVIII. Tenentur etiam in arte obſtetricia peritiam adipiſci, Chirurgos expertos audiendo & interrogando, ſectionibuſque muliebrium cadaverum aſſiſtendo.

XXIX. Ut aliquem etiam librum ducem habeant proprii muneris, legendi facultatem acquirere ſatagent, ſinè qua vix ad artis perfectionem, nec ſinè maximis laboribus erroribuſque pervenient.

XXX. Pauperibus Fœminis gratìs obſtetricari, & omnimodam opem conferre tenentur; id ſi recuſent; Deum habebunt ultorem: Contrà verò, ſi charitatem Pueris ac Prægnantibus omnibus, præſertim egenis, impenderint, Divinam ſentient Munificentiam: Si enim Deus miſericordibus *Ægyptiis* Obſtetricibus domos ædificavit; multò magìs verè Chriſtianis in Cœlo manſionem præparabit, ubi ſempiterno ac beato ævo fruantur.

CAPUT IV.

Baptiſmatis domi, ab Obſtetricibus præſertim collati, validitatem eſſe diligentiſſimè diſcutiendam.

1. ANtequàm Parochus Infanti, jam domi baptizato, Sacras in Eccleſia Cæremonias ritè ſuppleat, ex *Romani Catechiſmi* doctrina exactiſſimè quidem oportet inquiri, utrùm is validè fuerit baptizatus, ut, in caſu dubii, Baptiſma ſub conditione reïteretur.

2. Hæc inquiſitio locum habet, etſi Sacerdos alius baptizaverit: Nam Sacerdotes ipſi, ſive inſcitiâ, ſive feſtinatione, ſive rei improviſæ novitate, quæ etiam peritiores quandoque titubare facit, non leviter interdum erraſſe deprehenduntur. Sacerdos, mihi familiaris, in S. *Mauri* Oppido duobus Gemellis, ab alio Sacerdote domi baptizatis, Cæremonias tantùm addidit: Præſumpſit enim, eum certè Baptiſmum contuliſſe. Infantibus intereà mortuis, Sacerdotem eumdem ſciſcitatus eſt, quomodò baptizaſſet; & valde dubium eſſe Baptiſmum illum agnovit: Quod aliis etiam exemplis firmare poſſem. Si verò ab Obſtetricibus miniſtratum fuit hoc Sacra-

mentum, plùs quàm ſolertiſſima perſcrutatione ejus validitas erit indaganda: Nam ſæpe modum neſciunt legitimè baptizandi, utpotè ignavæ craſſioriſque minervæ; interdum quòque malitiâ laborantes. *Panormi*, cùm Anno circiter 1713., ex Mandato Archiepiſcopi, Obſtetricum omnium examen à *Carolo Vanni*, Parocho celeberrimo, renovaretur; plurimi ac varii, ùt ab ipſo audivi, illarum errores, etiam circa ſubſtantialia, detecti ſunt, multis ſe invicem de mala Baptiſmi adminiſtratione accuſantibus; idemque deinde notatum eſt, examine iterùm Anno 1745. circiter inſtaurato. Sæpe nimirùm illæ neſciunt, aut ſaltem non ſatìs capiunt, verba, *Ego te baptizo*, ad formæ ſubſtantiam pertinêre: Sæpe etiam verba illa, *in Nomine Patris*, commutant in hæc alia, *cum Nomine*, vel, *per Nomen*, quæ formam efficiunt dubiam. Cùm Parochus eſſem *Palmæ*, ex tribus Obſtetricibus duæ *per Nomen* dicebant; tertia, præter hoc ipſum, ſuſpectæ erat conditionis. In prima erudienda diu, multùmque inſudatum eſt: In ſecunda, poſt decem laboris annos, me oleum & operam perdidiſſe, cognovi: In tertia verò, nullo modo fidendum eſſe animadverti, ac tunc clariſſimè perſpexi, quàm rectè Synodus *Agrigentina* præceperit, ut quolibet bimeſtri Obſtetrices novo examini ſubjicerentur, quamvìs regulariter id à Parochis fortaſſe negligatur. Hujuſmodi namque

Mulierculæ non rarò duriſſimæ ſunt cervicis, labiliſque memoriæ; quam ob rem, quæ ipſis inculcantur, eſſe reverà neceſſaria, nequaquàm ſibi perſuadent: Imò tamquàm ſuperflua, & à nimia docentium ſubtilitate manantia floccipendunt; leporem ſcilicet & lepram, Paulam & caulam idem eſſe arbitrantes. *Amicus*, Parochus inſignis Oppidi *Syracuſanæ* Diœceſis, Obſtetricem, licèt anteà examinatam atque probatam, ſub incerta forma plurimos annos baptizaſſe adinvenit: Quapropter innumeros ille adultos, ab ea baptizatos, quibus tantùm Cæremoniæ ſuppletæ fuerant, iterùm ſub conditione baptizare coactus eſt. Quod etiam in Civitate *Xericii* in *Hiſpaniæ Bœtica* accidiſſe, narrat *Quintanaduennas.* [a]

3. At ſupponamus, eas modum baptizandi optimè callêre; attamen Baptiſmus ab eis collatus, erit ſemper, & in omni caſu diligentiſſimè trutinandus: Facillimè enim in errorem delabi poſſunt propter feſtinationem, quâ tum de Parvulo periclitante baptizando, tum de Matre adjuvanda premuntur; ita ut in tanta rerum turbatione non difficulter ea verba ſubſtantialia, *Ego te baptizo*, omittant; & ſola illa proferant, *in Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti*: Inſuper, alia

[a] Quintanad. *de Bapt. Sacram. tract.* I. *ſingul.* 5. *n.* 2. *& ſeq.*

verba interdum addant, vel demant, vel ſaltem immutent, vel etiam in materia ipſa fallantur; quæ tamen omnia præ ſolicitudine & feſtinatione non animadvertunt. Prætereo, quæ de quarumdam Obſtetricum ſuperſtitioſarum, ac ſagarum diabolica nequitia circumferuntur.

4. Ad hæc attendens S. *Carolus Borromæus*, primò ſtatuit, Obſtetrices ſub arbitrariis pœnis munus proprium, abſque prævio examine circa modum dandi Baptiſmatis, exercêre non poſſe. [*a*]

Secundò, ſolis Obſtetricibus, quamvìs peritis, parum in hujuſmodi re credendum voluit, hæc propterea decernens: „ [*b*] Ob„ ſtetrix autem, quæ probata eſt, cùm bap„ tizabit, curet, quoad fieri poteſt, ut duæ „ ſaltem Mulieres, ac Mater præſertim, ſi „ poteſt, teſtes præſentes adſint, quæ in bap„ tizando verba ab ea prolata audiant. Paro„ chus verò, cùm perquiret ex Decreto Pro„ vinciali, an Infans baptizatus ſit, diligenter „ Obſtetricem & teſtes, etiam de verbis pro„ latis, interroget, ut ſibi conſtet, an Bap„ tiſmi forma rectè adhibita ſit, an verò ſe„ cùs; quam ob rem oporteat Infantem à ſe „ baptizari. „ Fœminas teſtes nominat; quia Viri abeſſe à loco ſupponuntur in hujuſmodi circumſtantiis.

[*a*] *S.* Carol. Borrom. *Acta* Mediol. *Eccleſ. edit.* Lugdun. *A.* 1682. *t.* 1. *pag.* 178.

[*b*] *S.* Carol. *ibidem.*

Tertiò, juſſit, ut ferè numquam Obſtetrici baptizare permitteretur: [a] „Cùm „Mulier propè peritura ægrè ſe habet, de „ejuſque partu timetur; ſtudeat imprimis „Parochum in tempore accerſere; aut, ſi „eum habêre non poteſt, aliquem ex Eccleſiaſticis Miniſtris; aut denique Laïcum, „baptizandi peritum, in promptu habêre, ut „ne Obſtetricibus Fœminis, niſì in ſumma „neceſſitate, cui aliter providêri nullo modo poteſt, baptizandi locus umquam detur.„

5. Verùm hæc omnia, etſi ſapientiſſimè conſtituta, ſæpe in praxi rem non conficiunt: Quocircà, in hac materia non ſolùm Parochis, ſed & Epiſcopis opus eſt vigilantiâ, ſolicitiſſimi plena timoris. Primò, quia ùt plurimùm neceſſitas baptizandi Parvulos, propter imminens mortis periculum, eſt in ipſo Partu, in quo, propter honeſtatem, non niſì Obſtetrix baptizat. Secundò, quia Obſtetrices de modo, quo baptizaverint, interrogatæ, facilè ea referunt, ſe feciſſe & dixiſſe, quæ animadvertunt ſe facere & dicere debuiſſe; non verò quæ re ipſa, præ ſolicitudine ac feſtinatione mente alienatæ, fortaſſe fecerunt atque dixerunt: Etenim, examinis vexatione intellectum dante, recordantur præteritæ inſtructionis, aptèque reſpondent, quam-

[a] *Idem in Inſtruct. Bapt.*

vìs ineptiſſimè anteà ſe geſſerint. Tertiò, hujuſmodi Fœminæ, utpote infimæ conditionis, non ſolùm ſunt valde incultæ, rudes, atque imprudentes, præſertim in locis humilioribus; ſed etiam verecundiâ & timore de facili corripiuntur, metuentes, ne cum dedecore ab officio removeantur: Adeò, ut earum teſtimonio in tanto negotio non multùm ſit innitendum. In urbibus verò inſignibus, licèt fortè ſint cultiores, plurimæ tamen ſunt, nec eas omnes Parochus quiſque noſcere probè poteſt: Nam ſæpe alienæ ſunt parochiæ; ſæpe etiam, alio partu impeditæ, Infantem diſcipulæ, vel Obſtetrici ad Eccleſiam geſtandum committunt. Præterea, nec ſemper, nec ubique Parochus facilè teſtes, à Divo *Carolo* præſcriptas, examinare poterit, tum variis de cauſis; tum, & maximè, quia puerpera ejuſque auxiliariæ adſtantes in hujuſmodi caſibus, ùt notat *Quintanaduennas*, perturbantur, nec de legibus cogitant, ac propterea cautelam præparandi teſtes omittunt. Demum, quod pejus eſt, Parochi ipſi eorumque Adminiſtri (pace peritorum dixerim) non omnes ea ſcientiâ, dexteritate, ac diligentiâ pollent, qua Obſtetrices ac teſtes attentè & ſolerter interrogare, & ab eis verum elicere queant.

6. Et quidem antedictæ practicæ difficultates pluribus Theologis * perſuaſerunt, om-

* *Illos vide citatos in Archet. l. 4. c. 7. n. 10.*

nes baptizatos ab Obſtetricibus, eſſe denuò ſub conditione baptizandos; quod etiam pleriſque Paſtoralibus, ſeu Ritualibus, & alicubi Statutis quoque Synodalibus decretum eſt, ac per omnem pene *Siciliam* ſervatur: Ajunt enim, *Romanum Catechiſmum*, Baptiſmata domi collata reïterare improbantem, non loqui expreſsè de collatis ab Obſtetricibus; at ſolùm dicere, domi baptizatos, non eſſe indiſcriminatim rebaptizandos, ſed eos tantùm, de quibus, facta diligenti inquiſitione, dubium remaneat, utrùm validè ſint baptizati: Certum eſt autem, non omnes, qui domi baptizantur, ab Obſtetricibus baptizari. Igitur in eorum ſententia, monet *Catechiſmus*, inquirendum primò, quiſnam baptizaverit; &, ſi Sacerdos vel Clericus, aut Chirurgus, aut alius Laïcus probè inſtructus baptizavit, inquirendum ulteriùs, quomodo baptizaverit: Feſtinatio enim in ſubitaneo Baptiſmo, alicujus erroris occaſio eſſe potuit, etiam Sacerdoti miniſtranti. Qua diligenter facta inquiſitione, & nullo ſuboriente dubio de Baptiſmi validitate, non eſt, cur ille renovetur. At, ſi baptizans fuiſſet Obſtetrix, putant citati Theologi, aliquam formidinem, propter antedicta, remanêre ſemper; ideoque ex ipſa *Catechiſmi* Doctrina ſentiunt, reïterationem eſſe faciendam: Ob ſummam enim Baptiſmi neceſſitatem, præſertim in Parvulis, cenſent, minori dubio opus eſſe ad

illum, adjecta conditione, repetendum, quàm ad alia Sacramenta; maximè, cùm à Concilio *Carthaginenſi* V.* ita decretum ſit: [*a*] ,, Placuit de Infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui, eos baptizatos eſſe, ſine dubitatione teſtentur; neque ipſi ſunt, qui per ætatem idonei de traditis ſibi Sacramentis reſpondêre poſſint, abſque ullo ſcrupulo eos eſſe baptizandos; ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari.,, Quod Decretum probatum fuit à ſexta œcumenica Synodo Can. 85., quamvis ea ætate non videatur fuiſſe in uſu Baptiſmus conditionatus, ſed tantùm abſolutus.

7. Cæterùm, communiùs Theologi docent, quòd, ſi Obſtetrices convenienter inſtructæ reperiantur, ac probatæ ſint vitæ, Baptiſmus non ſit iterandus; niſì cùm, facta priùs neceſſaria inquſitione, aliqua circa ipſius validitatem dubitatio remaneret. Hæc autem inquiſitio ſæpe negligentiſſimè exercetur, quamquàm ex primò allata Doctorum opinione ſatìs evincatur, quàm ſolicitè in diſcutiendo Baptiſmate, ab Obſtetricibus dato, in Diœceſibus, ubi hoc reïterari non ſolet, ſit Epiſcopis & Parochis vigilandum: Nam tantò conſtare debet Eccleſiæ, Baptiſmum fuiſſe ritè & rectè miniſtratum.

* *Vide in Arch. c. 7. n. 3. & 4.*
[*a*] *Can.* Placuit *de Conſecr. diſt.* 4.

8. Ut ergo id quàm attentiùs fiat, regulas hìc trademus, quas Parochi in examine Baptiſmatis domi collati perpetuò ac diligenter adhibeant. Baptiſmus in quatuor Pueri ſtatibus potuit ab Obſtetrice conferri: Primò, ubi Puer perfectè natus erat, & domi baptizatus fuit propter periculum: Secundò, ubi Puer natus adhuc perfectè non erat, ſed caput emiſerat, & in capite baptizatus fuit, reliquo corpore manente in utero: Tertiò, cùm Puer in utero ſimiliter exiſtèbat, ſed minùs principale membrum, putà pedem vel manum, non verò caput emiſerat, & in dicto minùs principali membro Baptiſmum accepit: Quartò, cùm Puer totus utero continebatur, ſed in ſe ipſo lavari nihilominùs potuit.

9. In primo caſu, Parochus de materia, forma, & intentione Obſtetricem ſeriò, addito etiam jurejurando, ſciſcitabitur. Exquiret præſertim, num ea verba, *Ego te baptizo*, in principio formæ omnino dicenda, pronunciaverit; an verò præ feſtinatione omiſerit. Deinde, quia in his Obſtetrices facillimè hallucinantur, & res tam magni refert; duas etiam teſtes, à Sancto *Carolo* requiſitas, ac præſertim ipſam Pueri Matrem, ſub eodem jurejurando examinabit.

10. In ſecundo caſu major eſt difficultas: Debet enim ultra prædicta, conſtare primò, Pueri caput, non autem capitis loco alia membra, putà, manum aut pedem, fuiſſe lota. Secundò,

Secundò, ipſum caput extra uterum verè fuiſſe, cùm ablueretur. Tertiò, ſufficienter fuiſſe lotum, & aquam ipſius capitis carnem, non verò ſummos tantùm capillos tangendo, abluiſſe: Quæ cùm non ab aliis, ſed à ſolius Obſtetricis teſtimonio hauriri poſſint, erit ipſa majori ſolertiâ & dexteritate interroganda.

11. In tertio caſu, quamvis ritè ac rectè ſe geſſerit Obſtetrix, Baptiſmus, præmiſſa conditione, ex ipſius *Ritualis* præcepto erit iterandus: Nam pleriſque Doctoribus non valet ille in ſolo pede vel manu, aut alio minùs principali membro adminiſtratus. Tametſi autem hodie ferè communis opinio ſit, & ipſum valêre, ac *Rituale* præcipiat, in tali ſtatu baptizari Puerum periclitantem, & conditionem, *Si es capax*, non apponat; imò ſic baptizatum, deindeque mortuum Eccleſiaſticæ Sepulturæ inferri mandet; nihilominùs, ubi vivus perfectè naſcatur, aut caput emittat, denuò ſub conditione ad cautelam baptizari decernit: Ne ſit vel huic minori dubio æterna Pueri ſalus obnoxia.

12. Puer in quarto ſtatu baptizatus, etſi optimè, certèque materia, forma, & debita intentio ſervata ſit, erit iterum cum conditione baptizandus: Controvertitur enim de validitate Baptiſmi, ſi Puero, in utero adhuc exiſtenti, nec ex parte ſaltem egreſſo, conferatur. Et, licèt hodie ſententia validitatem affirmans communior ſit & probabilior; non tamen eſt certa.

13. Puerorum porrò ab Obſtetrice baptizandorum neceſſitas, non in totaliter natis, qui ad primum ſtatum ſinè dubio pertinent, ſed ùt plurimùm in naſcentibus præ partûs difficultate contingit; eaque difficultas in tertio & quarto ſtatu frequenter occurrit, non tamen in ſecundo: Ubi enim caput egreſſum eſt, reliquum etiam corpuſculi poſt ſe trahit; niſì cùm intereà pariendi fortè vis atque conatus in Matre ceſſarent.

Igitur Parochi Baptiſmum in tertio & quarto Parvuli ſtatu miniſtratùm, renovare non prætermittant. Equidem vereor, ne, baptizatum ab Obſtetrice Puerum audientes, ad ſummum de materia, forma, & intentione tantùm interrogent; de ſtatu verò, in quo illè baptizatus fuit, quemque, pro validitatis certitudine trutinanda, in conſiderationem quoque venire oportet, nullatenùs inquirant: In qua quidem omiſſione peccarent graviſſimè, Cœleſtem Infantis Beatitudinem evidenti periculo committentes: Nam in univerſum, ubi, adhibito quàm diligentiſſimo examine, dubium aliquod, ſive facti, ſive juris, de Baptiſmate validè miniſtrato remaneat, Baptiſmus in omnium ſententia erit ſub conditione iterandus.

14. Duo demùm hac data occaſione permonenda cenſeo. Primum eſt, debêre Parochos non tantùm Obſtetrices, ſed etiam Populum inducere, ut quàm citiſſimè, imò ſtatim à

nativitate, ſi fieri poteſt, natos Pueros generaliter ad Eccleſiam deferant baptizandos: Ac multò magìs, ubi cœli, aërìſque temperies ad hoc ipſum alliceret. Primò, ut eos abſque ulla mora è dœmonis tyrannide in Filiorum Dei libertatem aſſeramus. Deinde, ut à maleficis, eorum vitæ ac Baptiſmo inſidiantibus, tueamur: Nam etſi ſæpe, quæ de maleficis mira prædicantur, ad phantaſticas illuſiones, anileſque fabulas ablegandа ſint; negari tamen, his non obſtantibus, nequit, aliquando veriſſimè contigiſſe: Præterquàm quòd innumera alia, & frequentiora ſunt pericula, propter quæ timendum eſt, ne tenerrimus Puer ſinè Baptiſmo extinguatur. Non licebat olim, juxta veteres Canones, Parvulorum Baptiſmum ultra duodecimum diem differre. S. *Carolus* [*a*] hunc terminum ad novem dies, addita excommunicationis pœnâ, contraxit: *Romanæ* verò Urbis Diſciplinâ, & *Belgicâ*, item *Pariſienſis* ex Statutis *Arlæi* Archiepiſcopi, pœnam interdicti imponentibus, ad tres dumtaxat: [*b*] *Siculâ* item in quibuſdam Diœceſibus ad tres, aut quatuor. [*c*] At Synodus *Panormitana*, [*d*] ſub

[*a*] *S.* Carol. *Conc.* Mediol. 1. *p.* 2. *n.* 1.

[*b*] Natal. ab Alexan. *Theol. Dogm. Moral. tit.* 2. *de Sacram. Bapt. c.* 4. *reg.* 3.

[*c*] *Synod.* Syracuſ. Marini. *P.* 1. *c.* 7. *n.* 12.

[*d*] *Synod.* Panormit. Palafox. *P.* 3. *c.* 2. *de Bapt. n.* 17.

excommunicationis comminatione, Parvulos ante diem tertium baptizari præcipit. Poſtremò, *Agrigentina* [*a*] ſtatim ad Eccleſiam ferri jubet; & ita *Palmæ*, Diœceſis illius Oppido, ubi Parochus diu præfui, per hiëmem quòque factitatur.

15. Quod ſecundo loco moneo, à periſſimis animarum Paſtoribus accepi, & ipſe inconcuſsè cuſtodivi; non debêre nimirùm Parochos facilè permittere, ut Sacerdos aliquis, etſi doctus, ſinè ſua, aut ſuorum Coadjutorum uſu peritorum, præſentia, Baptiſmum adminiſtret: Non enim deſunt funeſtiſſima & diſſuadentia exempla. Profectò Eccleſia Dei, antequàm Parochum inſtituat, eique munus baptizandi concredat, ipſum trium Synodalium Examinatorum Judicio ſubjicit, qui mores, doctrinam, & omnia perſcrutentur. Quarè ergo Parochus, mera gratificandi, vel otiandi causâ, debitaque neglecta cautelâ, tantum negotium alteri demandabit? Væ ſanè, væ Paſtoribus inſipientibus & incuriis.

[*a*] *Synod.* Agrigent. Ramirez. *P.* 2. *c.* 2. *de Bapt.* §. Baptiſmum.

CAPUT V.*

De neceſſaria Principum & Epiſcoporum Vigilantiâ pro Nonnatis.

1. PAtris nomen ac Officium non iis tantùm, qui nos genuêre, tribuimus; ſed Principibus etiam, qui *Patres Patriæ* paſſim audiunt, & ſubditos ſuos diligere debent, quaſi filios, eorumque utilitatibus commodiſque proſpicere. Quod etiam de eorum Adminiſtris ac Magiſtratibus, proportione ſervata, ſentiendum eſſe, nemo ibit inficias. Principes ergo, etiam nonnatorum, qui germina ſunt Reipublicæ ſibi creditæ, ſolicitam ac miſericordem curam gerere ex proprio munere tenebuntur. In tribus autem illa conſiſtit: In impediendis abortibus; in ſectionibus *Cæſareis* defunctarum promovendis; ac denique in providendo, ut in partubus difficilibus auxilia opportuna tum Proli, tum Puerperæ, incluſo etiam, ubi expediërit, *Cæſareo* viventium Partu, conferantur. Et hujus quidem uſum in Noſocomiis præſertim inducent: Ibi enim abſentia Propinquorum Gravidæ, Chirurgis omnia permittit. Ita felicium eventuum fama,

* *In Arch. partim c. 4. partim c. 8.*

ſectionis horrorem ſenſim diſſipando, ipſam aliis Prægnantibus commendabit. Etſi autem varia circa præmiſſa à Magiſtratibus ſacienda dixerimus, &, quomodò Principes per curam de projectis, abortus impedire poſſint, * expoſuerimus; illud hoc loco dicendum reſervavimus; legem nimirùm aliquam de antedictis omnibus à ſupremis Principibus eſſe ſtatuendam. Sanè, nuper tria illa in *Sicilia* exquiſitiſſimis legibus, quæ Opuſculi hujus fructus extiterunt, ſtabilita ſunt, & in iis pene omnia præviſa, & ſingillatim proviſa, quæ poſſent in alia Regna Ditioneſque ſaluberrimè propagari. Egregia eſt etiam *Friderici*, ad præſens *Boruſſiæ* Regis, conſtitutio de erudiendis Obſtetricibus: Præcipit ille, ut à Calendis Octobris Anni 1751. in poſterum, Obſtetrices in theatro anatomico *Berolini* à docto Anatomes Profeſſore, januis clauſis, adhibitis etiam ſubinde muliebrium cadaverum ſectionibus, in iis, quæ circa formationem & augmentum Fœtuum, eorumque nativitatem cognoſcere oportet, erudiantur, de his omnibus deinde examen ſubituræ; utque idem in aliis etiam Regni ſui civitatibus accuratè ſervetur, neque poſt hâc ad obſtetricandi munus ullæ admittantur, niſì priùs de inſtructione atque examine loci Præfecto exhibito docu-

* *Vid. l. 1. c. 3., ubi, quomodò Principes abortus impedire poſſint, tractatur.*

mento. Nec parvipendendum Edictum *Henrici* Regis *Galliarum*, 4. Non. Martii A. 1556. in Parlamento promulgatum, [*a*] quo ſancitum eſt, ut Matres illegitimè concipientes, ſi graviditatem occultent vel partum, aut ſi partûs tempore legitimum teſtimonium vitæ, vel mortis Infantis non oſtendant; contrà verò probetur, eum Baptiſmo, vel publica & ſolita ſepulturâ privatum fuiſſe, tamquàm homicidii reæ extremo ſupplicio puniantur.

2. Venio ad Epiſcopos. Quamquàm Parentibus, Parochis, Principibus, Magiſtratibus, ac Medicis curam Infantium nonnatorum commendaverimus; nihilominùs neceſſarium omnino erit, Epiſcopos, Divinam erga illos providentiam & charitatem imitando, Auctoritatem ſuam interponere, ſi ſucceſſum per omnia felicem exoptent.

Ad tria reduci videtur in his Antiſtitum cura: Scilicet, mala declinanda pernoſcere; apta remedia præſcribere; & ad horum executionem diligentiſſimè incumbere.

§. I.

Quoad primum: Epiſcopus in viſitatione ſciſcitetur à Parochis, Vicario Foraneo, Teſtibuſque Synodalibus,

I. Utrùm in loco ſæpe accidant voluntarii, vel involuntarii abortus?

[*a*] *In Collect.* Fontanon.

II. Utrùm Parochi omnem operam ad eos impediendos adhibeant, & qualem; & maximè in graviditatibus infamibus? Ac proptereà, num cautè ac ſolerter interrogent de hujuſmodi graviditatibus, ubi prudens de iiſdem ſuſpicio ſuboriatur? Utrùm Puerorum illegitimorum Baptiſmus, eorumque, ubi moriantur, ſacra Sepultura negligatur?

III. Utrùm in loco ſit Noſocomium cum rota ad modum tympani, ac tintinnabulo, quò projecti, ad vitanda immania diſcrimina, inferantur? Si tamen deeſt Noſocomium, utrùm Univerſitas, proùt indubitati juris eſt, eoſdem excipiat; vel, ob hujuſmodi rotæ defectum, ſub dio publicis locis exponi ſoleant cum periculo, ne à canibus devorentur? Et, an projectis iiſdem, ſive cum ſchedula de Baptiſmo teſtante, ſive abſque illa repertis, juxta *Romana* Decreta conditionatus Baptiſmus miniſtrari conſuêverit?

IV. Utrùm debita cura vigeat baptizandi abortivos, & an crudelitate, feris ipſis ignota, occidantur?

V. Utrùm Fœtus ipſi primorum diërum, qui dant vitæ ſigna per motum, præmiſſa conditione, baptizentur? Et an idem fiat, quando, licèt motum non oſtendant, non tamen laceri ſunt, corrupti, aut contuſi, atque ideò certò exanimes eſſe non conſtat?

VI. Utrùm nonnati, ſi baptizari poſſunt, vel nati, aut abortivi, quamvìs aliquando ſinè

motu, ſinè pulſu, ſinè reſpiratione & ſenſu mortui videantur, cùm reverà ſæpe non ſint, dummodò putrefactionem, & alia indubitata mortis ſigna non præ ſe ferant, cum conditione citiſſimè baptizentur; curandi poſteà, ſi fortè ad vitæ munia erigi poſſint?

VII. Utrùm Conjugati modum conferendi, premente neceſſitate, Baptiſmum, ejuſque materiam, ac formæ verba percalleant? Sanè, cùm abortus frequentiſſimè contingant, nec ſemper in hujuſmodi caſibus præſtò ſint Sacerdotes, vel alii, qui Infantem baptizare poſſint; oporteret à Parochis examinari Sponſos, num baptizandi ritum calleant, antequàm ad Matrimonium admitterentur. *

VIII. Utrùm Parochi eorumque Adjutores, in miniſtranda Sacra Euchariſtia, vel Pœnitentia Mulieribus conjugatis, vel nuper viduatis, at gravi morbo implicitis, inveſtigent, an ſint gravidæ? Et an idem præſtent, ſi Matrimonio quidem ſint ſolutæ; verùm prudens aliqua ſuſpicio, vel timor exoriri poſſit graviditatis earum?

IX. Utrùm Parochi in Partu *Cæſareo* ſuadendo ac procurando ſint accurati, eique per ſe ipſos aſſiſtant, ita ut in mores abiërit? Hìc Parochi fortaſſe dicent, in ſua Parochia Partum *Cæſareum* in uſu eſſe: At pro certiſſimo ſciant Epiſcopi, hoc eſſe plerùmque,

* *Vid. in Arch. l.* 1. *c.* 12. *n.* 1.

magna ſaltem ex parte, à veritate alienum. *Amicus* Parochus, Deo benedicebat, quòd ſibi olim quemdam Puerum liberare hujuſmodi ſectione dediſſet; at, cùm ejus Parochia ferè duodecim Incolarum millia contineret, ipſamque ille quindecim annorum ſpatio gubernâſſet, eum reprehendi: *In* tanta enim temporis amplitudine, tantaque Civium frequentia, plurimos liberare debuiſſet. Is ergo, quoniam à Parœcia fortè aberat, ſcripſit ad Œconomum, ut invigilaret attentiùs. Et ecce! ille citiſſimè reſpondet, monitionem fuiſſe peropportunam: Jam enim, occaſione ſubinde nata, mortuam gravidam incidi fecerat, Fœtumque baptizaverat. Sanè deprehendent Epiſcopi, *Cæſaream* inciſionem in ſolis Gravidis nonimeſtribus, ac in partu occumbentibus ad ſummum, frequentari: Tunc enim tantùm Parochi mortuarum prægnationes agnoſcere ſolent; reliquæ alto ſub ſilentio deliteſcunt.

X. Itaque, diligentiſſimè inquirat Epiſcopus, utrùm Partus *Cæſareus* generatim, ùt debet, in Gravidis omnibus defunctis peragatur? An in illis tantùm, quæ in partu, vel nono menſe moriuntur; omittatur autem in aliis, præſertim, ubi Fœtus ſint ſeptimo menſe minores? Acſi liceret horum perditionem tuta conſcientiâ permittere.

XI. Utrùm Conſanguinei Prægnantium defunctarum Partui *Cæſareo* adverſentur, eum-

que negligant, vel impediant? Et, utrùm Parochi, ubi eos obſtinatos viderint, ſæculare brachium invocent, ac laïci Magiſtratus illud impertiantur?

XII. Utrùm in oppidulis ac pagis inveniatur, qui ſectionem efficere noverit? Et, utrùm hic juſta ſit mercede contentus; an verò poſtulet excedentem?

XIII. Utrùm poſt Prægnantis mortem ſectio fiat illicò? Et an, dum expectatur peritus, ad Pueri vitam conſervandam, Gravidæ venter pannis ad ignem calefactis foveatur?

XIV. Utrùm ſectio omittatur eo vano prætextu, quòd longum præterlapſum ſit tempus à morte Prægnantis?

XV. Utrùm in oppidulis reperiantur ſedes, ſeu ſcamna pro partu; & Chirurgi, qui in partu difficili peritiâ ſua & inſtrumentis, præſertim *Palſiniano* emendato, Parturientem juvare valeant, vivumque Infantem extrahere incolumem?

XVI. Utrùm in partubus deſperatis, *Cæſarea* viventium inciſio in morem venerit?

XVII. Utrùm Obſtetrices Puerulos periclitantes, quamvìs prorſus in utero ſitos, dummodò ſaltem ſyphunculo phyſicè lavari poſſint, cum conditione baptizent?

XVIII. Utrùm Parochi, ſaltem quotannis, Obſtetricum de Baptiſmo adminiſtrando examen renovent, ſive Baptiſmus ab eis collatus reïterari ſoleat, ſive non; & illas erudiant,

moneantque juxta dicta toto Capite tertio Libri hujus, ea addentes etiam, quæ de monſtris Capite quinto Libri tertii tradidimus?

XIX. Utrùm Parochi Baptiſma domi, præſertim ab Obſtetrice, collatum, ſecundùm monita Capite quarto hujus Libri facta, diligentiſſimè diſcutiant?

XX. Utrùm Parochi de orationibus, maximè à parentibus, pro nonnatis ad Deum ſæpe fundendis, deque aliis huc uſque notatis, populum ex profeſſo, ſaltem ſemel in anno, reddant inſtructum: Parochi enim Obſtetrices & Populum in omnibus erudire, quæ pro æterna Infantium ſalute ſunt ſcitu neceſſaria, ſub gravi culpa obſtringuntur. [*a*]

§. II.

Malorum deinde remedium illud erit; nimirùm, regulas aliquot præſcribere, quas, ne umquam oblivione deleantur, Synodalibus Conſtitutionibus inſeri neceſſe eſt. Præcipuas hìc ſolùm attingam.

I. Primò, ſtatuat Epiſcopus, non tantùm Obſtetrices ad munus exercendum non admitti, niſì poſt examen circa Baptiſmum, & poſtquàm ipſis alia ſcitu digna tradita ſint;

[*a*] Roncaglia *t. 2. tract. de Bapt. c. 4. in Reg. pro Praxi, & alii.*

ſed etiam examen iſtud ſingulis annis eſſe renovandum; Obſtetricibus, hanc renovationem recuſantibus, ab officio interdictis.

II. Deinde, cùm futuri Sponſi ante proclamationes circa Fidei rudimenta examen ſubeunt; de modo etiam Baptiſmum conferendi, cujus ipſi, urgente neceſſitate, Miniſtri aliquando eſſe poterunt, examinari decernat.

III. Tertiò, ſtatuat, ut ſemel ſaltem in anno, putà, die Beatis Innocentibus dicata, ac præterea, ubi ſe, præſertim in Catechiſmis, dabit occaſio, Parochi ſub aliqua mulcta, de cura pro nonnatis habenda Populum edoceant. [*a*]

IV. Quartò, in Noſocomiis aliiſque piis Domibus, quibus Projectorum onus incumbit, vel fortè ex fundatione aliave cauſa incumbere debet, rotam cum tintinnabulo pro eorum receptione ſtabiliri præcipiat.

V. Quintò, jubeat projectis generatim, ſive cum ſchedula de recepto Baptiſmate, ſive ſinè illa repertis, Baptiſmum conditionatum eſſe renovandum.

VI. Sextò, indulgentiam primò concedat iis omnibus, qui Parocho procurantes abortum, impediendi gratiâ, denunciant. Secundò, alicujus moribundæ graviditatem Parocho revelantibus. Tertiò, abortivos baptizan-

[*a*] *Ex Edict.* Agrigent.

tibus, & ad id coöperantibus. Quartò, his, qui ſuaſione, aut aliter quomodocumqne Partui *Cæſareo* deſunctarum induſtriam ſuam contribuunt, (ùt in Diœceſi *Lingonienſi*, jam indè ab An. 1404., ſtatutum fuit) vel etiam Partui *Cæſareo* viventium, ſive adhuc vivo Puero, ſive etiam exanimato. Inſuper his, qui qualitercumque Fœtui, vel parturienti ad eum liberandum opitulantur: Quibus omnibus Edictum *Panormitanum*, ac *Monteregalenſe Jacobi Bonanno* Archipræſulis Indulgentiam largiuntur. Demum projectos piè ſuſcipientibus, vel baptizari, & educari curantibus, vel eis quoquo modo ad animæ corporiſve ſalutem opitulantibus.

§. III.

Quod verò ad pœnas: Profectò ſpirituales parcè ſunt irrogandæ; ſi autem Epiſcopo expedire videbitur, poterit excommunicationem, etiam ipſo jure, ſecuto Abortu, vel omiſſione Cæſarei *Partûs, ac Parvuli morte, incurrendam imponere,*

I. Eis, qui certò ſcientes, procurari alicujus Gravidæ abortum, nec aliter impedire valentes, Parocho non revelent; etſi ſatius putem, in eo caſu excommunicationem ferendæ tantùm ſententiæ decerni.

II. His, qui non denunciant, mortuam utero gerere; quamquàm ſanguine vel affinitate conjuncti ſint.

III. Peritis, qui inciſionem ad extrahendum Fœtum, etſi mercede prorſus deficiente, detrectant.

IV. Conſanguineis, Domeſticis & aliis, qui inciſionem impediunt; etiamſi ea deinde fieret, ſed irrito eventu, propter antecedentem ſcilicet reſiſtentiam. Poterit autem Antiſtes pro excommunicationis pœna in prænotatis, perſonale interdictum, ſi malit, ſubſtituere.

V. Nec impunes relinquendi ſunt Parochi negligentes: proinde, vel mulcta gravis, vel pœna ſuſpenſionis ipſo facto, vel ſimul ambæ ſtatui poterunt; una ſcilicet ad ſupplementum alterius adjunctâ: Nempe, ubi, in caſu reſiſtentiæ, Magiſtratûs laïci brachium non poſtulaverint; vel, ſi opus fuerit, & in Civitate Epiſcopali degerint, ad Epiſcopum ipſum non convolârint.

Præcipi eis etiam convenit, ut, ſi aliquis intereà Puer abſque Baptiſmo deceſſerit, ipſi, rogatis tunc ſibi de adhibita à ſe diligentia teſtibus, omninò ad Præſulem referant: In Civitate quidem Epiſcopali, infra tertium diem; per Diœceſim tamen, infra octavum, ac ſub eadem ſuſpenſione, ut delinquentes pœnis Canonicis puniantur. Exempla verò hujuſmodi cenſurarum habes in variis Edictis *Siculis*, aliiſque.

Pœna quòque ſuſpenſionis intorquêri poterit Parochis, per Aquæ benedictæ aſperſionem dantibus ultimum vale defunctis Gravidis, inciſione non facta.

§. I V.

Pro executione tamen regularum, quas favore Infantium Prælati deſcripſerint,

I. Oportebit, eos cum ſæculi Principibus agere, ut novis iſti ſanctionibus leges, cæteroquì antiquas, de non ſepeliendis ante inciſionem Gravidis, ſub homicidii ſuppliciis inculcent; atque ut Magiſtratibus, aliiſque Officialibus pœnam decernant, ſi tam ſancta Jura ſedulò ſervari non ſatagant: Ac multò magìs, ubi à Parochis requiſiti, non illicò brachium auxiliare concedant. Statutum quòque inſinuabunt contra procurantes abortum; vel illegitimorum Filiorum Baptiſmum, eorumve, ſi mortui fuerint, Eccleſiaſticam ſepulturam omittentes. Nec deſinent pro expoſitis etiam, ſeu projectis inſtare, ut eâdem lege ipſorum incolumitati & educationi conſulatur. Profectò, nobiliora Decreta, quæ in priſcis Imperatorum Conſtitutionibus, ad animarum & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ bonum conducentia, demiramur, Sanctorum veterum Epiſcoporum zelo debemus; qui, ùt eruditi ſæpiùs adnotârunt,

runt, in Synodos, per illud ævum frequentes, congregati, eadem præclarè jam excogitata, maturèque digeſta, ſummis Principibus edenda ſuggerebant.

II. Præſules ipſi, quæ in hac materia facienda probavimus, & populos, & Parochos in Synodis, Viſitationibus, Parochorum congreſſibus, privatiſque cum iiſdem colloquiis diligentiſſimè commonebunt: Vicariis verò foraneis, ac ſynodalibus teſtibus injungent, Parochorum circa præmiſſa negligentiam ad ſe deferre.

III. Sæpiùs per fide dignos exploratores inveſtigent, utrùm regulæ à ſe conditæ à Parochis, Vicariis, aliiſque ad amuſſim cuſtodiantur. Hanc verò inquiſitionem inſtituent tam in oppidulis, lociſve ignobilioribus, quàm ampliſſimis in Urbibus: Etenim deteriora & atrociora mala in hujuſmodi materia graſſantur ùt plurìmùm, vel in primis, propter Miniſtrorum quorumdam inſcitiam, ac Medicorum defectum; vel in ſecundis, propter populi multitudinem, & implicatam negotiorum varietatem, quæ non omnia Paſtoribus opportunè providêre ac moderari permittit. Quis enim crederet, *Pariſiis*, * Urbe ſcilicet, in qua tanta Civilis & Eccleſiaſtica emicat Diſciplina, S. *Vincentii à Paulo* ætate, cùm ſingulis annis quadringenti ſaltem, vel ùt minimùm trecenti expoſiti reperirentur, nullum

* *Vide ſuprà l.* 1. *c.* 3. *n.* 3.

ex his Baptiſmate donatum, omneſque tandem ſinè hoc neceſſario Sacramento deceſſiſſe? Si tot ibi nati tantam cladem ſubibant; quot alios per abortum emiſſos, quot verò alios nonnatos, etiam legitimos, ac Matribus morientibus conſepultos, periiſſe putandum eſt? Populoſæ Civitates ſilvæ omnino ſunt quàm denſiſſimæ, in quibus feræ atque ſerpentes, nimirùm nefanda mala, atque ſcelera, utì facillimè ſe abdunt, ita diutiſſimè quoque deliteſcunt. Oportet ergo, ut Epiſcopi, regiorum nemorum cuſtodes imitando, ad eos extirpandos ſedulò incumbant, ſolertiamque conduplicent: Solet enim Deus Epiſcoporum zelum, in Divina Gloria, animarumque ſalute promovenda, benedicere ac fortunare.

IV. Imitandum certè *Melitæ* Epiſcoporum ſtudium, ubi cum *Hieroſolymitano* Ordine pietas & religio conſediſſe videntur. „ In hac „ mea Diœceſi, ait *Paulus Alfaran*, clariſ„ ſimus ejuſdem urbis Antiſtes, [*a*] hæc re„ gula obtinuit à *Cocco Palmerio*, eximiæ „ charitatis Epiſcopo, ſtabilita: In occultis „ nimirùm graviditatibus, Obſtetrices omnes, „ graviſſimarum pœnarum formidine, eas Fiſ„ cali generali, vel Profiſcalibus Epiſcopalis „ Curiæ ſecretò renunciare tenentur, ut, re „ ab his Præſuli communicata, hic præcep-

[*a*] *In Epiſt. ad Auctorem data.*

„ tum de cuſtodia partûs imponere poſſit, & „ Parocho, quem aptiorem judicabit, Sacri „ Baptiſmatis collationem committere: „ [*Putà Parocho viciniori & accuratiori; quod in Civitatibus, ubi multæ ac magnæ ſunt Parochiæ, ad indecora Puerperia occultanda ſummoperè laudandum.*] „ Porrò, ex „ quo Deus, contrà quàm ipſe merebar, me „ ad Paſtoralem hujus Diœceſis Curam aſſu- „ mere dignatus eſt; ſanctam hanc methodum „ in plurimis filiarum-familias, aliarumque pu- „ ellarum caſibus inviolatè retinui. Adden- „ dum, hìc etiam Chirurgos pari modo, ac „ Obſtetrices, ad denunciationem obligari. Pa- „ rochi autem, juxta Sacrarum Viſitationum „ Edicta, magna ſedulitate in id incumbunt, „ ut hujuſmodi Prægnantium occultarum no- „ titiam aſſequantur, ad me illicò delaturi. „ Cura deinde, quæ in Sacro Noſocomio In- „ fantibus expoſitis exhibetur, adeò mirabilis „ eſt, ut miſeræ infeliceſque puellæ, quibus „ prægnatio turpis acciderit, plenæ fiduciâ, „ propter aſylum ipſis in ſacro iſto loco pa- „ teſcens, de procurando abortu nullatenùs „ cogitent. Ad evitandum etiam abortuum cri- „ mina, ſtatuit egregius Epiſcopi *Cocci Pal-* „ *merii* zelus, ut inter caſus reſervatos cum „ excommunicationis pœna, tertius hic eſſet, „ [*Fœtus inanimati abortum procurantes.*] „ Quam ob rem nimis raro pullulant abortus „ malitioſi. „ Pudeat ergo alios, ſi qui fortè ſunt, negligentes.

V. Quodſi modus charitati & ſolertiæ Epiſcoporum ſuppetit Infantibus illegitimis ſuccurrendi; quantò faciliùs impedient, ne legitimi & vivi, cum defuncta matre ſepeliantur? Equidem ſcio, ad hæc ipſa non exiguam in Epiſcopis æquè, & in Parochis requiri ſolicitudinem: Verùm charitas, ubi verè talis eſt, qualis in Dei Miniſtris & eſſe debet, & eſſe præſumitur, ſcilicet inſignis, obſtacula omnia vincit. Expedit ſanè, ut Prælati inſtructionem aliquam, vel edictum concinnent, quotannis populo in die Sanctorum *Innocentium* publicè legendum. Varia ex his* à *Siculis* Pontificibus lata ſunt.

VI. Quoniam verò Epiſcopi ſæpe negotiorum ingenti mole obruuntur; ne Infantium, præſertim nonnatorum, cura, qui non modica ſunt animarum, illis concreditarum, portio, aliquo pacto flacceſcat, oportet, ut ipſi aliquem, præſertim Cathedralis Eccleſiæ Canonicum, deſignent, qui plurima, quæ in hoc Libro proponuntur, & à Præſule ſtatuenda promoveat, & ſimilia pro re nata ſuggerat facienda, & ex officio, cæteris aliis eadem executuris, immineat: Præcipuum namque Senatorum Eccleſiæ munus eſt, non ſolùm Antiſtiti, rem Divinam facienti, miniſtrare; ſed eidem etiam in ſpirituali Gubernio, & pro-

* *Horum aliqua dabit noſtra Appendix; reliqua vid. in App. Arch.*

curanda animarum ſalute conſilium auxiliumque conferre.

VII. Poſtremò, ut hujuſmodi regulæ in praxim deducantur, ac deductæ cuſtodiantur, illud ſummoperè quidem præ oculis habendum, exiſtimo; nimirùm, Prægnantium Domeſticos & Conjunctos, Chirurgos, Parochos, alioſve, circa prædicta delinquentes, eſſe neceſſariò puniendos: Leges enim omnes præclaræ ſunt atque ſpecioſæ; at inutiles & contemptæ jacebunt, ſi pœnas, numquam reipsâ infligendas, fruſtrà comminentur. Objurgavit Christus Apoſtolos ſuos, dum hi Pueros ad ſe venientes arcebant, quod non ſinè myſterio Sanctus *Marcus* tam luculenter enarravit: [a] *Et offerebant illi Parvulos, ut tangeret illos: Diſcipuli autem comminabantur offerentibus; quod cùm videret* Jesus, *indignè tulit, & ait illis: Sinite Parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos: Talium eſt enim Regnum Dei.*

VIII. Et ut omnia ſimul dicam: Conſanguinei, Sacerdotes, Parochi, Medici, Magiſtratus, Principes, Epiſcopi, qui miſerrimis Infantibus, de quibus toto hoc Opere actum eſt, non opitulantur, æquè rei ſunt, acſi reipsâ illos interficerent, & à ſalutis æternæ conſecutione repellerent: Præſertim verò, qui majori pollent poteſtate, quique te-

[a] *Marc.* 10.

nentur alios ad officium cogere, dicente *Seneca*: *Qui non vetat peccare, cùm poſſit; jubet.* Verùm, ſi hoc Opus legenti nimis gravia ac difficilia, præſertim ab Epiſcopis & Parochis, expoſcere fortaſſe videar; fidentiſſimè reſpondebo, non debêre illum eorum onera, qui CHRISTI Apoſtolis Diſcipuliſque ſucceſsêre, cum propria tepiditate, vel ignavia metiri; ſed cum ſublimitate, longitudine, ac latitudine Paſtoralis Muneris, cum Cœleſtis Gratiæ copia, quæ à Deo tam arduæ vocationi tribuitur, & cum Virorum Apoſtolicorum, imò & ipſius CHRISTI Domini exemplo, quod adeò magnum eſt & ſuperexcellens, ut Patres, & ex his *Tridentina* Synodus, animarum procurationem onus appellaverint, *ipſis Angelicis humeris formidandum.* Et profectò, Deus tam oneroſum, & curis undequàque plenum Diviniſſimum ſalvandarum animarum judicat Miniſterium, ut, etſi minimus Beatorum Angelorum pluribus Regnis gubernandis per ſe ſolum ſufficiat; nihilominùs ad rei gravitatem oſtendendam, noſtramque deprimendam audaciam, uni Angelo non nisì unam commiſerit animam, & inſuper Communitatibus, Archangelos præfecerit; Diœceſibus tamen, aut ſaltem Provinciis, Principatus; Mentes nimirùm præ Angelis, cuſtodiæ ſingulorum deputatis, & ùt plurimùm ex infimo choro demiſſis, longè ſublimiori virtute præſtantes. Verùm hac ipſa mi-

rabili ordinatione Sacerdotes ſuos confirmat & roborat: Nos enim apertè demonſtrat, ſub tot ac tantis Protectoribus & Ducibus conſtitutos, & ſupernæ gratiæ vigore ac fortitudine animatos & auctos, omnia aggredi, omniaque ad felicem exitum poſſe perducere, ſi verè ac unicè animarum ſalutem, ipſiuſque gloriam ſtudioſiſſimè perquiramus.

CAPUT VI. *

Sancti Franciſci Saleſii *exemplo Eccleſiæ Miniſtri, præſertim Epiſcopi & Parochi, ad procurandam nonnatorum ſalutem accenduntur.*

1. FRanciſcus, cujus tanta fuit erga omnes benignitas atque beneficentia, ut præ *Tito* generis humani deliciæ meritò appellaretur, in charitate, præſertim erga teneriorem ætatem, ſpeculum fuit Antiſtitum & Parochorum, & vera imago virtutis. Is in vitæ diſcrimen, dum utero geſtaretur, inciderat, & adeò tandem exilis ortus erat, ut goſſipio ad plures menſes involvi oportuerit: Verùm contra Medicorum judicium, qui mortem ei ominabantur, Matris orationibus & eleëmoſynis non ſolùm incolumis; ſed non

* *In Arch. c. 5.*

minùs robuſtus, quàm virili ſpecie decorus evaſit. Periculorum igitur ſuorum piè memor, erga Pueros, & maximè Infantulos nondum ab utero egreſſos, ingenti & eximio charitatis affectu ferebatur. Quam ob rem preces pro Fœtu fundendas, ejuſque oblationem Deo faciendam, Prægnantibus non uno in loco maximoperè commendat, ſanctitatem *Samuëlis*, atque Beatorum *Auguſtini*, *Thomæ Aquinatis*, *Andreæ Feſulani*, & *Bernardi*, eorum Matrum precibus & oblationibus adſcribens. [*a*] Quin imò de Fœtûs nutritione ſolicitus, Gravidis jejunium in ſuis Epiſtolis vetat. [*b*] Deus autem, Servi ſui pro nonnatis curâ & ſolicitudine mirè ſe delectari ſolitum, demonſtravit: Cùm enim Mulier atrociſſimis irritiſque partûs cruciatibus torqueretur, Beatus Vir ad eam *Joannem Franciſcum* Fratrem ſuum cum Zona miſit, quam ex B. Virginis *Lauretano* Simulacro detulerat. Vix autem Zonâ illa præcincta Parturiens, Infantulum ſinè dolore enixa eſt. [*c*]

2. Illud autem celebrius. Hæretica Fœmina Filiolum baptizari neglexerat, qui proptereà inexpiatus è vita diſceſſit. Conſternata igitur animo ad *Franciſcum*, tunc apud *Chaballicenſes* Apoſtolico Miniſterio fungentem,

[*a*] S. Franciſ. Sal. *Introd. p.* 3. *c.* 38. & *lib.* 3. *epiſt.* 1.

[*b*] *Lib.* 3. *epiſt.* 83. & *ultim.*

[*c*] Galizia *Vita di S.* Franc. *di* Sal. *l.* 2. *c.* 36.

confugit, promittens, ubi Parvulum is ad vitam revocaret, ſaltem quòad Baptiſmate initiaretur, ſe hæreſim ejuraturam. *Franciſcus*, zelo utriuſque ſalutis vehementiùs ardens, tam fervidas ad Deum fudit obſecrationes, ut ejus charitatis flamma vitam Infantis extinctam, ſi fas eſt dicere, actutùm accenderit. Hic itaque inſigni Miraculo redivivus ac baptizatus, biduum ſupervixit, Matre cum Marito, aliiſque multis ad Catholicam Fidem converſis.

3. At verò *Franciſcus* non eo ſolo contentus erat, nimirùm ut Infantuli Baptiſmate luſtrarentur; ſed probè ſciens, Christum veniſſe, *ut vitam habeant, & abundantiùs habeant*; & dixiſſe: *Sinite Parvulos venire ad me: Talium eſt enim Regnum Cœlorum*; ut eoſdem ferè à vitæ primordiis ad Deum pertraheret, ſe Puerum cum Pueris incredibili humanitate præſtabat. Arbitrabatur enim, Divinam Gratiam, quò minora in illis obſtacula reperit, quàm in adultis; eò liberiùs in ipſis, & efficaciùs agere. Sanè, præterquàm quòd ipſorum confeſſiones magna cum voluptate audiebat; exigua munuſcula filiali amore, & ingenua ſimplicitate ab eiſdem ipſi oblata benigniſſimè acceptabat: Nuces nempe puerili pugno contentas, caſtaneas, mala, caſei fruſtum, ſolidum, obulum, aut ſemiſſem. Nummis porrò ad Eccleſiæ fores pauperibus illicò diſtributis, comeſtibilia, in ſac-

culo geſtata, in menſa deponebat, Œconomo jubens, ut ea ſibi ad prandium apponerentur, identidem dicens: *Labores manuum tuarum quia manducabis; beatus es, & bene tibi erit.*

4. Porrò *Saleſii* in Puerulos charitas, ſicut in ejus vita præclarè eluxit, ſic nec morte ejus (quæ accidit Die Beatis *Innocentibus* ſacra, cùm ea Litaniarum verba, *omnes Sancti Innocentes, orate pro nobis*, pro ipſo moriente recitarentur) extincta fuit; ſed beatitudine perfectior evaſit: Nam ſicuti vivens ſterilibus fœcunditatis gratiam à Deo impetrabat, ſexum futuræ Prolis prænuncians; ſic & in Cœlis non ſolùm ſimilia beneficia exorare ſolitus eſt; ſed aqua, Reliquiis ejus benedicta, omnibus cæteroquì bibentibus ſalutaris, maximè in partu allevando, Pueriſque ſanandis, elucet: Ita ut *Franciſcus* CHRISTI JESU in amandis Pueris imitator eximius, & in virtutibus illis, quarum ſpecimen exhibet puerilis ætas, longè clariſſimus Puerorum Protector à Deo conſtitutus fuiſſe videatur. [*a*]

5. Quarè, cùm ipſe, dum viveret, nobiliſſimam adornaverit orationem, quam Prægnantes ad Divinam Protectionem ſibi ac Proli conciliandam, quotidiè ac devotè recitarent; eaſdem alibi monuimus, ut illam adhibeant,

[*a*] Galizia *Vita S.* Fran. *l.* 3. *c.* 41. *& lib.* 4. *cap.* 18.

Franciſci meritorum efficaciam experturæ: Mos enim Sanctorum eſt, interceſſionibus ſuis preces noſtras corroborare, maximè ſi eorum verbis utamur. Sic *Nathan*, cùm *Berſabeæ* verba, pro *Salomone* ad *Davidem* facienda, ſuggeſſiſſet, addidit: *Adhuc ibi te loquente cum Rege, ego veniam poſt te, & complebo ſermones tuos;* [*a*] quod & feliciſſimo eventu adimplevit.

6. En recens experimentum. *Victoriæ*, quæ Oppidum eſt populoſum, exitialis epidemia tertio jam menſe graſſabatur: Quam ob rem innumeri perierant, & prægnantium pars maxima abortum faciebat. Prædicatum eſt à Parocho, ut Gravidæ omnes eam orandi formulam quotidie pronunciarent. Hoc pharmaco abortus conquieverunt: Imò, ſi qui ſeptimeſtres Infantes orti deinde ſunt, fuêre vitales.

7. Igitur, Sancti *Franciſci Saleſii* exemplo, Sacerdotes omnes, maximè Parochi & Epiſcopi, ſpeciali zelo inflammentur oportet pro Parvulis, præſertim nonnatis, quorum æterna ſalus cum temporali periclitatur; mercedem pleniſſimam pro menſura charitatis atque laboris cum beatiſſimo Viro in Cœlis conſecuturi.

[*a*] 3. *Reg.* 1. 14.

* *Oratio Sancti* Franciſci Saleſii, *recitanda à Prægnantibus, ex Libro tertio Epiſtolarum Spiritualium, Epiſtolâ octogeſima tertia.*

O Deus æterne, infinitæ bonitatis Pater! qui Matrimonium ordinaſti, ut hìc in terra homines multiplicares, & iſthuc Cœleſtem Civitatem impleres; noſtrumque ſexum ad hoc munus præcipuè deſtinaſti, volens quoque, ut fœcunditas noſtra ſignum eſſet benedictionis tuæ ſuper nos: Ecce me proſtratam ante faciem Majeſtatis tuæ, quam adoro, pro concepto Infantulo, quem in ventre meo creare dignatus es, gratias agens. Verùm, ô Domine! quoniam hoc tibi placuit, brachium providentiæ tuæ uſque ad operis, à te incepti, abſolutionem extende: Graviditati meæ tua perfectione ſuccurre, & creaturam, quam in me formare voluiſti, uſque ad horam, qua in lucem venerit, continua protectione tua mecum porta: Et tunc, ô Deus vitæ meæ! auxiliare mihi, & Dexterâ ſancta tua debilitatem meam confirma, fructumque meum benignis oculis reſpice, uſquequò, ſicutì per creationem tuus eſt, ita media quòque redemptione tuus effici valeat, cùm, Sacroſancti Baptiſmatis aquâ ſuſcepta, in ſinum Eccleſiæ Sponſæ tuæ re-

* *In Append. Arch. Mon.* 2.

ponetur. ô Salvator animæ meæ! qui, dùm hìc in terris degeres, tam vehementer Puerulos amabas, tamque ſæpe in brachiis tuis ſuſcipiebas; ah! reſpice & iſtum, eumque ad ſacram adoptionem tuam perducito, ut te habens, teque invocans Patrem, Nomen tuum in illo ſanctificetur, & regnum tuum ad ipſum pertineat. Itaque, ô Mundi Redemptor! eum ex toto corde meo deputo, dedico & conſecro obedientiæ tuorum Mandatorum, amori ſervitutis tibi debitæ, & ſervituti amoris tui. Quoniam verò Juſtitia tua primam hominum Matrem cum tota poſteritate, multis doloribus & pœnis in partu ſubjecit; voluntariè labores omnes accepto, quos, ô Domine! hujuſmodi occaſione placitum tibi fuerit à me ſuſtinendos permittere. Solùm te deprecor propter ſacrum, lætumque innocentiſſimæ Genitricis tuæ partum, ut, quo tempore miſera viliſque peccatrix paritura ſum, te mihi propitium præbeas, me unà cum Filiolo, quem mihi tribuere dignaberis, benedicens benedictione æterni amoris tui, quam de tua bonitate ſummoperè confidens, à te humillimè depoſco. Tuque, Virgo Mater Sanctiſſima, Domina mea maximè dilecta, & unica Regina, ſingulare mulierum decus, ſub patrocinio tuo, & in ſinu maternæ & incomparabilis ſuavitatis tuæ, deſideria mea & deprecationes recipe, ut Filii tui miſericordia eas exaudire dignetur.

Hæc à te peto atque exoro, quæ omnium es creaturarum amabiliſſima, propter virginalem amorem, quo dilectum Sponſum Beatum JOSEPHUM proſecuta es; propter infinita merita Nativitatis Filii tui; propter ſanctiſſima viſcera, quæ eum portaverunt, & ſacra úbera, quæ eum lactaverunt. O Sancti Angeli! ad meam, filiique mei, quem gero, cuſtodiam deputati, utrumque noſtrûm defendite & gubernate; ut veſtro tandem præſidio ad gloriam, qua fruimini, pervenire poſſimus, ut unà vobiſcum communem Regem noſtrum ac Dominum, laudare & exaltare mereamur, qui regnat in ſæcula ſæculorum. *Amen.*

Laudem dicite Deo noſtro omnes ſervi ejus, & qui timetis eum puſilli, & magni. Apoc. 19. 5.

APPENDIX.

MONUMENTUM I.

Sancti Caroli Borromæi, *Archiepiſcopi* Mediolanenſis, *Benedictio Mulieris Gravidæ, præſertim de cujus infelici partu timetur.*

Sacerdos dicit:

Deus in adjutorium &c. Gloria Patri &c. Terra dedit.

DEus miſereatur noſtrî, & benedicat nobis: Illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtrî.

Ut cognoſcamus in terra viam tuam: In omnibus gentibus ſalutare tuum.

Confiteantur tibi populi, Deus: Confiteantur tibi populi omnes.

Lætentur, & exultent gentes, quoniam judicas populos in æquitate: Et gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi, Deus: Confiteantur tibi populi omnes: Terra dedit fructum ſuum.

Benedicat nos Deus, Deus noſter benedicat nos, Deus: Et metuant eum omnes fines terræ.

Gloria Patri &c.

Terra dedit fructum ſuum.

Pater noſter &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Salvam fac Ancillam tuam.
℟. Deus meus ſperantem in te.
℣. Eſto ei Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in ea.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocêre ei.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eam.
℣. Domine exaudi orationem noſtram.
℟. Et clamor noſter ad te perveniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DOmine Deus, omnium Creator & Rector, accipe, quæſumus, ſacrificium cordis contriti, & fervens deſiderium famulæ tuæ N. humiliter ſupplicantis pro conſervatione

conſervatione Prolis debilis, quam dediſti eam concipere; & cuſtodi partem tuam, atque ſanctifica immenſa benedictione gratiæ tuæ, & defende ab omni dolo & injuria inimici, ab omnique adverſitate; ut ad lucem præſentis vitæ, te adjuvante, veniat incolumis, tibique cum omnibus jugiter deſerviat, & vitam demùm conſequi mereatur æternam. Per Dominum noſtrum &c. ℟. Amen.

℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.
℣. Benedicat, & exaudiat nos Deus.
℟. Amen.
℣. Procedamus cum pace.
℟. In nomine Chriſti.
℣. Benedicamus Domino.
℟. Deo gratias.

Deinde Aquâ Benedicta illam aſpergit, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritûs ✠ Sancti deſcendat, & ſit ſemper ſuper te, & ſuper Prolem tuam, & maneat ſemper. Amen.

MONUMENTUM II.*

Oratio pro Infantibus nonnatis, vel non baptizatis, propter quam quadraginta dierum Indulgentiam toties, quoties in ſua Diœceſi recitabitur, conceſſit Archiepiſcopus Panormitanus.

PAter Cœleſtis, qui curam geris etiam paſſerum; qui amas homines, eorumque prolem: Parvulos omnes, etiam nonnatos, oculis Miſericordiæ tuæ benigniſſimè reſpice: Neque permittas, eos ſinè gratia tua mori; ſed tuêre illos ab omni hominum dœmonumque nequitia; ut, opitulante Providentiâ, nati quidem, Baptiſmum conſequantur; nonnati verò, incolumes tempore debito in lucem veniant, atque ita ipſi quòque Sacra Lotione mundentur. Si quos verò, ætate procedente, damnandos prævides, ad te potiùs jam baptizatos, ante rationis uſum miſericorditer evoca. Reſpice in faciem Infantis tui Jesu, qui te de Genitricis etiam utero glorificavit, & per Prophetam tibi dixit: *De ventre Matris meæ tu es Protector meus.* Reſpice Mariam Beatoſque *Innocentes*, pro Pueris omnibus deprecantes; ne tuus hoſtis unquam in illorum perditione glorietur. Per Chriſtum &c. *Amen.*

* *In Arch. Mon.* 3.

MONUMENTUM III.*

Recens Pragmatica Sicula de Partu Cæſareo *&* *Abortu.*

CAROLUS, Dei Gratiâ Rex utriuſque *Siciliæ*, *Hieruſalem*, &c. Infans *Hiſpaniarum*, Dux *Parmæ*, *Placentiæ*, & *Caſtri* &c. Magnus hæreditarius *Etruriæ* Princeps &c.

VIce-rex, & Generalis Capitaneus in hoc *Siciliæ* Regno Reverendiſſimis, Reverendis, ac Venerabilibus in CHRISTO Patribus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, eorumque Vicariis, & Locum-tenentibus, Parochis, aliiſque Officialibus, & Perſonis Eccleſiaſticis; nec non illuſtribus, ſpectabilibus, magnificis, & nobilibus hujus Regni Officialibus, Magiſtro Juſtitiario, ejuſque Locum-tenenti, Præſidibus Regiorum Tribunalium, Judicibus magnæ Regiæ Curiæ, Magiſtris Rationalibus, Theſaurario & Conſervatori Regalis Patrimonii, Judicibus Conſiſtorii Sacræ Regiæ Conſcientiæ, Advocatis quòque & Procuratoribus Fiſcalibus, Protomedico præſenti, & futuris hujus *Siciliæ* Regni; nec non illuſtribus ac ſpectabi-

* *In Arch. Mon.* 18.

libus Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicecomitibus, & Baronibus, ac etiam Vicariis, Commiſſariiſque Generalibus, per totum hoc *Siciliæ* Regnum deſtinatis, ſeu deſtinandis, armorumque Ducibus, Poteſtatibus, vulgò *Juſtitiæ Capitaneis*, Judicibus, Fiſcis, Syndicatoribus, Delegatis, & quibuſcumque aliis Officialibus, & Perſonis Regni prædicti majoribus & minoribus, quocumque officio, titulo, auctoritate, poteſtate, ac dignitate fungentibus, conſtitutis & conſtituendis, tam præſentibus, quàm futuris, cui, vel quibus præſentes præſentatæ fuerint, aut quomodolibet pervenerint, Conſiliariis Regiis, Fidelibuſque ſalutem.

Deteſtabilis uſque modò fuit ſocordia, quæ in pleriſque hujus Regni civitatibus & pagis graſſabatur, ubi, Mulieribus gravidis mortuis, nulla ſubibat adſtantes cura de Fœtu, ſeu Infantulo, in Matris utero exiſtente, qui ùt plurimùm vivus remanet, proùt ex innumeris experimentis compertum eſt. Nec enim recogitabatur, eum per *Cæſareum* Partum, ab ipſo Jure communi & civili præceptum, facilè extrahi poſſe, atque ita ab immatura morte liberari, vel ſaltem ad æternam felicitatem, medio Baptiſmatis lavacro, perduci: Sed contrà ſæpe accidebat, Matrem ſimul cum concepta, etſi non agnita Prole, ſepeliri. A nonnullis ergo Dei zelo ferventibus Viris, qui mala prædicta ob oculos noſtros poſuerunt,

excitati, neceſſarium eſſe arbitrati ſumus, graviſſimi hujus negotii examen Præſidum & Conſultoris Conventui delegare; qui, cùm pro rei gravitate idipſum maturè digeſſerit, ſcriptâ nobis conſultatione renunciavit, Pragmaticam Conſtitutionem, numquam interciſuram, eſſe omnino ſanciendam; formamque in ea præſcribendam, quæ in hujuſmodi caſibus neceſſariò ſervetur. Huic igitur inſinuationi annuentes, per hanc noſtram Regiam Secretariam, Chirographum ad Sacrum Regni Concilium direximus, ut, quod ab antedicto Conventu propoſitum nobis fuerat, exequeretur: Sacrum verò Concilium eidem noſtro Chirographo obſecundans, ſedulò perpendit, quàm æquum ſit, publicam Auctoritatem ejus generis malis occurrere. Quam ob rem de hujuſmodi re, quæ & in ſe ipſa graviſſima eſt, ac Divinæ Gloriæ, Regiæque Majeſtatis quàm maximè intereſt, præſentem Pragmaticam Sanctionem condi & publicari decrevit.

Hujus igitur virtute, omnes Reverendiſſimos, Reverendos, ac Venerabiles Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores, Vicarios, ac Generales, Locum-tenentes, Parochos, Beneficiatos, Cappellanos, alioſque Eccleſiaſticos Viros in aliqua dignitate, vel exercitio cujuſcumque muneris, vel Juriſdictionis Eccleſiaſticæ propriæ, vel delegatæ conſtitutos, vel etiam in ſtatu privato exiſtentes, hortamur, ut omnes pro virili ad id,

quod in ea ſtatuitur, obtinendum, operam quique ſuam conferre ſtudeant; & inſimul omnibus, & quibuſcumque Officialibus laïcis majoribus, vel minoribus, ſive ii ordinariæ Regiæ juriſdictioni ſubjecti ſint, ſive quocumque foro, etiam præcipuo ac ſingulari muniti, præcipimus, ut & ipſi pro ſua quiſque parte, illos contingente, eidem Conſtitutioni ad amuſſim, ac ſub pœnis infrà deſcribendis, obtemperent.

I. Ubi ergo quæcumque Prægnans, cujuſcumque gradûs & conditionis obiërit; ſi Maritus, Propinqui, vel Domeſtici ejuſdem, probabilem opinionem habuerint, eam utero gerere; onus omnibus his incumbat curandi, ut, facta primùm indagine, utrùm reverà expiraverit, eadem illicò, mediâ operatione *Cæſarei* Partûs, incidatur, utque conceptus Infans extrahatur & baptizetur. Ad quem finem aſſequendum, convenit anteà præmonêre Chirurgum, aliumve peritum, ùt infrà explicabitur, qui dictam operationem efficere debebit; ut ille, neceſſariis omnibus præparatis, ad eam peragendam promptus inveniatur. Quodſi fortè peritus habêri ſtatim non poſſet; prædicti, quouſquè accurrerit ille, operam dabunt, ut Prægnantis defunctæ venter, pannis lineis igni admotis, calidus intereà conſervetur.

II. Operationis faciendæ onus principaliter Chirurgis imponimus; & in eorum de-

fectu, Obſtetricibus, aut Barbitonſoribus; atque, ubi iſti minùs idonei fuerint, Medicis ipſis phyſicis, vel aliis, qui potiùs elegendi videbuntur. Atque ideò jubemus, ut in poſterum ii, ad quos pertinet, aliquem ad Barbitonſoris, vel Obſtetricis munus nequaquàm approbent, nisì priùs, medio examine, de modo, cæteroquì facillimo, *Cæſareum* Partum defunctarum, ubi expediat, exequendi, ſatìs peritum ſeſe probaverit. Quocircà jubemus, Regium Protomedicum in omnibus hujus Regni civitatibus & locis, breviter ſimul & dilucidè prædictæ inciſionis methodum decernere, deſcribere, ac publicare; quam volumus ab iis, ad quos attinet, unà cum regulis, ad nonnatos Infantes adjuvandos magìs neceſſariis, aliiſque ſimiliter, quæ ipſe pro minùs peritorum inſtructione præſcribenda duxerit, exactè obſervari.

III. Chirurgis, aliiſve, qui operationem, ùt ſuprà, præſtituri ſunt, mercedem aliquam petere interdicimus, ubi defunctæ Maritus, vel Cognati, qui ſolvere tenerentur, vel ipſa defuncta pauperie laborent: Ubi tamen hi ſolvendo eſſent; non propterèa illi mercedem, quæ conſtitutionum Protomedici taxam excedat, exquirere poterunt: De ipſa verò nunquam paciſcentur; imò, neque mentionem ullam habebunt, nisì jam operatione peracta: Ita ut, ſi Chirurgi, Medici, Barbitonſores, vel Obſtetrices, aliuſve, qui in eorum

defectu ab Officialibus Juſtitiæ ad ſectionem idoneus exiſtimaretur, quacumque ratione ad parendum huic legi difficiles ſeſe oſtenderent, & propterea, quamquàm ad breve tempus, Partum *Cæſareum* remorarentur; Officiales Juſtitiæ loci, & eorum quiſque illis biennalis carceris pœnam, quam ſtatuimus, aliaſque noſtro, noſtrorumque Succeſſorum arbitratu infligendas, interminabitur. Similiter tamen eoſdem Officiales adſtringimus ad curandum, ut viceversà *Palatino* modo, & abſque ulla Judicii figura, juſtum ac debitum ſtipendium à defunctæ Propinquis, vel reſpectivè Hæredibus, operationem adminiſtranti diligentiſſimè perſolvatur.

IV. Ubi Gravida Marito careat, Propinquis atque Domeſticis; tenebuntur Vicini & alii, qui graviditatis, præſertim illegitimæ, notitiam habuerint, Juſtitiæ Miniſtros cum ſupradicto præventu implorare; quo celerrimè, opportunè, & ex officio dent operam, ut ipſa inciſio peragatur: Saltem ejus faciendæ curam, ſi in loco extiterit Noſocomium, ipſius Rectori committendo; vel aliam ſanè viam ineundo, quam pro majori celeritate opportuniorem judicabunt. Ac ſimiliter, ſi Prægnans Maritum, vel alios Propinquos, aut Domeſticos haberet quidem, at inciſionem iſti negligerent; maximè, ſi prægnatio ſit illegitima; ipſi Vicini Magiſtratuum officium, ut hi provideant, implorare tenebuntur.

V. Omnium quòque hujus Regni Noſocomiorum Rectoribus, ex proprii muneris debito, inſiſtendum erit, ut hujuſmodi inciſio in Gravidis, quæ in eorum Noſocomiis deceſſerint, pari modo efficiatur.

VI. Ubi clarè non conſtet, (conſtare autem eſt difficillimum) Fœtum, in utero defunctæ Mulieris exiſtentem, jam obiiſſe; præſumendus ſemper eſt vivens: Proinde, inciſionis cura & executio ab iis, ad quos, utì ſupra dictum eſt, pertinebit, quodcumque tandem tempus à morte Matris elapſum ſit, omitti non poterit: Cùm plurima exempla demonſtrent, nonnunquam Infantes Matri per diem & ampliùs in utero ſupervixiſſe.

VII. Diſtrictè prætereà decernimus, neque Prægnantis defunctæ Maritum, neque Propinquos, neque alium, nemine prorſus excepto, poſſe inciſionem impedire: In caſu autem reſiſtentiæ, loci Officiales, hujus Pragmaticæ perpetuò valituræ, auctoritate, viribus Curiæ realibus & perſonalibus remedium adhibêre debebunt; adeò, ut inciſio, abſque ulla minima temporis jactura, executioni mandetur: Qui verò ſeſe illi opponent, pœnis infrà irrogandis erunt obnoxii. Officiales etiam, & unuſquiſque ipſorum, qui hujus rei notitiam, quamvìs privatam & extrajudicialem ſortiti, non tamen conveniens remedium attulerint, proùt ipſis virtute hujus Pragmaticæ vehementer injungitur, de omiſ-

ſione rationem reddere tenebuntur; & ipſo facto, ſi nobiles, in pœnam triennalis carceris in Caſtro; ſi verò ignobiles, præter triennalem carcerem, in alias inſuper pœnas, nobis noſtriſque Succeſſoribus reſervatas, incurriſſe intelligantur.

VIII. Quoniam verò contingere poterit, ut aliqua defuncta illegitimè utero gerat, quæ virtute præſentis Pragmaticæ, perſonarum exceptionem non admittentis, ac ſub pœnis anteà expreſſis, & infrà exprimendis, incidi ſimiliter debet; cùmque timendum ſit, ne illius Propinqui, ut à dedecore, quod fortè ſibi occaſione Partûs *Cæſarei* obventurum putant, graviditatem occultare contendant, ſectionemque impedire; ſtatuimus ac præcipimus omnibus, & quibuſcùmque Juſtitiæ Officialibus, peritis, & aliis, qui operationis *Cæſareæ* Mulieribus illegitimè gravidis faciendæ ſcientiam habêre, vel ei quomodocumque operam dare debebunt, ut, qualibet oppoſitione & opinione Propinquorum contempta, illam perficiant; omni tamen prudentiâ, dexteritate, & ſilentio utentes: Ita ut nemini prorſus, qui operationi non ſit omnino neceſſarius, ejus rei vel levis notitia communicetur. Eoſdem ergo præmonemus, quòd, ubi ſive ex malitia, ſive etiam ex negligentia, rem debita prudentiâ ac dexteritate non bene geſſerint, ad ipſorum punitionem, pro ignaviæ & inobedientiæ ratione, deveniemus.

Qui tamen antedictam executionem impedire tentabunt, vel ei ſeſe opponent; pœnis contra Partûs *Cæſarei* detrectatores, in hujus Pragmaticæ fine ſanciendis, meritò ſubjicientur.

IX. Parochos inſuper omnes hujus Regni etiam atque etiam hortamur, ut Legum Eccleſiæ memores, majori, quâ poſſunt, diligentiâ atque ſolertiâ invigilent, ne unquam Mulieres, in graviditate defunctæ, ſepeliantur, niſì facta priùs inciſione. Itaque haſce Prægnantes ad ſepulturam deferri, eiſque luſtralem aquam impertiri nullo ſanè modo permittant: Quin imò per ſemetipſos, ubi Propinqui obſtent, Officialium localium auxilium invocabunt, qui, utì ſuprà dictum eſt, de re ipſa rationem erunt deinde reddituri. Similiter quòque Reverendiſſimos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates, in hoc Regno Juriſdictionis Eccleſiaſticæ uſu pollentes, hortamur, ut Parochos, & alios Eccleſiaſticos Homines ſibi ſubjectos, antedicta omnia implêre adigant, ſub pœnis illis, quas adversùs eoſdem in ſuis Edictis, vel Diœceſana Synodo, pro rei gravitate & magnitudine, decernendas arbitrabuntur.

X. Quanta maxima fieri poteſt ſeveritate, non ſolùm ſub pœnis infrà exponendis interdicimus, ne qua omnino Prægnans, quolibet excogitabili modo, abortum procuret; ſed, & ne alii ad ipſum quidquam auxilii,

quamvìs minimum, coöperationem, conſiliumve contribuant, ſub pœnis iiſdem. Prohibitum ſit prætereà Medicis, Chirurgis, Obſtetricibus, Barbitonſoribus, Pharmacopolis, cæteriſque omnibus, præſcribere, porrigere, adhibêre, aut vendere medicinas, vel alia quæcumque remedia, ad finem adeò perniciosum conducibilia. Supradictis ergo jubemus, ut majori, quâ poſſunt, circumſpectione ſemper utantur, ubi in ſuſpicionem venerint, ſive Gravidas, ſive alios prædicta pharmaca, vel alia remedia, eo pravo conſilio, abortum ſcilicet procurandi, poſtulare: Cùm eo caſu manum retrahere debeant, & ab eis dandis, vel exercendis abſtinêre. In Prægnantium autem curatione, teneantur Medici ſumma diligentiâ atque cautelâ, à charitatis lege imperatis, incedere; ne concepto Fœtui, medicaminibus à ſe tribuendis, nocumentum, aut mortis, vel abortûs periculum inferatur. Quocircà, eos etiam hortamur, quibus compertum eſt, abortum procurari, ut, ſi alius impediendi modus non eluceat, id Poteſtati ſeu Juſtitiæ Capitaneo, vel alicui Officiali ſecretò denuncient; quo, ad malum arcendum, ipſi media opportuna diſponant.

XI. In Graviditatibus illegitimis, onus erit hujuſmodi Magiſtratuum, aliorumve Officialium, ad quos earum notitia pervenerit; & cœteroquì prudenter timêre poterunt, ne aliquis ex malitia ſequatur abortus, quanto-

citiùs ad prudentes ac ſecretas præmonitiones & cautelas, pro partûs cuſtodia, procedere poſſunt, ut Prægnans, ejuſque Propinqui congruo tempore de Fœtu reſpondêre teneantur: Ac, ſi Prægnans pauper ſit, Obſtetricem aliquam, aliamve perſonam, quæ ſolicitudinem illius gerat, deputabunt; omnem tamen adhibendo circumſpectionem, charitatem, zelum, atque ſilentium, quæ in ſimilibus requiruntur.

XII. Volumus etiam, & hujus Pragmaticæ virtute ſancimus, ne unquam in abortibus, qui amodò contigerint, Conjuncti, Domeſtici, aliive, qui fortè aderunt, Fœtum imprudenti ſocordiâ projiciant, vel derelinquant: Sed attentè, ac diligentiſſimè perſcrutentur, an vivat; quo ſtatim, quid circa Baptiſmi collationem agendum ſit, deliberari poſſit.

XIII. Pari modo ſtatuimus tam in abortu, quàm in partu naturali, nemini licêre Fœtum, quia deformem, occidere, ſicuti, barbaro certè more, multoties factitatum eſt. Si tamen verè ſit Monſtrum, Parochum eſſe advocandum; ut, juxta Eccleſiæ leges in *Rituali* præſcriptas, utrùm Baptiſmus dandus, vel denegandus ſit, judicet ipſe: Vel, ſi neceſſarium videatur, atque per tempus fortaſſe liceat, Epiſcopum conſulat, alioſque peritos.

XIV. Demùm præcipimus, atque ſtatui-

mus, quemcumque hujus perpetuò valituræ Pragmaticæ tranſgreſſorem, ſive Maritus ille ſit, ſive ſanguine conjunctus, vel conjuncta, utì ſuprà, ſive alia quævis perſona, cujus dolo, impedimento, vel negligentiâ *Cæſarei* Partûs operatio cum damno Fœtûs omittatur, aut ſaltem retardetur; eum inſuper, cujus malitiâ violentus abortus, ut antea dictum fuit, evenerit; habendos eſſe criminis homicidii patratores. Quàpropter, contra doloſos hujuſcemodi reos, & negligentes tranſgreſſores, vel impedientes, Officialibus Juſtitiæ hujus Regni mandamus, ut ſeveriori, quâ poſſunt, methodo proceſſum omnino conſtruant, illoſque carceribus tradant, & conſueta formâ, & juxtà Ritum Legeſque Regni, capitali judicio perſequantur; quo deinde ab iis, ad quos pertinet, pro ratione tum qualitatis & circumſtantiarum in crimine, tum doli & gravitatis negligentiæ repertæ, ad pœnas damnari valeant, quibus homicidia cöercentur. Iſtorum ergo maleficiorum notitiam, ubi contigerint, ad nos, proùt facere tenentur in aliis, per Tribunal Magnæ Regiæ Curiæ Criminalis tranſmittant; cui quidem contra prædictos tranſgreſſores, niſì iidem loci Magiſtratus meri & mixti Imperii gaudeant exercitio, privativè procedere jubemus, nullo pro hujuſmodi criminibus fori privilegio, quamvìs maximo, quo rei fortè muniti ſint, beneficio

admiſſo: Volumus enim eos, in caſibus antedictis, Regiæ Majeſtatis Juriſdictioni ordinariæ unicè ac privativè ſubjectos. Regium inſuper Fiſcum poſſe, in defectu accuſatoris, principaliter agere & ſubintrare, ut adversùs reos judicium inſtituatur, ipſique puniantur. Jubemus denique, præſentem conſtitutionem in ſuis omnibus articulis ac ſenſibus, totoque tenore, utpote hujus Regni Legem inviolabilem atque perpetuam, ad amuſſim, & diligenti executione ſervari. Quocircà, ut unuſquiſque illius ſcientiam aſſequatur, ſtatuimus, eam conſueta formâ publicandam eſſe, atque ab iis, ad quos pertinet, debitis locis regiſtrandam: Neque ſecùs ullatenùs à quoquam eſſe faciendum. Datum *Panormi* die nona Auguſti duodecimæ Indictionis 1749.

DUX DE LA VIEFVILLE.

Jo. Thomas Loredano, Præſes Magnæ Regiæ Curiæ.

D. Nicolaus Mira, Præſes Conſiſtorii. *

* *Cæteros, longa ſerie enumeratos, vide in Arch. Mon. 4.*

MONUMENTUM IV.*

Edictum Archiepiſcopi Panormitani, *primi in* Siciliæ *Regno Metropolitani.*

NOS Fr. D. JOSEPH MELENDEZ &c. ARCHIEPISCOPUS &c.

HOrribilis quidem, & numeroſa ſtrages illa fuit, quam olim *Innocentium* Parvulorum corporibus *Herodes* intulit; at multò numeroſior eſt atque funeſtior, altera, quam quotidiè in tot animabus Puerorum, ſinè Baptiſmate decedentium, Satanas exercêre conſuêvit: Prima enim, tandem ad ornandum Martyribus Cœlum; ſecunda verò, ad implendum reprobis Lymbum inſervit. Infelicium ergo Parvulorum miſeratione commoti, debitam Paſtoralis noſtri Muneris partem judicavimus, hoc perpetuo Edicto admonêre, inculcare, ac reſpectivè præcipere, quæ ſequuntur.

I. Ac primò, Patribus, Matribuſque denunciamus, eos ad vitam Prolis conſervandam, ejuſque bonum ſpirituale procurandum adſtringi. Prægnantes igitur omnia, quæ ipſis abortum creare poſſunt, evitare tenentur:

* *In Arch. Mon.* 7.

tur: Putà, pondera nimis ingentia attollere, valdè laborioſa opera adoriri, ac ſimilia factitare: Contrà verò, ad ea omnia præſtanda obligari, quæ ad Fœtûs conſervationem neceſſaria exiſtimantur. Si enim grande peccatum eſt, generationem tantummodò impedire; quantò majus erit, ex malitia, vel negligentia abortui cauſam præbêre, quamvìs Fœtum nondum animatum eſſe credamus?

II. Qui quomodocumque Mulieris abortum, animato Fœtu, ſolicitat, verum atque horrendum unius, vel plurium innocentium, quot fortè Fœtus erant, perpetrat homicidium; nec tantùm corporis, ſed & animæ, cùm facilè ſinè Baptiſmate moriantur. Incidit etiam ipſo facto in excommunicationem, Papæ reſervatam, quæ non ab aliis, ſed à nobis tantùm abſolvi poterit.

III. Qui aliquem noverit abortum procurare, ſi non alia impediendi ſupereſt via, Parocho, ut is provideat, revelare tenetur.

IV. Cùm incertum ſit animationis tempus, quam plerique auctores primis graviditatis diebus contingere putant; in quocumque abortu ſedulò inſpiciendus eſt Fœtus: Ac, ſi quantumvìs exiguus, & imperfectiſſimè figuratus, aliquem tamen motum oſtendat, illico ſub conditione, *Si es capax*, baptizetur: Si verò motum non oſtendat, ſed nihilominùs humanus Embryo eſſe dignoſcitur, nec tamen contuſus, vel corruptus; eo ſanè caſu,

quia fortè vivit, quamvìs movêri non poſſit, quòd organa ad motum adhuc apta non habeat; graves Doctores, baptizandum ſub conditione, docent atque ita nos faciendum eſſe monemus.

V. Baptiſmus, juxta Synodum, ante tertium diem Infantibus conferatur: Neque hi ante ſecundum annum expletum in lecto, ſed in cunis collocentur, ne opprimi, vel ſuffocari contingat; præſertim, ſi manuſculas habent faſciis incluſas.

VI. Prægnans ubi moriatur, Partu *Cæſareo*, juxtà *Ritualis* præceptum, eſt incidenda, ut Fœtus extrahatur, & illicò baptizetur. Qui inciſionem impedit, vel graviditatem ſciens, non eam Parocho, antequàm expiret Gravida, revelat, lethaliter peccat. Nos autem tam inciſionem impedientibus, quàm perito eam aggredi recuſanti, effectu ſecuto, mortuo ſcilicet Infante ſinè Baptiſmate, excommunicationem ipſo facto ſubeundam, nobiſque reſervatam, imponimus.

VII. Inciſio nec in graviditatibus illegitimis omittetur: Maxima verò prudentia, perſpicacia, cautela & ſilentium adhibebitur.

VIII. Peritus autem ſub gravi peccato ad inciſionem faciendam tenetur, quamvìs mercedem non ſperet, etiam in dubio, an Fœtus vivat. Quòd ſi Chirurgus deſit, ex Decreto Pragmaticæ latæ V. Idus Auguſti 1749., inciſionem præſtabit Obſtetrix, vel Barbiton-

ſor, vel Medicus Phyſicus, vel alter, qui ad rem ipſam præ aliis magìs aptus eſſe videatur: Dum verò expectatur, qui inciſionem ſit executurus, defunctæ venter calidus conſervetur.

IX. Parochi eorumque Adminiſtri, ſub gravibus arbitrio noſtro pœnis, Aquam luſtralem Gravidis defunctis ac ſepeliendis, non impertientur, nisì priùs extracto Fœtu. Si autem Propinqui Domeſticive defunctæ inciſionem detrectabunt; Parochis præcipimus, omnia protinùs media pertentare, ut eos ad officium inducant: Maximè autem expediet, ſtatim ad Officiales Juſtitiæ ſæcularis convolare, qui, ejuſdem Pragmaticæ virtute, ſub gravibus pœnis obſtantes inciſioni, compellere, Chirurgum, vel alium ad eam exequendam adigere, & de omiſſionibus rationem reddere tenebuntur.

X. Inciſio juxta *Rituale*, poſtquàm Prægnantis mors certa deprehendetur, fiet illicò, ſemperque indagandum erit, utrùm Fœtus unus, an multiplex fortè ſit; at ſi mora interceſſerit, qualecumque tandem tempus elapſum fuerit, nunquam prætermittatur: Vivi enim Infantes poſt unum, vel alterum diem, quantumvìs mole minimi, aliquando inventi ſunt.

XI. Tum in abortibus, tum in partubus naturalibus, vel *Cæſareis*, Fœtus, etsì deformis, non occidatur: Si autem verum ſit monſtrum,

tunc, quòad Baptiſmum ipſi miniſtrandum, vel denegandum. *Rituale* ſervetur; ac, ſi dubium remaneat, tempuſque permittat, res nobis deferatur, vel Parocho, aliiſve peritis. Ubi verò periculum eſt in mora, ſub conditione baptizetur.

XII. Si quis tamen monſtra interficiens, certò, vel dubiè rationali animâ informata, obſtaculo eſſet, quo minùs ad Baptiſmum, vel abſolutum, vel reſpectivè conditionatum pervenirent; ipſo facto in excommunicationem nobis reſervatam incurret.

XIII. Contrà verò, Indulgentiam diërum quadraginta elargimur ei, qui, cùm tentatur abortus, id Parocho, ad finem impediendi, denunciat; vel moribundæ, aut mortuæ graviditatem revelat: Inſuper, qui abortivos baptizat, vel ad id coöperatur: Qui Partum *Cæſareum* efficiendum procurat: Qui quoquomodo Fœtui ſubvenit; vel Gravidæ adjuvandæ, etiam illo extincto, dat operam. Cæterùm, noverint omnes, quòd ſicuti, qui alicui ex prædictis Infantibus cauſa perditionis extiterint, in terribilem ſuperni Numinis incident ultionem; ita Divina Munificentia eos, qui æternæ illorum coöperabuntur ſaluti, remunerari non deſinet.

XIV. Quapropter, præſens Edictum quotannis in hac Metropolitana Eccleſia, omnibuſque hujus Diœceſis Parochialibus, die Sanctis *Innocentibus* dicato, inter Miſſa-

rum ſolemnia præcipimus perlegendum; qua ſumpta occaſione Parochi, novo examini, de modo Baptiſmatis miniſtrandi, ſubjicient Obſtetrices; quod & nunc facient, ſtatim ac Edictum ipſum ad eos pervenerit; ac deinde ſingulis annis, unà cum Vicariis foraneis, communi Epiſtolâ, infra dies quindecim, magnæ huic Metropolitanæ Curiæ antedictum reïteratum Examen Lectionemque ſignificabunt. Datum ex noſtro Palatio Archiepiſcopali VI. Idus Januarii 1750.

Ex Mandato Dominationis ſuæ Illuſtriſſimæ & Reverendiſſimæ

SAC. JOANNES ROBBA *Cancellarius, & Magiſter Notarius.*

MONUMENTUM V.

Edictum Petri Galleti, *Epiſcopi* Catanenſis *& Inquiſitoris Generalis*, *de Partu* Cæſareo *& Nuptiali Benedictione.*

NOS VINCENTIUS MARIA PATERNO, Trigona Baro *Radduſæ* & *Dexteræ*, Dominus *Gulphi* &c. Patritius *Catanenſis*, & *Petri Galleti* Epiſcopi *Catanenſis* Generalis Inquiſitoris &c. Vicarius Generalis, & in hoc totius Regni Lyceo Magnus Pro-Cancellarius.

CUm periculum pereundi abſque Baptiſmate, in quo Fœtus, Prægnantibus mortuis, remanentes in utero verſantur, accuratè perpenderimus, ac ſimul probè noverimus, quæ de *Cæſareo* Partu Auctores eruditiſſimi, præſertim celeber *Theophilus Rainaudus*, [*a*] *Ludovicus Scildere*, [*b*] & *Gregorius Gobatus* [*c*] tradiderunt; noſtrum indeclinabile onus exiſtimavimus, nonnulla graviſſimis

[*a*] Theophil. Rainaud. *tom.* 14. *de Ort. Infant. per ſect.* Cæſar.

[*b*] Ludov. Scildere *tract.* 6. *n.* 9.

[*c*] Georg. Gobat. *tract.* 2. *de bapt. n.* 57.

in hac materia contingentibus malis remedia, per ſequentia Mandata parare.

I. Et primò, Parochis omnibus Curatiſque Capellanis noſtræ Diœceſis in memoriam reducimus, quàm magni ſit ad eorum munus momenti, æternam ſalutem animabus omnibus ſibi commiſſis procurare; ne in Divinam illam indignationem incurrant, adeò gravi ſententiâ à Propheta *Ezechiele* declaratam: [*a*] *Sanguinem eorum requiram de manu veſtra*: Ipſiſque majori, quâ poſſimus, efficaciâ injungimus & mandamus, ut, cùm ad ultima Sacramenta Prægnantibus miniſtranda vocabuntur, illicò id ſibi, tamquàm ſuæ ſolicitudinis ſcopum, præſtituant; nimirùm poſt earum obitum illas quantò citiùs eſſe incidendas, quo Baptiſmus Fœtui conferatur. Præceptum igitur ante omnia Conſanguineis ac Familiaribus dilucidè imponant, ut defunctæ ori fiſtulam arundineam adaptent, quæ à faucibus ad labia liberam reſpirationis viam ſervet Infanti, qui vivus, non verò mortuus, eſt præſumendus, propter innumera experimenta, quæ Parochis zelo ferventibus acciderunt: Nam ex his quidam in epiſtola nobis miſſa, Infantem poſt viginti tres horas à morte Matris vivum ſe reperiſſe, teſtatur.

II. Iiſdem etiam animarum Rectoribus ſub pœna excommunicationis, ipſo facto incur-

[*a*] Vaneſpen. *p.* 2. *tit.* 2. *cap.* 4. *n.* 25.

rendæ, nobiſque reſervatæ, mandamus, ut, quemadmodùm ipſi debent imminenti prægnantium Fœminarum tranſitui omnino intereſſe; ita & debent eamdem inciſionem, quantò citiùs peragendam curare; brachium quòque ſæcularis Juſtitiæ, ſi opus fuerit, implorando; ut Sacri Baptiſmatis aquis Fœtus eo meliori modo, quo poterit, vel abſolutè, vel conditionatè abluatur. Quodſi prædicti Rectores rationabiliter timeant mortuæ Prægnantis Propinquos, fortè reluctaturos; ſciant, ſe pro ſuo munere ſtrictè tenêri, attentè atque ſolicitè per ſe ipſos aſſiſtere, quòuſque *Cæſarea* operatio perficiatur omnino.

III. Sub eadem pœna mandamus, quòd, ubi ad operationem faciendam periti, præſertim in locis minoribus, deſiderentur; Parochi ſeſe obligatos agnoſcant ad eos, & quidem, quos poterunt magìs idoneos, exquirendos. Ubi verò neminem habêre poſſint, ne ſcrupulo ſibi ducant Parochi hujuſmodi inciſionem facere per ſe ipſos, poſtquàm ejus peragendæ modum didicerint, ne animæ Infantis, Divini Agni pretioſiſſimo Sanguine redemptæ, perditionem permittant. Hujus ſententiæ vadem, præter multos alios eruditos Auctores, damus *Vaneſpenium*, [a] qui nequaquàm dubitavit in ſuo de Rebus Canonicis Opere apertè docêre: *Cùm non rarò*

[a] Vaneſpen. *loco cit.*

contingat, nullum in Parochia reperiri, aut hìc & nunc habêri poſſe, qui peritiam modumque convenientem aperiendi uterum, & extrahendi Infantem habeat, oportet, ut ipſimet Paſtores, præcipuè rurales, hujus rei aliquam notitiam à perito aliquo accipiant, quâ ſubindè, cogente neceſſitate, uti poſſint.

IV. Si quando acciderit, mortuæ Prægnantis Cognatos, aliquo vano prætextu, inciſioni prædictæ ſeſe opponere; vel Chirurgos mercedem ſibi, cæteroquì ex juſtitia indebitam, poſtulare, ad quam Conjunctorum vires extendi non poſſent; tunc primò, Parochi benigna omnia media experientur, ut eos ad Partum *Cæſareum* perſuadeant; ſecùs utriſque, omnibuſque aliis, qui obſtarent, quo minùs Puerorum nonnatorum animæ in æternæ ſalutis ſtatum adducantur, pœnam excommunicationis ipſo facto incurrendæ comminabuntur; quamquàm, ubi graviditates occultæ & infames fuerint, Parochi circumſpectè ſe gerere debebunt, juxta prudentiæ, moraliſque ſcientiæ regulas.

V. Cùm eruditorum ac celebrium Doctorum, etiam in praxi probabiliſſima ſententia doceat, tenêri Matrem ex charitatis præcepto, ad aliquem novum dolorem in *Cæſarea* inciſione ſuſtinendum, ut proprio Fœtui de æterna felicitate provideat: Parochi, tamquàm præcipuam ſui muneris partem ſibi ſtatuant,

eam doctrinam à ſe tradendam eſſe, ubi id expediens & opportunum videatur. Etenim hac ætate, poſt tot experimenta, Chirurgorum ars adeò in mechanicis operationibus eminet, ut & Fœtum ad Baptiſmum ſuſcipiendum extrahere poſſit, & Prægnantis vitam, quamquàm diſſectæ, ſervare. [a]

VI. Pro tanti ergo negotii magnitudine, Parochi omnem diligentiam & ſolicitudinem conferant, ne per errorem Prægnans citò mortua credatur: Verùm, antequàm ad inciſionem deveniendum ſit, attentiùs explorent, utrùm ipſa verè jam animam efflaverit. Idcircò lumen parvæ candelæ cereæ, labiis Gravidæ admovêri curabunt; vel vaſculum vitreum, aquâ plenum, ventris orificio ſuperimponi: Motu enim alterutrius facilè deprehenditur, utrùm illa vivat, an non. Certi ergo, Prægnantem expiraſſe, exquiſitiſſimam ſolertiam impendent, non ſolùm in extrahendo ad lucis conſortium Fœtu, ſed etiam in perſcrutando, utrùm ſit unus, an plures, ut ſingulis Sacra Lotio tribuatur.

VII. Atque hìc ſpeciali memoriâ dignum eſt, graviſſimum illud, quod Paſtoribus incumbit, onus; non expectandi ſcilicet petitionem infirmorum, è plebe ſua periclitan-

[a] Bodow. Ventilabr. *p.* 2. *q.* 20. Gobat *n.* 254. La Croix *lib.* 6. *p.* 1. *art.* 2. *dub.* 6 *q.* 52. §. 2. *n.* 293. *Et præ omnibus* Rainaud *c.* 5.

tium; ſed propriæ charitatis impulſu vocationem præveniendi. Ad eos ergo promptè recreandos atque adjuvandos, veros animarum ſeſe amatores exhibeant, illorum confeſſiones excipiendo, Sacrum Viaticum & extremam Unctionem adminiſtrando, eoſque conſtanti & fervida aſſiſtentiâ in ultimis vitæ periodis dignando, maximè ſi pauperes illi ſint, ac prorſus auxilio indigentes.

VIII. Demùm univerſalis Eccleſiæ ſenſum ſequentes, quæ nuptialem Benedictionem tanti facit, eamque Matrimoniis jam ratis impertiendam decrevit; Parochorum zelum excitandum judicamus, ne Sponſos efficaciſſimè hortari deſinant, ut ad Templa conveniant, ac Miſſæ, quæ pro Sponſo & Sponſa celebrabitur, interſint, benedictionem conſecuturi. Nequaquàm verò iſta negligant, ut quidam faciunt, qui, cùm cæteroquì aliorum ſpecula eſſe deberent, nimirùm Nobiles, tanto bono ſeſe-ipſos nihilominùs arcent. Ut igitur hujuſmodi pervicaciam, Chriſtianæ Fidei lumini tam adverſam, aliquando pervincant, Parochi eos edocêre nitantur, quàm magni ſint ac jucundi, quàmque perennes fructus benedictionis iſtius, quam non ſine aliorum admiratione refugiunt. Nam etſi fortè proſpero, ſed raro eventu, res ipſis feliciter cedant; hoc nequaquàm obſtante, admonendi erunt, quàm turpe ſit, ſemet-ipſos tantæ benedictionis gratiâ indignos oſtendere; ut dein-

de, quamvìs Matrimonii vinculo jam diu antè ligati, eam in pretioſiſſimis habeant, eâque tandem ad Eccleſiam venientes, potiri mereantur.

IX. Prætereà meminerint Parochi, quàm ſeriò Sponſos de futuro, inſtruere teneantur, ut ab illo caveant abuſu, animabus exitiali; ſcilicet, antequàm in faciem Eccleſiæ ratum contraxerint Matrimonium, inter ſe abſque neceſſaria cautela & aſſidua propinquiorum Conſanguineorum præſentia, familiariter converſandi. Eos propتereà commonefaciant, ut apertis oculis proximum periculum cernant, in ea peccata prolabendi, ad quæ facillimè alliciuntur. Verùm, ſi monitis hiſce non expergefacti, in eadem domo ſimul de nocte commorari perrexerint; ipſis denuncient, jam in excommunicationem, nobis reſervatam, Vicariis verò, Parochis, & Cappellanis Curatis delegatam, incurriſſe. Nam ſimilem omnino cenſuram ſapiens ac zelotes *Lucenſis* Epiſcopus impoſuit atque decrevit, his admodùm verbis: *Sponſi de futuro ſub eodem tecto pernoctantes ſinè noſtra, vel Vicarii Generalis licentia, incidunt ipſo facto in excommunicationem nobis reſervatam.* Ita enim refert *Conſtantinus Roncaglia*, egregius Theologus, & inclytæ Congregationis à Matre Dei ornamentum. Hæc autem Mandata atque pœnam, virtute præſentis, à Parochis populo pluries omnino per annum explicanda

eſſe, declaramus: Neceſſarium enim eſt, eorum refricari memoriam, ut ſic in praxim, conſcientiâ extimulante, deducantur. Statuimus verò, præſens Edictum in Sacellis Eccleſiarum noſtræ Diœceſis affigi & cuſtodiri. *Catanæ* Calendis Junii 1742.

Locus † Sigilli

VINCENTIUS MARIA PATERNO TRIGONA *Vicarius Generalis.*

JOANNES SYNDONA *Magiſter Notarius.*

MONUMENTUM VI.

Edictum Epiſcopi Agrigentini *pro Mulieribus gravidis & moribundis.*

NOS D. LAURENTIUS JOENIUS AB ARAGONIA, è Ducibus *Andegavenſibus*, Dei & Apoſtolicæ Sedis Gratiâ Epiſcopus *Agrigentinus*, Pontificii Solii Aſſiſtens, Regius Conſiliarius &c.

DEplorabilis quidem eſt calamitas illa, quòd, Prægnantibus mortuis, nulla, ùt plurimùm, curâ Propinqui premuntur, ut illæ, juxta *Romani Ritualis* præſcriptum,[*a*] incidantur, ac ita Parvuli ſaltem Baptiſmate donentur. Quod frequentiùs accidit in graviditatibus occultis & illegitimis, in quibus Matres ipſæ abortum ſæpe moliuntur. Neceſſarium ergo duximus, Parochorum zelum hoc Edicto, perpetuò valituro, eſſe incitandum, ac ſequentium regularum uſum eſſe ſtatuendum.

I. Præcipimus ergo, ut, ſi quæ Prægnans in mortis periculo verſetur, ejus Domeſtici, ipſiuſque ac Fœtûs Propinqui ſtatim id Parocho ſignificent; quodſi illi negligerent, idem onus notitiæ deferendæ, ſub gravi culpa,

[*a*] Ritual. Roman. *de Bapt. Parvul. tit.* 7. *n.* 3.

etiam extraneis, ejus rei conſciis, incumbat: Cùm omnes, juxta *Poſſevinum*, [a] non minùs, quàm Parochus ipſe, in extrema illâ neceſſitate Infantulo ſuccurrere teneantur. Si verò ſupradicti Propinqui atque Domeſtici ſuo muneri deſint, ac Puerulus propterea ſinè Baptiſmo perierit; omnes ipſo facto majorem excommunicationem incurrant.

II. Parochis ipſis præcipimus, ut Conjunctis non fidentes, de quibus ſcriptum eſt: *Inimici hominis domeſtici ejus*; attentè ſemper atque ſolicitè inveſtigent, utrùm Fœminæ conjugatæ, quæ Viaticum accepturæ ſunt, vel Pœnitentiâ in morbis gravibus expiandæ, utero gerant, dicente *Muſſartio* in Manuali Parochorum cum *Gobato*: [b] *Tibi, Paroche, ex ſingulari cauſa incumbet.* Hæc autem inquiſitio multò magìs facienda eſt, ubi ſuſpicio, ſeu juſtus timor habetur occultæ graviditatis; veluti, exempli gratiâ, ſi Mulier non conjugata, præſertim juvencula, carnalia delicta confiteatur: Tunc enim interroganda, atque ubi graviditatem fateatur, obliganda erit ad rem extra Confeſſionem detegendam, ut in caſu mortis, Infantis perditioni poſſit occurri, quæ cuicumque Matris infamiæ præponderat: Adeò, ut ſi fortè ipſa recuſet, juxta Theologorum doctrinam abſolvi

[a] Poſſev. *de Off. Curat. c. 6. n.* 10.
[b] Muſſart. Manual. Paroch. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 2. Gobat. *tract.* 2. *bapt. caſ.* 8. *n.* 260.

non poſſit. Profectò *Pontas* & *Sylvius* ita expreſsè monuêre: [a] *Si contumaciter Filia perſiſtat, nolitque ulli extra Confeſſionem aperire; deneget ipſi abſolutionem, tamquàm eâ indignæ prorsùs & indiſpoſitæ; cùm nolit hoc facere, ad quod ſub reatu peccati mortalis obligatur.*

III. Præstereà iiſdem Parochis mandamus, ut, antequàm infirma Prægnans moriatur, eam viſitent, ejuſque Conjunctos, alioſque Domeſticos ad Partum *Cæſareum*, ipsâ ſcilicet mortua, peragendum hortentur, illoſque præmoneant ea, quæ, ut omnia feliciter ſuccedant, neceſſaria exiſtimantur. Quoniam verò, ſi Parochus præſentiâ ſua rem non urgeat, grave periculum ſubeſt, ne omittatur inciſio, vel ſaltem tardè fiat & incaſsùm; eiſdem Parochis præcipimus, ut ad finem uſque operationis, adſtantes cum omni ſolertia & ſolicitudine perſeverent.

IV. Curabunt etiam diligenter, ut maturè Chirurgus advocetur & aſſiſtat, quouſque Prægnans expiraverit. Verùm, ſi Chirurgus habêri non poſſit, ejus officium ſuppleat Barbitonſor, vel Obſtetrix, qui, Phyſico partem ſecandam præſignante, ſaltem novaculâ inciſionem perficient: Curabunt quòque non ſolùm,

[a] Pontas *Diction. caſ. conc. t.* 1. *conſ.* 2. *caſu* 10. Sylvius *Reſolut. variar. v. ſigillum* 1. *Decembris* 1641.

lùm, ut plures in ſuis Parochiis peritiam hujus operationis acquirant; ſed ut etiam ipſimet aliqua circa ſecandi modum notitiâ erudiantur: Neque deinde religioni ſibi ducant, quò minùs per ſemetipſos *Cæſaream* inciſionem, omnibus aliis deficientibus, exequantur; ne Pueri ſcilicet anima, Divino Sanguine redempta, infortunium ſubeat perditionis æternæ: *Cùm non raro contingat*, ait *Vanespenius*, [a] *nullum in Parochia inveniri, aut ſaltem hìc & nunc haberi poſſe, qui peritiam modumque convenientem aperiendi uterum, & extrahendi Infantem habeat; oportet, ut ipſimet Paſtores, præcipuè rurales, hujus rei aliquam notitiam à perito aliquo accipiant, quâ ſubindè, cogente neceſſitate, uti poſſint.* Id etiam ſapienter in Diœceſi *Catanenſi* præſcriptum eſt: [b] Imò doctrina, quam tradidit *Gobatus*, eoſdem ſeverioribus loquendi formulis ad hoc ipſum adſtringit. [c] Quamvis autem Conjuncti, vel Hæredes perito ſecanti mercedem debeant; attamen nequibit hic ſectionem omittere ob illam denegatam. Pro pauperibus verò, eam gratìs miniſtrare tenetur; imò ſub graviſſima culpa ſponte ſe ipſum offerre, etſi

[a] Vaneſp. *p.* 2. *tit.* 2. *cap.* 4. *n.* 25.
[b] *Edict. Cal. Junii* 1741. *ſuprà relat.*
[c] Gobat. *tract.* 2. *caſ.* 5. *n.* 195. & *ſeq.* & *caſ.* 7. *n.* 237.

non vocatus, tum divitibus, tum pauperibus; etiam in ſolo dubio, an Fœtus vivat: Quod cum *Theophilo Rainaudo Gobatus* quoque adnotavit. [*a*]

V. Matre defuncta, ſe de morte certiores reddent, ad ipſius labia filum lini, aut lanæ, vel lumen parvæ candelæ admoventes, quibus perſpiciant, utrùm, quæ mortua creditur, talis reverà ſit, an motu indicium præbeat reſpirationis. Deinde os illi arundinea fiſtulâ, & abſque nodis anteà præparata, ipſique impoſita, detineatur apertum, juxtà *Colonienſis* Synodi A. 1528. & *Cameracenſis* A. 1550. decreta: Non quaſi neceſſarium credamus hoc ad Infantis reſpirationem; ſed ut ventrem aër frigidior & nitidior, indè etiam utero communicandus, introëat; & ut è maternis viſceribus exhalent cadaverica effluvia, quæ Infanti exiguum illum vitæ ſpiritum, qui durat adhuc, extinguere poſſent: Etenim, quando Mater expirat, Fœtus in extremo ferè mortis agone verſatur: Quamobrem ſupervivere non ſolet, nisì per horam, vel horæ dimidium, nec rarò etiam valde minùs. Alia quoque cautio juxtà *Rainaudum* creditur expedire; uteri videlicet regio fovenda erit pannis ad ignem calefactis. [*b*]

[*a*] Theoph. Rainaud. *t.* 14. *de ortu Infant. per ſect.* Cæſar. *c.* 6. *n.* 22. *&* 23. Gobat. *Append.* 3. *ad tract.* 2. *Bapt. n.* 24.

[*b*] Theophil. Rainaud. *dict. tract.*

VI. Itaque mandamus, operationem poſt mortem Prægnantis quamprimùm eſſe faciendam: At, ſi non modicum tempus elapſum ſit, nihilominùs inciſionem jubemus non omitti: Neque unquam Parochus fidet Medicis & Chirurgis, Infantem mortuum eſſe, teſtantibus; quamvìs etiam eum Genitrici præmortuum aſſeverent: Si enim Jura [a] Maritum vivum ſemper præſumunt, etſi nimis diuturna fuerit ejus abſentia; & ſecundas prohibent Uxori nuptias; quantò magìs vivi præſumendi ſunt Infantuli, ut eis Baptiſmum conferre ſtudeamus? Præſertim quia non raro Divina Providentia, quæ illos ab æterna morte per Baptiſmum liberare contendit, eoſdem, contra omnium phyſicarum rationum apparentia argumenta, cuſtodit incolumes. *Willelmus Fabritius*, Medicus *Germanus*, [b] fatetur, ſe in hoc negotio cum Obſtetricibus aliiſque poſt exactiſſimas inveſtigationes fuiſſe deceptum; & noſtris hiſce diebus duo Infantuli, quamvìs ſinè arundineæ fiſtulæ adminiculo, unus poſt viginti tres horas, alius poſt viginti quatuor, à Matris indubitata morte defluxas, vivi inventi ſunt: Præterquàm quòd, cùm ſectio adhibetur, nihil omnino amittimus; imò verò exoptatum finem plenè

[a] *Cap. in præſentia de Sponſal.*
[b] Willelmus Fabritius Hildan. *fol.* 1750.

conſequi poſſumus; utì & citatus *Fabritius* & *Gobatus* [*a*] admonuêrunt: Quocircà *præſtat*, ait ille, *ut potiùs centies ſecentur, etſi irrito eventu, Matres mortuæ; quàm ut eis parcendo, negligatur vita unius unici Infantis.*

VII. Abdomen linea ſimplici longitudinali, non verò ad crucis figuram duplici, ſecanda eſt; ut, ſi fortè Prægnans defuncta non ſit, faciliùs deinde ſanari poſſit. Chirurgus autem inveſtigabit, utrùm unus reverà ſit Infans, an duo, vel plures: Fortè namque erunt multi, ùt pluribus exemplis notavit *Rainaudus*; [*b*] maximè cùm poſſibiles cenſendæ ſint ſuperfœtationes.

VIII. In dubio, an vivat formatus Infans, imponatur ſubitò ejus capiti manus, &, ſi pulſatio arteriarum percipitur, illicò & abſolutè baptizetur. Fœtus verò incompletus, quantumcunque parvus, & malè figuratus, dummodò motum oſtendat, ſub conditione baptizabitur: Nam, utì *La Croix* animadvertit, [*c*] *Auctores graviſſimi cum* Cardenas *in ſua Chryſi, diſputatione decima quarta, rectè dicunt, omnes Fœtus abortivos Mu-*

[*a*] Gobat. *in Append.* 3. *ad tract.* 2. *Bapt. n.* 30.

[*b*] Rainaud. *de ortu Infant. per ſect.* Cæſar. *c.* 10. *n.* 14.

[*c*] La Croix *l.* 6. *p.* 1. *de Bapt. dub.* 4. *n.* 294.

lierum, etiam imperfectiſſimè figuratos, eſſe, conditione ſcilicet ſaltem adjecta, *baptizandos, ſi dent aliquod ſignum vitæ per motum; quia putant aliqui Medici, quòd Fœtus humani poſt paucos, v. g. tres vel quatuor dies à conceptione, ſtatim animentur animâ rationali.*

IX. Si quis defunctæ ſectioni, licèt Conſanguineus, Maritus, vel Affinis, obſtaret; aut peritus eam exequi renueret, etiam in caſu, quo mercedis nulla ſpes eſſet; ipſo jure, ſecuta Infantis morte ſinè Baptiſmate, majorem excommunicationem incurrat. Verùm Parochus, præterquàm quòd illis hoc præceptum atque cenſuram antè denunciabit; Infantis diſcrimen ad Epiſcopum deferet: Imò ad Magiſtratus ipſos laïcos, qui omnino ad concedendum brachium ſuum auxiliare tenentur, quo defunctæ Propinqui compellantur; cùm ipſæ *Paganorum* leges, tanquàm in homicidas, animadvertant in eos, qui Gravidam, neglecta inciſione, ſepeliunt. Ita lex ſecunda D. D. de mortuo inferendo: *Negat Lex Regia, Mulierem, quæ mortua ſit, humari, antequàm partus ei excidatur. Qui contrà fecerit, ſpem animantis cum Gravida peremiſſe videtur.* Quantò magìs ergo apud Chriſtianos; cùm apud eos, non de ſola corporali Infantis vita, ſed etiam de ſpirituali eidem tribuenda per Baptiſmum agatur? Quodſi quis hujuſmodi Puer abſque

Baptiſmo fortè perierit, Parochus, utì Doctores monent, [a] rogatis teſtibus de adhibita à ſe omni diligentia, ſemper ad nos eventum, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto, denunciet: In civitate quidem, infra trium dierum terminum; octo verò, in Diœceſi; ut eos, qui officio ſuo defuerunt, pœnis Canonicis puniamus. Et quamvìs in occultis graviditatibus omnis, quantùm fieri poteſt, circumſpectio, quam ſuggeret chriſtiana prudentia, in uſum venire debeat; nihilominùs nunquam æterna Infantis perditio erit permittenda.

X. Inſuper, ad abortus eliminandos, præcipimus, omnes, etiam extraneos, qui ſciant Prægnantem aliquam abortum tentare, vel alios ejuſdem abortum procurare medicaminibus, vel ſinè illis; aut etiam ponderibus, vel alio quocumque excogitabili medio, ubi aliter ipſi delictum impedire non valeant; ſaltem tenêri ad rem Parocho citiùs aperiendam, ſi pœnam excommunicationis majoris ipſo facto, abortu ſecuto, ſubeundam vitare cupiunt.

XI. Parochi declarabunt, voluntarium abortum inter immania crimina computari; imò, ubi Fœtus eſt animatus, eſſe verum ac proditorium homicidium, & immunitate eccle-

[a] Gobat. *d. tract.* 2. *c.* 8. *n.* 260. *& ſeq.* Muſſart. *Manuale Paroch. p.* 2. *c.* 2. Poſſevin. *de offic. Curat. c.* 6. *n.* 10.

ſiaſtica indignum: Scelus denique omnium, quæ contra proximum patrari poſſunt, præſertim à Matre, horrendiſſimum; cùm illum vitâ privet corporali ſimul & æterna. Ulteriùs, ex Bulla *Sixti* V. & *Gregorii* XIV., [*a*] abortum hujuſmodi procurantes, aut quoquomodo ad eum coöperantes, ipſo facto in excommunicationem majorem incidere, primò Papæ, deinde Epiſcopis reſervatam: Quodſi illi Eccleſiaſtici ſint, in perpetuum beneficiis omnibus acquiſitis & acquirendis eſſe privatos; imò degradationis reos conſtitui; qua facta, brachio ſæculari tradendi ſint, ac morte plectendi. His addent, veterem Eccleſiæ diſciplinam mulierem impudicam, quæ deinde abortum procuraverat, ad pœnitentiam publicam & perpetuam compuliſſe; imò mandaſſe, eam non nisì in articulo mortis abſolvi: Concilium ſanè *Ancyranum* [*b*] rigorem hunc mitigaſſe, decem annorum pœnitentiâ contentum; verùm Concilium *Eliberitanum*, paulò pòſt celebratum, [*c*] prohibuiſſe, adulteram, abortum procurantem, etiam in hora mortis reconciliari, ejus ſalutem ſoli contritionis efficaciæ, ac Divinæ Miſe-

[*a*] Sixtus *V. Conſtit.* 87. Effrænatam. Gregor. *XIV. Conſtit.* 8. Sedes.

[*b*] *Concil.* Ancyran. *ſub S.* Melchiade *Papa Can.* 21.

[*c*] *Concil.* Eliberit. *ſub S.* Sylveſtro *Can.* 62.

ricordiæ committens: Quam ſeveritatem neque contra ipſos hæreticos, magos & apoſtatas adhibemus.

XII. Ex adverſo iidem Parochi docebunt, ſenſum eſſe graviſſimorum Auctorum, Matres in partu difficili, ubi Parvulus certò periturus eſſet in utero ſinè Baptiſmo, tenêri, non ſolùm ad ſufferendam ſpeculi matricis operationem; ſed & ipſum *Cæſareæ* inciſionis dolorem, etſi cum aliquo propriæ mortis, dummodò non quaſi certæ, periculo; ùt integro pene tractatu probavit *Rainaudus:* Neque negligent, ubi vota ſua conſequi ſe poſſe ſperabunt, eas ad excelſum iſtum charitatis actum hortari.

XIII. Demùm, præſens Edictum, ſingulis annis in Miſſa Parochiali Diei Sanctorum *Innocentium*, ſtatuimus eſſe legendum; quo étiam die animarum Paſtores contra execrandum eorum ſcelus, qui Infantulos nonnatos cum Matribus defunctis perire ſinunt, vel abortum procurant, declamabunt: Cujus quidem lectionis Edicti, habitæque Concionis documentum, à ſe ſubſcriptum, & in Diœceſi à Vicario etiam locali, & in ejus defectu, à Presbytero ſeniore, ſub mulcta decem aureorum, quotannìs ad nos infra menſem dirigere tenebuntur; & inſuper ardenti zelo & charitate, eorum, quæ hìc ſtatuuntur, executioni invigilabunt. Verùm, ſi id alicui nimis grave onus videatur; aurea ſapientiſſimi Auctoris Manualis Parocho-

rum verba reſpondemus: [a] *Multa, inquies, mandas: Verum eſt; ſed tanti eſt, Infanti periclitanti Parochum non defuiſſe.* Datum *Agrigenti* tertio Calendas Auguſti 1744.

LAURENTIUS EPISCOPUS AGRIGENTINUS.

Juſſu Domini mei Epiſcopi Agrigentini.

D. DIDACUS MODICA Cancellarius.

[a] *Manual. Paroch. loco citato.*

---

* *Alia ejuſmodi Edicta à præclariſſimis* Siciliæ *Præſulibus aliiſque lata ſunt, de quibus vid. Archetypum in Appendice; ubi etiam quædam afferuntur Inſtructiones &c. pro deputatione Projectorum; utì & diſſertatio* de Baptiſmate Parvulorum, qui ad Sanctuaria reviviſcere perhibentur, *in qua varia de incertitudine & exploratione mortis Infantulorum, fusè & eruditè tractantur.*

* *Subnecto hìc per modum Corollarii pauca, quæ, habito præſertim reſpectu Provinciæ, in qua Compendium ſcripſi, non mediocris futura exiſtimo momenti pro urgendo ut circa Obſtetrices ſervanda ſerventur.*

COROLLARIUM.

Extractum ex Synodo Provinciali Mechlinienſi 11. *Tit. III. Cap. VII. circa Obſtetrices, Edicto sereniſſimorum Principum* Alberti *&* Iſabellæ, *dato ultimâ Menſis Aug.* 1608., *& ad calcem dictæ Prov. Synodi relato, roboratum & obſervari juſſum.*

HOrtatur hæc Synodus & requirit omnes Magiſtratus ſingulorum locorum, ne quam ad obſtetricandum Parturientibus admittant, niſì priùs à Curato loci, ubi Obſtetrix moratur, teſtimonium ſinceræ & Catholicæ Fidei habeat, profeſſionemque Fidei coram Archipresbytero ſuo faciat, nec non materiam formamque Baptiſmi, teſtimonio ejuſdem Curati, probè calleat: Et ultra conſuetum juramentum, juret etiam, quòd Infantes, à ſe excipiendos, quantociùs, vel ſaltem intra tres dies baptizari curabit; aut ſi, obſiſtentibus Parentibus, vel Amicis, id efficere non poſſit, mox Paſtori loci eos denunciet.

Prælaudati Edicti Regii Articulus VIII.

ENde om te voorkomen ende verhoeden d'abuyſen, die dikmaels geſchieden in het doopen van de Kinderkens, door de kleyne experientien ende onwetentheyt van de Vroedevrouwen, ordonneren wy wel ernſtelyken, dat geene vrouwen haer en zullen vervoorderen ofte begeven tot alſulken officie ende aſſiſtentie, 't en zy dat ſy daer toe te vooren geadmitteert zyn by den Officier ende Magiſtraet der plaetſen, de welke ook de ſelve niet en zullen daer toe ontfangen, ſonder wel onderricht te zyn van haere nutheyt, bequaemheyt, ende religie by ſchriftelyke atteſtatie van den Paſtor van hunne Prochie: Ende worden de voorſeyde Vroedevrouwen gehouden te geloven ende zweeren in handen van den voorſeyden Officier, getrouwelyk over te brengen de Kinderen, tot de geboorte van de welke ſy zullen geroepen zyn geweeſt, ende dat aen den Paſtor, daer onder ſy gebooren zullen zyn, binnen den derden dag van hunne geboorte.

Extractum ex Inſtructione Paſtorali Reverendiſſimi Domini, D. Felicis Josephi Huberti De Wavrans, *Epiſcopi* Iprenſis, *edita 7. Januarii* 1768., *circa præmiſſorum fidelem obſervantiam in ſua Diœceſi.*

ARTICULUS LXIII.

Redeundo ad Obſtetrices, de quibus ſuprà verbum diximus; cùm ſæpiùs contingat, ab illis Baptiſmum adminiſtrari debêre (quod tamen non niſì in vera & urgenti neceſſitate attentare poſſunt, & de quo proinde à Paſtoribus monendæ ſunt, ſed admodùm prudenter, ne ipſæ aut vices earum gerentes, etiam in ſimili neceſſitatis caſu Infantes baptizare non audeant, aut cum majori periculo Baptiſmum differant) ideòque plurimùm referat, ut, non niſì probæ & in ea profeſſione exercitatæ perſonæ aſſumantur; authoritate tam Synodi *Provincialis ſecundæ*, [*a*] quàm Edicti Regii ad eamdem Synodum, [*b*] requirimus omnes Magiſtratus ſingulorum locorum, ne quampiam ad obſtetricandum admittant, aut admitti ſinant, niſì priùs à Paſtore loci, in quo commoratur, teſtimonium ſinceræ & Catholicæ Fidei habeat; Profeſſionem

[*a*] *Tit.* 3. *c.* 7.
[*b*] *Art.* 8.

Fidei coram Decano faciat; & ultra conſuetum juramentum etiam juret, quòd Infantes, à ſe ſuſcipiendos, quantociùs baptizari ſit curatura: Quòd quidem ſi fortè, obſiſtentibus Parentibus vel Amicis, efficere nequeat, Paſtorem loci admonêre debebit. [a]

At, ſi in Pagis vel Parochiis ſingulis Obſtetrix jurata habêri nequeat, ſaltem modis omnibus Paſtores agant apud Magiſtratus, ut ſit una in vicinia, quæ, caſu neceſſitatis exigente, adiri & ſecurè adhibêri poſſit.

In locis, ubi Obſtetrices juramentum, per Concilium *Provinciale* & Edictum Principum requiſitum, nondum præſtitiſſe conſtiterit, eas admonebunt Paſtores, ut infra terminum trium menſium, id ipſum ſe feciſſe doceant: Si quæ verò defuerint, illas per Decanum nobis denuntiabunt, quatenùs tam noſtra, quàm Magiſtratuum Authoritate, eas urgeamus, ut Eccleſiæ & Principum Mandatis obediant.

ARTICULUS LXIV.

PRætereà, quia experientia docet, Obſtetrices, aliaſve Mulieres, Infantes in neceſſitate baptizantes, errare, quandoque etiam circa eſſentialia ipſius Baptiſmi; Paſtoribus diſtrictè injungimus, ut frequenter tum

[a] *St. ſub* Rith. *t.* 12. *c.* 11. *Et ſub* Maſ. *t.* 9. *c.* 11.

in Concione, tum in Catechiſmo ſingula, ad validè baptizandum requiſita, clarè ac diſtinctè exponant, & doceant, *quibus in caſibus*, *quâ*, *quantaque materiâ*, *qua formâ & intentione* Baptiſmus conferri debeat; ipſas præcipuè monendo, *ab una & eadem perſona* aquam infundi debêre, ſimul ac verba formæ proferuntur: Quæ omnia his præſertim, quæ ad obſtetricandum publicè admiſſæ ſunt, aut admitti volunt, inculcare debent; utpotè quæ ad Fidei profeſſionem & juramentum, de quibus ſuprà, admittendæ non ſunt, nisì ſub teſtimonio Paſtoris, quòd circa prædicta omnia perfectè inſtructæ ſint. [*a*]

[*a*] *Syn. P.* 2. *ibid. Edict. eod. a.* 8.

Plura id genus alia extracta ex variis Eccleſiarum Galliæ *Ritualibus*, *item Regia Decreta in ejuſdem* Galliæ *Regno*, *etiam ſub pœnis graviſſimis obſervanda*, *relativè ad ſubjectam materiam*, *vidêri poſſunt in Additionibus ad Epitomen* Gallicam *de* Embryologia Sacra, *Auctore Dño* Dinouart.

ELENCHUS
LIBRORUM
ET
CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

De Cura à Parochis, aliiſque habenda Infantium, tum nonnatorum, ne aboriantur, vel in Matris utero extinguantur; tum etiam abortivorum, ut baptizentur.

CAPUT I.

De Induſtria Parochi, ut præcaveantur Involuntarii Abortus. pag. 1

CAPUT II.

De Parochi, Magiſtratuum, & aliorum Officio, quo impediantur Abortus Voluntarii. 9

CAPUT III.

De Providentia Principum, & Communitatum erga Infantes projectos. 15

CAPUT IV.

De Medicorum in curandis Gravidis cautela, ne Fœtui noceatur. 30

CAPUT V.

De Tempore Animationis, ſive quando Corpori infundatur Anima. 43

CAPUT VI.

De Tempore Animationis Proſecutio; & quanti referat, illud aliaque anxiè obſervâſſe pro Abortivorum Baptiſmate. 57

LIBER SECUNDUS.

De Auxilio Infantibus nonnatis præſtando, Matre defuncta.

CAPUT I.

PRægnante mortua, ſuccurrendum Fœtui Partu Cæſareo. *Præcautiones, ut proſperè ſuccedat.* 76

CAPUT II.

De præparandis ad Partum Cæſareum; *deque comprobatione mortis Gravidarum.* 88

CAPUT III.

Praxis Partûs Cæſarei *Defunctarum.* 113

CAPUT IV.

Etſi notabile tempus à morte Matris effluxerit, non eſſe omittendam Inciſionem Cæſaream, *cùm Fœtus etiam per dies integros ſupervivere poſſint, & quandoque tam vegeti, ut etiam ſpontè oriri poſſint.* 121

CAPUT V.

CAPUT V.

Fœtus, quamquàm decimo, vel nono menſe minores, vivos reperiri. 129

CAPUT VI.

Philoſophicè oſtenditur, Fœtum Gravidæ morienti non præmori. 137

CAPUT VII.

Quamvìs, obiiſſe Fœtum, aſſeverent Medici & Obſtetrices; attamen Partum Cæſareum *non eſſe prætermittendum.* 143

CAPUT VIII.

Parochus neque defunctæ Neceſſariis, neque Chirurgis, neque ſuis Adjutoribus, neque aliis fidere debet, ſi verè ſalutem cupit Infantulorum. 149

CAPUT IX.

De Officio Magiſtratuum Eccleſiaſticorum & Sæcularium, in promovendo Partu Cæſareo, *cogendiſque defunctæ Propinquis ad illum permittendum.* 156

CAPUT X.

Peritis, cæteriſque deficientibus, charitatem urgêre quemlibet alium, etiam Sacerdotem, ac maximè Parochum, ad Partûs Cæſarei *miniſtrationem.* 160

CAPUT XI.

Utrùm incidendæ Prægnantes, graviditate incipiente; vel ubi ea ſolitum tempus exceſſerit. 168

CAPUT XII.

Abortum procurantes, partumque Cæſareum *negligentes vel impedientes, plurium nonnumquàm homicidiorum reatu fœdari. Monitiones ad Obſtetrices & Chirurgos, ut inquirant, utrùm Fœtus ſit unus, an multiplex.* 172

LIBER TERTIUS.

De Officio à Parochis aliiſque exercendo, reſpectu Infantium in Partu difficili & deſperato.

CAPUT I.

DE *Partu difficili &* Cæſareo *Gravidarum viventium.* 179

CAPUT II.

In Cæſareo *viventium Partu non ſolùm Abdomen; ſed & Uterum feliciter incidi ſolitum.* 190

CAPUT III.

Quando Partus Cæſareus *in vivente probandus, vel improbandus.* 199

CAPUT IV.

De Matris circa ſuſtinendam ſui inciſionem; & Parochorum, Medicorum, Chirurgorumque, eam ipſi tum præſcribendi, tum reſpectivè exequendi, obligatione. 216

CAPUT V.

In Partubus difficilibus poſſe ùt plurimùm in utero ipſo Parvulum baptizari; & hujuſmodi Baptiſmum eſſe validum. 223

CAPUT VI.

De Monſtris Baptizandis. 233

CAPUT VII.

Naſcentes Pueros frequenter mortuorum ſpecie apparêre, licèt reverà mortui non ſint. 242

CAPUT VIII.

Parvulos naſcentes Aſphyxiâ crebrò corripi ex defatigatione in naſcendo, quocumque modo naſcantur; eoſque in Aſphyxia vitam præ natis faciliùs retinêre. 250

CAPUT IX.

Signa mortis in naſcentibus eſſe regulariter incertiſſima. 259

CAPUT X.

Remedia tentanda pro Parvulis, qui mortuorum ſpeciem imitantur. 266

CAPUT XI.

Utrùm Baptiſmus conditionatus conferri poſſit Infantibus, de quibus juxta dicta ſuſpicari poſſumus aſphyxiâ detinêri? 270

LIBER QUARTUS.

De Dei Charitate erga Nonnatos, deque auxiliis, quæ illis à Parentibus, Parochis, Epiſcopis, & Principibus præſtanda ſunt.

CAPUT I.

Quomodò Deus Parvulis in utero clauſis media ad ſalutem æternam providerit. 275

CAPUT II.

Quæ Parentes pro ſalute Filiorum nonnatorum agere oporteat? & utrùm aliquod admittendum ſit ſanctificationis remedium pro Infantibus utero penitùs circumdatis, & ante ortum morituris? 285

CAPUT III.

De Parochorum vigilantia in Obſtetrices, deque ipſarum examine; ubi pleraque, quæ ſparſim & fuſiùs in hoc Opere ſunt dicta, ſummatim repetuntur. 291

§. I.

De Perſona baptizatura. 293

§. II.

De Tempore baptizandi. 295

§. III.

De baptizantis Intentione. 297

§. IV.

De Perſona baptizanda. 298

§. V.

De Materia Baptiſmi. 302

§. VI.

De Forma. Ibid.

§. VII.

De Applicatione formæ ad materiam. 303

§. VIII.

Monita occaſione examinis danda Obſtetricibus. 304

CAPUT IV.

Baptiſmatis domi, ab Obſtetricibus præſertim collati, validitatem eſſe diligentiſſimè diſcutiendam. 312

CAPUT V.

De neceſſaria Principum & Epiſcoporum Vigilantiâ pro Nonnatis. 325

CAPUT VI.

Sancti Franciſci Saleſii *exemplo Eccleſiæ Miniſtri, præſertim Epiſcopi & Parochi, ad procurandam nonnatorum ſalutem accenduntur.* 343

Oratio Sancti Franciſci Saleſii, *recitanda à Prægnantibus, ex Libro tertio Epiſtolarum Spiritualium, Epiſtolâ octogeſima tertia.* 348

APPENDIX.

MONUMENTUM I.

S*ancti* Caroli Borromæi, *Archiepiſcopi* Mediolanenſis, *Benedictio Mulieris Gravidæ, præſertim de cujus infelici partu timetur.* 351

MONUMENTUM II.

Oratio pro Infantibus nonnatis, vel non baptizatis, propter quam quadraginta dierum Indulgentiam toties, quoties in ſua Diœceſi recitabitur, conceſſit Archiepiſcopus Panormitanus. 354

MONUMENTUM III.

Recens Pragmatica Sicula de Partu Cæſareo *& Abortu.* 355

MONUMENTUM IV.

Edictum Archiepiſcopi Panormitani, *primi in* Siciliæ *Regno Metropolitani.* 368

MONUMENTUM V.

Edictum Petri Galleti, *Epiſcopi* Catanenſis, *& Inquiſitoris Generalis, de Partu* Cæſareo *& Nuptiali Benedictione.* 374

MONUMENTUM VI.

Edictum Epiſcopi Agrigentini *pro Mulieribus gravidis & moribundis.* 382

COROLLARIUM. 394

CENSURA ORDINARII.

ATtentè legi manuſcriptum, cui Titulus: *Sacra Embryologia: Sive de Officio Sacerdotum, Medicorum, & aliorum circa æternam Parvulorum in utero exiſtentium Salutem, Libri quatuor, Auctore ac Interprete* FRAN. EMMANUELE CANGIAMILA, *S. T. & U. J. D.*, *in Compendium redacti:* Factaque collatione cum Archetypo, reperi, Breviatorem exactè impleviſſe ſuum *Monitum ad Lectorem*; ac proinde, dictum Opuſculum ſuccinctè continêre, quæ à Fidei & Religionis integritate, à charitate & zelo ſalutis animarum, Infantulorum præſertim in utero vel partu periclitantium, per varios Eccleſiæ Antiſtites, quin ipſum BENED. XIV. Pontificem Maximum, alioſque Viros præclariſſimos, in ipſo Auctore prælaudato, ſummoperè commendari meruerunt: Quarè, illud digniſſimum cenſeo, ut quamprimùm in lucem prodeat, fortè quantò contractius, tantò futurum gratius, aut etiam utilius.

Datum IPRIS 1. Die Menſis Julii 1775.

J. B. VAN ROO Eccl. Cath. Can. Pœnit. Librorum Cenſ.

UTiliter reimprimi poteſt. Datum GANDÆ hàc 25. Julii 1775.

J. F. DIERICX Lib. Cenſ. Reg.